

М.І.Карлін, Н.І.Ліповська-Маковецька

Податкові системи країн Азії

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Інститут економіки та менеджменту

М.І.Карлін, Н.І.Ліповська-Маковецька

Податкові системи країн Азії

Навчальний посібник

Луцьк
Вежа-Друк
2016

УДК 336.2.

ББК 65. 9

К 21

Рекомендовано Вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (Протокол №. від..... 2016 р.)

Рецензенти:

І. М. Вахович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Луцького національного технічного університету;

В. І. Павліха, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Карлін М. І., Ліповська-Маковецька Н. І.

Податкові системи країн Азії : навчальний посібник / М. І. Карлін, Н. І. Ліповська-Маковецька – Луцьк : Вежа-Друк, 2016. – 240 с.

У посібнику аналізуються особливості податкових систем країн Азії, зокрема й країн з ісламською моделлю економіки. Значна увага у посібнику приділена також висвітленню специфіки податкових систем офшорних юрисдикцій Азії.

Для студентів економічних спеціальностей, які вивчають курси «Фінанси зарубіжних країн», «Податки зарубіжних країн», «Міжнародні фінанси», «Міжнародне оподаткування», «Фінансовий моніторинг» та відповідні спецкурси, а також для студентів – міжнародників, які вивчають економіку окремих країн Азії.

ISBN

ЗМІСТ

Передмова.....	9
Частина 1. Податкові системи провідних країн Азії.....	11
Розділ 1. Податкова система КНР.....	11
1.1. Види оподаткування в КНР	
1.2. Особливості оподаткування в Гонконгу	
1.3. Особливості функціонування та оподаткування офшорних компаній в Макао	
1.4. Деякі особливості оподаткування доходів населення КНР	
Запитання для самоперевірки	
Розділ 2. Податкова система Індії.....	22
2.1. Оподаткування фізичних і юридичних осіб в країні	
2.2. Особливості розподілу податків в Індії між центром та регіонами.	
Запитання для самоперевірки	
Розділ 3. Податкова система Індонезії.....	31
3.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни	
3.2. Види податків в Індонезії	
Запитання для самоперевірки	
Розділ 4. Податкова система Японії.....	37
4.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни	
4.2. Прямі податки на доходи з фізичних і юридичних осіб	
4.3. Податок на майно як вид прямого оподаткування	
4.4. Порядок непрямого оподаткування в Японії	
4.5. Особливості побудови й функціонування податкової служби в Японії	
Запитання для самоперевірки	
Розділ 5. Податкова система Республіки Кореї.....	48
5.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни	
5.2. Місцеві податки	
Запитання для самоперевірки	
Розділ 6. Податкова система Пакистану.....	52
6.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни	
6.2. Види податків в Пакистані	

6.3. Особливості та проблеми впровадження ісламських податків у фінансову систему Пакистану

Запитання для самоперевірки

Розділ 7. Податкова система Бангладеш.....61

7.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

7.2. Види податків в країні

Запитання для самоперевірки

Розділ 8. Податкова система Туреччини.....64

8.1. Види податків в країні

8.2. Особливості пільгового оподаткування в Туреччині.

Запитання для самоперевірки

Розділ 9. Податкова система Ірану.....71

9.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

9.2. Види податків в Ірані

Запитання для самоперевірки

Розділ 10. Податкова система Саудівської Аравії.....74

10.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

10.2. Особливості оподаткування в країні

Запитання для самоперевірки

Розділ 11. Податкова система Малайзії.....77

11.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

11.2. Особливості оподаткування в Малайзії

Запитання для самоперевірки

Розділ 12. Податкова система Філіппін.....86

12.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

12.2. Види податків і зборів на Філіппінах

Запитання для самоперевірки

Розділ 13. Податкова система Таїланду.....90

13.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

13.2. Види податків і зборів в Таїланді

Запитання для самоперевірки

Розділ 14. Податкова система Ізраїлю.....94

14.1. Загальні основи функціонування податкової системи країни

- 14.2. Прибутковий податок
- 14.3. Податок на додану вартість
- 14.4. Податки до Фонду національного страхування
- Запитання для самоперевірки

Частина 2. Податкові системи офшорів Азії.....98

Розділ 15. Особливості оподаткування в Шрі – Ланці.....98

- 15.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни
- 15.2. Умови реєстрації та оподаткування офшорних компаній
- Запитання для самоперевірки

Розділ 16. Особливості оподаткування в Брунеї.....102

- 16.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни
- 16.2. Умови реєстрації та оподаткування офшорних компаній
- Запитання для самоперевірки

Розділ 17. Особливості оподаткування в Об'єднаних Арабських Еміратах.....105

- 17.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни
- 17.2. Особливості податкового стимулювання залучення інвестицій в князівстві Дубай.
- Запитання для самоперевірки

Розділ 18. Особливості оподаткування на Бахрейнї.....108

- 18.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни
- 18.2. Умови реєстрації та оподаткування офшорної компанії в Бахрейнї
- Запитання для самоперевірки

Розділ 19. Особливості оподаткування в Мальдівській Республіці.....111

- 13.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни
- 13.2. Умови реєстрації та оподаткування «офшорної» компанії в Мальдівській Республіці
- Запитання для самоперевірки.

Розділ 20. Особливості оподаткування в Сінгапурі.....114

- 20.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни
- 20.2. Особливості оподаткування корпорацій в Сінгапурі
- Запитання для самоперевірки

Частина 3. Податкові системи постсоціалістичних та соціалістичних країн Азії.....117

Розділ 21. Податкова система Республіки Монголія.....117

21.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

21.2. Податкові пільги для іноземних інвесторів у Монголії

Запитання для самоперевірки

Розділ 22. Податкова система Республіки Казахстан.....120

22.1. Загальні умови побудови податкової системи країни

22.2. Види податків і зборів в країні

22.3. Особливості оподаткування малого бізнесу в Казахстані

Запитання для самоперевірки

Розділ 23. Податкова система Республіки Узбекистан.....131

23.1. Загальні основи побудови та функціонування податкової системи країни

23.2. Система податків та інших обов'язкових платежів в Узбекистані

Запитання для самоперевірки

Розділ 24. Податкова система Республіки Туркменістан.....147

24.1. Загальні основи побудови та функціонування податкової системи країни

24.2. Види податків та зборів в Туркменістані

24.3. Місцеві збори

24.4. Податкова служба Туркменістану

24.5. Податкова декларація

Запитання для самоперевірки

Розділ 25. Податкова система Киргизької Республіки.....171

25.1. Загальні основи побудови та функціонування податкової системи країни

25.2. Види податків і зборів в країні

25.3. Функції податкової служби Республіки

Запитання для самоперевірки

Розділ 26. Податкова система Республіки Таджикистан.....198

26.1. Загальні основи побудови та функціонування податкової системи країни

26.2. Види податків в Республіці Таджикистан

26.3. Податок на майно і земельний податок

Запитання для самоперевірки

Розділ 27. Податкова система Азербайджану.....204

27.1. Основні проблеми і шляхи реформування податкової системи країни

27.2. Вплив податків на розвиток підприємництва в Азербайджані

27.3. Удосконалення механізму оподаткування в страхових організаціях в Азербайджані

Запитання для самоперевірки

Розділ 28. Податкова система Вірменії.....210

28.1. Загальні основи функціонування податкової системи країни

28.2.Форми відповідальності за порушення податкового законодавства Вірменії

Запитання для самоперевірки

Розділ 29. Податкова система Грузії.....214

29.1. Особливості функціонування податкової системи країни

29.2. Наслідки реформування податкової системи Грузії

Запитання для самоперевірки

Розділ 30. Податкова система В'єтнаму.....216

30.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

30.2. Особливості оподаткування у В'єтнамі

Запитання для самоперевірки

Розділ 31. Податкова система Лаосу.....222

30.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

30.2. Особливості оподаткування у Лаосі

Запитання для самоперевірки

Розділ 32. Податкова система Корейської Народно – Демократичної Республіки.....224

30.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

30.2. Особливості оподаткування у КНДР

Запитання для самоперевірки

Рекомендована література.....228

Короткий термінологічний словник.....232

Тести з курсу «Податкові системи країн Азії».....235

Передмова

Фінансові системи країн Азії під дією динамічно зростаючих фінансових ринків стали інтегрованою фінансовою галуззю, де тісно взаємодіють бюджетні, банківські і небанківські фінансові інститути. Із посередника фінанси перетворились у вирішальний фактор розвитку економіки цих країн, стали визначати хід і динаміку їх економічного розвитку. Важливу роль у розвитку фінансових систем країн Азії відіграють їх податкові системи.

В українській фінансовій науці поки відсутні комплексні дослідження податкових систем країн Азії, що вимагається сучасними реаліями, оскільки українські підприємства все активніше виходять на ринки країн Азії, в першу чергу на ринки країн Південно - Східної Азії. Тому студенти-економісти і міжнародники повинні володіти знаннями про особливості функціонування податкових систем цих країн, насамперед офшорних юрисдикцій, з якими у світі починається серйозна боротьба. Специфікою функціонування фінансів і податків країн Азії є надмірний вплив політики на економіку, а також вплив армії на функціонування політичних систем цих країн.

Навчальний посібник побудовано за наступною схемою: спочатку аналізуються податкові системи найбільших та провідних країн Азії, потім – країн, що відносяться до офшорних центрів, а після них – податкові системи постсоціалістичних та соціалістичних країн регіону.

Згідно з класифікацією, яка використовується в українських підручниках з економічної та соціальної географії зарубіжних країн, в посібнику аналізуються податкові системи, крім інших азійських країн, й таких країн, як: Туреччина, Ізраїль, Азербайджан, Вірменія, Грузія, Казахстан.

Необхідність підвищення ефективності реформування податкової системи України в сучасних умовах вимагає вивчення досвіду удосконалення податкових систем як розвинутих країн, так і країн, що розвиваються. В цьому плані цікавим буде дослідження особливостей податкових систем країн Азії, насамперед розвинутих (Японії), нових індустріальних (Республіка Корея), а також Китаю та інших найбільших країн Азії (Індії, Пакистану, Бангладеш, Індонезії).

Для читачів буде повчальним досвід тих країн Азії, які обрали соціалістичну модель розвитку та негативні наслідки її реалізації для податкових систем цих країн (Китай, В'єтнам, Лаос), від якої вони фактично відмовилися на практиці, хоча в конституціях цих країн вона закріплена.

У посібнику також велика увага приділена аналізу податкових систем азійських країн та залежних територій, які відносяться до офшорів, оскільки в Україні все більша увага приділяється таким юрисдикціям, а інформації про них в україномовній економічній літературі недостатньо.

Значна увага в посібнику приділена й аналізу податкових систем країн Азії, які використовують ісламську модель розвитку, що передбачає застосування ряду ісламських податків, зокрема закяту, ушру тощо.

Автори висловлюють глибоку подяку рецензентам та співробітникам кафедри фінансів та оподаткування Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки за допомогу у підготовці посібника до видання.

Автори будуть вдячні за конструктивну критику, яка сприятиме покращанню змісту і структури посібника. Всі побажання та зауваження можна надіслати за адресою: 43000, м. Луцьк, проспект Волі, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Інститут економіки та менеджменту, завідувачу кафедри фінансів та оподаткування, д. е. н., проф. Миколі Івановичу Карліну, к. е. н., доц.. Наталії Іванівні Ліповській-Маковецькій.

Частина 1. Податкові системи провідних країн Азії

Розділ 1. Податкова система КНР

1.1. Види оподаткування в КНР

Основне завдання податкової реформи, яка здійснюється з 1 січня 1994 року, полягає у ліквідації системи фінансового підряду, за якою платежі підприємства визначались угодою між підприємством та місцевою владою і поступовий перехід до податкової системи.

У Китаї зараз застосовується 26 видів оподаткування, в тому числі 11 видів податків на державні підприємства.

У спеціальних економічних зонах пільги по прибутковому податку із спільних підприємств становлять 15% замість 33% на решті території КНР. З переведених за кордон прибутків утримується прибутковий податок у розмірі 15%.

Податок на прибуток підприємств та організацій (прибутковий податок з підприємств за китайською термінологією) донедавна становив:

- 30% – загальнонаціональний;
- 3% – місцевий.

Підприємства з іноземними інвестиціями, що зайняті у матеріальному виробництві та здійснюють виробничу діяльність у прибережних відкритих економічних регіонах оподатковуються за ставкою 24%.

Існує зональний податок на землекористування, який коливається від 1 до 10 юанів і надходить у загальнонаціональний фонд відродження родючості землі. Податок на продаж продукції сплачується в залежності від розміру, об'єму і виду реалізованої продукції і становить 2-10%.

Непряме оподаткування в Китаї представлене податком на додану вартість, ставка якого складає 17%. Експортна продукція від ПДВ звільнена. Для товарів народного споживання першої необхідності, сільськогосподарської продукції, комунальних послуг застосовується знижена ставка ПДВ – 13%.

Акцизами обкладаються алкогольні напої, тютюн, бензин, ювелірні вироби, косметика, легкові автомобілі.

До реформи 1994 р. основним джерелом державних доходів у КНР був податок з обороту, він забезпечував 70% загальної суми податкових надходжень. Це було однією з особливостей податкової системи Китаю. В результаті реформи на його базі була створена система, до якої входять податок на додану вартість (ПДВ), акцизи та промисловий податок. За рахунок такої системи здійснюється регулювання виробничих процесів, оптової та роздрібною торгівлі. За допомогою ПДВ у виробництві та обігу товарів здійснюється загальне регулювання, а через акцизи – на незначну кількість споживчих товарів. Надання послуг, передача нематеріальних активів та реалізація нерухомості є об'єктом оподаткування промисловим податком.

Податок на здійснення підприємницької діяльності складає 3-5% від прибутку, отриманого в результаті цієї діяльності.

Оподатковується невиробнича сфера і різні види послуг, страхування, культурні, спортивні та розважальні заходи готелі та ресторани, орендна діяльність, туризм, продаж нерухомості, поштові послуги, фінансові операції.

Для розважальних закладів використовуються підвищені податкові ставки – від 5 до 20%.

Податками обкладається нерухоме майно та його перехід від одного власника до іншого. У останньому випадку ставка податку може бути дуже високою – від 30 до 60%.

Найбільші надходження до бюджету в КНР забезпечує податок на додану вартість (ПДВ), на його частку припадає до 30% всіх податкових надходжень до бюджету.

На відміну від багатьох країн, в Китаї ПДВ береться не з споживача, а з виробника, що породжує за собою ряд негативних наслідків, включаючи подвійне оподаткування. Реформування ПДВ з виробничого податку у споживчий у масштабах всієї країни було передбачено 11-м п'ятирічним планом (2006-2010 рр.). Як це завжди практикується в Китаї (і що важливо врахувати в Україні), великомасштабним перетворенням передує більш обмежений експеримент. По відношенню до ПДВ він здійснювався в рамках Північно-Східного Китаю з 2004 р., а починаючи з 2007 р. його розповсюдили на 6 провінцій та 26 міст Центрального Китаю.

Головний зміст реформи ПДВ полягає в тому, що підприємства отримують право віднімати цей податок з суми, що витрачається на купівлю обладнання. Відмінюється діючи раніше порядок, при якому відшкодовувалося мито на імпортоване обладнання. Попередній порядок стимулював залучення іноземного капіталу та використання зарубіжних технологій, але не сприяв китайським інноваціям.

Реформа скоротила податкове навантаження на підприємства на 120 млрд. юанів, що сприятиме поживленню інвестиційної діяльності, технічному переозброєнню. Найбільшу вигоду отримають капіталомісткі галузі, особливо ті, що виробляють електроенергетичне, гірничодобувне, хіміко-технологічне, комунікаційне, транспортне та металургійне обладнання. Для малих підприємств встановлюється єдина ставка ПДВ в розмірі 3%.

Податок на прибуток корпорацій в 2009 р. було знижено з 30% до 25%, а для окремих високотехнологічних компаній і у деяких вільних економічних зонах ця ставка дорівнює 15%. Податок з продажу зменшено з 3% до 1% для автомобілів з об'ємом двигуна до 1 літру (разом з тим, для забруднюючих екологічне середовище автомобілів з обсягом двигуна більше 4 літрів цей податок збільшено вдвічі, до 40%).

Ставка гербового збору в 2009 р. була знижена з 0,3 до 0,1%, що стимулювало роботу біржового ринку.

Ключовою проблемою системи управління податками в КНР є надмірна кількість податкових пільг, що встановлюються місцевими

органами влади. Її вирішення тільки директивними методами практично неможливо, оскільки відносини центра і периферії в КНР мають певну специфіку. З одного боку, місцеві органи влади надавали допомогу центру в проведенні економічних реформ, а з другого, – виникла проблема конкуренції податкових пільг, що надавалися різними територіальними органами влади. В останні роки в цьому питанні центральні органи влади посилюють контроль за наданням подібних пільг.

Досить складною проблемою у використанні податкових пільг є проблема їх надання різним суб'єктам інноваційної діяльності. Протягом тривалого періоду для Китаю було характерним використання двох концепцій щодо диференціації суб'єктів інноваційної діяльності. При цьому виділялись високотехнологічні підприємства, які здійснюють розробку високих і нових технологій (хай-так), та підприємства, орієнтовані переважно на впровадження прогресивних іноземних технологій і використання найсучаснішого обладнання, що породжувало для них різні правові наслідки в частині одержання податкових преференцій.

Закон КНР “Про прибутковий податок з підприємств” від 16.03. 2007 р. не надав другій групі підприємств будь-яких податкових пільг. У свою чергу, з 1.01.2008 р. високотехнологічні підприємства, можливість створення яких у межах країни більше не пов'язана з територіальними обмеженнями, стали суб'єктами оподаткування за пільговою ставкою 15%. Однією із принципів умов надання названих податкових пільг у КНР є обов'язкова наявність у використанні та розпорядженні претендента на одержання податкових пільг власних матеріальних активів – технологій або інших об'єктів права інтелектуальної власності, які мають бути ключовими при виробництві товарів чи наданні послуг, що повинні бути зареєстровані в КНР. Згідно з новими вимогами сфера використання нематеріальних активів має охоплювати в інтересах китайського ліцензіара територію не тільки КНР, а й усіх інших країн, причому на строк не менше п'яти років.

Така вимога Китаю сприймається достатньо неоднозначно та призводить до формування уявлення серед фахівців що її наслідком стане фактична втрата підприємства з іноземними інвестиціями можливості набуття статусу високотехнологічних підприємств, та, відповідно, одержання податкових пільг.

Головною метою ж вказаний дій з боку КНР є: розширення можливостей Китаю щодо завершення формування основ інноваційно-орієнтованої економіки до 2020 року, подолання розриву з провідними країнами в галузі науки і техніки, а на окремих напрямках технологічного розвитку вихід на лідируючі позиції в світі до 2050 року.

Для цього в ст. 31 Закону КНР “Про прибутковий податок з підприємств” передбачено загальний механізм стимулювання венчурного інвестування, який передбачає опосередковане зменшення суми прибутку, що сприяє оподаткуванню, у певному розмірі від обсягу інвестиції у сфері, які визначаються не на розсуд інвестора, а визнаються як пріоритетні державою.

Крім того, при здійсненні інвестиції до капіталу китайських малих і середніх високотехнологічних підприємств на термін не менше двох років, венчурним компаніям надане право на віднесення до витрат частки від суми інвестицій, яка досягає 70%.

Ці та інші заходи створюють сприятливі передумови для активізації трансферу технологій між підприємствами-резидентами щодо якої в Китаї запроваджено новий спеціальний режим оподаткування. Так, прибуток, одержаний такими суб'єктами інноваційної діяльності від здійснення трансферу технологій у розмірі до 5 млн. китайських юанів (біля 730 тис. дол. США) протягом фінансового року виключаються із загальної суми оподатковуваного прибутку, а сума перевищення підлягає оподаткуванню за зниженою на 50% загальною ставкою.

В цілому такі заходи мають активізувати впровадження китайських нових і високих технологій для виробництва конкурентоспроможної продукції, що має не лише здійснюватися під всесвітньо відомими торговими марками, а й сприяти підвищенню якості китайських товарів, які активно експортуються на ринки майже всіх країн світу, але мають неоднозначну репутацію.

Уряд КНР має намір також прийняти низку заходів із зменшення податкового тягаря на підприємства і населення в обсязі 73,5 млрд. дол. Передбачається скасувати 100 видів адміністративних зборів.

Особливістю податкової системи Китаю є те, що в цій країні є офшорна зона – Гонконг, який має свою систему оподаткування, а також офшорна гральна зона – Макао.

1.2. Особливості оподаткування в Гонконгу

Гонконг (Сянган) є одним із найпопулярніших азійських офшорів, оскільки через нього йдуть основні товарні та фінансові потоки з КНР. Основним аргументом на користь ведення бізнесу через гонконгську структуру є податкові пільги. В даний час очевидною необхідністю для багатьох компаній, що прагнуть до розвитку і підвищення своєї конкурентоспроможності на світовому ринку, є взаємодія з китайськими підприємствами. Податковий режим, який складає конкуренцію аналогічним офшорним зонам, і в той же час, володіє перевагою для різних видів діяльності, пропонує Гонконг.

На сьогодні Гонконг працює за визнаними міжнародними стандартами обліку.

Закон про внутрішні доходи (Inland Revenue Ordinance) - це головний законодавчий акт, який передбачає застосування основних 4-х видів прибуткового податку:

- податку на прибуток (16,5 %);
- податку на заробітну плату (максимальна ставка – 17 %);
- податки на процентний дохід;
- податку на нерухомість.

Не підлягають оподаткуванню в Гонконгу:

- 1) іноземні грошові комісії та гонорари, одержувані від ліцензій, що відносяться до музики, фільмів;
- 2) доходи від консультаційних послуг;
- 3) доходи від патентів, публікацій матеріалів, прав на видобуток корисних копалин;
- 4) доходи від оренди.

Як правило, щоб уникнути оподаткування, такі види доходів розміщують або на депозитному рахунку в Гонконгу або в іншій країні.

У Гонконгу відсутні такі види податків і зборів:

ПДВ;

податок на дивіденди, відсотки, роялті, отримані з-за кордону або відправлені за кордон, і на приріст капіталу;

збір, що стягується при реєстрації автомобілів;

аеропортові збори;

податок на видовища;

податок, що стягується з власників готелів;

податок на гральний бізнес.

Переваги оподаткування в Гонконгу:

територіальний принцип оподаткування, тобто відсутність поділу компаній на резидентські і не резидентські;

податок на прибуток для всіх компаній - 16,5%, на чистий прибуток, що походить із джерел у Гонконгу;

відсутність податків на доходи від грошових капіталів, за винятком певних ліцензійних гонорарів;

відсутність податку на дохід від відсотків;

відсутність валютного контролю, валютних обмежень або обмежень щодо грошових переказів;

надання попередньої схеми розрахунку податків Управлінням Гонконгу з податків і зборів.

Угоди про уникнення подвійного оподаткування:

Бельгія, Китай і Таїланд - це країни, з якими Гонконг має угоду про запобігання подвійного оподаткування. В даний час ведуться переговори з Індією. Саме тому Гонконг популярний для реєстрації міжнародних торгових посередників: податки за такі операції тут не стягуються.

Що стосується морських та авіаперевезень у Гонконгу підписано цілий ряд податкових угод з наступними країнами: Австралія, Австрія, Бахрейн, Бірма, Бразилія, Бруней, Великобританія, В'єтнам, Німеччина, Ізраїль, Індія, Індонезія, Італія, Канада, Катар, Китай, Люксембург Маврикій, Малайзія, Непал, Нідерланди, Нова Зеландія, Норвегія, Об'єднані Арабські Емірати, Оман, Пакистан, Росія, Сінгапур, США, Таїланд, Туреччина, Філіппіни, Франція, Швейцарія, Шрі-Ланка, Естонія, Південна Корея, Японія.

13 травня 2015 р. Гонконг заявив про завершення переговорів по міжурядовій угоді з США щодо дотримання умов американського закону FATCA, який націлений на боротьбу з тими американськими платниками

податків, які приховують доходи в офшорах. Гонконг обрав другу модель угоди, яка передбачає надання банками цієї юрисдикції подібної інформації напряму податковій службі США.

Податок на прибуток з юридичних осіб

Податок на прибуток - це основний податок, що стягується із заснованих у Гонконгу компаній, і сплачується у таких випадках:

ділова діяльність (торгівля, надання послуг тощо) здійснювалася у Гонконгу;

юридична особа (або фізична особа, що діє як індивідуальний підприємець), заснована в Гонконгу, брала участь у діловій діяльності;

прибуток від даної ділової діяльності походить або отриманий з Гонконгу.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ПРИБУТКУ

Для правильного оподаткування компанії важливо визначити джерело походження прибутку: чи є доходи (прибуток) або їх частина, зазначені в бухгалтерських рахунках, що походять або отримані з Гонконгу, чи ні. Для цього, співробітники Управління внутрішніх доходів Гонконгу аналізують окремо кожен конкретний випадок на підставі наданої ним інформації і використовують принципи, викладені в документі під назвою *Departmental Interpretation And Practice Notes No. 21* в редакції від 1998 року. З цих питань, податковий орган надає платні консультації податкового інспектора вартістю 30,000 гонконгських доларів.

Джерелом походження прибутку компанії з надання послуг, заснованої в Гонконгу, вважається місце надання послуг.

Джерелом походження прибутку компанії з торгівлі товарами, є місце дії договору купівлі-продажу (законне виконання договору, переговори, укладення та виконання умов договору). У разі якщо, дохід компанії складає комісія за доставку товарів покупцям або за зберігання товарів постачальника, то джерелом прибутку даної угоди між принципалами є місце, де комісіонер здійснює свою діяльність. Якщо схожа діяльність здійснюється через офіс у Гонконгу, то джерелом доходу виступає Гонконг.

Прибуток повністю обкладається податком, якщо:

договори купівлі та продажу виконані у Гонконгу;

договори купівлі та продажу виконані за межами Гонконгу;

договір купівлі або продажу виконаний в Гонконгу.

Договори купівлі або продажу вважаються виконаними у Гонконгу, якщо:

товар продано клієнту у Гонконгу;

товар придбаний у гонконгського постачальника / виробника;

договори купівлі та продажу виконувалися без виїзду за межі Гонконгу, узгодження умов велося по телефону і факсом в Гонконгу.

Звільняється від сплати податків компанія, яка займається торгівлею за межами Гонконгу, вона може заснувати в Гонконгу філію, що виконує роль "закупівельного офісу", напрямком якого було б тільки придбання товарів у Гонконгу, виключаючи їх продаж на території Гонконгу.

Повністю оподатковується будь-яка винагорода, отримана “закупівельними офісом”, а саме дочірньою компанією або офіційним представником, за виконані послуги в Гонконгу, виключаючи продаж товарів на території Гонконгу, ні де-небудь ще.

Не оподатковується прибуток, отриманий в результаті виконання договорів купівлі та продажу за межами Гонконгу гонконгськими співробітниками, що виїжджають у ділові поїздки, або уповноваженими іноземними агентами, проте Управлінню внутрішніх доходів необхідно:

1) у разі участі у виконанні контракту гонконгського співробітника - надати інформацію про його поїздку (витрати на відрядження, документи, що підтверджують проживання в готелі);

2) у разі участі у виконанні контракту іноземного агента - надати агентську угоду або інші документи, що підтверджують повноваження агента.

Податкові пільги на 2015 – 2016 бюджетний рік

9 липня 2015 р. Законодавча Рада Гонконгу прийняла податкові зміни, запропоновані в рамках бюджету на 2015 – 2016 фінансовий рік. Ці заходи включають: одноразове списання сум податку на зарплату, податку на інші доходи фізичним особам, а також податку на прибуток, отриманому в 2014 – 2015 бюджетному році, на 75 %, але не більше, ніж на 20000 гонконгських доларів на кожного платника податків. Цією знижкою скористаються біля 1,82 млн. платників податків, а знижку по податку на прибуток отримають біля 130 тис. корпорацій та підприємств, що існують у інших організаційних формах. Ці знижки будуть коштувати уряду Гонконгу 17,7 млрд. гонконгських доларів. Крім того, передбачена податкова пільга на дітей. Нею скористається біля 370 тис. платників податків, а бюджету Гонконгу це буде коштувати 2 млрд. гонконгських доларів.

1.3. Особливості функціонування та оподаткування офшорних компаній в Макао

Спеціальний адміністративний район Аоминь (Макао) розташований на південному сході Китаю. Основний закон Макао був затверджений Національними зборами КНР у березні 1993 р. 20 грудня 1999 р. територія Макао була повернута Португалією Китаю.

Макао має значну автономію, маючи власні закони, правову, грошову, митну та еміграційну системи. Макао збереже такий статус до 2049 р.

Населення даної залежної території складає 520 тис. осіб. Столиця – місто Аоминь.

Основною грошовою одиницею Макао є патака, яка пов'язана з гонконгським доларом (1,03 патаки за 1 гонконгський долар).

Головною рушійною силою економіки Макао виступає гральний бізнес, який вимагає значних інвестицій. Вони надаються як зарубіжними, так і громадянами цієї юрисдикції. Для тих, хто має статус резидента, існують різні варіанти участі в інвестиціях, але у всіх випадках їх обсяг повинен бути не менше 125000 дол. США.

Законодавча система цього офшору заснована на португальському цивільному праві. В Макао розрізняють два типи офшорних компаній:

- 1) міжнародна підприємницька компанія, якій дозволено надавати послуги будь – третій стороні за межами Макао;
- 2) офшорна організація з надання допоміжних послуг своїй головній компанії.

Офшор Макао створює сприятливий податковий режим для торгових, банківських, страхових компаній та інших напрямів бізнесу.

Закон 1999 р. про офшорний режим в Макао надає широкі можливості для ведення офшорного бізнесу шляхом заснування офшорних ділових компаній, офшорних фінансових компаній та компаній з управління трастами. Тут немає обмежень для іноземних громадян та фізичних осіб, які подають заяву на відкриття офшорного бізнесу.

Отримуючи значні доходи від ігрного бізнесу, Макао встановило ставку корпоративного податку значно нижчою, ніж в Гонконгу. Крім того, зареєстровані в Макао офшорні компанії звільнені від гербового збору за реєстрацію.

Офшорні компанії в Макао також звільнені від збору по страховим полісам по офшорним ризикам; від збору з договорів, що укладаються з юридичними особами, доміцільованими за межами території Макао, у рамках офшорної діяльності; від збору з актів дарування рухомого та нерухомого майна, що використовується в офшорному бізнесі, які укладаються при житті того, хто це майно подарував; від зборів з банківських операцій, які здійснюються в рамках офшорного бізнесу; від зборів за інкорпорацію офшорних компаній.

У відповідності з директивою уряду від 8 червня 2005 р. в Макао дозволено заснування офшорних підприємств, які можуть здійснювати тільки наступні види діяльності:

консультування з програм, програмного забезпечення та програмного обладнання;

обробка та передавання даних, інформаційних баз тощо;

збереження та підтримка баз даних;

офісні послуги;

діяльність з дослідження ринку;

тести та технічні аналізи;

управління та адміністрування повітряних та морських суден.

Макао, як повноцінний суб'єкт КНР, має Угоди про уникнення подвійного оподаткування з 95 країнами. З Макао мають угоди про обмін податковою інформацією наступні країни: Гренландія, Ісландія, Норвегія, Фарерські острови, Фінляндія, Швеція. Ці угоди повинні забезпечити доступ скандинавським податковим органам до інформації про капітальні активи та доходи громадян відповідних країн в Макао.

7 січня 2013 р. секретар юстиції Гонконгу та секретар Макао з управління та юстиції підписали двосторонню угоду з метою забезпечення взаємного визнання та виконання арбітражних рішень. Зміст угоди відповідає

Конвенції Нью – Йорка, вона подібна до відповідних угод, укладених між Гонконгом та Китаєм, а також між Макао та Китаєм.

Особливості функціонування кредитних установ в Макао

Грошово – кредитна система Макао була створена в 1989 р. як центральний банк. Закон про фінансову систему цієї юрисдикції був прийнятий в 1993 р. Цей закон передбачає видачу наступних дозволів та ліцензій на індивідуальній основі після отримання спеціального дозволу Головного виконавчого директора з урахуванням думки Грошово – кредитної адміністрації Макао: а) дозвіл на реєстрацію кредитних закладів в Макао; б) на відкриття філіалів кредитних закладів в Макао, чиї материнські установи зареєстровані за кордоном; в) на відкриття дочірніх підприємств, філіалів та представництв іноземних організацій кредитними закладами, які зареєстровані в Макао; г) створення фінансових посередників та фінансових закладів, що не є кредитними закладами, крім таких установ, діяльність яких регулюються в спеціальному порядку.

На сьогодні в Макао функціонує 27 банків, 12 з яких зареєстровані в Макао (включаючи поштово – ощадний банк), а 15 є філіалами іноземних банків. За виключенням трьох офшорних банків, всі банки Макао є роздрібними банками, що мають ліцензії на всі види банківської діяльності. Крім банків існує фінансова компанія, що має обмежені права банку, а також небанківський кредитний заклад, що займається випуском платіжних карт та управлінням системою електронних платежів.

Умови реєстрації та функціонування офшорної компанії

Процес реєстрації компанії треба починати з Відділу комерційної реєстрації, який резервує назву майбутньої компанії за заявником на 60 днів.

Статут, засновницький договір та інші документи підписуються в присутності нотаріуса чи юриста в Макао. Якщо ж компанія реєструється не через місцевого агента, то всі акціонери та директори компанії повинні особисто з'явитися до нотаріуса в Макао.

Для реєстрації офшорної компанії та отримання відповідної ліцензії, необхідно також надати бізнес – план, в якому повинні бути вказані сфери діяльності, розміри інвестицій, умови найму місцевого персоналу.

Після отримання ліцензії офшорна компанія повинна надати підтвердження того, що вона працевлаштувала персонал з резидентів Макао та займає окремий офіс, а також про те, що компанія займається реальною діяльністю.

У назві офшорної компанії, яка надає комерційні послуги повинні бути присутніми такі слова: Макао Commercial Offshore, а в назві компанії, що надає допоміжні послуги - Макао Auxiliary Offshore.

Статутний капітал офшорної компанії може бути сплачений готівкою чи в безготівковій формі. У випадку внесення капіталу у безготівковій формі до засновницьких документів додається звіт про джерело походження коштів, завірений сертифікованим аудитором. Перший внесок капіталу в сумі 3000 дол. США вноситься негайно після заснування компанії.

Офшорній компанії забороняється укладати такі угоди з резидентами Макао: купівля, оренда нерухомості на території Макао, надання кредитів на придбання нерухомості, надання гарантій та поручництв, надання інших послуг резидентам. Крім того, офшорній компанії заборонено укладати угоди у валюті Макао.

Офшорні компанії в Макао не сплачують податок на прибуток, якщо вона була отримана в результаті офшорних операцій, і не надають відповідних декларацій. Також не обкладаються податком передача, успадкування та дарування рухомого та нерухомого майна, яке використовується в офшорному бізнесі. Мінімальний річний податок, розмір якого залежить від виду діяльності офшорної компанії, сплачується на початку наступного року.

Офшорні компанії повинні щорічно проходити аудит в офшорній компанії, яка зареєстрована в Макао. Бухгалтерську звітність компанії повинні вести у валюті Макао.

Структура управління офшорної компанії повинна включати як мінімум одного директора. Ними можуть бути фізичні та юридичні особи. Якщо зобов'язання директора виконує юридична особа, то вона призначає фізичну особу, яка виконуватиме зобов'язання директора. Директорами можуть бути й нерезиденти, так само, як і секретар компанії. Останній повинен входити в Раду директорів та бути співробітником компанії.

Законодавство Макао дозволяє мати корпоративних акціонерів при умові, що збори ради директорів будуть проходити в цій юрисдикції. Збори акціонерів офшорна компанія повинна проводити щорічно по закінченню 3 – х місяців після закінчення фінансового року. Збори проводяться в зареєстрованому офісі компанії на території Макао.

1.4. Деякі особливості оподаткування доходів населення КНР

Для КНР в останні 30 років характерне постійне зростання доходів населення. Так, середньодушовий доход міських сімей збільшився з 5160 юанів в 1997 р. до 7703 юанів у 2002 р. Його середньорічний приріст в ці роки становив 8,6%. Чистий середньодушовий доход сільських сімей збільшився з 2090 юанів в 1997 р. до 2476 юанів у 2002 р. Динаміка ВВП на особу за паритетом купівельної спроможності (в дол. США) була наступною: 1992 р. - 1260, в 2000 р.- 2910, в 2004 р. – 4410, в 2013 р. – 12190, в 2015 р. – 14190.

Ще тридцять п'ять років тому найпрестижнішою покупкою для китайської сім'ї був кольоровий телевізор та велосипед. Та все це вже в минулому. Економічні реформи, що проводилися в Китаї протягом останніх 35 років, привели до народження середнього класу. Дедалі більше китайців досягають заповітного порога щорічного доходу, який дозволяє купити автомобіль, – чотири тисячі доларів. Більшість з них живуть одинаками у перенаселених індустріальних містах, де мода на автомобілі викликала справжній бум заміської забудови.

В залежності від роду діяльності і суми доходу населення сплачує індивідуальний прибутковий податок (за китайською термінологією) у розмірі від 3% до 10%, а також прогресивний прибутковий податок: 20% при доході менше 50 000 юанів за рік, до 40% при доході більше 1 000000 юанів за рік.

Запитання для самоперевірки

1. Які основні податкові доходи державного бюджету КНР?
2. Які основні податки сплачують у КНР фізичні та юридичні особи?
3. Які основні податкові доходи місцевих бюджетів у Китаї?
4. Назвіть основні податкові видатки домогосподарств у КНР?
5. Які податкові складові програми подолання світової фінансово-економічної кризи в Китаї ви можете назвати?

Розділ 2. Податкова система Індії.

2.1. Оподаткування фізичних і юридичних осіб в країні

Одним з прикладів проведення успішної реформи податкового механізму є Індія. Динаміка ВВП на особу за паритетом купівельної спроможності (в дол. США) була наступною: 1992 р. - 1270, в 2000 р.- 2040, в 2004 р. – 2640, в 2013 р. – 5490, в 2015 р. – 6210.

До початку 90-х років ХХ століття податки в Індії виконували, головним чином, фіскальну функцію, а податкове стимулювання зводилось до мінімуму. Податковий тягар в умовах недостатньої конкуренції, відсталої технології, високої інфляції (13-15% в рік) і зростання соціальної напруги призводив до того, що платники податків намагались всіма можливими шляхами уникнути сплати податків. Це стало однією з причин спаду виробництва в країні і загальної економічної кризи, яка почалась в країні на початку 90-х років ХХ ст.

Уряд П.В. Нарасімхи Рао, який прийшов до влади у липні 1991 р., вжив заходів по здійсненню програми стабілізаційних реформ, одним із ключових моментів якої стало внесення радикальних змін у податкову систему.

У першу чергу було реформовано систему індивідуального прибуткового оподаткування. База оподаткування індивідуальним прибутковим податком була переглянута. Якщо раніше в неї включались тільки доходи резидентів і нерезидентів, отримані на індійській території, то тепер в базу входять і ті доходи, які отримані за межами країни. Резиденти були поділені на дві категорії – “звичайні” і “за визначенням”. Останні отримали значні пільги, які дозволяли їм збільшувати і акумулювати свої особисті накопичення, що сприятливо позначилось на інвестиційному кліматі в країні. Згідно з діючим законодавством, громадянин вважається “звичайним резидентом”, якщо він був резидентом Індії протягом будь-яких 9 із останніх 10 років, що передували даному моменту, і перебував на її території в загальній сумі не менше 730 днів протягом останніх 7 років.

Стягнення прибуткового податку відбувається безпосередньо біля джерела доходу, якщо це можливо. Так, роботодавець зобов'язаний стягувати прибутковий податок із заробітної платні працівників, які працюють у нього, банки зобов'язані стягувати прибутковий податок з доходів від банківських вкладів і цінних паперів. Між тим, в ряді випадків цей податок може не стягуватися. Наприклад у випадку, якщо загальна сума даного виду доходу не перевищує 2500 рупій в рік або якщо мова йдеться про спеціальні урядові облігації чи сертифікати. У всіх інших випадках він стягується в розмірі 2% від загальної суми процентних доходів.

У тих випадках, коли стягнути податок біля джерела доходу неможливо, платник податку зобов'язаний сплачувати прибутковий податок частками від загальної суми, що підлягає сплаті в казну, три рази на рік: 15 вересня – 30%, 15 грудня – 30%, 15 березня – залишок 40%.

Доходи фізичних осіб поділені в Індії на кілька категорій:

- 1) доходи від зайнятості, які включають всі виплати, отримані працівником від свого роботодавця;
- 2) доходи від нерухомості;
- 3) доходи від банківського вкладу капіталу;
- 4) доходи від підприємницької діяльності;
- 5) інші види доходів.

Доходи по кожній категорії підлягають оподаткуванню окремо з застосуванням пільг (якщо такі є), а потім складаються разом для визначення валового доходу, який підлягає оподаткуванню і який може бути зменшений при наявності відповідних вирахувань.

Найбільш цікавими у розділі оподаткування доходів від основного виду діяльності представляються податки на доходи нерегулярного характеру.

Вони включають доходи від домоволодіння, володіння автомобілем, використання комунальних послуг, а також від роботи особистого обслуговуючого персоналу. Отже, якщо найманий працівник користується такими комунальними послугами, як газ, вода і світло, не тільки в службових, а й в особистих цілях, то податок на їх використання складає 6,25% його заробітної плати. У випадку найму на роботу в домі обслуговуючого персоналу (садовників, прибиральниць, охоронців і т.п.) з умовою їх проживання в домі, оподатковувана сума, що вираховується з наймача, складає 120 рупій в місяць з кожного прийнятого на роботу.

Незначні за рівнем ставок платежі, тим не менше, забезпечують збільшення прибуткової частини бюджету, приводять до покращання податкової дисципліни.

Розглядаючи доходи від нерухомості, слід зазначити, що ринкова вартість будівель і землі (тобто сума, по якій власність реально можна було б здати в оренду чи щорічна рента, безпосередньо отримана) підлягають оподаткуванню.

Виняток допускається в наступних випадках:

- 1) якщо приміщення використовується для ділових цілей і професійної діяльності її власника;
- 2) якщо власник займав житлове приміщення, яке не здавалось в оренду протягом даного періоду.

При підрахунку оподаткованої бази роблять вирахування на ремонт, страхування, проценти по кредитах при придбанні нерухомості та ін.

Податок на доход з довгострокових капітальних вкладень дорівнює 20%, у той час як ставка по короткотермінових – диференційована.

У відповідності з бюджетом на 1998-1999 фінансовий рік з 1 жовтня 1998 р. був повністю скасований податок на дарування. Тепер будь-які дарування у вартісному виразі включаються у сукупний річний доход одержувача, який обкладається індивідуальним прибутковим податком. Ставки прибуткового податку на річний доход в діапазоні від 0–50 000 рупій – 0%, 50 000 – 60 000 рупій – 10%, 60 001 до 150 000 – 22%, і вище 150 000 рупій – 33%.

Податкові пільги стосовно отриманого доходу передбачають можливість зменшення суми доходу, що підлягає оподаткуванню, на 33,33%, якщо сумарний дохід не перевищує 100 000 рупій (але при умові, щоб сума вирахувань була не більше 25 000 рупій); у випадку якщо він перебуває в межах 100 001 – 500 000 рупій можливість зменшення дорівнює 20 000 рупій, вище ж 500 001 рупій пільги відсутні.

По прибутковому податку індійських спеціалістів і творчої інтелігенції передбачені пільги з отриманих ними доходів за кордоном у валюті (прибутковий податок сплачується лише з 25% винагороди). Вони дозволяють федеральному уряду, з одного боку, підтримувати стимули громадян до отримання іноземної валюти і переказів її в Індію, а, з другого, – поповнювати доходну частину бюджету і підтримувати економічне зростання в країні. Уряд, залишаючи $\frac{3}{4}$ отриманого громадянами Індії заробітку в їх розпорядженні, тим самим збільшує рівень особистих накопичень і підвищує життєвий рівень в країні в цілому.

Федеральний уряд Індії надає значні пільги і для нерезидентів іноземного і індійського походження. Це пояснюється, головним чином, намаганням привабити в країну іноземний капітал, а також супутні йому сучасні технології і передову техніку, які необхідні для прискореної модернізації національної економіки. Залучені з-за кордону приватні інвестиції дозволяють не тільки проводити структурну перебудову індійської економіки, а й створювати нові робочі місця, що приводить до зниження соціальної напруги в суспільстві. Крім того, капіталовкладення нерезидентів дозволяють Індії збільшувати норму реального накопичення, не призводячи до зростання зовнішньої заборгованості держави. Норма накопичення (по відношенню до ВВП) в Індії складала: в 1990 р. – 26%, в 1996 р. – 24%, в 1999 р. – 30%, в 2005 р. – 36%, в 2006 р. – 36%, в 2007 р. – 38%.

Підводячи підсумки аналізу індивідуального прибуткового оподаткування, слід підкреслити, що основний податковий тягар в індійській економіці у даний час перенесено на економічно більш заможних громадян. Це досягається шляхом введення досить високого ступеня прогресивно зростаючих ставок в системі прямого індивідуального оподаткування, яке базується, головним чином, на прибутковому податку з фізичних осіб і податку на прибуток корпорацій.

Однак певну позитивну роль могли б відіграти високі ставки акцизів на певні товари, які не є життєво необхідними. В даному випадку можна говорити про податок який виконує функцію регулятора витрат. Однак внаслідок відсутності чіткого визначення предметів розкоші і відсутності високого ступеня кореляції між споживанням даного виду товару і спроможністю його оплати експертам представляється досить складним застосування високих і диференційованих ставок непрямих товарних податків в Індії.

При реформуванні системи корпоративного оподаткування держава неухильно проводить політику зниження податку на прибуток, надаючи значні, але розумні скидки і пільги при сплаті податків, які дозволяють

компаніям проводити повноцінну інвестиційну і підприємницьку діяльність. Протягом 90-х років ХХ ст. федеральний уряд Індії тричі проводив зниження ставок корпоративного податку. Передбачається, що в майбутньому в сумі доходів федерального уряду Індії буде збільшуватися частка прибуткового податку з фізичних осіб і знижуватися частка податків на прибуток підприємств.

Представляє певний інтерес досвід введення в Індії 1996 р. “мінімального альтернативного податку”.

Якщо оподатковуваний прибуток корпорацій після застосування всіх пільг не перевищує 30% їх бухгалтерського прибутку, то вони будуть сплачувати податки з доходу, рівного 30% їх бухгалтерського прибутку. Сплативши з цього прибутку мінімальний альтернативний податок, компанії мають право не сплачувати інші податки, передбачені індійською податковою системою. Такий порядок стягнення податку на прибуток застосовується стосовно будь-якої компанії не більше 5 років поспіль. В цьому випадку бухгалтерський прибуток зменшується на розмір втрат і невикористаної амортизації.

В бухгалтерський прибуток не включається:

доходи промислових підприємств, які функціонують у вільних торгових зонах, і експортно-орієнтовані підприємства, розташовані в інших районах;

доходи промислових підприємств, зайнятих в енергетичному секторі;

доходи підприємств, які знаходяться у промислово нерозвинутих штатах (протягом перших 5 років їх роботи);

доходи від експорту комп'ютерного забезпечення.

Від мінімального альтернативного податку повністю звільнені спеціальні зони по розвитку експорту, вказані в пунктах 10а і 10б Закону Індії про податок на прибуток.

За 1997-1998 фінансовий рік федеральний уряд Індії зібрав за рахунок мінімального альтернативного податку додаткових коштів і доходну частину бюджету на суму близько 20 млрд. рупій (470,6 млн. дол.).

Ставки податку на прибуток корпорацій встановлюються так, щоб в максимальній мірі сприяти капітальним вкладенням і поступовому розвитку економіки країни (див. табл. 2.1.).

Таблиця 2.1.

Ставка податку на прибуток індійських та іноземних корпорацій*

Індійські компанії:	
Доходи від довгострокових капіталовкладень	20%
Доходи від основного виду діяльності	35%
Іноземні компанії:	
Доходи від довгострокових капіталовкладень	20%
Авторські гонорари і оплата за надані технічні	

послуги:	
1) за угодами, укладеними до 31.5.97 р.	30%
2) за угодами, укладеними після 31.5.97 р.	20%
Проценти по наданих в інвалюті кредитах	20%
Доходи від основного виду діяльності	48%

Джерело: Финансы. – 2001. – №8. – С. 69.

В 2015 р. корпоративний податок для індійських компаній складав 30 %, а для зарубіжних корпорацій – 40 %.

Кожна компанія зобов'язана сплачувати авансом корпоративний податок з підрахованого доходу, якщо сума податку дорівнює чи перевищує 5000 рупій. В цьому випадку корпоративний податок сплачується частками в 4 етапи: 15 червня – 15%, 15 вересня – 30%, 15 грудня – 30%, 15 березня – 25%.

В Індії існують багато різних пільг. Головним чином, вони встановлені для того, щоб заохотити утворення нових промислових підприємств, їх просування в економічно відсталих регіонах країни, розвиток дрібного бізнесу, отримання іноземної валюти за рахунок експорту, а також з метою залучення в країну іноземних інвестицій. Серед головних видів пільг можна виділити наступні.

Пільгове кредитування. Нові і вже існуючі підприємства, які функціонують в економічно відсталих районах країни, можуть отримати кредити для свого подальшого розвитку по занижених ставках. Ставки проценту по кредитах коливаються в межах 14-18% і залежать, головним чином, від ступеня ризику. Крім цього підприємствам надається подовжений період повернення коштів. Період повернення коштів в середньому становить від 8 до 10 років з періодом мораторію на виплату боргу в перші 1-3 роки.

Інвестиційні субсидії федерального уряду. Промислові підприємства, розташовані в економічно відсталих регіонах країни, можуть отримати субсидії від федерального уряду. Розміри цих субсидій зазвичай складають 15% капітальних інвестицій компанії; а для деяких регіонів країни – 25%.

Пільги, які надаються компаніям урядами штатів:

Субсидії в розмірі від 1,5 до 7,5 млн. рупій в залежності від розміру і місця перебування підприємств;

Звільнення від сплати податку з продажу на період від 5 до 15 років;

Звільнення від сплати міського податку;

Звільнення від сплати мита на певний період.

Експортні пільги:

Експортери мають право на повернення мита і акцизів, сплачуваних ними за матеріали і комплектуючі, які використовуються для виробництва експортної продукції;

Для промислових підприємств, які здійснюють експорт своєї продукції, діють пільгові фрахтові ставки;

Промислові підприємства, які здійснюють експорт своєї продукції, мають право на отримання пільгових кредитів в індійських банках;

Підприємствам, які функціонують у спеціальних експортних зонах і всім експортно-орієнтованим компаніям надається право безмитного імпорту капіталоемних товарів.

Випуск експортної продукції також не обкладається податками з продажу, встановленими федеральним урядом Індії і урядами відповідних штатів.

Реформування системи корпоративного оподаткування, яке проводиться шляхом зниження ставок і встановлення економічно доцільних і ефективних пільг, дозволило федеральному уряду Індії встановити більш повний контроль над оборотом підприємств. В результаті реформ також легалізувалась значна частина “тіньової економіки” і з’явилися можливості для внутрішніх інвестицій і поповнення обігових коштів.

Влітку 2012 р. в Індії відбулися масові виступи громадськості проти корупції та ухилення від податків, які розпочав своїм голодуванням відомий індійський гуру йоги Баба Рамдев. Він та його прихильники виступають за негайне ухвалення закону проти ухилення від сплати податків. За даними уряду Індії, на рахунках іноземних банків у податкових гаванях зберігається близько 500 млрд. дол. США коштів індійських вкладників. Багато з цих коштів – це кошти, отримані у формі хабарів, які виведені за кордон.

У рамках розробки бюджету на 2015 р. уряд пообіцяв прийняти заходи з повернення в країну не задекларовані офшорні доходи та активи індійських резидентів, приховані від оподаткування в Індії. В травні 2015 р. був прийнятий Закон про тіньовий капітал та його оподаткування, який вступив у дію з 01.07.2015 р. Цей закон передбачає штраф в розмірі до 90% від вартості прихованих активів в доповнення до 30%-го податку, а в деяких випадках передбачає тюремне ув’язнення до 10-ти років. Разом з тим, індійські законодавці надали платникам податків можливість сплатити податок та мінімальний штраф за подібні діяння протягом короткого періоду. Задекларувати приховані закордонні активи можна до 30.09.2015 р., до 31.10.2015 р. податкова служба повинна повідомити декларанту дані про його активи, отримані нею з інших джерел, а декларант повинен до 31.12.2015 р. сплатити штраф та податки. При добровільній сплаті 30%-го податку та 30%-го штрафу передбачена відсутність кримінального переслідування. В інакшому випадку штраф складе 90% від вартості не задекларованого майна. Разом з податком (30%) загальна сума покарання складе 120% плюс можливість сісти у в’язницю. При цьому під такого роду «податкову амністію» попадуть тільки ті активи, про які податкова служба Індії не отримала інформацію самостійно до 30.06.2015 р. Експерти сумніваються в ефективності даного заходу, оскільки подібні амністії проводилися вже не раз, але не дали належного ефекту. Крім того, високі штрафи не сприятимуть ефективності даної амністії.

2.2. Особливості розподілу податків в Індії між центром та регіонами.

Важливою особливістю системи розподілу податкових надходжень в Індії є її фрагментарність. Хоча надходження від податку на несільськогосподарські доходи закріплено за центром, сільськогосподарський прибутковий податок належить до сфери контролю штатів. Надходження від оподаткування продажу товарів у деяких випадках закріплюються за штатами, тоді як від оподаткування послуг – належить державі. Хоча в конституції немає однозначних положень про те, що торгівля та комерція на всій території має здійснюватися вільно, податок на торгівлю товарами між штатами, який встановлює центр, а стягують штати, гальмує рух товарів територією країни. Що важливіше, перелік податків, доходи від яких закріплені за штатами, містить пункт: “Податок на ввезення товарів на місцеву територію для споживання, використання або продажу”. Цей податок називається “октрої”, а доходи від нього в багатьох штатах закріплюються за місцевими органами місцевого самоврядування. Запровадження цього податку сприяло серйозному гальмуванню внутрішньої торгівлі й утворенню в межах країни різних тарифних зон.

Розподіл податкових надходжень між центром і штатами здійснюється за принципом відокремлення, і крім того, спостерігається серйозна конкуренція у сфері розподілу видатків. Це дає змогу органам влади вищого рівня передавати зобов'язання щодо видатків на нижчі рівні, особливо в умовах істотного браку ресурсів. Іншим наслідком такої схеми стало створення видаткових систем, що перекриваються одна з одною, внаслідок чого центр і штати часто фінансують подібні функції. В цій системі є суттєві координаційні видатки, а її інституції досі недорозвинені, що не сприяє подоланню проблем, які виникають.

Хоча федеральна конституція країни дає змогу значною мірою забезпечити фіскальну децентралізацію лише до рівня регіонів, передання функцій і повноважень міським і сільським органам місцевого самоврядування також набуло значних масштабів. Інформації про фінанси міських і сільських органів місцевого самоврядування немає. Проте, спираючись на дані за 1997-1998 рр., вміщені в звіті Одинадцятій фінансової комісії, можна дійти висновку, що, попри поправки до конституції, фіскальна децентралізація не поширилася істотно нижче рівня штату. Штати отримують близько 35 відсотків загального обсягу надходжень і після здійснення трансфертів спрямовують у видаткову сферу майже 55 відсотків своїх доходів (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2.

Фіскальна децентралізація в Індії, 1997-1998 рр.*

Рівень урядування	Відсоток ВВП	Загальний відсоток
-------------------	--------------	--------------------

	Сук упний доход	Зро стання надходже нь	Сук упний доход	Зро стання надходже нь
Центр	11,4	6,8	62,5	34,5
Штати	6,3	10,9	34,5	55,1
Місцеві органи влади	0,6	2,1	3,0	10,4
Міські органи влади	0,5	0,8	2,7	4,0
Сільські органи влади	18,3	19,8	100, 0	100, 0

*Державні фінанси в розвиткових та перехідних країнах. – К., 2006. – С.50.

З іншого боку, органи місцевого самоврядування на міському й сільському рівнях отримують лише 0,6 відсотка ВВП, або 3 відсотка від загальної суми надходжень по всій країні. На власний розсуд вони розпоряджаються ресурсами, які становлять лише 2,1 відсотка ВВП, або лише трохи більш як 10 відсотків від загальної суми надходжень. Особливо мізерними є повноваження сільських органів місцевого самоврядування у сфері видатків і доходів. Чверть мільйона сільських місцевих органів влади, що представляють понад 65 відсотків населення країни, отримують 0,04 відсотка ВВП, або 0,3 відсотка від загальної суми надходжень, а після отримання трансфертів зі штатів вони можуть розпоряджатися лише 1,3 відсотка ВВП, або 6,4 відсотками від загальної суми надходжень. Практично, як показує досвід, окрім винятків у штатах Карнатака, Керала та Західна Бенгалія, децентралізація лишається явищем, яке реалізується переважно з ініціативи центру, а не зацікавлених штатів.

Близьким до фіскальної децентралізації аспектом є необхідність узгодження доходних і видаткових асигнувань так, щоб у граничних умовах рішення субнаціональних органів влади щодо здійснення видатків доповнювалися їхніми власними податковими зусиллями. Це потрібно не лише для забезпечення ефективності й відповідальності видатків на субнаціональному рівні, а також і заради макроекономічної стабільності. Проте в індійському контексті уряди штатів здатні фінансувати свої видаткові програми, паралельно всіляко пом'якшуючи свої бюджетні обмеження. Основними способами для цього є отримання позик з державних рахунків, створення "автономних органів для реалізації основних проектів" і одержання позик через них, залучення позик через державні підприємства та надання вимог щодо надання овердрафту Резервним банком Індії.

Натомість органи місцевого самоврядування змушені працювати в умовах жорстких бюджетних обмежень: по суті, їхні бюджети рідко бувають достатніми. Те, що у них нема значних фіскальних ресурсів, призводить до їх неспроможності належно надавати послуги. Згідно з конституційною

схемою, повноваження в доходній та видатковій сферах їм мають передати штати. Проте фактично, як показано в таблиці 2.2, місцеві органи влади в доходній сфері наділені мінімальними повноваженнями. Стосовно видаткових функцій більшість штатів використовують місцеві органи влади в ролі агенцій-розпорядників. По суті, в багатьох штатах функції сільських органів місцевого самоврядування переважно передбачають впровадження різних схем, розроблених центральним урядом або урядом штату.

Запитання для самоперевірки

1. Які особливості реформування податкової системи Індії у 80-90-ті роки ХХ століття ви можете назвати?
2. Які зміни відбуваються у податковій системі Індії у ХХІ столітті?
3. Які основні податки в Індії ви можете назвати?
4. Які основні податкові доходи бюджетів штатів та місцевих бюджетів в Індії?
5. Чим можна пояснити той факт, що в Індії існує вищий рівень корпоративного податку для зарубіжних корпорацій, ніж для індійських?
6. Як ви оцінюєте ефективність так званої «податкової амністії», задекларованої урядом Індії на 2015 рік?

РОЗДІЛ 3. Податкова система Індонезії

3.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

Податкова система Індонезії сильно залежить від політичних змін в країні, оскільки вона досить довго перебувала під авторитарним управлінням клану Сухарто.

Фінансова система країни включає державний бюджет, бюджети 27 провінцій, 2 спеціальних регіонів, особливої столичної області, місцеві бюджети, фінанси підприємств, фінанси домогосподарств, фінансовий ринок. Основою доходів бюджетів всіх рівнів є податки, хоча при їх сплаті існує значна корупція.

Столицею країни є місто Джакарта, підприємства якого є значними платниками податків у бюджет.

Індонезія – нова індустріальна країна, для якої притаманні ознаки країни “третього світу”: низький прибуток на душу населення, перевага зайнятості у сільському господарстві та його низька віддача, неможливість прогодувати велику кількість населення (за кількістю населення Індонезія є четвертою в світі після КНР, Індії та США – більше 250 млн. осіб). Регулюванню чисельності населення сприяє впроваджене у країні планування сім’ї і зниження рівня народжуваності. У 1986 р. було розроблено план дій щодо зниження народжуваності та планування сім’ї, на який держава виділила значні кошти з бюджету.

27 січня 2008 р. помер колишній президент Індонезії генерал Сухарто. З його іменем пов’язаний 32-річний (з 1966 по 1998 р.) період авторитарно-репресивного режиму, який отримав офіційну назву “нового порядку” і характеризувався безпрецедентними кривавими репресіями, економічним ростом величезної країни (четвертої в світі за чисельністю населення) і жорстокою політичною і економічною кризою, яка призвела до повалення режиму.

Соціальна функція “нового порядку” полягала в тому, щоб усунути будь-яким способом перешкоди на шляху капіталістичного розвитку країни в інтересах прошарку бюрократичної буржуазії, який склався у попередні роки за рахунок пограбування державного сектору економіки.

Для початку наведемо деякі цифри, які характеризують зрушення в економіці Індонезії, в структурі валового внутрішнього продукту країни. Його об’єм в поточних цінах складав в 1970 р. 9,7 млрд. дол. США, а в 1995 р. – 198,1 млрд. Економічний ріст з кінця 1970-х до середини 1990-х рр. досягав 6-8% в рік. Частка сільського господарства з 1980 по 1995 р. скоротилась з 24% до 17%, частка промисловості становила 42%.

З 1980 по 1998 р. частка продукції сільського господарства в експорті країни скоротилась з 21,7% до 15,8%, видобувної промисловості – з 75,8% до 23,7%, зате вартість продукції оброблювальної промисловості підвищилась з 2,3% до 44,1%, в т.ч. машин і обладнання з 0,5% до 9,5%.

Економічний розвиток привів до реальних змін в життєвому рівні і певного покращання якості життя індонезійців. Кількість людей за межею

бідності, за офіційними даними, знизилась з 70 млн. (майже 60% населення) в 1970 р. до 22,5 млн. (11,3%) в 1996 р. Тривалість життя зросла з 46 років в 1967 р. до майже 63 років в 1993 р. Розвивались системи освіти і охорони здоров'я.

Індонезійський середній клас, як і політична еліта, до 1998 р. формувався і розвивався в умовах авторитарного режиму, всмоктуючи його генетичні вади – корупцію, непотизм, фаворитизм. Наближеність до центру влади, незаперечні лояльність, покірність цій владі часто були більш вірнішим шляхом до успіху, ніж професійні і ділові якості.

Поки зростання економіки продовжувалось, поки його результатами користувалась, хоч і в різній мірі, більшість індонезійців, взаємне відчуження влади в суспільства залишалось більш-менш латентним. Фінансово-економічна криза, яка почалась в Південно-Східній Азії в 1997 р. і найбільш болючіше вдарила по Індонезії, показавши не просто дефіцит довіри до влади, а й пряме протистояння між режимом і переважаючою частиною населення. Різко (в 5-6 разів) впав курс національної валюти, зріс рівень безробіття, до чверті індонезійців опинились за межею бідності. Середній річний доход на душу населення знизився з приблизно 1000 дол. в 1996 р. до 300 дол. в 1998 р. Почався масовий відтік капіталів.

Постсухартівські уряди успадкували проблеми, які накопичувались десятиліттями. Воєнний режим ігнорував багато соціальних, демографічних і політичних хвороб, заганняючи їх всередину. Фактично жодна з цих хвороб не виникла після травня 1998 р., не була створена спадкоємцями Сухарто. Вони лише прорвались назовні, коли криза обрушила політично і економічно збанкрутілий режим.

Хоча криза зародилась у фінансово-економічній сфері, але саме в цій галузі економіки її наслідки зараз долаються, хоча і повільно, але неухильно. Якщо на піку кризи в 1998 р. падіння ВВП становило до 13%, то вже в 2001 р. було досягнуто зростання в 3,4%, а в 2006 р. – 5,5%. Разом з тим, цього недостатньо навіть для того, щоб зупинити ріст кількості безробітних, для чого потрібно, щоб ВВП збільшувався не менше, ніж на 7% в рік. За офіційними даними, кількість осіб, що перебували за межею бідності, знизилась з 23,4% в 1999 р. до 16% в 2005 р. У той же час, за даними Всесвітнього банку, 42% населення зараз все ще живуть трохи вище рівня бідності на суму еквівалентну 1-2 долари в день, не маючи доступу до благ цивілізації. Загострилась продовольча проблема – виробництво основного продукту харчування, рису (збільшення на 0,6% в рік), у два з половиною рази відстає від росту населення. Недостатні об'єми доводиться імпортувати. Все це обумовлює специфіку реформування податкової системи країни в сучасних умовах.

Динаміка ВВП на особу за паритетом купівельної спроможності (в дол. США) була наступною: 1992 р. - 3420, в 2000 р.- 4650, в 2004 р. – 5700, в 2013 р. – 10110, в 2015 р. – 11110.

Для Індонезії, яка сьогодні є нетто імпортером нафти, стало справжньою бідою зростання цін на вуглеводну сировину в першому десятилітті ХХІ ст. Бюджет не витримує зростаючих об'ємів субсидування внутрішніх цін на енергоносії, а пов'язані з цим суттєві і неодноразові підвищення тарифів залишаються перманентним джерелом соціальної напруженості. Паливні субсидії становлять 14 % державного бюджету Індонезії, що негативно впливає на реформування податкової системи країни.

До 2006 р. країна змогла сплатити достроково (на 4 роки) борг МВФ в сумі 7 млрд. дол. і позбавилась від його опіки. На початок 2007 р. валютні запаси досягли вищого в історії країни рівня – 42 млрд. дол., а експорт перевищив 100 млрд. Всесвітній банк дійшов висновку, що посткризовий період вже минув, і рекомендував збільшити видатки на охорону здоров'я, освіту, інфраструктуру. У доповіді ВБ, однак, висловлювалось занепокоєння, наскільки професійно уряд зможе розпорядитися накопиченими коштами.

Одна із застарілих хвороб, які дістались постсухартівським урядам, – протиріччя між центром і регіонами, між Явою і іншими, так званими зовнішніми островами. Тут небезпечно переплітаються економічні, расово-етнічні і релігійні відмінності. Вони мають переважно два головних джерела, а саме – несправедливий, з точки зору деяких регіонів, розподіл доходів від видобутку природних багатств і демографічна політика центрального уряду, яка проводилась протягом десятиліть. Масове переміщення населення з Яви і Мадури на інші острови призвело до змін расово-етнічного, а в ряді випадків конфесійного і культурного балансу на користь переселенців, які нерідко витісняли корінних жителів із традиційних сфер проживання і трудової діяльності. Звідси – конфлікти на етнічній і релігійній основі, які призводили до кровопролиття на Молуккських островах, на Калімантані і Сулавесі, в Папуа. На о. Балі місцеві індуси протестують проти іміграції мусульман-яванців, а жителі провінції Ріоу вимагають для себе більшої частини доходів від нафтовидобутку.

В цілому, в регіонах відчуваються сталі антияванські настрої. Яву, населення якої становить майже 60% жителів країни, звинувачують у присвоєнні доходів від природних багатств, в несправедливому розподіленні іноземних і внутрішніх інвестицій, явано центризмі в кадровій політиці і т.п. На думку експертів, ці звинувачення справедливі тільки частково. Ява за рівнем життя (за винятком багатої Джакарти, де й осідає лєвова частка інвестицій) в цілому мало відрізняється від більшості інших островів. Але Ява асоціюється з Джакартою в якості центра влади і де-факто несе відповідальність за помилки і зловживання влади, тим більше, що сімейний клан Сухарто активно впроваджувався у найбільш доходні галузі економіки на зовнішніх островах і розподіляв всі доходи між своїми наближеними.

В ході реформ прийняті закони, які суттєво розширюють права і відповідальність регіонів. Введена виборність глав провінцій і областей, збільшена частка доходів, що залишаються у розпорядженні урядів регіонів. На них в значній мірі перекладено фінансування і здійснення проектів в сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального забезпечення.

Розширена економічна самостійність регіонів, включаючи вихід на загальнонаціональний і, при певних умовах, на зовнішній ринок.

Місцева еліта, отримавши більш широкий і менш контрольований доступ до ресурсів, часто використовує їх, не беручи до уваги не тільки загальнонаціональні, а й регіональні інтереси. До 85% місцевих бюджетів йде на утримання бюрократичного апарата і депутатів законодавчих зборів. Одночасно відбулася децентралізація корупції. Має місце не завжди обґрунтований процес дроблення адміністративних одиниць у відповідності не з потребами регіонів, а з кастовими інтересами партійних еліт і місцевої бюрократії.

Є небезпека поглиблення нерівномірності темпів і якості розвитку між регіонами з різними природними і географічними ресурсами. Ця тенденція може стати руйнівною, нашаровуючись на етнічні, релігійні чи культурні відмінності. Для вирішення цієї застарілої проблеми навіть при найсприятливіших умовах потрібно буде багато часу.

З 20.10.2014 р. до влади в Індонезії прийшов новий президент – Джоко Відоко. В якості основного завдання він та його адміністрація ставить завдання переходу країни від експортно – сировинної до інноваційної моделі зростання. Також поставлено завдання на 2014-2019 рр. перетворити Індонезію на одну з основних морських держав світу, що передбачає прискорену модернізацію проектів створення портової інфраструктури та розвитку суднобудівної галузі.

3.2. Види податків в Індонезії

В Індонезії існують різноманітні податки, що збираються на різних рівнях. Індонезійці сплачують тільки ті податки, які збираються автоматично (наприклад, утримуються працедавцем при виплаті заробітної плати), але й це відбувається не завжди, оскільки у ряді районів країни до сьогодні існує натуральне господарство.

Подружні пари можуть обирати чи спільне чи роздільне оподаткування своїх доходів.

Проблемою для країни є те, що тільки невелика частина громадян сплачує прибутковий податок з доходів громадян. Крім того, працівники податкових органів не завжди сумлінно виконують свою роботу, що дозволяє багатьом громадянам уникати сплати податків.

Компанії зобов'язані вираховувати із зарплати та перераховувати до бюджету прибутковий податок співробітників. Його ставки залежать від доходів працівників і складають відповідно 5%, 15%, 25%, 30%.

Податок на доходи фізичних осіб - нерезидентів складає 20%. Якщо між Індонезією та іншою країною укладена угода про уникнення подвійного оподаткування, то нерезидент цієї країни платить податок за ставкою 10%.

Податок на додану вартість складає в середньому 10 %. Не обкладаються ПДВ видобуті корисні копалини, предмети першої необхідності, вироблені продукти харчування та напої, валюта, золоті зливки, цінні папери, а також ряд послуг: медичні, фінансові, страхові, освітні, розважальні, послуги громадського транспорту, готелів. Предмети розкоші

обкладаються податком у розмірі від 10 до 75%. Ці товари оподатковуються тільки один раз при продажі виробником або при імпорті.

Дивіденди, відсотки та роялті, що виплачуються іноземним учасникам, підлягають оподаткуванню за єдиною ставкою в розмірі 20 %.

Придбання нерухомості обкладається податком у розмірі 5% від ринкової вартості.

Власники нерухомості обкладаються річним податком, який встановлюється місцевою владою. Нерухома власність включає землю та будівлі на ній (включаючи дороги, порти, трубопроводи, склади тощо).

Законодавство Індонезії є дуже складним щодо оподаткування нерухомості. Кожна провінція затверджує свою ставку цього податку.

Для розрахунку суми податку використовують середню вартість подібного об'єкту нерухомості, а не конкретну ринкову чи реєстраційну вартість.

Для об'єктів нерухомості, які не є земельними ділянками, ставка податку розраховується з тієї суми, яка потрібна на повне відновлення будинку у випадку його руйнування.

В сільськогосподарських районах країни податок на нерухомість нараховують, виходячи з вартості самої землі. В районах туристичного бізнесу при розрахунку ставки цього податку враховується й той об'єкт нерухомості, який знаходиться на даній ділянці землі.

Ті, хто придбаває нерухомість для здачі в оренду, зобов'язані також сплачувати відповідний податок.

До початку 2009-го року всі громадяни Індонезії, що виїжджали за кордон, були зобов'язані попередньо сплатити податок в розмірі близько 110 дол. США. З початку 2009-го року ця практика була змінена: зареєстровані платники податків були звільнені від подібного податку, а для всіх інших індонезійців ставка даного податку була збільшена в 2,5 рази. В результаті кількість індивідуальних платників податків зросла з 5,23 млн. в 2009 р. до 15,9 млн. в 2010 р. З 2011 р. вказаний податок було відмінено.

Під час кризи 2008-2009 рр. державою була проведена оптимізація податкової системи, яка передбачала значне скорочення, а у деяких випадках – звільнення від податків для підприємств соціальної сфери, що позитивно вплинуло на доходи домогосподарств. Суттєві пільги отримали організації, що реалізують соціально орієнтовані програми, а також підприємства 17-ти секторів, пов'язаних, в першу чергу, з виробництвом продуктів харчування, сільським господарством, гірничодобувні підприємства, енергетика.

Для стимулювання розвитку економіки країни, на період з 2007 р. до 2014 р., уряд знизив корпоративний податок вдвічі, до 25 %.

Запитання для самоперевірки

1. Які основні податки збираються в Індонезії ?
2. Які основні податки сплачують домогосподарства в Індонезії ?
3. Які особливості оподаткування нерухомості в Індонезії ви можете назвати?
4. Чи доцільно в Україні запровадити податок на громадян нашої

країни, які виїжджають за кордон, але які не зареєстровані як платники прибуткового податку, як це було зроблено в Індонезії до 2011 р.?

Розділ 4. Податкова система Японії

4.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

Податкова система Японії, як в США і Європи, характеризується множинністю податків. Їх має право стягувати кожен орган територіального управління. Але всі податки країни зафіксовані в законодавчих актах. Кожен вид державного податку регулюється законом. Закон про місцеві податки визначає їх види і граничні ставки, в іншому встановлення ведеться місцевим парламентом. Всього в країні 25 державних і 30 місцевих податків. Їх можна класифікувати на три великі групи: **перша** – прямі прибуткові податки на доходи юридичних осіб; **друга** - прямі податки на майно; **третя** - прямі і непрямі споживацькі податки.

Податкова політика Японії передбачає зміцнення фінансів місцевих органів влади: префектур, міст, районів, селищ і т.д. У Японії платять три види місцевих податків, що стягуються муніципалітетами. Це підприємницький, корпоративний муніципальний і зрівняльний податки. **Підприємницький податок** нараховується на оподатковуваний податками прибуток і стягується по трьох ставках, величина кожної з яких може коливатися залежно від префектури. Так, для Токіо він встановлений в межах від 6 до 12,6% прибутку залежно від статутного капіталу компанії і величини самого прибутку. **Корпоративний муніципальний податок** є сукупністю двох податків: префектурного і міського або (як у випадку для Токіо) відповідно міського і районного. Податкові ставки можуть розрізнятися залежно від місця, але гранична ставка для префектурного (для Токіо - міського) податку - 6%, міського (районного) - 4,7% (розраховується від суми загальнонаціонального податку). **Зрівняльний податок** є належною до сплати фіксованою сумою, величина якої (від 50 тис. до 3750 тис. ієн) визначається по відповідній таблиці, залежить від розміру капіталу юридичної особи і кількості працюючих в ній і розподіляється між містом і префектурою в співвідношенні 4:1.

Досить цікава структура місцевих податків. Із загальної суми місцевих податків (33,45 трлн. ієн) 18,8 трлн. ієн, або 56,2% припадало на прибуткові податки. На другому місці були майнові податки, які принесли 10,49 трлн. єн, або 31,4%. І лише на третьому місці були споживацькі податки - 4,16 трлн. єн, або 12,4% доходів місцевих бюджетів.

Співвідношення загальнодержавних податків дещо інше, хоча загальні тенденції однакові. Державні прибуткові податки займають частку в 56,5% (майже таку ж, як і серед місцевих податків), майнові - 25% і споживацькі податки - 18,5%. Це співвідношення цілком природно, якщо врахувати, що істотна частка майнових податків спрямовується до місцевих бюджетів.

4.2. Прямі податки на доходи з фізичних і юридичних осіб

Найвищий дохід державі приносить прибутковий податок з юридичних і фізичних осіб. Він забезпечує 56% всіх податкових надходжень.

Значення податку на доходи фізичних осіб для державного бюджету Японії величезне. Фізичні особи сплачують державний прибутковий податок за прогресивною шкалою, що має шість ставок: 5, 10, 20, 23, 33, 40% (раніше було 50 %). Крім того, існує прибутковий податок префектури (5, 10 і 15%), та місцеві прибуткові податки. За 2007-2014 рр. максимальна ставка цього податку зросла з 47,2 % до 50,6 %.

Прибутковим податком обкладаються заробітна плата, дарування, доходи селян, осіб вільних професій, доходи від нерухомості (здача в оренду), а також дивіденди, відсотки, випадкове заробітчанство, пенсії і т.д. Всі доходи в Японії діляться на десять категорій:

1. Відсотки по внесках.
2. Дивіденди.
3. Доходи від нерухомості.
4. Доходи від підприємницької діяльності.
5. Заробітна плата.
6. Бонуси.
7. Вихідні допомоги, пенсії;
8. Випадкові доходи.
9. Змішані, різносторонні доходи.
10. Доходи від капіталу.

Для більшості з них (окрім відсотків і дивідендів) встановлені податкові пільги або звільнення від сплати податків. Крім того, незалежно від величини доходу, кожен житель Японії зобов'язаний сплачувати податок на проживання, що становить 3200 єн в рік.

У діловій практиці Японії часто виникає питання про те, чи не дуже важкий податковий тягар несе рядовий японський платник податків. Проте необхідно враховувати і той факт, що прибуткове оподаткування фізичних осіб передбачає істотні пільги, насамперед для сімей.

Основними податковими пільгами, якими користується середній платник податків, є “базова пільга” (неоподатковуваний мінімум доходу платника податків, рівний 350 тис. ієн) і аналогічні пільги на дружину (чоловіка) і на кожного утриманця. Крім того, такі види доходів, як заробітна плата, пенсії і виплати соціального страхування мають спеціальні податкові звільнення. Міністерство фінансів Японії при підрахунку бази оподаткування для кожного платника податків надає п'ять пільг і звільнень.

Для вирахування прибуткового податку підсумовуються доходи платника податків, одержані ним із різних джерел, а потім із загальної суми доходу віднімається неоподатковуваний мінімум, встановлюваний з урахуванням різних знижок (базисної, на утриманців, на внески по соціальному страхуванню, по страхуванню життя і до пенсійного фонду, на витрати на

медичне обслуговування, а також спеціальних знижок для інвалідів, престарілих, вдів і т. д.). Наслідком є те, що неоподатковуваний мінімум для сім'ї з 4-х людей в Японії набагато вищий, ніж, наприклад, в США, ФРН, Англії, Франції.

Крім адресних, персональних звільнень, які широко застосовуються до оподаткованого доходу в цілому, існує ряд спеціальних пільг по оподаткуванню доходів, одержаних з різних джерел, введених в податкову систему з ряду важливих причин.

З метою справедливого оподаткування доходів різних категорій населення введена спеціальна знижка, що зменшує оподатковуваний дохід платника податків. Ця знижка застосовується тільки відносно доходів, одержаних найнятим працівником від продажу своєї праці. Розмір знижки рівний сумі спеціально визначених “персональних витрат” (personal expenses). Мета введення цієї знижки - досягнення рівного для цілей оподаткування становища осіб найманої праці з одного боку, і підприємців, – з іншого. Останні мають нагоду списувати частину своїх особистих витрат на “витрати бізнесу” (інакше кажучи, на собівартість) і виводити їх з-під оподаткування, чого особи найманої праці до введення цієї знижки були позбавлені (що, з погляду Податкового управління Японії, не відповідає критерію справедливості оподаткування). Підприємцям, що на практиці використали цю знижку, вдалося добитися зменшення прибутковим податком бази оподаткування на 28,6%.

- Ряд спеціальних інструкцій дозволяє також розділити для цілей оподаткування доходи від бізнесу. Об'єктом оподаткування виступає дохід, одержуваний за вирахуванням з виручки всіх необхідних витрат. Платникам податків, що заповнюють “синю” форму податкової декларації, дозволялося віднімати з оподаткованого доходу вартість підготовки податкової декларації в розмірі не більше ніж 100 тис. ієн. Крім того, були дозволені “вирахування” (спеціальні зниження розмірів особистого оподаткованого доходу бізнесмена) на розмір заробітної плати, сплачуваної членам сім'ї, які були працевлаштовані у нього замість списання їх на витрати, пов'язані з веденням бізнесу. Заробітна плата самого бізнесмена (підприємця), таким чином, мала пільги як дохід, одержуваний від бізнесу, і разом з тим він мав право на пільги по доходах, одержуваних від продажу своєї праці, як для осіб найманої праці (за умови, що фірма для цілей оподаткування зареєстрована як квазікорпорація). Система “подвійного пільгування” була відмінена в 1992 р., проте розмір “спеціального вирахування” з бази оподаткування за умови заповнення “синьої” форми податкової декларації був в той же час збільшений до 350 тис. ієн.
- Спеціальні податкові пільги мають різносторонні доходи і доходи від капіталу. Для різносторонніх доходів сума оподаткування зменшується на 400 тис. ієн в рік, якщо індивід має стаж роботи менше 20 років, і

додатково до цієї суми на 700 тис. ієн, якщо трудовий стаж перевищує 20 років.

Доходи від капіталу і нерухомості обкладаються окремо від звичного прибуткового податку після вирахування сум відповідних пільг. Крім того, часто надаються податкові кредити для таких цілей, як зовнішні (іноземні) податки, податковий кредит у зв'язку із збільшенням витрат на НДДКР і інші кредити, надання яких обумовлене якими-небудь специфічними політичними цілями.

- У податковій системі Японії не грошові доходи (такі, як різниця в орендній платні за житло, надане державою або компанією своєму співробітнику за пільговою ціною, і його ринковою вартістю), що надаються одержувачам заробітної платні і підприємцям, або звільняються від податків взагалі, або обкладаються частково.

Сімейні пари з однаковим річним доходом в Японії платять різний прибутковий податок залежно від того, чи працює один член в сім'ї або двоє. Сучасна податкова система Японії підтримує сім'ї, в яких працюють обидва члени з приблизно однаковими доходами, тому сімейні пари, де працює тільки один член сім'ї, несуть важчий податковий тягар.

Податок на прибуток корпорацій в Японії зараховується в національний, префектурні та муніципальні бюджети. Національна ставка податку складає 33,48 %, префектурна - 5 % від національної, тобто 1,67 % від прибутку, і муніципальна - 12,3 % від національної ставки, або 4,12% від прибутку. Таким чином, загальний об'єм вилучень по даному податку складає близько 40 % прибутку корпорацій. Але в Японії передбачені й пільгові ставки по даному податку для малого бізнесу. Базою оподаткування по даному податку виступає прибуток корпорацій, що визначається згідно з міжнародними правилами бухгалтерського обліку. Впродовж останніх років об'єм надходжень від податку на прибуток корпорацій в загальному об'ємі доходів національного бюджету складав близько чверті всіх надходжень. Крім того, прибуток служить джерелом виплати податку на підприємницьку діяльність, що поступає в розпорядження префектури. За 2007-2014 рр. максимальна ставка цього податку зменшилася з 39,5 % до 37 %.

4.3. Податок на майно як вид прямого оподаткування

Юридичні і фізичні особи сплачують податки на майно по єдиній ставці, яка в більшості випадків складає 1,4 % від вартості майна. Переоцінка майна здійснюється 1 раз в три роки. В об'єм оподаткування входять: все нерухоме майно, земля, цінні папери, відсотки по банківських депозитах. Податки сплачуються також у момент переходу власності від одного власника до іншого, тобто при придбанні або продажу майна. До цієї ж групи відносяться податок на реєстрацію ліцензій, гербовий збір, податок на спадок, податок на іригацію і поліпшення земель.

Досить складним питанням в оподаткуванні є оцінка вартості земельних ділянок. З другої половини 80-х років ХХ ст. в Японії почалося різке зростання ціни на землю, що не дивно, враховуючи високу густину населення країни. Але цьому сприяли ще й особливі економічні умови. Саме у вказаний період виник підвищений попит на офіси, оскільки Токіо разом з Нью-Йорком і Лондоном став одним з основних інформаційних і банківських центрів світу. Збільшилася кількість спекулятивних операцій, розрахованих на подальше збільшення попиту на офіси для банків, різних міжнародних компаній. У ці ж роки урядом Японії був оголошений план реконструкції столиці, розрахований до 2000 р., яким передбачалася велика забудова. Після публікації плану почалася гарячкова скупка земель з розрахунку на вигідний перепродаж державним органам. Позначився і ще один чинник. На відміну від іншого нерухомого майна при скупці-продажу землі не стягувалися податки. До того ж банки легко і на пільгових умовах надавали кредити фірмам, що проводили операції із земельними ділянками, зокрема довгострокові кредити. Твердо укорінялося переконання, що земля може тільки дорожчати і ніколи не дешевшає. В результаті за окремі роки були періоди, коли темпи зростання ціни землі в Токіо складали 50-75%. Цей процес торкнувся і інших крупних міст Японії.

Збільшена ціна землі позначається на внутрішній міській міграції, житлові будинки починають переобладнувати під офіси. Муніципалітети через високу вартість виявилися не в змозі придбавати нові земельні ділянки для суспільних цілей: під дороги, парки, інші споруди, що входять в інфраструктуру міст.

Пропорційно вартості зростаючі податки могли б підсилити негативні явища. У зв'язку з цим був введений порядок, по якому земельний податок не може бути збільшений більш, ніж на 10%, в порівнянні з останньою переоцінкою.

Велика увага надається в Японії оподаткуванню моменту переходу майнових прав від одного власника до іншого. Передача майна, спадок, подарунки завжди були об'єктами оподаткування. Існують дві головні передумови для обкладення спадків і дарувань.

По-перше, такий податок на передачу майна перешкоджає надмірній концентрації багатства в одних руках і сприяє більш рівномірному розподілу ресурсів;

По-друге, введення цього податку сприяє поповненню бюджету.

Існують дві основні форми обкладення переданої власності - дар і заповіт. Відповідно залежно від моменту передачі існують два подібні податки

- податок із спадку і податок з дарувань.

Ставка податку на спадок додатково збільшується на 20% для спадкоємців, які не є дітьми, батьками, братами і сестрами, хоча загальна податкова

ставка, включаючи ці добавки, не повинна перевищувати 75 % фактичної частки спадкоємця.

За наявності додаткових умов спадкоємцям надаються податкові кредити трьох видів:

- власність, одержана в подарунок спадкоємцем від померлого, включається в базу оподаткування; одарований, проте, одержує кредит у розмірі податку з дарувань по такій власності, щоб уникнути подвійного оподаткування. Це податковий кредит по податку на дарування;
- якщо спадкоємцю менше 20 років, сума податку на спадок, яку він повинен сплатити, знижується на 60 тис. ієн за кожен рік спадкоємця, менший 20. Аналогічно, якщо спадкоємець страждає на які-небудь захворювання або має інвалідність, які відображаються на його працездатності, сума податку на спадок, яку він повинен сплатити, знижується на 60 тис. ієн (120 тис. ієн у разі повної втрати працездатності) за кожен рік до 70 років (пенсійний вік);
- по податку з дарувань при обкладенні власності, одержаної в дар протягом календарного року, існує базове звільнення від податку, тобто не оподатковуються подарунки, одержані одарованим, якщо вартість цих подарунків, одержаних протягом одного календарного року, не перевищує 600 тис. ієн.

Вартість власності, що переходить від одного власника до іншого, при таких формах передачі, як спадок або дар, оцінюється за поточними ринковими цінами або за ціною придбання. З бази оподаткування виключається власність, придбана від родичів для отримання освіти і мешкання, і власність, що заповідана добродійним, релігійним, науковим і іншим державним і суспільним організаціям.

Додатково до основного звільнення власність вартістю до двадцяти мільйонів ієн, передана в подарунок чоловіку, з яким дарувальник прожив разом більше 20 років, звільняється від податку.

Крім того, якщо особи, що частково або повністю втратили працездатність, одержують гроші, цінні папери, іншу власність за трастовою угодою в межах суми 60 млн. ієн, податок на дарування не стягується. Податкові ставки застосовуються до кожної частини спадку оподаткування.

4.4. Порядок непрямого оподаткування в Японії

З 1 квітня 1989 року в Японії вступила в силу нова система оподаткування. Відносно зменшене пряме оподаткування за рахунок збільшеної ролі непрямих податків.

Істотне поповнення бюджету приносять податки на власників автомобілів, акцизи на спиртне, тютюнові вироби, нафту, газ, бензин, податок на розвиток джерел електроенергії, акцизи за послуги: за мешкання в готелі, купання в гарячих джерелах і т.д. До цієї ж групи відноситься і митний збір. У зв'язку з

інтернаціоналізацією господарського життя, зростанням міжнародного розподілу праці, розвитком транснаціональних монополій, зміною структури зовнішньої торгівлі роль митного збору (як джерела доходів) після другої світової війни постійно знижується. Разом з тим, рівень митного збору на багато сільськогосподарських товарів в Японії до середини 80-х років ХХ ст. складав 20% і більше, щоб захистити власних виробників передусім виробників рису.

Акцизне оподаткування в Японії має ряд особливостей. Наприклад, якщо в США і країнах Західної Європи метою введення додаткового оподаткування на алкоголь і тютюнові вироби був контроль за рівнем споживання товарів, то в Японії протягом довгого часу цей вид акцизів розглядався як одне з основних джерел податкових надходжень.

Необхідно відзначити і існування спеціальних податків на нотаріат, гербовий збір, на діяльність фондових бірж і операції з цінними паперами.

Серед споживацьких податків Японії основним виступає податок з продажів, який дуже подібний до ПДВ, стягуваний по ставці 3%. У середині 90-х років ХХ ст. почалося обговорення про доцільність підвищення ставки до 5%. Зараз ставка ПДВ складає 8%, хоча уряд планував підняти її до 10%, але виборці виступили проти.

За 2007-2012 рр. частка ПДВ у ВВП країни складала від 2,5 % до 2,7 %.

Податок сплачується на різних стадіях виробництва і реалізації товарів, але обкладається ним лише додана вартість. Виділення доданої вартості в кожній ланці виробництва і реалізації має важливе значення:

1. Чітко обмежуються всі елементи ціни товару, що спонукає виробника знижувати витрати виробництва;
2. В процесі розрахунків по податку держава одержує відомості про темпи оборотності промислового і торгового капіталу, тим самим полегшуються задачі макроекономічного програмування;
3. Державі поступають доходи ще до реалізації товару населенню - єдиному і кінцевому платнику повної суми податку.

Податок на додану вартість (VAT) викликав незадоволеність у японського населення, оскільки він обтяжливий для трудящих і характеризується інфляційними наслідками.

Разом з тим, податок на додану вартість дозволив точно і швидко проводити податкові операції за допомогою досконалої техніки і налагодженої системи документообігу (без технічного оснащення використання VAT неможливе).

Податок на додану вартість – це непрямий багатоступінчатий податок, стягуваний з кожного акту продажу, починаючи з виробничого і розподільного циклу і кінчаючи, продажем споживачу. Об'єктом податку є додана вартість. Вона є вартістю, яку, наприклад, виробник в оброблювальному виробництві, підприємець у сфері розподілу, агент

реклами, перукар, фермер і т.д. додають до вартості сировини, матеріалів або до вартості тих товарів і продуктів, які він придбав для створення нового виробу і послуги.

Можна побудувати просту схему, в якій фігурують так звані початкові товари (inputs), якими можуть служити сировина, транспорт, рента, реклама і т.д. і товари, що випускаються (outputs).

При розрахунку податку на додану вартість використовується чотири методи його визначення:

1. прямий аддитивний, або бухгалтерський;
2. непрямий аддитивний;
3. метод прямого віднімання;
4. непрямий метод віднімання, або заліковий метод по рахівницях.

Якщо умовно “прийняти ставку податку за “R”, то розрахунок податку згідно перерахованим методам матиме вигляд:

1. $R(V+m) = VAT$
2. $RV+Rm = VAT$
3. $R(O-I) = VAT$
4. $RO-RI = VAT$

Найбільше поширення набув четвертий метод розрахунку податку на додану вартість. На практиці його використання не вимагає визначення власне доданої вартості. Замість цього ставка застосовується до її компонентів (витратам і виробленій продукції).

Цей метод зручний тим, що:

1). дозволяє застосувати ставку податку безпосередньо при операції, що дає переваги технічного і юридичного характеру;

2). наявність рахунку-фактури, в якій відображаються податки, стає найважливішим і принциповим моментом здійснення операції і інформації про податкові зобов'язання. Використовування рахунку-фактури з вказівкою виконаної операції дає можливість для дослідження руху товару з метою перевірки;

3). щоб використовувати перший і другий методи розрахунку податку, т. з. методи, засновані на балансах, необхідно визначити прибуток. Але оскільки в балансах компаній досконалі операції з продажу не підрозділяються на види товарної продукції відповідно до діючих ставок податку, а також не виділяються по видах товарів закупівлі, то стає ясным, що в цьому випадку застосовна лише єдина ставка на додану вартість. Четвертий метод дає можливість використання диференційованої ставки податку.

Третій метод незручний тим, що застосування ставки податку до показника, одержуваного в результаті віднімання витрат з вартості продукції, що випускається, але він так само зручний, як і I і II методи, методи, для єдиної

ставки податку. На практиці незручно розраховувати додану вартість щомісячно, оскільки покупки і продажі можуть коливатися в часі.

Таким чином, 4-й метод, або “інвойсний”, є практичним. Податкові зобов’язання можуть розраховуватися щонеділі, щомісячно, щокварталу або щорічно. Цей метод дозволяє якнайповніше охопити товари і використати більш, ніж одну ставку.

Ставка податку на додану вартість спочатку складала 3% (окрім автомобілів, при продажах яких до 1992 р. застосовувався 6-процентний податок), потім вона була підвищена до 5%, а під час кризи 2008-2009 рр. – до 8%. З 2017 р. її планується підвищити до 10%. Сума податку включається в продажну ціну товару.

Оподатковуються всі стадії проходження сировини або товару через виробничу і збутову мережу, але при цьому на кожному подальшому етапі податок нараховується тільки з суми, доданої у вартість товару в результаті його подальшої обробки або просування до споживача.

Податок на додану вартість розповсюджується також на операції по імпорту. Податок виплачує одержувач імпортного вантажу. Експортні операції звільняються від обкладення даним податком: у це поняття включаються експорт товарів, міжнародні транспортні і телекомунікаційні послуги, ремонт іноземних суден тощо.

4.5. Особливості побудови й функціонування податкової служби в Японії

Структура національного податкового управління Японії є наступною:

1. 11 районних податкових управлінь
 2. 518 окружних податкових служб
 3. Податкова служба Окінави (зона розташування баз США)
 4. Національний податковий коледж для підготовки службовців-податківців
- В Україні подібний заклад створено в Ірпіні, там готують кадри й для податкової міліції.

5. Національний податковий суд для розгляду податкових спорів

В свою чергу, структура центрального органу Національного податкового управління є такою:

1. Секретаріат начальника управління
2. Управління оподаткування
3. Управління доходів і збору податків
4. Управління перевірки рахунків та кримінальних розслідувань

В структуру секретаріату входять 6 відділів

1. Відділ управління
2. Відділ обліку
3. Відділ планування

4. Відділ соціальних питань
5. Відділ громадських зв'язків
6. Відділ автоматичної обробки даних

Структура управління оподаткування охоплює 6 відділів:

1. Відділ прибуткового податку
2. Відділ майнового податку
3. Відділ корпоративного податку
4. Відділ податку на споживання
5. Відділ винного податку
6. Відділ відомостей і перевірок

Структура управління доходів і збору податків включає 2 відділи:

1. Відділ управління доходами
2. Відділ збору податків.

Структура управління перевірки рахунків і кримінальних розслідувань наступна:

1. Відділ перевірки рахунків
2. Відділ кримінальних розслідувань

Оплата праці податківців в Японії має наступні особливості:

1. Ставки заробітної плати податкових службовців вище, ніж у інших державних службовців.
2. Зарплата податківців має 11 ступенів: для тих, хто тільки поступив на роботу – 1-а ступінь; а керівників окружних податкових служб – від 9 до 11 ступені (залежить від величини округу).
3. При встановленні розмірів зарплати враховуються:
 - 1) здібності;
 - 2) успіхи в роботі;
 - 3) досвід роботи;
 - 4) строки отримання попередньої ступені.

Податкові обліковці

В Японії існує інститут податкових обліковців, яких нараховується 57 тис. чоловік. Податкові обліковці – це люди, які допомагають платникам податків виконувати їх обов'язки (готують податкові документи, надають консультації по основних податках) Податкові обліковці повинні мати відповідну освіту і бути на обліку в Управлінні податкових обліковців Японської федерації товариств податкових обліковців.

Запитання для самоперевірки

1. Які основні податкові доходи Державного бюджету Японії?
2. Які ставки основних податків в Японії?

3. Проаналізуйте рівень оподаткування доходів фізичних осіб у Японії. Від чого залежить величина їхніх податкових платежів?
4. В чому полягають особливості організації та діяльності податкової служби в Японії?

Розділ 5. Податкова система Республіки Кореї

5.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

В основі податкової системи Кореї лежить розподіл всіх видів податків, що стягуються на її території, на дві основні групи: національні і місцеві податки.

Національні податки поділяються на:

- прями податки, до яких належать податок на прибуток, корпоративний податок, податок з спадщини і дарування;
- непрямі податки, до яких належать податок на додану вартість, акциз на алкогольну продукцію, транспортний податок, податок на користувачів телефонами.

Місцеві податки у свою чергу поділяються на:

- обласні (провінційні) податки: ліцензійний збір, податок на утримання автомобільних доріг, податок на розвиток регіону;
- міські податки: акциз на тютюнову продукцію, податок на користувачів автодоріг, реєстраційний збір.

Як видно з даних таблиці 5.1., частка національних податків в загальній сумі податкових надходжень становила 80,2%, у той час як частка місцевих податків

19,8%.

Таблиця 5.1.

Характеристика розподілу податків в Республіці Корея (у % до загального об'єму податкових надходжень)

Національні податки	
Податок на додану вартість	23,6
Податок з доходів	18,6
Корпоративний податок	11,8
Транспортний податок	5,3
Податок з продаж	4,9
Податок на освіту	4,4
Спеціальний податок	4,1
Акциз на алкоголь	2,7
Податок зі спадщини і дарування	1,5
Податок на користувачів телефонів	0,8
Поштовий податок	0,5
Податок на утримання правоохоронних органів	0,1
Інші	1,9
Всього національних податків	80,2
Всього місцевих податків	19,8
Разом	100

Найбільшу питому вагу в структурі національних податків займають: податок на додану вартість (ставка-10 %) – 23,6%, податок з доходів фізичних осіб (ставки від 6 до 38 %) – 18,6%, корпоративний податок (ставки 20-22 %) – 11,8%.

За 2007-2012 рр. частка ПДВ у ВВП країни зросла з 4,2 % до 4,6 %.

За 2007-2014 рр. ставка податку на прибуток підприємств в Кореї зменшилася з 27,5 % до 24,5 %, а в 2015 р. вона склала 22 %. Максимальну ставку (22 %) сплачують великі компанії, а малий бізнес (при доходах до 200 тис. дол. США) платить податок в розмірі 10 %.

За 2007-2014 рр. максимальна ставка податку на доходи фізичних осіб збільшилася з 35,5 % до 38,1 %.

Податок на дивіденди дорівнює 14 %. Внески в Національну пенсійну систему працівник та роботодавець платять з доходу за ставкою 4,5 %.

В 2015 р. в Кореї ввели податок в розмірі 10 % на деякі косметологічні операції (збільшення грудей, підтяжка обличчя тощо), оскільки країна є світовим лідером з подібних операцій та медичного туризму в цілому.

Національна податкова політика перебуває під юрисдикцією Міністерства Фінансів та Економіки, яка також включає Національне Податкове Управління і Національний Податковий Коледж. Податкове Управління Міністерства Фінансів і Економіки відповідає за планування податкової політики і розробку податкових законів, Національний Податковий коледж відповідає за навчання студентів, які у подальшому працюватимуть податковими інспекторами.

В основі податкової системи країни лежить цільова політика на стимулювання експорту продукції за кордон, що включає:

- звільнення від податків і мит імпорту проміжних товарів і обладнання;
- скидки непрямого оподаткування (наприклад товарного і корпоративного податків) при виробництві виробів, призначених на експорт;
- скидка на 50% податку на прибуток від експортних операцій.

Іноземним компаніям, які працюють у невиробничому секторі, надаються пільги для сплати податків на додану вартість і витрат, пов'язаних зі становленням їх бізнесу. Таким чином, іноземні корпорації мають можливість покрити витрати на додану вартість, які сплачують на закупівлю товарів і використання послуг в Кореї. До цих послуг входять витрати на розміщення працівників компанії, виплати на рекламу і оренду офісів, комунальні послуги.

В кінці 2015 р. в країні було намічено провести податкову амністію: з 1.10.2015 р. до 31.03. 2016 р. За прострочені податки буде стягуватися плата в розмірі 0,03 % від суми за день. В законодавстві Кореї передбачена кримінальна відповідальність для тих, хто задекларує зарубіжні активи після

вказаного терміну. Від податкової амністії планується отримати 500 млрд. вон.

5.2. Місцеві податки

Місцеві органи влади збирають місцеві податки, у відповідності з рамками податкового законодавства, в якому встановлено всі деталі, що стосуються місцевих фінансів: ставки місцевих податків, коло платників податків, напрямки використання зібраних податків та платежів. Про види і частки окремих місцевих податків в податковій системі Кореї можна довідатися з таблиці 5.2.

Таблиця 5.2.

Характеристика місцевих податків в податковій системі Республіки Корея (в % до загального об'єму податкових надходжень)

Місцеві податки	%
Реєстраційний збір	4,1
Ліцензійний збір	0,3
Податок з придбань	3,3
Податок на власність	3
Податок на користувачів автомобілів	2
Акциз на тютюн	3,5
Інші	3,6
Всього місцевих податків до загального об'єму податкових надходжень	19,8

Крім того, центральний уряд надає фінансову допомогу місцевим органам влади у вигляді субсидій, розподілу частини національних податків в бюджет місцевих органів влади (13,27% від загальної суми національних податків), а також шляхом надання додаткових коштів місцевим бюджетам для фінансування спеціальних програм. Уряд також перераховує в місцеві бюджети 11,8% від загальної суми національних податків на фінансування освіти.

З метою збільшення податкових надходжень в місцеві бюджети уряд в 1989 році передав всі податкові збори, які надходять від введеного акцизу на тютюнову продукцію, в бюджет місцевих органів влади.

Податок на землю та нерухомість в країні складає від 0,5 % до 2 % її вартості. Податкова пільга з цього податку дорівнює 50 тис. дол.. США.

Податок на придбання нерухомості, машин (більше 1000 куб. см.), яхт, літаків дорівнює 4 %.

Податок на придбання люксових товарів складає 12 %.

Запитання для самоперевірки

1. Яка структура національних податків Кореї?

2. Яка структура місцевих податків в Кореї?
3. Які функції виконує Міністерство фінансів Кореї?
4. Які особливості розвитку податкової системи Кореї на початку XXI ст. ви можете назвати?

Розділ 6. Податкова система Пакистану

6.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

Як це прийнято в усьому світі, податки в Пакистані поділяються на два види – податки з фізичних осіб і податки з юридичних осіб. Звітний податковий рік в Пакистані встановлений з 1 липня по 30 червня (співпадає з фінансовим роком).

Регулювання податкової політики і власне збір податків з фізичних і юридичних осіб в Пакистані здійснюється Центральним податковим управлінням (Central Board of Revenue). Пакистанський уряд приділяє велику увагу зміцненню податкової дисципліни, тим більше, що податкові надходження складають значну частину витратної (видаткової) частини бюджету країни (наприклад, в 2002/2003 фінансовому році наповнення витратної частини бюджету було на 68% забезпечено стягненням податків).

В країні застосовуються наступні види федеральних податків: податок з продаж – 18% (general sales tax), акцизний збір – 15% (central excise), прибутковий податок (income tax) і митний податок (customs tax). Ставки двох останніх видів податків залежать, відповідно, від сукупного річного доходу фізичної чи юридичної особи і виду товару, що підлягає митному оподаткуванню.

Центральне податкове управління Пакистану з 2002 р. проводить обширну реформу з метою збільшити доходи від неефективної податкової системи.

Згідно з повідомленнями регіональних ЗМІ, реформи частково фінансує Всесвітній банк і уряд Великобританії. Увага буде приділена самостійній оцінці і автоматизації податкової системи з метою скорочення бюрократичного тягаря і ліквідації корупції. На даному етапі із 150 млн. населення Пакистану податок на прибуток сплачують 1,1 млн. чоловік.

Коментуючи реформи, прес-секретар Центрального податкового управління зазначив: “Вони допоможуть збільшити прибуток і розширити базу платників податків, підвищити ефективність і зробити податковий режим більш сприятливим для платників податків”.

За словами прес-секретаря, більшу частину коштів на проведення реформи надав Всесвітній банк – 103 млн. дол. із 149 млн. дол. Крім того, міністерство міжнародного розвитку Великобританії вклало в проект 23 млн. дол., таку ж суму виділив уряд Пакистану.

6.2. Види податків в Пакистані

Прибутковий податок має прогресивний характер. Фактичний розмір цього виду податку залежить від структури доходів юридичної чи фізичної особи. Єдині ставки податків для осіб, зайнятих приватним бізнесом і підприємств вказані в наступній таблиці (див. табл. 6.1.)

Таблиця 6.1.

Розміри прибуткового податку в Пакистані

Сукупний річний дохід (1 дол. США = 57,9 пак. руп.)	Ставка податку
До 80,000 пак. руп./1381 дол. (або близько 115 дол. в місяць)	Податок не стягується
80,000 – 150,000 пак. руп.	7,5% суми, що перевищує 80.000 пак. руп.
150,001-300,000 пак. руп.	5.250 пак. руп.+12,5% з суми, що перевищує 150.000 пак. руп.
300,001-400,000 пак. руп.	24,000 пак. руп.+20% з суми, що перевищує 300,000 пак. руп.
400,001-700,000 пак. руп.	44,000 пак. руп.+25% з суми, що перевищує 400.000 пак. руп.
Вище 700,000 пак. руп.	119,000 пак. руп.+35% з суми, що перевищує 700.000 пак. руп.

Для осіб, які отримують фіксовану заробітну плату, яка складає більше половини їх сукупного річного доходу, передбачені податкові пільги, які коливаються від 50% (мінімальна оподатковувана сума доходу від 80.000 до 100.000 пак. рупій) до 5% (дохід вище 1 млн. пак. рупій в рік).

Державні службовці мають податкові пільги. Наприклад, повністю не оподатковується допомога, яку отримують державні службовці на медичне лікування і навчання, а також виплати пенсій по старості, виплати сім'ї померлого службовця. Військовослужбовці, які підпадають в Пакистані під розряд державних службовців, мають також певні пільги, в залежності від займаної посади. Ці пільги застосовуються, наприклад, до допомоги по оплаті орендованого житла, надбавок за години польотів для пілотів ВПС, армії і флоту, та ряду інших видів допомоги.

Доход від здачі в оренду нерухомості обкладається 5-відсотковим податком у випадку, якщо він перевищує 3500 дол. США в рік. Одноразовий дохід по виграшах в різних лотереях і змаганнях підлягає оподаткуванню в розмірі 10%.

Прибутковий податок з фізичних осіб – нерезидентів Пакистану, які працюють за наймом в місцевих компаніях і фірмах, розраховується в залежності від виду діяльності юридичної особи. Деякі приклади вказані в таблиці 6.2.

Таблиця 6.2.

Ставки прибуткового податку для фізичних осіб-нерезидентів в залежності від виду діяльності

Доход від виду діяльності	Ставка податку
---------------------------	----------------

Розробка корисних копалин, крім нафти	7,5%
Морські перевезення	8%
Повітряні перевезення	3%
Будівництво	Від 4 до 8%

Резидентом Пакистану вважається особа, а) яка перебуває на території Пакистану протягом 182 днів звітного податкового року, б) яка перебуває на території Пакистану протягом 90 днів звітного податкового року, але яка перебувала на території Пакистану протягом останніх 4 років, що передували податковому року, в сукупності 365 днів.

Митний податок на імпорتنі товари залежить від виду товарів, деякі види яких наведені в наступній таблиці (див. табл. 6.3).

Таблиця 6.3.

Ставки мита на імпорتنі товари в Пакистані

Вид імпортованого товару	Ставки податку
Чай	25%
Олія	9.050 пак. руп. з тонни
Шовкові тканини	20%
Діаманти	2%
Автомобілі	До 150%

Тарифна політика, яку розробляє Центральне бюро податків Пакистану (ЦБП), орієнтована на стимулювання розвитку зовнішньоторговельної діяльності, в першу чергу експорту, у відповідності з вимогами ВТО. Це особливо важливо для здійснення експорту текстильної продукції (основна стаття експорту Пакистану) в умовах відміни щорічних квот розвинутих країн в умовах вільної ринкової конкуренції, яка передбачена з 2005 р. Цьому повинно сприяти удосконалення податкового і митного законодавства, спрямованих на спрощення системи оподаткування, в т.ч. за рахунок скорочення їх кількості.

З метою підтримання місцевих виробників уряд має намір продовжувати практику зниження розміру ввізного митного тарифу на сучасне виробниче обладнання (що дозволить активізувати процес модернізації промислових підприємств), комплектуючі вироби і найважливіші сировинні матеріали (які використовуються для виготовлення готової продукції), а також добрива і засоби захисту рослин.

Податок на прибуток всіх підприємств (крім банків) становить в Пакистані 37%.

Акцизний податок в країні складає 15 %, а податок з оренди нерухомості – 5 %. Податок з виграшів в лотереях та змаганнях – 10 %.

Стягнення податків в Пакистані традиційно є однією з досить “чутливих” галузей, за недоліки в яких Ісламабад постійно критикується міжнародними фінансовими організаціями. Так, бюджетне завдання по

стягненню податків, прийняте на 2001/02 ф.р., в 457,7 млрд. рупій в умовах складної фінансово-економічної обстановки і невисокої активності платників податків вже до середини 2009 р. опинилось під загрозою невиконання. Тому уряд змушений був тричі переглядати це завдання, скоротивши його розмір на 10% до 414,2 млрд. Однак і цього рівня досягти не вдалось, оскільки за офіційними даними Центрального податкового бюро Пакистану (ЦНБ), податки були зібрані в сумі 403,9 млрд. рупій, що виявилось нижче початкового завдання на 12%.

Стан зі стягненням податків в 2001/02 фінансовому році виявився більш сприятливим у порівнянні з результатами попереднього року, коли об'єм податкових надходжень склав 393,9 млрд. рупій.

Стягнення податку з продаж в 2001/02 фінансового року досягло 166,3 млрд. рупій (план 185,2 млрд.), а в 2002 р. – 161,3 млрд. (проти фактично досягнутого в 2001 р. рівня – 155,3 млрд.). Цьому сприяла практика по розширенню номенклатури товарів, боротьба з ухиляннями щодо сплати цього податку.

Разом з тим, ситуація в цьому питанні з початку ХХІ ст. змінюється на краще, проводиться активна боротьба з неплатниками. За перші три фінансові роки ХХІ століття (з 2000 р. по 2003 р.) динаміка стягнення податків була позитивною, конкретні цифри вказані в наступній таблиці (див. табл. 6.4)

Таблиця 6.4.

Динаміка стягнення податків у Пакистані у 2000-2003 роках

Показники	2000/2001	2001/2002	2002/2003
Стягнення податків (млрд. рупій/ млрд. дол. США)	394/6,5	400/6,8	459/7,95

6.3. Особливості впровадження ісламських податків у фінансову систему Пакистану

Ісламська Республіка Пакистан – аграрно - індустріальна країна (в сільському господарстві виробляється 19,8%, в промисловості – 26,8%, сфері послуг – 53,7% ВВП). В цілому країна забезпечує себе продовольством. Проблемою є швидке зростання населення (в 2000 р. його чисельність досягла 162,4 млн. осіб, а в 2014 р. – 180 млн. осіб) та значна бідність більшості пакистанців. Одним із шляхів вирішення вказаних проблем став перехід Пакистану на ісламську модель економіки. Цей шлях для країни виявився дуже складним, а його вплив на фінансову та податкову систему Пакистану далеко неоднозначним.

У Новітній час серед мусульманських вчених, які писали про необхідність застосування ісламської економічної моделі, було чимало пакистанців. Всупереч поширеній думці стосовно початку процесу ісламізації економіки (в тому числі й на законодавчому рівні) до періоду

правління президента Зія-уль-Хака, даній проблемі надавалось суттєве значення ще в перші роки існування Пакистану. Так, ще в першій Конституції Пакистану 1956 р. вказувалось, що “Держава буде докладати зусиль для ліквідації риби (лихварства), що риба повинна бути ліквідована”. І, нарешті, в Конституції 1973 р. підтверджується, що “Держава ліквідує рибу настільки швидко, наскільки це представляється можливим”. Таким чином, у порівнянні з першою Конституцією 1956 р., законодавець в Конституції 1973 р. у питанні боротьби з лихварством налаштований більш рішуче: держава вже обіцяє не докладати зусиль до ліквідації риби, а ліквідувати саму рибу. Однак дані тези мали лише декларований характер і створена у відповідності з Конституцією 1962 р. Рада ісламської ідеології змушена була у спеціальній доповіді, проголошеній в 1991 р., констатувати, що “Протягом перших трьох десятиліть існування Пакистану як незалежної держави ліквідації риби не було приділено належної уваги”.

В 1960-ті роки в країні набрала популярності ідея про реорганізацію банків і страхових компаній на кооперативних засадах, оскільки кооперативна діяльність по своїй суті не суперечить ісламу. Мова йшла про реорганізацію існуючих банків в кооперативні, а страхові компанії – у товариства, або компанії взаємного страхування, або ж про заснування нових фінансових інститутів. У підсумку в Пакистані було організовано майже десять так званих компаній взаємного страхування. Стосовно ж банків, то в 1965 р. пакистанським фінансистом С.А. Іршадом був заснований перший в країні банк, або, точніше, банківська компанія – “Кооперативна інвестиційна і фінансова корпорація”, яка здійснювала деякі безпроцентні операції до свого банкрутства в 1969 р. Подібна доля спіткала багато компаній взаємного страхування, які не змогли конкурувати з комерційними страховими компаніями і швидко стали банкрутами. Питання про необхідність ісламізації всієї економічної системи країни у відповідності з конституційним принципом ліквідації риби було порушено при президенті Зія-уль-Хаку. У своїй промові при відкритті модернізованої Ради ісламської ідеології 29 вересня 1977 р. Зія-уль-Хак закликав Раду віддати пріоритет підготовки доповіді по звільненню пакистанської економіки від риби. Він доручив Раді скласти план по створенню безвідсоткової економічної системи, а 10 лютого 1979 р. встановив строк у 3 роки для ліквідації лихварства в країні. Раніше, у листопаді 1977 р. Рада призначила групу, яка складалась із спеціалістів з економіки і банківської справи для вивчення перспектив ісламізації економіки. У відповідності з завданнями, встановленими Радою, група експертів дослідила питання про введення ісламських податків: закят (податок на користь нужденних мусульман) і ушр (податок чи збір у розмірі 1/10–десятина, податок з продуктів землеробства і торгове мито). Відповідна доповідь була представлена Раді ісламської ідеології в березні 1978 р. У лютому 1979 р. проект Ордонансу “Про закят і ушр” був опублікований для громадського обговорення. При цьому уряд не поспішав вводити його в дію у повному об’ємі. Будучи прийнятим 24 червня 1979 р. в частині, яка торкається питань закяту, повністю Ордонанс повинен був набрати чинності

після внесення поправок і спеціальної вказівки уряду, яка надійшла тільки 20 червня 1980 р. Однак дія положень, які торкались ушр, була призупинена до 15 березня 1983 р. Уряд покладав на даний закон великі сподівання. Державна казна відчувала гостру потребу в коштах, в тому числі і на реалізацію невідкладних соціальних програм. В одному із виступів президент Зія-уль-Хак заявив: “Вони (ісламські податки) дозволяють через кілька років кардинально змінити економіку країни... і незабаром в Пакистані не залишиться жодної людини, яка ляже спати голодною”.

Планувалось, що протягом трьох – максимум п’яти років надходження від збору ісламських податків принесуть в бюджет додатково майже 2,9 млрд. рупій (290 млн. дол. США). Однак далеко не всі громадяни Пакистану були задоволені введенням закяту – особливо коли виявилось, що цей очисний соціальний податок буде співіснувати зі всіма попередніми податками. В країні, де рівень ухиляння від сплати податків завжди був високим, подібна реакція була досить прогнозована. Особливе невдоволення представників різних прошарків викликало те, що оподаткуванню закятом підлягають банківські депозити, рахунки, цінні папери, акції, продукція гірничодобувної промисловості. Противники даної норми заявляли, що вона йде всупереч з шаріатом (по крайній мірі, в інтерпретації даного питання шіїтськими і значною кількістю сунітських правознавців), який вимагає, щоб примусовому оподаткуванню закятом підлягало тільки видиме майно (амвалзахір), у той час як банківські вклади підпадають під визначення прихованого майна (амвал батин). В результаті в країні у лічені дні відбувся спад ділової активності, масове зняття вкладів із банків, втеча капіталів. Крім того, проти введення закяту в якості обов’язкового податку єдиним фронтом виступили представники різних шіїтських течій. Шіїти вимагали, щоб закят в їх общині стягувався не державою, а шіїтським духовенством. Тільки за 2 дні після заклику одного із лідерів общин шіїтами було вилучено із банків 10 млн. рупій (1 млн. дол.).

Під впливом цих подій прийняття Ордонанса “Про закят і ушр” було відкладено, а після тривалих консультацій в даний нормативно-правовий акт були внесені поправки, у відповідності з якими шіїтам та іншим (не сунітським) течіям було дозволено трактувати положення про оподаткування у відповідності з їх релігійною традицією. На велике незадоволення представників сунітської общини більша частина надходжень від закяту і ушр повинна була направлятися в центральний бюджет, а менша частина залишатися в місцевому розпорядженні. Ордонанс передбачав можливість звільнення тієї чи іншої особи від сплати очисного податку: “якщо особа не вважає обов’язковою сплату закяту, керуючись своєю вірою і фікхом, вона може бути звільнена при умові представлення у письмовому вигляді в шаріатський суд заяви протягом трьох місяців до закінчення строку стягнення податку”. Закон мав й зворотну силу. Так, якщо хтось вважає, що з нього був незаконно стягнутий закят, то він може обжалувати це питання в шаріатському суді. Для того, щоб уникнути лавини позовів, в Ордонанс “Про закят і ушр” було введено положення, згідно з

яким, особа, чії вимоги про неправомірність стягнення з неї закяту будуть відхилені судом, повинна буде заплатити подвійний податок – положення досить сумнівне з точки зору ісламської заборони лихварства. Разом з тим, не можна не відзначити, що положення, яке передбачало можливість нехай і в судовому порядку отримати звільнення від сплати закяту опосередковано вказує на те, що ісламська економічна модель може виступати для громадян-мусульман як альтернатива, а не як єдина можлива модель економічної поведінки.

15 липня 1980 р., менше ніж через місяць після вступу в силу Ордонанса “Про закят і ушр”, в Пакистані вперше почалось розподілення закяту. Однак фактично стягнення даного податку в провінціях було почато із запізненням, причиною якого стала елементарна технічна неготовність відповідних низових рад по стягненню закяту у відповідності з заснованою багатоступеневою системою. Ось як виглядає ця система по стягненню закяту. Головним органом, який контролює збір, розподілення закяту та інші питання, пов’язані з очисним податком, є Центральна рада по закяту, яка складається із 19 чоловік (чиновників, богословів, правознавців) на чолі з суддею Верховного суду Пакистану. Наступну ланку представляють провінційні ради, які включають в середньому 10-12 чоловік, голова яких повинен бути членом провінційного верховного суду. Далі йдуть окружні і районні ради. І, нарешті, для кожного населеного пункту з чисельністю жителів від 1000 до 7000 чоловік також передбачено створення місцевої ради, яка складається із 9 виборних членів. Таким чином, в такій бюрократизованій державі як Пакистан була створена ще одна потужна бюрократична структура. Так, на січень 2002 р. в країні функціонувало 39 186 місцевих комітетів по закяту. До компетенції вказаних рад відноситься й стягнення іншого ісламського податку – ушру. Незважаючи на те, що деякі мусульманські правознавці вважають ушр різновидністю закяту, в Ордонансі “Про закят і ушр” останній розглядається в якості самостійного податку. Ушр, введений пакистанським законом, по цілому ряду моментів відзначається від ушру, відомого класичному мусульманському праву. Згідно з Ордонансом, ушр повинен сплачуватися готівкою, але якщо продукцією землеробства є пшениця і рис, то дозволяється сплачувати даний податок натурою. Ушр повинен передаватися місцевому комітету по стягненню закята або безпосередньо одержувачам закята. Від сплати ушру Ордонанс звільняє осіб, які отримали кошти з фонду закяту або збирають з землі менше 948 кг пшениці в рік або її зернового еквівалента (нісаб). Введення ушру також викликало невдоволення як серед дрібних і середніх землевласників і орендаторів, так і серед великих поміщиків. Обурені вимагали ввести прогресивну шкалу оподаткування з урахуванням розмірів земельних наділів. В результаті, після прийняття Ордонансу 1980 р. було заявлено, що стягнення ушру буде відкладено до жовтня 1980 р. Однак і ці строки не були дотримані. У перший рік після введення ушру (1983-1984) бюджет недоотримав близько 40% коштів.

В цілому можна виділити наступні суттєві негативні аспекти реформ з ісламізації податково сектору в Пакистані:

- 1) Невідповідність традиційним правилам розподілення закяту. Значна частина закяту йде в центральний бюджет, а не розподіляється на потреби тієї общини, де він був зібраний, що не узгоджується з класичними ісламськими уявленнями про очисний податок і викликає невдоволення багатьох громадян.
- 2) Несвідомість платників податку. На фоні тотального ухилення від сплати стандартних податків ісламські податки закят і ушр не стали винятком. Багато громадян країни намагається або зовсім ухилитися від сплати податків, або отримати можливість сплачувати податок в меншому об'ємі. У тих же випадках, коли закят сплачується добровільно з певних категорій товарів, кількість неплатників ще вища.
- 3) Невиконання закятом в Пакистані своєї головної функції – ліквідації розриву між бідними і багатими. Нові податки не покращили, а погіршили становище більшості мусульман з невисоким рівнем доходів.
- 4) Відсутність рівноправ'я платників податків при стягненні закяту. Стягнення ісламських податків супроводжується нерівними умовами для різних категорій платників податків. Так, платники податків отримали податкову пільгу: до 15% коштів, що підлягають виплаті в якості закяту, вони можуть витрати на створення сімейних благодійних фондів, що фактично означає контроль цих сімей над даною частиною податку. Великим землевласникам – платникам ушру – також були надані пільги.
- 5) Непідготовленість технічної бази, архаїчна система обліку і аудиту при стягненні ісламських податків створюють передумови для махінацій з боку осіб, відповідальних за їх збирання і розподілення.
- 6) Нестача кваліфікованих кадрів, в тому числі серед мусульманських богословів. Так, в перші роки реформ уряд змушений був, обіцяючи високу винагороду і цілий ряд пільг, приваблювати мусульманських богословів і правознавців з інших країн для вирішення поставлених завдань по правовому забезпеченню ісламських економічних реформ. Однак проблема нестачі професійних богословів, як і раніше, залишається актуальною.
- 7) Несвідомість осіб, які збирають ісламські податки. Закят часто не доходить до набувачів: недобросовісний розподіл коштів, що надійшли від закяту, став в Пакистані значною проблемою.
- 8) Відсутність взаємозв'язку системи ісламських податків з іншими ісламськими фінансовими інститутами (банками, фондами). Незважаючи на те, що Зія-уль-Хак поставив за мету ісламізацію всього фінансового сектору, реальні кроки уряду свідчать про відсутність комплексної програми, яка дозволила б здійснити задумане. Наприклад, в контексті остаточно не вирішеної проблеми ліквідації лихварства в роботі банків оподаткування зяятом банківських депозитів викликає запитання.

- 9) Не дивлячись на всі проблеми, ісламські податки використовуються в Пакистані, особливо – закят. Він розподіляється до початку місяця Рамазан. Так, в 2006 р. 192 тис. осіб отримали допомогу з центрального рахунку закяту в Центральному банку Пакистану.

Запитання для самоперевірки

1. Яка структура національних податків Пакистану?
2. Яка структура місцевих податків в країні?
3. Які ісламські податки використовуються в Пакистані?
3. Які функції виконує Міністерство фінансів країни?

Розділ 7. Податкова система Бангладеш

7.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

Бангладеш відноситься до найбільш розвинених країн світу, тому багато її громадян працює за кордоном. Це враховується в податковій політиці Бангладеш, коли встановлюється статус платника податку.

Динаміка ВВП на особу за паритетом купівельної спроможності (в дол. США) була наступною: 1992 р. - 940, в 2000 р.- 1360, в 2004 р. – 1710, в 2013 р. – 3170, в 2015 р. – 3610.

Якщо людина перебуває в Бангладеш 182 чи більше днів протягом року, вона вважається резидентом. Якщо людина була в країні протягом 90 днів цього року та 365 днів протягом попередніх чотирьох років, вона також вважається резидентом.

Кожний платник податків має право на інвестиційний податковий кредит у розмірі 15% від загальної суми доходів. Власники малого бізнесу та кустарної промисловості мають право на податкову знижку в розмірі від 5 до 10% залежно від обсягу виробництва.

В країні використовуються й ісламські податки (закят і ушр), оскільки Бангладеш відноситься до країн з ісламською економікою. В країні в фінансовій сфері обмежується надання банківських кредитів під відсоток, оскільки Коран забороняє так звану рибу (лихварство). Для виходу з цієї ситуації в країні почали створюватися кооперативні фінансові організації. Зокрема, в Бангладеш було організовано кілька так званих компаній взаємного страхування – наприклад, “Іст Бенгол Мьючуел Іншуренс Ко”, що була заснована в 1966 р. в Даці. Але багато з них збанкрутувало, не витримавши конкуренції з класичними фінансовими структурами.

Національна рада з доходів Бангладеш (NBR)

Податкове адміністрування в Бангладеш здійснює Національна рада з доходів (NBR), яка є спеціальним органом з оподаткування. Вона функціонує при відділі внутрішніх ресурсів (IRD) Міністерства фінансів Бангладеш. Національна рада відповідає за розробку і реформування податкової політики та податкових законів у Бангладеш. Вона також веде податкові переговори з іноземними урядами та бере участь у міжвідомчих переговорах з економічних питань, які мають відношення до фіскальної політики та податкового оподаткування.

Основна відповідальність Національної ради з доходів полягає у мобілізації внутрішніх ресурсів шляхом збору мита, податків, в т.ч. ПДВ, податку на прибуток. Поряд зі збором податків ця рада займається спрощенням процедур міжнародної торгівлі для прискореного оформлення імпортих та економічних вантажів. Інші функції NBR включають питання адміністрування податків, мита та інших доходів, а також боротьбу з контрабандою. Під загальним контролем Відділу внутрішніх ресурсів Національна рада з доходів управляє діяльністю різних податкових служб (зі

збору акцизу, ПДВ, митних доходів тощо), які нараховують 3434 державних службовця різних класів та 10195 осіб допоміжного персоналу.

7.2. Види податків в країні

Прибутковий податок з громадян

Доходи громадян в розмірі 6 000000 бангладешських так (ТК) не оподатковуються.

Наступні 4 000000 ТК загального доходу оподатковуються за ставкою 10%, а наступні 5 000000 ТК загального доходу оподатковуються за ставкою 15%. Наступні 15 000000 та загального доходу оподатковуються за ставкою 20%.

Корпоративний податок

Податкова ставка для промислових компаній, акції яких обертаються на відкритому ринку, становить 35%, а ставка тих компаній, акції яких не котируються на біржі, становить 40%.

Ставка корпоративного податку на доходи всіх інших компаній, включаючи банки, фінансові установи, страхові компанії тощо складає 45%.

Період оцінки податку

Прибутковий податок стягується з усіх компаній і приватних осіб за попередній фінансовий рік (з липня по червень наступного року). Якщо в компанії обліковий період не співпадає з фінансовим роком, до уваги береться період ведення бізнесу за попередні 12 місяців. Оподатковуваний прибуток корегується на суму понесених витрат.

Доходи іноземних спеціалістів, які працюють за контрактом, звільняються від сплати податків протягом трьох років їх перебування в Бангладеш (з урахуванням певних умов і обмежень).

Витрати, понесені роботодавцем щодо винагороди іноземним спеціалістам, також повністю звільняються від сплати прибуткового податку (з урахуванням певних обставин).

Податкові канікули

Податкові канікули дозволяються підприємствам певної галузі з урахуванням відповідних правил і процедур, встановлених Національною радою з доходів (NBR) в залежності від місцезнаходження підприємств.

У Дацці та Читтагонгу податкові канікули можуть складати 3-5 років (за винятком гірських районів). В інших регіонах, в тому числі в гірських районах Читтагонгу, – до 7 років.

Період податкових канікул надається з початку промислового виробництва.

Інші податкові пільги

До інших податкових пільг відносяться звільнення від податку іноземних кредитів, звільнення від податку отриманих роялті, технічного ноу-хау, приросту капіталу.

У Бангладеш діє принцип уникнення подвійного оподаткування а також ліберальні правила оподаткування інвестицій.

В країні дозволяється прискорена амортизація щ урахуванням розміщення підприємства (у розвиненому регіоні чи недостатньо розвиненому регіоні).

Інші податки

Муніципальний податок (податок на майно) сплачується за ставкою 10%.

Податок на приріст капіталу складає 15% від чистого прибутку.

Податок на відсотки береться в розмірі 1-% відсоткових доходів.

Ставка гербового збору варіюється залежно від типу контракту.

Податок на транспорт береться у формі фінансової плати.

Податок на додану вартість складає 15% від бази оподаткування.

В країні використовуються й такий ісламський податок, як закят. Він став звичайним податком, що сплачує глава сім'ї. Він стягується із доходів заможних мусульман на користь нужденних мусульман. Об'єктом оподаткування є худоба, дорогоцінності, торговий прибуток. Розмір вказаного податку – 2,5 % від річного доходу платника.

Запитання для самоперевірки

1. Яка структура національних податків у Бангладеш?
2. Які особливості ісламських податків в країні?
3. Які податкові пільги передбачені у Бангладеш?
3. Які функції виконує Національна рада з доходів (NBR) у Бангладеш?

Розділ 8. Податкова система Туреччини

8.1. Види податків в країні

Основними податками в Туреччині є прибутковий з громадян, податок на корпорації, ПДВ, податки на майно, митні збори і податки. Надходження від перших трьох складають сьогодні 80% всіх податкових надходжень. Причому ПДВ є відносно новим – він був введений в 1980-ті роки під час реформи Т. Озала, з 1983 року прем'єр-міністра, а згодом – і президента Туреччини. Базова ставка ПДВ дорівнює 18 %, а знижені – 1 % та 8 %. У 2007-2012 рр. частка ПДВ у ВВП країни зросла з 5,1 % до 5,8 %.

Податок на корпорації забезпечує 15% податкових надходжень турецького бюджету, його ставка дорівнює 20 % (з 2006 р.), а раніше дорівнювала 30 %.

Оподаткування в Туреччині має ряд своїх, притаманних східній країні, особливостей. Оподаткуванню підлягає абсолютно все, однак, у порівнянні з європейськими країнами, в казну надходить набагато менше доходів. Не завжди дохід, вказаний в податковій декларації, відповідає реальним цифрам, до того ж збоку уряду використовуються досить спірні методи, що погіршують і без того нестійку ситуацію.

Прибутковим податком в Туреччині обкладається місцевий і іноземний дохід осіб і корпорацій, що знаходяться в Туреччині. Громадяни, які не проживають в Туреччині, але які там отримують прибуток шляхом працевлаштування, володіння майном, веденням там бізнесу чи завдячуючи іншій діяльності, що приносить прибуток, також сплачують податки, але тільки з прибутку, отриманого в Туреччині.

З метою оподаткування компанії поділяються на компанії з обмеженою відповідальністю (корпорації і компанії) і персональні компанії (обмежені і звичайні приватні товариства). Корпоративним податком обкладаються компанії з обмеженою відповідальністю. Також корпоративним податком обкладаються державні економічні і промислові підприємства і організації. Засновники і місцева влада також сплачують корпоративний податок. Чи підлягає компанія повному чи частковому оподаткуванню, залежить від її місця розміщення. Компанія, головний офіс якої знаходиться на території Туреччини, підлягає оподаткуванню в повній мірі; в цьому випадку оподатковується прибуток, отриманий в будь-якій країні світу.

Якщо іноземна компанія здійснює свою діяльність в Туреччині через філіал або спільне підприємство, її прибуток частково обкладається податками, тобто повністю податком обкладається тільки щорічний корпоративний прибуток. Якщо немає представництва в країні, оподаткуванню в основному підлягає прибуток, отриманий, наприклад, від послуг, що надаються в Туреччині.

Для корпорацій з постійною юридичною адресою в Туреччині, оподатковується весь зовнішній прибуток, але більше уваги приділяється іноземним податкам, якими обкладається іноземний прибуток (включно до турецького корпоративного податку, тобто 30%). Корпоративні юридичні

особи, без постійної юридичної адреси в Туреччині, але засновані в Туреччині у вигляді філіалів, сплачують податок від щорічного прибутку, отриманого філіалами в Туреччині.

Близько 800 іноземних і турецьких компаній мають ліцензії на роботу в чотирьох турецьких СЕЗ, де вони отримали право на 100%-ну репатріацію капіталу, 100% іноземних капіталовкладень і повне зняття митних обмежень.

З метою активізації інвестиційного процесу і стимулювання регіонального розвитку законодавства Туреччини передбачає ряд пільг для іноземних інвесторів. Так, вони можуть бути звільнені від митних платежів за обладнання, яке ввозиться в Туреччину з-за кордону; від ПДВ на імпортне чи придбане в Туреччині обладнання або продукцію машинобудування, деяких інших податків і видів платежів. Подібний режим поширюється найперше на інвестиції в розвиток інноваційної сфери.

Податок на доходи фізичних осіб має прогресивний характер: 15, 20, 27, 35 % залежно від доходів. За 2007-2014 рр. максимальна ставка цього податку зросла з 35,6 % до 35,8 %.

Внески на соціальне страхування є наступними: роботодавець сплачує від 35 % до 40 % від доходу працівника, а працівник сплачує 5 % від зарплати.

Податок на майно складає 0,1 – 0,6 % від вартості землі та будинків, а податок на спадщину та дарування – від 1 до 30 %.

З дивідендів національних відкритих товариств сплачується податок в розмірі 5 %, а з дивідендів національних закритих товариств – 15 %.

З процентів по комерційним облігаціям сплачується податок в розмірі 12 %, по державним облігаціям – в розмірі 4-19 %, по валютним депозитам – 16-18 %, по депозитам у національній валюті – 6-16 %.

Гербовий збір складає від 0,15 до 0,75 % від вартості фінансового документу (договору, угоди, акредитиву, гарантійного листа тощо).

З сум роялті сплачується податок у розмірі 20 %, а при продажу роялті – 25 %.

З серпня 2002 р. введений соціальний податок, але при цьому було відмінено 16 непрямих податків. Соціальний податок стосується тільки 4-х груп товарів: паливо та промислові оливи і нафтохімічні товари; автотранспорт та морські транспортні засоби; алкоголь і тютюнові вироби; товари розкоші. Він сплачується тільки один раз при купівлі товару.

8.2. Особливості пільгового оподаткування в Туреччині.

Країни, які мають з Туреччиною угоди про ліквідацію подвійного оподаткування, мають значні вигоди. В цілому, ці країни можуть отримати прибуток від зменшення розмірів оподаткування в певних ситуаціях.

Обмежене оподаткування охоплює прибуток з торгівлі і підприємництва, підприємств, заробітної плати за роботу, яка виконується в Туреччині (незалежно від того, де вона виплачується і чи переказується в країні), рентний дохід з нерухомості в Туреччині, проценти, отримані з угод в країні та дохід з продажу патентів, авторських прав і схожої нематеріальної власності. Оподатковується також дохід осіб, які постійно перебувають в Туреччині, отриманий в іншій країні світу, але такі особи можуть отримати

податкову знижку, яка враховує податок, сплачений за кордоном. Подушні податки на прибуток, отриманий за кордоном, вираховуються з податків на той же самий прибуток, який сплачується в Туреччині, але тільки до рівня прямих податків.

Дохід осіб, які не проживають в Туреччині, оподатковується у тих же розмірах, що й прибутки жителів країни, але перші не мають права на загальні пільги і податкову знижку, яка враховує податок, сплачений за кордоном.

Лізингові контракти не підлягають ніякому виду оподаткування, митним і гербовим зборам. Імпорт товарів обкладається ПДВ у звичайних розмірах. Банківські і страхові операції не обкладаються ПДВ, але вони підлягають сплаті податків на банківські і страхові операції. Цим податком обкладається дохід банків, наприклад, відсотки по позичках. Гербовим збором обкладається широке коло документів, включаючи контракти, угоди, векселі до оплати, акредитиви по основних вкладах, гарантійні листи, фінансові і платіжні відомості. Гербовий збір стягується у вигляді відсотка, що залежить від цінності документа.

Податок, сплачений за кордоном на успадковану власність, вираховується з оподаткованої вартості майна. Податок на спадщину сплачується протягом п'яти років, причому кожний рік робиться два внески. Податок на власність сплачується кожний рік, виходячи із вартості землі і нерухомості в межах 0,1-0,6%. У випадку продажу власності як продавцем, так і покупцем сплачується збір у розмірі 4,8% від вартості проданого майна. Розмір збору зменшується до 2,4%, якщо власність вкладається у вигляді готівки.

Говорячи про митну політику Туреччини, слід зазначити, що традиційно вона мала протекціоністський характер, а нестача валюти диктувала високі митні податки. В даний час можна говорити про поступову лібералізацію, розраховану на роки, протягом яких списки товарів з обмеженням на імпорт будуть зведені до мінімуму (тим більше, що це входить до переліку вимог ЄС).

Імпорт в Турецьку Республіку регулюється “Урядовим рішенням про режим імпорту”, який щорічно обновляється, а також відповідною інструкцією, яка детально визначає порядок імпорту і необхідні формальності: отримання ліцензії, списки товарів “вільного” імпорту, “за дозволом”. В результаті перегляду списків товарів, що ввозяться сьогодні знову став можливим імпорт готового обладнання і машин, раніше заборонений через організацію в країні їхньої промислової зборки. Були зняті обмеження на ввіз готових легкових автомобілів, побутової техніки і т.п. Встановлені при цьому високі, так звані фондові націнки, помітно впливають на роздрібну ціну товару, однак дають можливість владі не тільки заохочувати експорт, а й формувати “фонд масового житлового будівництва”, призначений для фінансування програм житлового будівництва – важливою складовою державної політики для країни з динамічно зростаючим населенням. Скасована заборона і на імпорт в країну так званих “предметів

розкоші” – цигарок, віскі і деяких інших товарів, в результаті чого спекуляція ними скоротилась. Система податкових націнок дозволяє владі оперативно регулювати імпорт, а разом з ним і ринки відповідних товарів, заохочувати його або гальмувати, контролювати ціни на місцеву продукцію, в необхідних випадках запобігати підвищенню цін.

Інструкція по імпорту надає окремі пільги: імпорту в Турецьку Республіку Північного Кіпру, імпорту для виконання лізингових угод, імпорту для підприємств державного сектору, імпорту в рамках угод по лінії НАТО та інших аналогічних угод. Звертаючись за дозволом на ввезення товару, імпортер вносить у відповідний банк гарантійну суму в турецьких лірах, що відповідає (дорівнює) 7-15% вартості імпортованого товару (в залежності від строку звернення) в валюті. У деяких спеціально обумовлених випадках гарантійна сума не вноситься. Імпортний дозвіл діє шість місяців з дати видачі.

Незважаючи на серйозні кроки в сторону лібералізації, які робить Туреччина стосовно ринку ЄС, членом якого вона має намір стати, захисний характер оподаткування зберігається в значній мірі й сьогодні. Намагаючись виконати згадані зобов'язання, Туреччина вживає заходів до наближення митного оподаткування до діючого в країнах ринку ЄС. В останні роки постійно звільнені від митного податку жива велика рогата худоба, дитяче харчування, портландцемент, кам'яне вугілля та інші товарні статті.

Податки і збори, передбачені митним законодавством, не стягуються при транзитній торгівлі: як при ввезенні товару, так і при його вивезенні з країни. При транзитній торгівлі (при ввозі товару і його вивозі) ніякі націнки не встановлюються, крім відрахувань у Фонд підтримки експорту і стабілізації цін.

Останнім часом турецьке митне законодавство постійно змінюється в світі вимог Євросоюзу. Підписана в березні і ратифіковане Європарламентом в грудні 1995 року угода встановила режим митного союзу між Туреччиною і ЄС. У відповідності з нею, були, по-перше, до нуля зведено мито по взаємній торгівлі промисловими товарами. По-друге, були повністю ліквідовані кількісні обмеження, а саме, квоти на турецьку текстильну продукцію, а також контингенти, що обмежують імпорт турецьких продуктів нафтопереробки. По-третє, Туреччина почала застосовувати стосовно імпорту з третіх країн Єдиний зовнішній тариф Євросоюзу. Таким чином середній рівень протекціонізму для Туреччини знизився з 23,7% до 6,5% (передбачається, що згодом всі країни ЄС і Туреччина, виходячи з рішень Уругвайського раунду ВТО, з метою заохочення всесвітнього торгового процесу знизять захисні коефіцієнти до 3,5%).

У той же час для країни був встановлений зовнішньоторговий режим, який дещо відрізняється від діючого в Євросоюзі. Перш за все, перераховані вище заходи лібералізації взаємної торгівлі поширюються тільки на промислові товари (для аграрної продукції був встановлений особливий режим). Однак певні особливості має й режим по деяких видах промислових виробів. Також винятки були зроблені для продукції так званих “чутливих

галузей”, по ряду категорій якої Туреччина до цього часу зберігає більш високі тарифи, ніж передбачено ЄВТ.

8.3. Податкові засади інноваційного розвитку Туреччини

У зв'язку з необхідністю наближення України до європейських технологічних стандартів особливий інтерес представляє вивчення досвіду Турецької Республіки, яка спромоглась за короткий час добитися таких вражаючих соціально-економічних результатів, які дозволяють говорити про її повноцінне членство в ЄС в середньостроковій перспективі.

Ідея інноваційної моделі розвитку економіки шляхом створення національної мережі сучасних інноваційних об'єктів почала реалізовуватися в 80-ті роки ХХ ст. Це був період, коли Туреччина досягла певних результатів у розвитку пріоритетних галузей промисловості і змогла сформувати національний інтелектуальний потенціал. Це дозволило розробити державну програму інтенсифікації розвитку національної науково-технологічної сфери і здійснити великі (крупні) інвестиції.

Важливу роль у їх залученні відіграла практика вільних економічних зон. Перший закон про СЕЗ був прийнятий в Туреччині ще в 1927 р., але перша експортно-промислова зона створена лише в 1987 р. на узбережжі Середземного моря поблизу м. Мерсіна. Дозвіл на участь в підприємницькій діяльності в СЕЗ отримали більше 200 компаній, з них 15% – з участю іноземного капіталу. В даний час загальна площа експортно-промислових зон становить приблизно 800 тис. кв. км. Великою популярністю користується зона в районі Анталії, яка охоплює 570 тис. кв. км. Промислові зони в районі Адана і Ізміру займають значно менші площі – 57 тис. і 12 тис. кв. км відповідно.

Близько 800 іноземних і турецьких компаній мають ліцензії на роботу в чотирьох турецьких СЕЗ, де вони отримали право на 100%-ну репатріацію капіталу, 100% іноземних капіталовкладень і повне зняття митних обмежень.

З метою активізації інвестиційного процесу і стимулювання регіонального розвитку законодавства Туреччини передбачає ряд пільг для іноземних інвесторів. Так, вони можуть бути звільнені від митних платежів за обладнання, яке ввозиться в Туреччину з-за кордону; від ПДВ на імпортоване чи придбане в Туреччині обладнання або продукцію машинобудування, деяких інших податків і видів платежів. Подібний режим поширюється найперше на інвестиції в розвиток інноваційної сфери.

Інноваційні об'єкти різного роду в Туреччині називаються технопарками, хоча використовуються і такі назви, як “інкубатор технологій”, “центр розвитку передових технологій”. Однак для всіх них характерна наявність зв'язків з університетом або науково-дослідним інститутом. Турецькі технопарки представляють собою інноваційні структури, діяльність яких спрямована на забезпечення інноваційного розвитку економіки шляхом розробки конкурентноздатних на міжнародному ринку наукової продукції і передових технологій.

Підрозділи технопарків звільнені від податку на прибуток і корпоративного податку. Головне завдання діяльності технопарку –

створення принципово нових перспективних зразків (технологій чи конструкцій). У випадку досягнення результату відповідні підрозділи (фірми) розширюються і в перспективі створюють нові профільні компанії, діяльність яких вже виходить за межі компетенції технопарку. Таким чином, практика роботи технопарку фактично пов'язана з організацією постійно діючих демонстраційних площ (майданчиків), на яких в єдиному екземплярі представлені інноваційні розробки спеціалістів. При цьому головним завданням технопарку стає пошук інвестора, за рахунок якого повинен існувати сам технопарк і оплачуватися робота спеціалістів. В даний час фінансування інноваційного сектору приватними структурами Туреччини складає приблизно 35%.

Інноваційна політика, яку проводить уряд, покликана вирішити ще одну проблему. Для сучасної Туреччини характерний відтік молодих кваліфікованих кадрів, в результаті чого країна втрачає перспективних спеціалістів, яких готувала протягом тривалого часу.

Сьогодні перед Туреччиною стоїть завдання вироблення нової політики – створення привабливих умов для молодих кваліфікованих спеціалістів у своїй країні.

Уряд дотримується такої точки зору, що домінуючим фактором успішної інтеграції країни в європейські структури і світову економічну систему стане ефективний розвиток науки і технологій. У відповідності з цим визначена перспективна ціль: до 2023 р. увійти в групу найбільш технологічно розвинених країн світу. Був розроблений перспективний програмний документ, який передбачає масштабну реорганізацію відповідних державних структур і науково-дослідних організацій.

Для досягнення поставлених завдань перш за все необхідно розвивати мережу національних університетів. Зараз в Туреччині функціонує 78 університетів, в яких зайнято майже 7- тис. дослідників.

На думку керівників країни, подальший економічний розвиток пов'язаний з розширенням мережі інноваційних структур – планується організація 16 зон технологічного розвитку в різних регіонах. Найбільш успішними проектами технопарків є інноваційні об'єкти, які функціонують на базі університетів: Середньосхідного технічного (м. Анкара), Бількентського (м. Анкара), Хаджеттопе (м. Анкара), Стамбульського технічного (м. Стамбул) і науково-дослідного “Мармарацентра” (м. Гебзе), який об'єднує дев'ять профільних інститутів. На базі СТУ створений найбільший технологічний парк (основні інвестори – США і країни ЄС), який займає площу в 700 тис. кв. м. Чисельність персоналу парку – 1 тис. дослідників, але її планують збільшити до 4 тис., що становитиме 10% від середнього європейського показника зайнятих в НДОКР.

В 2005 р. країна значно збільшила фінансування сфери науково-технічних досліджень. Бюджет Ради з питань науково-технологічних досліджень Турецької Республіки склав 675,7 млн. нових турецьких лір (станом на 01.08.2005 р. 1 дол. = 1,32 ліри). Крім того, на реалізацію науково-дослідних проектів виділено на 300 млн. дол. більше, ніж в 2004 р.; можлива

додаткова бюджетна підтримка університетських лабораторій в сумі 80 млн. дол. В цілому бюджетне фінансування досліджень склало майже 1% ВВП проти 0,6% в 2004 р. Незважаючи на хорошу динаміку, цей показник все ще значно нижчий рівня розвинутих країн. Так, в США бюджетні витрати на науку складають 3,8%, в Німеччині – 3,5% ВВП.

Динаміка ВВП на особу за паритетом купівельної спроможності (в дол. США) була наступною: 1992 р. - 7730, в 2000 р.- 10200, в 2004 р. – 12600, в 2013 р. – 19400, в 2015 р. – 20280.

Запитання для самоперевірки

Яка структура національних податків у Туреччині?

Яка структура місцевих податків в країні?

3. Які податкові пільги передбачені у вільних економічних зонах Туреччини? Що з цього досвіду можна використати в Україні?

4. Яким чином реформується податкова система країни відповідно до вимог

ЄС?

Розділ 9. Податкова система Ірану

9.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

З 2002 р. в Ірані запроваджена нова податкова система. Основними податками країни є: корпоративний та особистий податок на доход (на заробітну плату). Податковий рік починається з 21.03. поточного року і продовжується до 20.03. наступного року. Контроль за сплатою податків в країні здійснює Організація з податків Ірану.

Фінансова система країни (80 млн. жителів) в значній мірі залежить від доходів від видобутку нафти та газу. Іран знаходиться на четвертому місці у світі за обсягом запасів нафти і другому – за обсягами запасів природного газу, але санкції та застарілі технології утруднюють видобуток корисних копалин. У доходах бюджету Ірану 31 % складають податкові надходження.

Динаміка ВВП на особу за паритетом купівельної спроможності (в дол. США) була наступною: 1992 р. - 7380, в 2000 р.- 9730, в 2004 р. – 12410, в 2013 р. – 16620, в 2015 р. - 15570.

Негативно позначається на бюджеті країни військова допомога режиму Асада в Сирії, проти якого борються багато країн світу, а також війна з ІДІЛ.

Через неефективне управління часів президента Махмуда Ахмадінежада, а також корупцію, санкції та обвал цін на нафту обсяг виробництва упав від 248 млрд. дол. США у 2011 р. до 231 млрд. дол. США у 2014 р. (у постійних доларах за курсом 2005 р.); за той самий період доходи від експорту зменшилися на третину. М. Ахмадінежад спустошив державну скарбницю, роздав активів на суму більш ніж 700 млрд. дол. роялістам (особливо з Революційної гвардії) і зумовив стрибок інфляції понад 40 %. Новою владою Ірану заарештовано багатьох високо посадовців з оточення М. Ахмадінежада, а також укладено угоду з розвинутими країнами про контроль за ядерною програмою країни, що дозволило країні вийти з кризи.

Відміна санкцій проти Ірану (так звана ядерна угода) обіцяє перспективу підвищення добробуту жителів країни. За цієї угоди передбачається розмороження понад 100 млрд. дол. США іранських активів у світі та дозвіл Ірану продавати свою нафту скрізь у світі. Іран готовий продавати свою нафту навіть за 30 доларів США за барель, що може призвести до суттєвого зниження цін на неї в світі.

Іран має намір вступити до Світової організації торгівлі і укласти торговельні угоди з ЄС та країнами Центральної Азії. Він також зацікавлений в отриманні преференцій в торгівлі з Євросоюзом і центральноазіатськими країнами.

Відміна санкцій та збільшення експорту нафти та газу може призвести до суттєвих змін в податковій системі країни та зменшення деяких з них в 2016-2017 рр.

9.2. Види податків в Ірані

Податок на доходи компаній (корпоративний податок).

Основна ставка цього податку – 25 %. Щодо іноземних юридичних осіб встановлені наступні ставки: на підрядників – 25 % (раніше було 10 % плюс прогресивний податок в розмірі до 54 %); на роялті – від 20 до 40 %; податок на судноплавні та авіакомпанії – 5 %, за виключенням компаній наступних країн: Швеції, Норвегії, Данії, Бельгії, Італії, Японії, Афганістану, Франції, Нідерландів, Німеччини, Індії, Пакистану, Кувейту, Саудівської Аравії, Іраку, Росії, Великої Британії, Лівану.

Розмір податку на прибуток підприємств визначається інспекторами Організації з податків Ірану після вивчення ними книг обліку діяльності підприємств.

Податок на додану вартість

ПДВ в Ірані довго не запроваджувався. В 2015 р. його ставка становила 6 %, а в 2016 р. вона зростає до 8 %.

Податок на заробітну плату

В залежності від рівня зарплати ставки є наступними: 10, 20, 25, 30, 35 % (до 2002 р. максимальна ставка дорівнювала 54 %).

У базу оподаткування цим податком включаються, крім заробітної плати, різні допомоги та виплати, зокрема доплата за роботу у важких кліматичних умовах, за змінну роботу, за роботу у віддалених районах, преміальні виплати.

Податок на власність

Цей податок береться з орендної плати – 75% від суми орендної плати, якщо власником є фізична особа-орендодавець. Юридична особа – орендодавець оподатковується згідно з нормами бухгалтерського обліку. Іноземці не мають права на придбання землі в Ірані.

Місцеві податки

Для резидентів та нерезидентів встановлено місцевий податок в розмірі 3% від доходу, але від бази оподаткування віднімаються всі витрати, пов'язані з веденням бізнесу.

Заробітна плата фізичних осіб, які є службовцями, не підлягає цьому податку.

Внески на соціальне страхування

З річного доходу сплачується 10% на соціальне та пенсійне страхування.

Податкові пільги

80 % доходів приватних та гірничодобувних компаній звільняються від сплати податків на 4 роки, починаючи з моменту їх діяльності.

Виробничі підприємства та шахти, які знаходяться в найменш розвинутих регіонах, також підпадають під дану пільгу терміном до 10 років.

Представництва іноземних компаній не можуть здійснювати комерційну діяльність на території Ірану, але вони звільняються від сплати всіх податків.

У вільних економічних зонах термін звільнення від податку на прибуток підприємств дорівнює 20-ти рокам з моменту отримання дозволу на виробничу діяльність, але є можливість продовжити цю пільгу до 35-ти років.

Ісламські податки в Ірані

В країні ісламські податки не включаються до складу державних податків. Для шиїтів в Ірані встановлено такий податок, як хумс – 25% від доходу на користь імама. Крім того, на користь бідних мусульман сплачується закят заможними іранцями. Вони сплачуються до мечетей або в один з ісламських фондів. Сума цих податків є значною для країни.

Запитання для самоперевірки

1. Які особливості реформування податкової системи Ірану з 2002 року ви можете назвати?
2. Як змінилася ставка корпоративного податку в Ірані за 2007 – 2014 роки?
3. Які ісламські податки сплачуються в Ірані?
4. В чому полягає особливість такого податку як хумс?

Розділ 10. Податкова система Саудівської Аравії

10.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

В Саудівській Аравії дотримуються принципів функціонування ісламської моделі в економіці та в оподаткуванні, жінки мають набагато менше прав, ніж чоловіки. Суттєво обмежені в правах й іноземні працівники, в тому числі й з мусульманських країн.

На фінансову та податкову ситуацію в країні негативно впливає падіння цін на нафту, яка в кінці 2015 р. знизилася до рівня 40 дол. США за барель. На 2016 р. в бюджеті королівства закладена ціна нафти 29 дол. США за барель, що призведе до значного дефіциту бюджету. Однією з причин такої низької ціни нафти є бажання влади країни не допустити на світовий нафтовий ринок виробників сланцевої нафти, а також не дозволити іранським компаніям потіснити саудівські компанії на їх традиційних ринках.

У плані рівноправності статей Саудівська Аравія давно відстала від решти світу, і в той же час країна входить в групу G -20. В країні жінці за злочини все ще відрубують голову, за неслухняність січуть різками, кожен її крок контролюють чоловіки. У певній мірі це пов'язано з угодою, яку в 18 - му столітті уклали Мухаммад ібн Сауд, прямий предок нинішнього короля, і Мухаммад ібн Абдул Ваххаб, що дав своє ім'я радикальній течії ісламу. Згідно неї саудити здійснюють політичний контроль над країною, а нащадки Ваххаба – суспільний і релігійний.

Саудівські жінки отримали паспорти тільки після 11 вересня 2011 року. З 2008 року їм було дозволено працювати, але тільки 15% жінок працевлаштовані. Тільки в кінці червня 2012 р. жінкам у Саудівській Аравії вперше дозволили взяти участь в Олімпійських іграх в Лондоні. Жінки також змогли брати участь у муніципальних виборах, проведених у 2015 рік.

В Консультативній раді (Шура) Саудівської Аравії жінки займають посади з 2011 р. за особистим рішенням короля.

Значні кошти домогосподарства витрачають на прислугу, так як жінка не може виконувати ряд робіт. Так, оскільки жінка сама не має права сісти за кермо, у Саудівській Аравії зазвичай наймають для цього закордонного водія, якого вважають членом родини. Проблемою є те, що зарплата водія (300 – 400 доларів) становить одну третину доходів середньої сім'ї. Тому все більше саудівських жінок виступають проти подібної дискримінації. До руху долучилася й принцеса Аміра, четверта дружина одного з найбагатших бізнесменів світу принца Валіда бен Талала, яка здобула західну освіту. При тому, що водійські права (зрозуміло, отримані за кордоном), мають 45 тисяч саудівських жінок, 40 % автомобілів у королівстві купують жінки. У той самий час зараз у країні близько 1,2 млн. іммігрантів працюють у них водіями. Оплата їхніх послуг деколи обходиться саудівським жінкам у 90 % зарплати. По суті, це означає, що нинішнім станом справ незадоволена половина населення країни.

У багатьох галузях економіки країни працюють іноземні працівники, які складають біля 44% робочої сили та 27% населення Саудівської Аравії.

Іноземний працівник коштує дешевше, тому в приватному секторі частка іноземців перевищує 87% зайнятих. За різними підрахунками, з 2005 року іноземні працівники щороку вивозять з країни у формі зарплати від 17 до 20 млрд. дол. США. Вони сплачують прибутковий податок з доходів за прогресивною шкалою.

В країні існують специфічні умови отримання позик для домогосподарств, а також можливості розміщення ними коштів на депозит. В Саудівській Аравії домінують принципи ісламського банкінгу, згідно якого банківська діяльність здійснюється відповідно до законів шаріату, які не дозволяють видавати гроші під відсотки. Це означає, що банк повинен видати позичальнику кошти таким чином, щоб не нараховувати відсотки. Разом з тим, оформлюючи депозит, вкладник не знає, які відсотки банк йому виплатить. Про особливості ісламського банкінгу можна довідатися на прикладі купівлі житла в кредит. Банк купляє житло, а потім перепродує його позичальнику в розстрочку. Досить часто кредитор у таких випадках не знайомить позичальника з комісійними, а пропонує йому графік погашення позики, вартість якої вища, ніж вартість житла.

Паливні субсидії в країні становлять 14 % державного бюджету, що негативно впливає на реформування податкової системи країни.

10.2. Особливості оподаткування в країні

За складністю оподаткування Саудівська Аравія займає сьоме місце в світі, входячи в десятку країн з найлегшим оподаткуванням. За даними експертів, громадяни Саудівської Аравії на виплату податків витрачають в рік не більше 79 годин.

В Саудівській Аравії не збираються ніякі місцеві, регіональні чи комерційні податки.

Податок на додану вартість, податок на нерухомість, податок на подарунки в країні відсутні. Всі ціни, які вказані на цінниках, є кінцевими.

Початок податковому законодавству в королівстві було покладено Указом № 3321 від 3. 11. 1950 р. З цього часу в країні був введений податок на прибуток.

В 1951 р. в Саудівській Аравії був введений такий ісламський податок як закят. Він став братися як з саудівських фізичних та юридичних осіб, так і з громадян інших країн – членів Ради співробітництва арабських країн Перської затоки (РСАКПЗ) та з належних їм комерційних структур, зареєстрованих на території королівства. Спочатку ставка цього податку складала 2,5 %, але в 1951 р. її знизили до 1,25 %. В 1963 р. повернулися до ставки в 2,5 %. Закят обкладалися не тільки продукція землеробства, худоба, товари та інші товари, але й доходи лікарів, агентів з нерухомості. Збір закяту здійснює Агентство по закяту та податкам при Міністерстві фінансів, а розподіл ісламських податків контролює Міністерство праці і соціальної політики. Сьогодні об'єктом оподаткування закят в країні є капітал, не вкладений у виробництво, чистий дохід та відкладені податки.

Податок на доходи приватних осіб береться за прогресивною шкалою за ставкою від 5% (при доходах до 16 тис. ріалів в рік) до 30% (при доходах більше 66 тис. ріалів в рік).

На відміну від більшості країн, з негромадян Саудівської Аравії прибутковий податок не береться. Ще один податок - закят – податок на майно на користь бідних мусульман, береться з власників великої власності за ставкою в 2,5%.

В кінці грудня 2015 р. під час відкриття сесії Консультативної ради (Шура) Саудівської Аравії король Салман заявив, що уряд повинен зосередити увагу на підвищенні ефективності державних витрат і збільшенні доходності від інвестицій. Як вважають експерти, в 2015-2016 рр. Саудівська Аравія, найбільший експортер нафти в світі, зазнала великого фіскального тиску через різке зниження ціни на нафту, що може призвести й до змін в оподаткуванні.

Запитання для самоперевірки

- 1.Які основні податкові доходи держави в Саудівській Аравії ?
- 2.Яких податків не існує в Саудівській Аравії ?
- 3.Які податкові пільги мають домогосподарства в Саудівській Аравії ?
- 4.Що представляє собою такий мусульманський податок як закят, яким оподатковуються доходи домогосподарств в Саудівській Аравії ?

Розділ 11. Податкова система Малайзії

11.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

Малайзія відноситься до нетипових офшорів, яка спеціалізується на стимулюванні залучення іноземних інвестицій, створивши для цього спеціальну зону на острові Лабуан (цей досвід важливо вивчити в Україні для подолання кризи 2014-2015 рр.). Адмініструванням податків займається Податковий департамент, створений при Міністерстві фінансів Малайзії.

З 1990 р. Лабуан (залежна федеральна територія Малайзії) має статус міжнародного офшорного центру. Офшорний бізнес на Лабуані має такі переваги: мінімальні витрати на обслуговування компаній; податок на прибуток складає від 0 до 3 %. Офшорні компанії, які ведуть неторгову діяльність, звільняється від цього податку. Банківська та страхова діяльність здійснюється за ліцензією.

Лабуан має домовленості з 48-ма державами про уникнення подвійного оподаткування; на ньому можна зареєструвати такі компанії: офшорну компанію, іноземну офшорну компанію, офшорне обмежене партнерство.

Офшорні компанії не сплачують гербового збору; особливі податкові пільги на Лабуані мають холдинги.

На Лабуані дозволено репатріацію доходів за низькими ставками. На острові забезпечується конфіденційність бізнесу.

Забороненими видами діяльності на Лабуані є: будь-які незаконні операції; морські вантажні перевезення та зберігання, транспортування і торгівля нафтою.

В даний час інвестиційний режим в Малайзії побудований так, щоб відповідати потребам індустріальної політики в країні, в якій уряд завжди відіграв активну роль.

Як видно з таблиці 11.1., на початку 90-х років ХХ ст., ПІІ складали практично чверть річного валового накопичення основного капіталу в країні і дорівнювали майже 8% ВВП Малайзії.

Відтоді як в 1997 р. сталася криза, притік ПІІ в Малайзію скоротився, що було обумовлено загальною економічною ситуацією в регіоні.

Таблиця 11.1.

Тенденції ПІІ в Малайзії, 1991-2005 рр. (млн. рінгіт)

Рік	Приватні ПІІ в Малайзії	Номінальний ВВП	ПІІ як % від ВВП
1991	11,118	135,124	8,2
1992	13,088	150,682	8,7
1993	14,799	172,194	8,6
1994	12,017	195,461	6,1
1995	14,586	222,473	6,6
1996	18,356	253,732	7,2
1997	17,790	281,795	6,3
1998	10,648	283,243	3,8
1999	14,801	300,764	4,9

2000	14,393	342,157	4,2
2001	2,105	334,589	0,6
2002	12,173	361,597	3,4
2003	9,386	375,441	2,5
2004	10,799	415,346	2,6
2005	2,686	447,335	0,6

Падіння об'єму ПІ після кризи 1997 р. змусило Малайзію вжити значних кроків по лібералізації інвестиційного режиму. У відповідності з рішенням шостого самміту АСЕАН в 1998 році, де країни – члени закликали вжити рішучих заходів по найшвидшому подоланню наслідків кризи, Малайзія дозволила 100% - не іноземне володіння капіталом в усіх секторах виробництва без експортних обмежень для всіх інвестиційних проектів станом на 31 грудня 2003 року. Запровадження цих заходів дозволило іноземним виробникам вступити в конкурентну боротьбу на внутрішньому ринку країни. Виняток був зроблений тільки для 7 видів діяльності, які залишились за місцевими малими і середніми підприємствами.

У Доповіді ЮНКТАД «Про світові інвестиції в 2007 р.» повідомлялось, що на даний час інтерес іноземних інвесторів в Південно-Східній Азії взагалі і конкретно в Малайзії викликають, перш за все, видобувний сектор, хімічна і текстильна промисловість, машинобудування, а також сектори фінансових, телекомунікаційних, комунальних і соціальних послуг. У той же час спостерігається зниження притоку прямих інвестицій в електронну промисловість і транспорт.

Ще однією тенденцією, яка впливала на зниження показника чистих ПІ, є збільшення інвестицій малайзійських компаній за кордон. Малайзія, економіка якої все ще відносно сильно регулюється державою, тільки починає активно досліджувати можливості збільшення прибутків за рахунок вкладення коштів в іноземні підприємства і компанії. Однак дані свідчать, що в 2006 р. вкладення капіталів в малайзійську економіку досягло рекордного за останні 10 років рівня у 6 млрд. дол., причому вихідні інвестиції вперше за останні 20 років практично зрівнялись з вхідними.

Протягом останніх 5 - 6 років інвестиції в національну економіку приносять малайзійському капіталу менший прибуток, ніж інвестиції на менш зрілих, розвиткових ринках (наприклад, у сусідньому В'єтнамі). Однак нововведенням є заходи уряду з заохочення капіталовкладень в іноземні компанії. Промислові корпорації, тісно пов'язані з урядом, які раніше процвітали на внутрішньому ринку, тепер відчувають тиск державних інститутів і урядової інвестиційної групи "Кхазанах" (Khazanah), яка з нещодавнього часу змагається з сингапурською "Темасек" (Temasek) у формуванні зарубіжного портфелю інвестицій. З 2004 р. "Кхазанах" вклав в іноземні підприємства майже 2 млрд. дол., що склало приблизно чверть всіх його вкладень за даний період. Необхідно зазначити також, що широка інвестиційна діяльність здійснюється не тільки групою як єдиним цілим, а й окремо компаніями, які входять в концерн. Так, наприклад, "Телеком Малайзія" (Telekom Malaysia) вже придбала контрольний пакет акцій у

багатьох телекомунікаційних компаніях і інформаційних агентствах в різних країнах, від Індії і Шрі-Ланки до Індонезії і Камбоджі.

Малайзійські компанії, які здійснюють діяльність за кордоном, оперують в основному в сфері будівництва, готельного бізнесу, нерухомості, а також в банківській і фінансовій сфері і нафтовій промисловості.

Крім того, цікавий досвід Малайзії у залученні іноземних інвестицій на ринок нерухомості. Тут, на додаток до діючої програми “ Малайзія – другий дім”, були відмінені обмеження, пов’язані з отриманням довгострокових кредитів іноземними громадянами на придбання нерухомості в Малайзії вартістю не менше 66 тис. дол. (за винятком землі). Передбачається, що ці заходи збільшать як об’єми, так і географію іноземних інвестицій на ринку нерухомості країни.

Важливо зазначити, що високі темпи зростання інвестицій були у більшій мірі забезпечені залученням в країну приватного капіталу. В 2004-2007 рр. недержавні фонди вкладались, в основному, у придбання промислового обладнання, що негайно позначилось на підвищенні рівня продуктивності основних секторів економіки. У свою чергу, стабільні потоки ПІІ і високий ступінь реінвестування на фоні сприятливого бізнес-середовища і підвищення потоку імпорту свідчили про відновлення статусу приватного сектору в інвестиційній діяльності.

Говорячи про зовнішньоекономічні показники, варто відзначити підвищення інвестування малайзійського капіталу в країни регіону, особливо в Китай. Дана тенденція пов’язана зі стратегічною зацікавленістю Малайзії в китайському ринку, який піднімається.

Стосовно ж притоку ПІІ в Малайзію, варто зазначити цілеспрямоване залучення іноземних капіталів і високий рівень реінвестування в промисловий сектор, електронну і нафтопереробну галузь, а також в сектор торгової інфраструктури. З метою створення сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій з 30 квітні 2007 р. були спрощені процедури подання заявок по капітальних інвестиційних проектах.

Протягом тривалого часу Малайзія обмежувала посилення рінгіту, заохочуючи експорт товарів і послуг і притік іноземних інвестицій, однак з початку 2006 р. уряд зайняв більш гнучку позицію, заявивши, що він допускає поступове подорожчання національної валюти. Більш сильний рінгіт повинен був збільшити інвестиції за кордон, що, у свою чергу, повинно було застрахувати економіку від “перегріву” внаслідок надмірного притоку грошових коштів, тобто забезпечити так званий “здоровий, двосторонній обмін” інвестиціями.

Нова політика уряду була також покликана допомогти “корпоративній” Малайзії, особливо підприємствам з великою державною участю, адаптуватися до конкуренції на світовому ринку.

Режим ПІІ в Малайзії регулюється досить суворо – всі іноземні виробництва повинні бути ліцензовані поза залежності від бізнесу, в якому вони оперують. Варто зазначити, що в Малайзії не існує єдиного закону, який

регулює ПІІ, який би визначав загальні принципи і правила іноземної участі в місцевому бізнесі.

В Малайзії частка іноземної участі в акціонерному капіталі компанії не визначена законом. В країні є тільки “Рекомендації про участь іноземного капіталу” (Foreign equity guidelines), які з легкістю можуть бути змінені урядом.

У відповідності з законодавством 2001 р., інвестиційні проекти, де експортувалось більше 80% продукції чи виробництво здійснювалось з використанням високих технологій, заохочуваних державою, обмежень на участь іноземного капіталу не мали. Для інших сфер і галузей промисловості, як вже згадувалось раніше, обмеження були повністю зняті після рішення Міністерства торгівлі і промисловості (Ministry of Trade and Industry), коли країна відчула гостру потребу в ПІІ після економічної кризи 1998 року.

Раптова зміна політики по лібералізації інвестиційного режиму, без сумніву, вплинула на довгострокову соціальну політику перерозподілу багатства на користь малайзійського населення та інших автохтонних груп, чи буміпутра. Це завдання ставиться в Конституції країни, на неї ж робиться наголос в національній політиці розвитку. Кінцевою метою проведення даної політики є передача 30% акціонерного капіталу в країні в руки буміпутра. В галузі іноземних інвестицій це означає, що частина акціонерного капіталу, що залишилась, і власниками якого не є іноземні інвестори, повинна бути закріплена за буміпутра. Тільки після того, як буміпутра стають власниками певної кількості акцій, всі інші можуть бути розподілені між не-буміпутра. Подібні обмеження діють і в галузі зайнятості. Дійсно, ці обмеження суперечать принципам недискримінації, які відстоює ВТО і більшість дво-і багатосторонніх регіональних торгових і інвестиційних угод. Тим не менше, Малайзії вдалось переконатися, що дане обмеження не перешкоджає потенційному притоку ПІІ в “цільові галузі” промисловості. Надання привабливих пільгових режимів для інвестицій (incentive package) і створення інфраструктури світового класу нейтралізують негативний вплив законодавства.

Говорячи про захист іноземних інвестицій, необхідно зазначити, що теоретично іноземні інвестори мають гарантію того, що їх власність не буде експропрійована без компенсації згідно зі статтею 13 Федеральної конституції Малайзії. У відсутності детального закону, який регулює ПІІ, який міг би надати повний захист від позбавлення права власності на майно, Малайзія у великій мірі поклалась на двосторонні угоди про інвестиційні гарантії (investment guarantee agreement - IGA) для того, щоб:

- захистити інвестиції від націоналізації і конфіскації на користь держави;

- переконатися у своєчасному наданні адекватної компенсації у випадку націоналізації чи конфіскації;

 - забезпечити вільний переказ прибутку, капіталу та ін.;

- переконатися в урегулюванні розбіжностей по інвестиційних питаннях між приватними компаніями і Урядом у відповідності з Конвенцією про

вирішення розбіжностей в галузі інвестицій (settlement of investment disputes - ICSID), в яку Малайзія вступила ще в 1966 році.

Необхідно відзначити, що Малайзія не передбачає національного режиму після укладення угоди, в основному через державну політику стосовно буміпутра. На даний момент, Малайзія уклала угоду про інвестиційні гарантії з країнами – членами АСЕАН і Організації Ісламської Конференції (ОІК), а також з 67 іншими країнами.

Існуючі угоди про інвестиційні гарантії в Малайзії доповнюються чисельними угодами про уникнення подвійного оподаткування. Що стосується обмежень по найму, необхідно звернути увагу на обмеження всередині країни.

17 червня 2003 року Міністерство промисловості і торгівлі встановило нові правила, які регулюють наймання іноземного персоналу, які гарантували автоматичне підтвердження певної кількості позицій для іноземців і продовжували максимальний строк найму як для іноземних виконавчих директорів, так і для інших членів правління. Це ще раз підтвердило рухливість і гнучкість інвестиційного режиму Малайзії, що дозволило країні досягти високого рівня доходів населення.

Динаміка ВВП на особу за паритетом купівельної спроможності (в дол. США) була наступною: 1992 р. - 8170, в 2000 р.- 12790, в 2004 р. – 15100, в 2013 р. – 23850, в 2015 р. – 26140.

11.2. Особливості оподаткування в Малайзії

До середини 80-х років ХХ ст. податкові та інші ініціативи засновувались на інвестиційних проектах. Пізніше пільгові режими надавались для певних продуктів і видів діяльності, що допомогло залучити інвестиції до цільових галузей промисловості, перерахованих в Першому Індустріальному плані Малайзії (1986-1995 рр.). Відтоді заходи, які стимулюють капіталовкладення, стали набагато вибірковими. Вони змінювались протягом часу в залежності від пріоритетних секторів економіки, що визначаються відповідними Індустріальними планами, які все більше концентрувались на високотехнологічних галузях, науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробках (НДДКР), розвитку персоналу, зміцненні міжгалузевих зв'язків і виробництві машин і обладнання (табл. 11.2).

Таблиця 11.2.

Список основних заходів, стимулюючих капіталовкладення у виробничому секторі

Податкові ініціативи	Податкові пільги
Піонерний статус	Звільнення від податку на прибуток на 5 років (для високотехнологічних компаній і компаній, включених в Програму Індустріального Розвитку – industrial Linkage scheme), далі – податковий податок – 30%, для Сабаха,

	Саравака, Лабуана і Східного Коридору на півострові – 15%.
Пільговий податок на капіталовкладення	Зниження податку на 60% (80% для Сабаха, Саравака, Лабуана і Східного Коридору на півострові) на капіталовкладення, здійснені протягом 5 років з початку існування компанії. Пільга може бути зарахована проти 70% (100% для компаній, зареєстрованих в Сабахі, Саравакі, Лабуані і Східному Коридорі на півострові, а також для високотехнологічних компаній) нормативного прибутку в рік утворення. Невикористана частина пільг може переноситися на наступні періоди до того часу, поки вся сума не буде використана повністю. Інші заходи передбачаються для компаній, які спеціалізуються на НДДКР: пільга в розмірі 100% для підприємств, що займаються НДДКР і тренінговою діяльністю (50% для компаній, які займаються внутрішнім НДДКР) на капіталовкладення, здійснені протягом 10 років з початку існування компанії. Пільга може бути зарахована проти 70% нормативного прибутку в рік утворення. Невикористана частина пільг може переноситися на наступні періоди до того часу, поки вся сума не буде використана повністю.
Пільги по реінвестуванню	Зниження податку на 60% на здійснені капіталовкладення. Пільга може бути зарахована проти 70% (100% для компаній, зареєстрованих в Сабахі, Саравакі, Лабуані і Східному Коридорі на півострові, а також для високотехнологічних компаній) нормативного прибутку в рік утворення. Невикористана частина пільг може переноситися на наступні періоди до того часу, поки вся сума не буде використана повністю. Після закінчення строку надання пільги по реінвестуванню, компанії можуть претендувати на прискорену амортизацію капітальних вкладень, при якій 40% нормальна ставка і 20% додаткова ставка дозволяють списання капітальних вкладень протягом 3 років.
Пільги на зміни виробництва у відповідності з вимогами ринку	Пільги надаються виробничим підприємствам на реорганізацію, реконструкцію і злиття всередині сектору, що дозволяє досягнути самоокупності (самостійності) виробництва, покращити виробничу технологію, підвищити продуктивність і забезпечити ефективне використання людських та інших ресурсів
Ініціатива для зміцнення Industrial Linkages scheme *Ініціативи для великих компаній *Ініціативи для постачальників	*Вирахування із податку на витрати, витрачені в ході підвищення кваліфікації персоналу і розробки продукції *Піонерний статус чи пільговий податок на капіталовкладення разом з 100% звільненням від податку на прибуток протягом п'яти років
Ініціативи для експорту	Подвійні вирахування на витрати по просуванню експорту, вартість перевезення вантажів, премії при страхуванні експортних кредитів. Податкові знижки на вартість збільшеного експорту, промислових будівель і схема рефінансування експортних кредитів
Ініціативи для просування малайзійських торгових марок	*Подвійні вирахування на витрати, пов'язані з розміщенням місцевої реклами *Виплата професійних винагород (professional fees) компаніям, які просувають малайзійські фірменні знаки
Ініціативи по навчанню і розвитку	*Одноразове звільнення від податків на витрати по навчанню і розвитку, витрачені до утворення підприємства *Подвійні вирахування на витрати, понесені для підвищення кваліфікації

*Навчання до влаштування на роботу *Подвійні вирахування для витрат на переатестацію Фонд з розвитку людських ресурсів	працівників при їх навчанні в сертифікаційних тренінгових організаціях
Дотації на розвиток інфраструктури	Компаніям, які працюють у виробничому секторі чи сфері послуг у Східній Малайзії чи Східному Коридорі, надається 100% дотація на витрати по розвитку інфраструктури. Пільга може бути зарахована проти 85% нормативного прибутку в рік утворення (заснування). Невикористана частина пільги може переноситися на наступні періоди до того часу, поки вся сума не буде використана повністю.
Ініціатива для НДДКР	Надання піонерного статусу зі 100% звільненням від подоходного податку на п'ять років або нульовий податок на капіталовкладення на 100% капітальних затрат протягом 10 років. Пільга може бути зарахована проти 70% нормативного прибутку в рік утворення (заснування).

*Джерело: Международная экономика. – 2009. – № 4. – С. 48-49.

Інвестиційна політика в Малайзії сприяла досягненню соціальних та політичних цілей по передачі капіталів корінному населенню. Частка акціонерного капіталу (по номінальній вартості) в сучасних галузях промисловості, яка належала буміпутра, збільшилась з 2,4% в 1970 році, коли політика була тільки введена в дію, до 19,1% в 1999 р. Незважаючи на те, що даний показник до цього часу не досяг цілі у 30%, існуючі обмеження на власність будуть, ймовірно, існувати і далі, хоча вони діятимуть в обмеженому об'ємі через лібералізацію інвестиційного режиму.

Визначальною особливістю малайзійського режиму ПШ є те, що його ретельно контролюють, щоб переконатися, що притік ПШ служить на благо внутрішньої економіки і соціальним цілям. Подібний контроль над інвестиційними проектами став можливим завдяки відсутності загального інвестиційного законодавства, яке забезпечує керівництву країни максимальну свободу при адмініструванні інвестиційного режиму.

В цілому Малайзія дійсно достатньо успішна в галузі залучення ПШ, незважаючи на її закриту політику в цій галузі, встановлену, в основному, в результаті політики по захисту буміпутра і відсутності основного закону, який надає інвесторам мінімальний захист. Найбільш значними факторами стала гнучка інвестиційна політика, яка адаптувалась до потреб певної галузі або економіки в цілому в певний час. Відмова від політики по захисту “буміпутра” в посткризовий період, після трьох десятиліть втілення її в життя, лише доводить це твердження. Вибіркові, але всеохоплюючі і індивідуалізовані фіскальні ініціативи служили на користь залучення ПШ. В даний час в Малайзії існує 16 ініціатив, призначених спеціально для різних індустрій і видів діяльності, які країна хотіла б розвивати і просувати.

Податок на прибуток підприємств в Малайзії становить 25 %, а для малих і середніх підприємств (залежно від доходів): 20-25 %.

Процентні доходи, які виплачуються нерезидентам, обкладаються податком в 15 %, роялті – 10 %, доходи від управління бізнесом в Малайзії – 10 %, інші відсоткові податки – 10 %.

Внески компаній до Організації соціального забезпечення за своїх співробітників складають – 1,66-1,85 %. Крім того, вони перераховують 12-13 % від зарплати працівників до резервного фонду співробітників.

Процентні доходи, що виплачуються нерезидентам, обкладаються податком в розмірі 15 %; роялті – 10 %; доходи, що виплачуються від управління бізнесом в Малайзії, – 10 %; інші доходи – 10 %.

В травні 2015 р. населення країни масово виступило проти податку на товари та послуги (аналог ПДВ), який почав діяти в Малайзії з 1.04. 2015 р., замінивши собою два старих податки: податок з продажу та податок за надання послуг. Ставка податку на товари та послуги складала 6%, тоді як ставка податку з продажу дорівнювала 10%. Але опозиція виступає проти податку на товари та послуги, оскільки він збільшує розрив в доходах громадян.

Ісламські податки в Малайзії

У відповідності з Конституцією Малайзії, яка відноситься до країн з ісламською економікою, всі питання, пов'язані з релігійними справами, знаходяться у віданні штатів. У більшості штатів країни діюче законодавство розглядає такий ісламський податок, як закят, одним із обов'язкових податків. У кожному штаті питання закяту вирішуються місцевими ісламськими релігійними радами. Всю роботу з уніфікації закяту очолює відділ координації байт ал – мал при Департаменті ісламського розвитку Малайзії, який підпорядковано Прем'єр – Міністру країни.

В Малайзії закят обкладаються продукція землеробства, товарні запаси, накопичення, інші матеріальні цінності, а також заробітну плату. Реальні доходи від збору закяту невеликі, так як особи, що відповідають за збір цього податку, не мають доступу до інформації про майно і доходи платників закяту.

В Малайзії існують певні особливості в розподілі закяту. Засуджені та боржники не можуть отримувати кошти від закяту. У той же час ті, хто збирає зазначений податок, фінансуються із зібраних коштів.

Крім закяту, в Малайзії давно встановлений в якості обов'язкового податку такий податок, як закят ал – фітр. Він представляє собою різновид закяту з видимого майна. Цей податок зобов'язаний сплачувати не тільки глава сім'ї, але й кожен дорослий член родини, який має певні статки. В Малайзії держава відповідає за збір і розподіл закяту ал – фітр, але його ставки в різних штатах різняться.

Запитання для самоперевірки

1. Які основні ісламські податки існують в Малайзії ?
2. Які фінансово-економічні пільги надавалися буміпутра в Малайзії ?

3. Які податкові пільги надаються іноземним інвесторам на острові Лабуан в Малайзії? Що з цього досвіду можна було б використати в Україні?

4. В які галузі і чому Малайзія стимулює приплив іноземних інвестицій сьогодні ?

Розділ 12. Податкова система Філіппін

12.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

Фінансова система країни (біля 100 млн. населення, а в 2040 р. воно, за прогнозами, складе 184 млн.) включає державний бюджет, бюджети провінцій, місцевих органів влади, фінанси підприємств і домогосподарств, фінансовий ринок. Філіппіни мають розвинену банківську систему, яка включає національні державні і приватні банки, а також іноземні, які представлені звичайними відділеннями “офф-шор”, – створення яких дозволено законодавством.

Основними статтями доходів бюджету Філіппін є податок на корпорації, податки на споживання, переважно акцизи, податок на додану вартість, митні платежі. Проблемою для Філіппін стало масове ухилення від податків, де це стало нормою.

Найбільш високі темпи розвитку економіки відзначалися у 60-70-ті роки ХХ ст., коли середньорічні темпи приросту ВВП склали 5,9-6,1%. У 80-ті роки вони знизились до 2,1%, але завдяки проведеним реформам у 90-х роках ХХ століття вони зросли до 4%.

На Філіппінах висока питома вага державного сектору, в якому знаходиться значна частина підприємств з видобутку вугілля, суднобудування, готельного бізнесу, будівництва, з виробництва тканин, паперу, цукру. Частина доходів цих підприємств незаконно привласнювалась сім'єю диктатора Маркоса, що й призвело до його повалення. Але й зараз корупція в країні знаходиться на високому рівні.

Економічна політика заснована на пріоритетному розвитку промисловості і сфери послуг при активній участі країни в міжнародному розподілі праці, в тому числі шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату для іноземного капіталу і використання таких конкурентних переваг країни, як дешева, відносно освічена робоча сила і широке розповсюдження англійської мови. Особлива увага звертається на подолання дисбалансу економічного потенціалу між всіма районами країни, і особливо між більш розвинутими центральними і північними провінціями і відсталим півднем, де проживають переважно мусульмани (моро), а також характерних для Філіппін різких контрастів в соціально-економічному розвитку міст і сільської місцевості.

У південних провінціях діють повстанські загони, які виступають за відокремлення цих районів від Філіппін. Боротьба з ними вимагає значних витрат з бюджету. Крім того, країна не отримує значні кошти від туризму через дії повстанців у туристичних зонах.

Особливу роль в економіці країни відіграють валютні перекази від філіппінців, які працюють за кордоном (в 2005 р. – 988 тис. чол.), які збільшились з 6,8 млрд. дол. в 1999 р. до 10,7 млрд. дол. в 2005 р. В 2005 році зовнішній борг склав 54,2 млрд. дол.

Валютні резерви Філіппін на середину 2009 р. склали 35 млрд. дол. США.

На кінець грудня 2008 р. Філіппіни тримали американських казначейських облігацій на суму 11,7 млрд. дол. США

12.2.Види податків і зборів

Ставка податку на корпорації дорівнює 30 %, раніше вона складала 35 %. За цим податком кваліфікованим інвесторам надаються значні пільги. Ставка податку на доходи фізичних осіб на Філіппінах сягає 32 %. На початку 2015 р. було збільшено податкову пільгу з даного податку: з 30 тис. песо до 82 тис. песо. Це покращило фінансовий стан біля 500 тис. жителів країни.

ПДВ введено на Філіппінах з 1.01. 1988 р. Спочатку ставка складала 10 %, а після кризи 2008-2009 рр. вона була підвищена до 12 %. ПДВ обкладаються майже всі товари, за виключенням товарів на експорт за вільно конвертовану валюту.

Податок на експорт з країни лісу-кругляку сягає 20 % від вартості товару. Останнє заслуговує на запровадження в Україні, щоб припинити неконтрольовану вирубку лісу.

Процентний податок береться з деяких послуг, зокрема, з утримання готелів, з угод з цінними паперами, з страхових послуг, з гральних закладів, але при цьому дані платежі звільнюються від ПДВ. Ставка процентного податку коливається від 3 до 6 %.

Податок на доходи від продажу нерухомості приватним особам складає 5 %.

Акцизи встановлені на дистильований спирт, вино, тютюн, цигарки, автомобільні масла та паливно-мастильні матеріали, автомобілі, мінеральні продукти (включаючи нафту та вугілля), а також на предмети розкоші (ювелірні вироби, духи, яхти тощо).

Згідно з законом про оподаткування тютюнових виробів, прийнятому в 2005 році, податок на цигарки на Філіппінах підвищується кожний рік. Незважаючи на постійне підвищення податків, ціни на цигарки на Філіппінах вважаються одними із найнижчих в усій Азії.

На Філіппінах курять 40,5% чоловіків і 7,6% жінок. Філіппінський курець в середньому споживає 1478 цигарок в рік, а в країні виробляється 75,9 млн. цигарок щорічно. Куріння поширене і навіть вважається модним у багатьох містах і сільській місцевості. Наприклад, широко розповсюджене куріння на робочих місцях, а оскільки все більше жінок в країні починають працювати, показники куріння серед жінок також зростають.

Філіппіни ратифікували рамочну конвенцію по боротьбі проти тютюну 6 червня 2005 року. Незважаючи на те, що країна розробила хороші закони по боротьбі проти куріння, контроль за дотриманням цих законів бажає бути кращим.

Куріння заборонено у громадських місцях, таких як школи, університети, громадський транспорт, крім спеціально відведених місць для

куріння. Але у той же час складно визначити, чи здійснюється контроль над цим в масштабах всієї країни.

Реклама тютюнових виробів у друкованих виданнях і на пачках цигарок за законом повинна містити попередження про шкідливість куріння для здоров'я. Реклама тютюнової продукції заборонена в друкованих виданнях, призначених для неповнолітніх, і на рекламних щитах, розташованих поблизу шкіл та ігрових майданчиків. Прихильники боротьби з курінням постійно ініціюють судові процеси з тим, щоб добитися виконання попередніх законів, які обмежували рекламу тютюнових виробів поза приміщень і в ряді інших місць.

З початку 2013 р. податок на тютюн підвищили (до 4 % в рік) до 2016 р. включно, а з 2017 р. буде використовуватися єдина ставка П 30 (30 песо за цигарку).

Альянс сільськогосподарських організацій в серпні 2009 р. звернувся до тодішнього президента Арройо з проханням відмінити зниження податків на птицю і свиней до 0-5% в 2010 р. в рамках угоди AFTA-CERT (угода про вільну торгівлю країн ASEAN і єдиний ефективний найбільш прийнятний податок), оскільки це може призвести до скорочення виробництва даної продукції на Філіппінах та зростанню безробіття в країні.

10 серпня 2009 р. в листі до президента група запропонувала, щоб філіппінська влада прийняла пропозицію від квітня 2008 р. і знайшла спосіб відкласти на 5 років повне введення скорочених податків в рамках угоди AFTA-CERT.

Закупівельна ціна на свиней на Філіппінах складає 85 песо за кг, що на 38% вище, ніж в Таїланді, де ця цифра становить 60 песо. Відповідно, з Таїланду збільшиться експорт цієї продукції. За статистикою, країни ASEAN експортують 2,4 млн. тонн курятини щорічно, а імпортують 404 000 тонн. Що стосується свинини, то країни AFTA експортують 570 000 тонн і імпортують 80 000 тонн.

Експортери птиці і свиней ASEAN, схоже, звернуть увагу на філіппінський ринок, а нові податки від нуля до 5% можуть поставити виробників з Філіппін у вкрай несприятливу ситуацію.

Податкова система країни включає 211 спеціальних законів, що забезпечують податкові пільги, які складають близько 10 % доходів бюджету Філіппін. Зокрема, податкові пільги, які надаються кваліфікованим інвесторам, включають: 5 % податку на отриманий валовий дохід; звільнення від податків та мит на ввезення капітального обладнання, запасних частин та матеріалів для автомобілебудування; використання нульової ставки ПДВ на продаж товарів та послуг для них місцевих постачальників; пільги із здійснення науково-дослідних робіт тощо.

Філіппіни уклали близько 20 угод щодо уникнення подвійного оподаткування, зокрема, з США, з Німеччиною, з Великою Британією.

Запитання для самоперевірки

1. Яка структура національних податків на Філіппінах?

2. Які особливості оподаткування підприємств в країні?
3. Які особливості оподаткування домогосподарств на Філіппінах?
4. Які податкові пільги існують в країні?

Розділ 13. Податкова система Таїланду

13.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

Особливістю фінансової політики Таїланду є те, що постійні зміни урядів (у тому числі внаслідок військових переворотів), як правило, не дуже позначаються на стані економіки та фінансів, хоча події початку весни 2006 р. порушили цю закономірність.

Столиця країни – Бангкок – забезпечує значну частину доходів країни, оскільки в ньому сконцентровано більшу частину фабрично-заводського та кустарного виробництва країни. Найбільш розвиненими регіонами країни є провінція Бангкок, території дельти Меконгу, провінції Центрального та Північно-Східного Таїланду, а найменш розвиненими – гірські провінції Півночі країни, які вимагають значних державних дотацій для свого розвитку.

Для прискорення структурної перебудови економіки й покращання фінансової ситуації в країні уряд у 80-90-ті роки ХХ ст. створив привабливі фінансово-економічні умови насамперед для розвитку автомобілебудування за рахунок коштів провідних автомобільних корпорацій Заходу.

Значні доходи країни приносить виробництво та експорт олова, вольфраму, каучуку, текстильних виробів, рису, морепродуктів, а в останні десятиріччя – автомобілів, комп'ютерів і комплектуючих до них, інтегральних схем, електричних трансформаторів, ювелірних виробів тощо. В 2006 р. загальний обсяг зовнішньої торгівлі перевищував 256 млрд. дол. США, а ВВП країни в 2006 р. склав 206 млрд. дол. США.

Однією з важливих статей валютних надходжень в країну є туризм. Країну щороку відвідують біля 13 млн. туристів, що приносить біля 13 млрд. дол. США (до 70% прибутків держави).

Валютні резерви країни в 2009 р. склали 114,4 млрд. дол. США. Таїланд в 2008 р. утримував казначейських облігацій США на суму 32,4 млрд. дол.

Динаміка ВВП на особу за паритетом купівельної спроможності (в дол. США) була наступною: 1992 р. - 5200, в 2000 р.- 7360, в 2004 р. – 9660, в 2013 р. – 15280, в 2015 р. – 16080.

Таїланд найменше постраждав від азійської фінансово-економічної кризи кінця 90-х років ХХ ст., оскільки в країні була оперативно розроблена програма по боротьбі з кризою, для іноземних інвесторів були створені дуже сприятливі умови (була скасована заборона на купівлю іноземцями землі, спрощений контроль за використанням коштів філіями банків і фінансових компаній).

Контроль за сплатою податків здійснює податкова поліція, працівники якої майже не порушують податкове законодавство. В Таїланді можуть взяти невеликий хабар в розмірі 500-1000 бат за невеликі порушення ведення бізнесу, наприклад, якщо заклад працює довше встановленого терміну. Якщо

ж чиновник буде створювати для бізнесу проблеми, він швидко втратить свою роботу. І його, й його дітей після такого випадку ніколи не візьмуть на державну службу, зокрема, в податкову поліцію.

Для відкриття малого чи середнього підприємства (МСП) в Таїланді треба зареєструватися та отримати відповідні ліцензії. Реєстрація займає не більше тижня часу і не оплачується. Якщо планується продаж алкоголю, то треба отримати ліцензію, яку можна придбати у відповідному департаменті, на що витрачається 10 хвилин. В цілому, на відкриття, наприклад, магазину площею 50-100 кв. метрів, йде 10 днів. Затрати на його реєстрацію та відкриття рахунку в банку складають 1500 бат. А загальні витрати на відкриття магазину, включаючи оренду невеликого приміщення та закупівлю товарів, – 40000 бат.

Таїланд уклав угоди про уникнення подвійного оподаткування з 45-ти країнами, зокрема, з Австралією, Великою Британією, Німеччиною, Індонезією, КНР, Малайзією, ОАЕ, Пакистаном, США, Японією.

13.2. Види податків і зборів у Таїланді

Податкова система країни базується на податковому кодексі Таїланду, який включає прямі та непрямі податки. Значні доходи бюджету країни приносять податки з доходів туристичних фірм, оскільки Таїланд є світовим туристичним центром. Разом з тим, в країні розвинута автомобільна, електронна та інші галузі промисловості, які забезпечують великі доходи державі. Значна увага приділяється в країні розвитку малого та середнього бізнесу, що позитивно позначається на доходах населення.

Одним з основних податків країни є корпоративний податок, ставка якого з 2013 р. складає 20% (в 2012 р. вона дорівнювала 23%). Малі підприємства сплачують цей податок у розмірі 15%, якщо їх чистий прибуток не перевищує 1 млн. бат.

При обсязі виручки МСП 300000-400000 бат податок на прибуток підприємства складає 10 %. ПДВ включено в ціну товарів, тому МСП його не сплачують.

При цьому з суми податку на прибуток віднімаються затрати на дітей: 15000 на кожну дитину, 8500 бат – на навчання дитини. Також передбачені скидки: на власника МСП та його дружину (чоловіка) – по 3000 бат; можливі вирахування з суми податку витрат на особисте страхування – до 90000 бат та скидка на страхування дружини (чоловіка); віднімаються також витрати на іпотеку – до 100000 бат. З доходів віднімаються різні представницькі витрати, наприклад, рахунок з ресторану про сплату за обід запрошеного партнера по бізнесу (його треба внести в податкову декларацію). Після всіх вирахувань дрібний підприємець з обсягом виручки до 500000 бат заплатить всього кілька тисяч бат податків за рік.

Податок на доходи фізичних осіб сплачується за прогресивною шкалою: 5, 10, 20, 30, 37% (залежно від доходів). Нерезидентам надається податкова знижка, якщо їх чоловік (дружина) чи дитина є резидентом Таїланду.

Податок на будівлі та землю сплачується в розмірі 12,5% від річного рентного доходу, який визначається місцевими органами влади. Власність,

яка використовується тільки для власного проживання і не здається в оренду, податком не обкладається.

Податок на місцевий розвиток сплачується власниками землі (без розміщених на них будов) в розмірі від 0,25 до 0,95% її вартості в рік.

При передачі власності, нерухомого майна сплачується податок на прибуток, трансферний збір, гербовий збір, податок підприємця. Ці виплати узгоджуються між учасниками угоди.

Податок на дохід від банківських депозитів приватні особи сплачують в розмірі 15%, компанії – 1%, фонди – 10.

Гербовий збір складає 0,5% від вартості угоди щодо продажу землі, акцій, боргових зобов'язань, облигацій, оформлених кредитів.

В Таїланді використовується й аеропортний збір. При вильоті з країни міжнародним авіарейсом з усіх пасажирів старше 2-х років цей збір береться в розмірі 700 бат в Бангкоці й на Пукеті. На внутрішніх рейсах він береться при вильоті з аеропорту Самуї в розмірі 400 бат.

З січня 2014 р. в Таїланді введено туристичний податок, щоб залучити в країну забезпечених туристів та обмежити кількість іноземців, які перебувають в країні без віз або з простроченими візами (таких на початку 2014 р. нараховувалося 100 тис.). Для туристів, які перебувають в Таїланді не більше трьох днів, ставка туристичного податку дорівнює 30 бат на добу, а для тих, хто перебуватиме в країні більше вказаного терміну, ставка складає 500 бат.

Деякі особливості непрямого оподаткування в Таїланді

Основним непрямим податком в країні є податок на додану вартість (ПДВ), який введено в Таїланді з 1992 р. Його ставка дорівнює 7%. Юридичні особи сплачують цей податок, якщо їх річний оборот перевищує 1,8 млн. бат. Для фірм-експортерів та іноземних туристів існує можливість його повернення. Останнє здійснюється для заохочення купівлі туристами товарів в Таїланді, що важливо передбачити і в Україні.

Розглянемо докладніше механізм повернення ПДВ для іноземних туристів. В Таїланді в ціну всіх товарів та послуг, а також в ресторанні рахунки обов'язково включається ПДВ в розмірі 7%, який нерезиденти можуть повернути при виїзді з країни в аеропорту Бангкоку чи Пукету. Для цього треба отримати спеціальну накладну, яка видається у відповідних магазинах чи ресторанах. У накладній повинні бути вказані наступні реквізити: паспортні дані покупця, номер податкової реєстрації продавця та сума покупки-нетто плюс ПДВ. Сума покупки не повинна бути меншою 2000 бат за один день, а загальна сума – не менше 5000 бат, а з дня купівлі повинно пройти не більше 60 днів. За послуги з повернення ПДВ сплачується комісія в розмірі 100 бат.

Іншим непрямим податком є мито. Його розмір при ввезенні товарів до Таїланду, як правило, складає від 1 до 10%, а для окремих товарів – до 20%. Без мита можна ввозити тютюнові вироби у кількості не більше 500 грам на особу чи 200 цигарок (1 блок) на особу. Безмитний ввіз алкоголю можливий в обсязі, який не перевищує 1 літр на людину.

Запитання для самоперевірки

1. Яка структура національних податків у Таїланді?
2. Які особливості оподаткування підприємств в країні?
3. Які особливості оподаткування домогосподарств у Таїланді?
4. Які особливості використання ПДВ в ? Що з цього досвіду можна використати в Україні?

Розділ 14. Податкова система Ізраїлю

13.1. Загальні основи функціонування податкової системи країни

Податкова система Ізраїлю подібна до податкової системи Великобританії. Основними законодавчими документами щодо оподаткування є закони “Про державне господарство” та “Про податок на майно”, а також указ “Про прибутковий податок”, затверджені парламентом (Кнесетом) держави.

Контроль за нарахуванням та сплатою податків здійснюється міністерством фінансів, у складі якого є управління державними доходами. У свою чергу, до його складу входять два великих підрозділи, які і здійснюють стягнення податків і управління прибутковими податками та нерухомого майна (прямі податки) і управління мита та податку на додану вартість, тобто управління непрямих податків.

При міністерстві фінансів також діє великий розрахунковий центр з обробки даних щодо податків. Управління державними доходами встановлює та визначає систему роботи, розробляє інструкції та вказівки щодо розрахунків для будь-яких підприємств, які знаходяться на території держави.

До складу Державного податкового управління входять такі відділи:

- загального оподаткування;
- оподаткування нерухомості;
- професійне відділення;
- юридична служба;
- відділ внутрішнього контролю;
- слідчий підрозділ;
- служба інкасації;
- служба інформації;
- відділення з бухгалтерського обліку та збору інформації;
- адміністративна та організаційна служби;
- бухгалтерія.

На території країни діють 28 підрозділів з прибуткових податків та 10 підрозділів з податків на нерухомість. Усі податки та обов’язкові платежі, які сплачують в Ізраїлі, можна об’єднати в чотири групи.

- 1. Прямі податки.** Це здебільшого податки на нерухомість. До них належать податок на прибуток, на прибуток від продажу майна, податок з власників земельних ділянок, які не обробляються, податок з купівлі земельних ділянок.
- 2. Непрямі податки.** До цієї групи зараховуються податок на додану вартість, мито на імпорт, податок з купівлі.
- 3. Податки до Фонду національного страхування.** Він формується з відрахувань роботодавця із заробітної плати найманих працівників та частини доход приватних підприємств.
- 4. Муніципальні податки** – плата за воду, за збирання сміття та інші комунальні послуги.

Крім того, в Ізраїлі існують збори та різні види платежів, наприклад, за користування радіо та телебаченням тощо.

14.2. Прибутковий податок

Найбільшу питому вагу серед усіх податків має прибутковий податок. Але під ним розуміють кілька податків: податок на прибуток компанії, податок на прибуток від продажу майна, прибутковий податок на доходи фізичних осіб. Він становить 50% всіх податків, що сплачуються у державі.

Податок на прибуток підприємств. За 2007-2014 рр. ставка прибуткового податку з підприємств зменшилася з 29 % до 26,5 %.

Прибуток визначається як різниця між доходами та витратами, пов'язаними з одержанням доходів. Розмір прибутку для оподаткування встановлюється за результатами роботи підприємства за фінансовий рік. Якщо підприємство новостворене – то виходячи з розміру середньомісячного прибутку в аналогічній сфері діяльності. Іноді таке підприємство у перший період звільняється від сплати податку, але ця пільга може надаватися тільки після подання заявки із зазначенням причин такого звільнення. Новостворене підприємство обов'язково реєструється в податковому управлінні за місцем знаходження. Сплата податку проводиться до 15 числа кожного місяця через комерційні або поштові банки (причому останній надає цю послугу безкоштовно). Наприкінці фінансового року підприємство складає фінансовий звіт, який обов'язково повинен пройти аудиторську перевірку. За недотримання терміну здачі фінансового звіту з підприємства стягується штраф або накладається пеня. Якщо податок на прибуток сплачується з продажу основних фондів, майна, то враховуються темпи інфляції, тобто визначається так званий інфляційний прибуток.

Прибутковий податок на доходи фізичних осіб. Він має прогресивну шкалу і розраховується за ставками 10, 20, 30, 45, 50%. В 2008 р. максимальна ставка складала 47 %, а в 2014 р. вона зросла до 50 %. При розрахунку цього податку з доходу до оподаткування проводять такі відрахування:

- до пенсійної каси;
- на соціальне страхування;
- для громадян Ізраїлю;
- на непрацюючу дружину чи чоловіка;
- на новоприбулих репатріантів;
- на кожну дитину (з доходу жінки).

Зазначений податок стягується способом у джерела і до 15 числа кожного місяця сплачується в державну казну. Приватні підприємці сплачують його самостійно. Ставка податку на дивіденди для фізичних осіб становить 25%.

В Ізраїлі при народженні кожному громадянину держави надається посвідчення, номер якого співпадає з його ідентифікаційним кодом.

Після завершення фінансового року фізичні та юридичні особи, а також приватні підприємці подають декларацію про доходи в податковий

орган. Кожний рік податкове управління розробляє інструкції про подання декларації, терміни та порядок подання, перелік документів, які при цьому необхідно додати, порядок заповнення декларацій та відповідальність за порушення термінів та порядку надання її. Існує два терміни подання декларації: до 30 квітня – для тих, хто діє за спрощеною системою бухгалтерського обліку, т до 31 травня – для тих, хто веде повну бухгалтерію.

Крім декларації про доходи, яка подається щорічно, кожний приватний підприємець раз на п'ять років подає декларацію про майно. У ній фіксується вартість майна в першій та останній роки періоду і таким чином визначається приріст майна. Якщо вартість майна збільшилась, то особа повинна надати пояснення щодо цього збільшення та вказати джерела. Потім визначається чистий дохід. Тобто з власного доходу за п'ять років відраховуються всі витрати, і якщо одержаний чистий дохід перевищує вартість приросту майна, то це означає, що платник податку приховував доходи.

14.3. Податок на додану вартість

Серед непрямих податків найбільше значення має ПДВ. Він почав діяти в Ізраїлі з 1976 року Стягненням цього податку займаються близько 700 працівників податкових органів. На одного працівника податкової служби припадає майже 1000 платників податків (здебільшого комерційні підприємства). Для контролю за сплатою ПДВ всі платники поділяються на великі, середні та малі відповідно до обсягів діяльності. Така диференціація дає можливість зосередити основну увагу на тих платниках, які сплачують великі суми. Це уможлиблює здійснення ефективного контролю за платниками податків при мінімальних витратах. За 2007-2012 рр. частка ПДВ у ВВП країни зменшилася з 9,9 % до 9,5 %.

У чинному законі щодо цього податку були закладені основні принципи, які діють в інших країнах ЄС. Для всіх платників в Ізраїлі (комерційних підприємств, фінансових інститутів, приватних підприємств) за цим податком діє єдина ставка – 17%. Тільки на операції некомерційних організацій ставка встановлена у розмірі 8,5%. Особливістю ПДВ є стабільність його ставки. Так, останній раз вона змінювалась у 1993 році. Наявність єдиної ставки незалежно від виду товару, який реалізується (надання послуг, виконання робіт), дає можливість спростити розрахунок цього податку та запобігти зловживанню при його сплаті, а крім того, суттєво зменшуються витрати на контроль та обробку інформації.

Платниками ПДВ є юридичні та фізичні особи, які займаються підприємницькою діяльністю. Податок обчислюється таким чином. Спочатку розраховується загальна сума ПДВ за реалізований товар (надані послуги, виконані роботи). Потім з цієї суми вираховується сума податку, сплачена постачальниками або підрядниками при одержанні сировини та матеріалів для власного виробництва. Але для деяких платників (фінансових інститутів та некомерційних організацій) база визначається як сума фонду оплати праці та

прибуток підприємства. Часта цих організацій у загальній сумі сплати ПДВ становить 17-20% щорічно.

Обов'язковою умовою є реєстрація платників ПДВ в офісі, причому вона повинна бути проведена до початку комерційної діяльності. Для реєстрації підприємець надає посвідчення особи, угоду про місце здійснення бізнесу або оренду його зі сплатою гербового збору (іноді з нього можуть бути затребувані ще деякі документи). Якщо створюється товариство, то при реєстрації повинні бути присутні усі компаньйони з посвідченнями особи та угода, яку підписують усі компаньйони і за якою відповідальним платником податку є одна особа. Якщо реєструється товариство з обмеженою відповідальністю, то додатково надається довідка про реєстрацію, статuti, меморандум компанії, який затверджується реєстратором товариства, угода про оренду місця здійснення господарської діяльності зі сплатою гербового збору.

Крім того, необхідно заповнити бланк 821 для здійснення класифікації компанії.

Усі компанії класифікуються за такими ознаками:

- комерційні та некомерційні;
- за видами діяльності, яка планується та визначається у статuti;
- мета діяльності. За цією ознакою основним є розподіл прибутку, який планує одержати компанія від своєї діяльності, а також наслідки банкрутства;
- напрямки надання послуг, тобто визначення, яка це компанія – головна чи філія;
- джерела одержання субсидії (це також є ознакою розподілу на комерційні та некомерційні компанії);
- термін обороту засобів. Якщо термін обороту засобів понад 12 років, то така компанія визначається як некомерційна;
- конкурентні умови. Якщо діють кілька компаній, що надають аналогічні послуги або товари, які виробляються, то ставка податку не може бути умовою конкурентоспроможності. Загалом на реєстрацію компанії витрачається близько 10 хвилин.

Після реєстрації платник податку одержує спочатку тимчасову, а потім постійну довідку про реєстрацію, а також усі необхідні методичні документи. Залежно від обсягів діяльності встановлюється термін сплати податку та його періодичність.

Платники ПДВ раз на рік одержують особисту книжку звітності з вказівками про порядок її заповнення. Декларація про сплату податку займає 1/6 частину аркуша формату А4, дуже спрощена та уніфікована для передачі інформації. Слід зазначити, що декларація про сплату ПДВ має сіро-жовтий колір, а для повернення – рожевий Звіт про ПДВ подається до банку разом із платіжними документами з 1 по 15 число місяця, наступного за звітним.

Існує особливий порядок повернення ПДВ. Якщо сума повернення ПДВ менша за встановлену, то гроші повертаються платнику податку при поданні декларації, а банк, у свою чергу, інформацію про це передає в

інформаційний центр. Якщо сума повернення перевищує встановлену, то відповідна декларація надається в податкові органи з переліком первинних документів. Експортерам ПДВ повертається після 20 числа місяця, в якому проводиться сплата. Причому коли повернення здійснюється протягом більш ніж 30 днів, то на неповернену суму нараховуються відсотки у розмірі 4% річних.

Дані про сплату ПДВ надходять до інформаційного центру, де вони обробляються і перевіряються. В інформаційному центрі передусім звіряють одержану інформацію з інформацією, яка надходить із банків, та з існуючою базою даних і визначають неплатників податку. До суб'єктів, які своєчасно не сплачують податок, застосовують такі заходи:

- штраф за запізнення з поданням декларації (визначається у сумі за кожний тиждень запізнення);
- борговий штраф – у відсотках від несплаченої суми, який нараховується за кожний тиждень запізнення;
- адміністративний штраф – сума від загального розміру податку.

Щорічно в Ізраїлі перевіряють близько 2,5% платників, причому загальних податкових перевірок підприємств взагалі не проводять. Перевірки проводяться згідно з планом, розробленим заздалегідь, причому 50% становлять ревізійні перевірки. Здебільшого перевіряють середні фірми. Значна увага приділяється експортерам та імпортерам. Деякі з них потрапляють у чорний ящик та особливі переліки. До них належать передусім ті, хто проводить зовнішньоекономічні операції вперше, хто вже був порушником податкового або митного законодавства, фірми, які одержують товари і повинні мати особливий дозвіл, а також на які є інформація про можливі порушення законодавства та хто може реалізувати неякісний товар.

14.4. Податки до Фонду національного страхування

Одним із важливих податкових платежів в Ізраїлі є платежі з національного страхування. Всі громадяни, старші 18 років, повинні бути застраховані й сплачувати внески у фонд національного страхування у розмірі 5,35% свого заробітку. Крім того, роботодавець відраховує у фонд 7,35% з фонду оплати праці. Приватний підприємець сплачує цей податок самостійно. Для здійснення ефективного контролю кожне підприємство і приватна особа повинні зареєструватися в службі соціального страхування. Сплата внесків проводиться до 25 числа кожного місяця.

Запитання для самоперевірки

1. Які основні податкові доходи бюджету Ізраїлю ?
2. В чому полягають особливості адміністрування ПДВ в країні?
3. Які ставки податку на доходи фізичних осіб в Ізраїлі?
4. Які ставка податку на доходи компаній в країні?

Частина 2. Податкові системи офшорів Азії

Розділ 15. Особливості оподаткування в Шрі – Ланці

15.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

Шрі - Ланка (колишній Цейлон) – острівна держава з населенням біля 21,3 млн. осіб. Столиця цієї офшорної зони – м. Коломбо, яке є одним з найбільших портових міст Індійського океану. Населення столиці перевищує 1 млн. осіб.

Конституція країни, прийнята в 1978 р., закріпила перехід від парламентської до президентської форми правління та нову назву країни – Демократична Соціалістична Республіка Шрі – Ланка.

Основною валютою в країні є ланкійська рупія, яка дорівнює 100 центам. Обмін грошей рекомендується здійснювати тільки в офіційних закладах та обмінних пунктах.

До переліку країн, з якими Шрі – Ланка уклала угоди про уникнення подвійного оподаткування, відносяться: Австралія, Бельгія, Бангладеш, Велика Британія, Німеччина, Данія, Індія, Індонезія, Італія, Канада, Корея, Маврій, Малайзія, Непал, Норвегія, Нідерланди, Пакистан, Польща, Росія, Сингапур, Таїланд, Чехія, Швеція, Швейцарія, Франція, Фінляндія, Японія.

Україна також уклала з Шрі – Ланкою подібну угоду. Згідно неї дивіденди, проценти та роялті будуть обкладатися податком за ставкою 10 %, що відповідає вимогам модельної конвенції ОЕСР.

Основними організаційно – правовими формами підприємств в країні, які можуть зацікавити потенційних інвесторів, є: закрита компанія з обмеженою відповідальністю; відкрита компанія з обмеженою відповідальністю; народна компанія; партнерство; спільне підприємство; холдинг; дочірні компанії; офшорні компанії.

Резидентські компанії сплачують податок на прибуток підприємств в розмірі 35 %. Вони також платять податок на грошові перекази: одна третя від суми переказу за кордон чи одна дев'ята від оподаткованого прибутку (в залежності, яка з цих сум є меншою).

Податок на дивіденди, біля джерела, складають 15 %, а податок на імпорт товарів та послуг – 12,5 %.

Значні пільги надаються іноземним інвесторам. Зокрема, для них відсутні обмеження на володіння акціями, а сплачувані дивіденди не обкладаються податками. На них не поширюються і валютні обмеження.

Іноземні інвестори можуть звільнитися від оподаткування на термін до 10-ти років в залежності від характеристики інвестиційного проекту. Після цього терміну можна розраховувати ще й на пільгове оподаткування терміном на 5-ть років.

Імпорт будівельних матеріалів, обладнання та сировини звільняється від ввізного мита. Експорт готових продуктів та напівфабрикатів звільняється від вивізного мита.

Особливе місце серед інвестиційних проектів займають проекти з розвитку курортних зон.

15.2. Умови реєстрації та оподаткування офшорних компаній

Процедура реєстрації починається з розробки Засновницького договору та Статуту офшорної компанії на англійській мові. У Засновницькому договорі визначається основна структура компанії, її назва, цілі її заснування, величина статутного капіталу, докладна інформація про акції. Статут регламентує відносини між різними учасниками, порядок проведення зборів акціонерів компанії тощо.

Згідно місцевого Закону про компанії, інкорпорована компанія повинна мати офіс в Шрі – Ланці та повинна призначити резидентного зареєстрованого агента.

При реєстрації компанії Засновницький договір та Статут офшорної компанії засвідчується однією чи більше фізичною чи юридичною особою – засновниками компанії.

Оформлені документи надаються в Реєстр компаній для реєстрації разом з оплатою відповідного мита. Реєстратор видає Свідоцтво про реєстрацію, в якому вказуються назва компанії, дата її реєстрації та номер. Свідоцтво про реєстрацію свідчить про юридичне існування компанії.

Назва компанії не повинна бути ідентичною чи подібною до назв вже існуючих компаній. У назві компанії повинні бути слова, які відповідають формі організації компанії.

Структура управління, яка включає в свій склад директорів, секретарів та акціонерів, їх кількість та резидентність залежить від типу компанії.

Збори акціонерів офшорної компанії можуть відбуватися в будь – якому місці, протягом 6 місяців після закінчення фінансового року та не пізніше 15 місяців з дня проведення попередніх зборів. Протоколи зборів акціонерів зберігаються в реєстраційному офісі.

Статутний капітал офшорної компанії може бути об'явленим, але його сплата не є обов'язковою.

Акції офшорної компанії на пред'явника заборонені. Також заборонено випускати акції без номінальної вартості. Передача та відкритий продаж акцій вимагає обов'язкового погодження загальних зборів акціонерів.

Офшорні компанії, які здійснюють бізнес за межами юрисдикції, не сплачують прибуткового податку.

Офшорні компанії повинні надати завірену копію фінансового звіту в країні постійної реєстрації.

Офшорні компанії звільнені від оподаткування в Шрі – Ланці при умові, що весь бізнес здійснюється за межами країни.

Основні переваги реєстрації офшорної компанії в Шрі – Ланці:

стабільність економічної та політичної системи країни, чітке та прозоре законодавство;

уряд офшору на всіх рівнях активно підтримує прогресивний напрям у розвитку бізнесу;

довгострокові інвестиції заохочуються, іноземним інвесторам надається сприяння зі сторони держави;

витрати на обслуговування та забезпечення функціонування бізнесу в Шрі – Ланці суттєво нижчі, ніж в інших країнах;
оренда офісу офшорної компанії, вартість комунікаційних послуг мають тенденцію до зниження.

Запитання для самоперевірки

1. Які основні податкові доходи бюджету Шрі – Ланки ?
2. В чому полягають особливості офшорної діяльності в країні?
3. В чому полягають особливості реєстрації офшорної компанії в Шрі – Ланці?
- 4.3 якими країнами Шрі – Ланка уклала угоди про уникнення подвійного оподаткування ?

Розділ 16. Особливості оподаткування в Брунеї

16.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

Султанат Бруней розташований в Південно – Східній Азії, має кордон з Малайзією. В 1984 р. країна завоювала незалежність. Форма правління – конституційна монархія. Главою держави та уряду є султан.

Населення країни складає біля 400 тис. жителів. Для ділового спілкування використовується англійська мова.

Основні доходи країна отримує від оподаткування операцій з видобутку та експорту нафти і газу. Завдячуючи цьому країна має один з найвищих рівнів ВВП на душу населення серед розвиткових країн. Уряд забезпечує населення медичними послугами та житлом. Зовнішнього боргу країна не має. Валютою країни є брунейський долар.

Податкова система Брунею базується на Акті про податок з доходу (від 1949 р.). В країні відсутні податки з доходів фізичних осіб, експортний податок, податок з продажу, податок на фонд заробітної плати, податок з виробництва. Головним податком є корпоративний податок. З 2010 р. його ставка дорівнює 23,5 % (раніше була 25 %). Він сплачується з наступних джерел: з прибутку від торгівлі та бізнесу; з дивідендів, отриманих компаніями, які раніше не обкладалися цим податком в Брунеї; з процентів та скидок; з оренди, роялті, премій та інших прибутків від власності. До податкових вирахувань по цьому податку відносять: проценти на позичені кошти; рента на землю та приміщення, які використовуються в бізнесі чи торгівлі; вартість ремонту приміщень, заводів, обладнання; так звані «погані борги»; внески службовців у пенсійні та накопичувальні фонди.

У Брунеї відсутній центральний банк, його функції виконує Міністерство фінансів. Грошово – кредитна політика країни визначається прив'язкою брунейського долара до сінгапурського долара.

Банківська система Брунею включає 9 комерційних банків, в тому числі 6 іноземних, працюючих як філіали. Єдиним банківським закладом, що репрезентує ісламські банки, є Ісламський банк Брунею Берхад, що почав функціонувати 13 січня 1993 р.

Щорічна плата за ліцензію для місцевих та іноземних банків складає: за головний офіс – 50000 брунейських доларів; за банкомат – 3000 брунейських доларів.

Всі банки зобов'язані у певні терміни надавати наступні фінансові звіти: звіт про кредитування по всім банківським операціям в Брунеї – щоквартально;

зведений місячний звіт про активи та пасиви по всім банківським операціям в Брунеї – щомісячно;

графік дотримання резервування коштів - щомісячно;

звіт про активи та пасиви - щомісячно;

розрахунок достатності власного капіталу - щомісячно.

17 квітня 2010 р. міністерство фінансів Брунею повідомило про введення в дію змін до закону про прибуток, які дозволили обмін

інформацією між Султанатом Бруней та іншими країнами щодо уникнення оподаткування.

16.2. Умови реєстрації та оподаткування офшорних компаній

Офшорні компанії, зареєстровані в Брунеї, щорічно дають в бюджет країни 5,22 млн. дол. доходів у формі ліцензійних та реєстраційних мит. Державне мито в перший рік існування офшорної фірми складає 500 дол. США, а потім – 400 дол. США щорічно.

Офшорні компанії в Брунеї не сплачують податок на прибуток, на приріст капіталу, гербовий збір, інші прямі податки. Для телекомунікаційних та компаній, які займаються електронною комерцією, встановлені тільки гербові збори.

На сьогодні вже існує більше 8000 брунейських компаній міжнародного бізнесу, створеними агентами – реєстраторами, які ліцензовані Брунейським міжнародним фінансовим центром. Зараз існує біля десятка зареєстрованих агентів, що допомагають узаконити в Брунеї різні офшорні фірми.

Бруней має угоду з Китаєм та Великою Британією про уникнення подвійного оподаткування компаній, що здійснюють міжнародну діяльність.

Корпоративне законодавство Брунею включає в себе Закон про Міжнародні підприємницькі компанії від 2001 р. із змінами від 2003 р. Органом корпоративного нагляду є Міжнародний фінансовий центр Брунею при Міністерстві фінансів.

Для офшорних компаній необхідна наявність зареєстрованого офісу на території Брунею. В офісі повинні зберігатися протоколи та реєстри акціонерів, директорів, секретарів, облігацій, закладних та зобов'язань.

Назва офшорної компанії не повинна бути ідентичною чи подібною до вже існуючих.

Структура управління офшорною компанією повинна включати як мінімум одного директора. Директорами офшорної компанії можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, які є резидентами будь – якої країни. Дозволяються й номінальні директора компаній. Секретарем офшорної компанії можуть бути як фізичні, так і юридичні особи.

Мінімальна кількість акціонерів на момент реєстрації офшорної компанії – один. Дозволяються й номінальні акціонери: фізичні та юридичні особи будь – якої країни.

Обов'язковими є щорічні збори акціонерів, але відсутня вимога до місця таких зборів.

Наявна в Реєстрі та у зареєстрованому офісі офшорної компанії інформація може бути надана тільки після отримання спеціальних дозволів та у випадку скоєння кримінальних злочинів. Інформація про бенефіціарних власників зберігається тільки у зареєстрованого агента та не попадає в загальний реєстр. Вона розкривається тільки аудиторам, якщо здійснюється аудит компанії. Інформація про засновників зберігається в реєстрі офшорної компанії і не надається в публічний реєстр.

Статутний капітал офшорної компанії складає 50000 дол. США та може бути встановлений у будь – якій валюті. Вимоги про сплату статутного

капіталу відсутні. Додаткова оплата за більший розмір акціонерного капіталу не вимагається.

Офшорній компанії дозволений випуск будь – яких акцій, крім акцій на пред'явника.

Офшорні компанії зобов'язані надавати у фінансові органи Брунею звіт про комерційну діяльність за минулий календарний рік.

Офшорній компанії заборонена на території Брунею наступна діяльність:

операції з резидентами Брунею;

володіння землею на території юрисдикції;

банківська та страхова діяльність;

діяльність з надання зареєстрованого офісу та діяльність зареєстрованих агентів і ліцензованих трастових управляючих;

будь – яка діяльність на території Брунею.

Якщо компанія не користується такими видами ліцензій як страхові чи банківські, то вона може не здавати аудиторського та бухгалтерського звітів.

Запитання для самоперевірки

1.Які основні податкові доходи бюджету Брунею ?

2.В чому полягають особливості офшорної діяльності в країні?

3.Які податки не сплачують офшорні компанії в Брунеї ?

4. Які функції виконує Міжнародний фінансовий центр Брунею при Міністерстві фінансів країни ?

Розділ 17. Особливості оподаткування в Об'єднаних Арабських Еміратах

17.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

Кожен емірат в ОАЕ встановлює свою податкову систему, але в них є багато спільного. В еміратах немає ПДВ, податку на прибуток підприємств (крім підприємств нафтової промисловості та банківських структур), на приріст капіталу, податку на доходи фізичних осіб та ряду інших податків.

Компанії з великими грошовими оборотами сплачують податок в розмірі 10, 20, 30, 40, 50 % (залежно від прибутку).

В готельному бізнесі стягується податок з доходів у розмірі 17 %, а в сфері комерційної нерухомості – за ставкою 10 %.

Три податки стягуються за ставкою 5 %: податок на житло, на послуги готелів, на розважальну діяльність.

В ОАЕ діє більше 10 вільних економічних зон. Підприємства, зареєстровані у цих зонах, на 15 років звільнені від податків. Дозволяється продовжити цей режим ще на 15 років. Співробітники цих підприємств звільнені від всіх податків на особисті доходи.

В ОАЕ дотримуються принципів функціонування ісламської моделі в економіці. В країні податки в основному існують у вигляді ліцензій, які, однак, дозволяють утримувати міста і містечка у зразковому стані. Медицина й освіта – безплатні, кожен громадянин може навчатися в будь-якому престижному університеті світу за рахунок держави, Проте останнім часом жителі еміратів віддають перевагу вітчизняній освіті: для цього сюди на роботу запрошують найкращих викладачів з усього світу. Школярі отримують стипендію – “еквівалент заохочення” до знань доволі солідний. А якщо учень у поза навчальний час вирішить підробити, скажімо, на автомобільній стоянці, то отримає за свою активність 800 доларів, плюс доплата від держави – разом вийде близько 1500 доларів, однак розраховувати на таку суму можна тільки у випадку, якщо ви – громадянин цієї держави, а не заробітчанин.

Рівень доходів дозволяє не перейматися думками про “чорний день”: у цьому плані тут усе спокійно й розмірено. 59 тисяч мільйонерів на 3,5 мільйона населення, з яких три чверті – тимчасово працевлаштовані приїжджі робітники, задіяні, як правило, в сфері обслуговування і виробництва.

Машини на дорогах – ніби щойно з салону. Кожен живе у двох, триповерхових будинках з білого каменю, які абсолютно безкоштовно зводить держава. Пріоритети мають молодята: щойно народжена дитина отримує житло, за нашими мірками – розкішну віллу, можливість безвідсоткового кредиту на необмежений термін і багато інших приємних подарунків від держави, як-то виплати на народження дитини та на наступне її виховання. Є навіть виплати на дружину.

ОАЕ планує ввести ПДВ з часом. Підвищеною ставкою будуть обкладатися продажі товарів люксового сегменту, алкоголь та тютюн, а продаж товарів повсякденного попиту буде звільнена від ПДВ. Разом з тим,

поки немає інформації коли і як буде запроваджуватися ПДВ, але компаніям та споживачам нададуть дворічний період, щоб підлаштуватися під правила оподаткування.

Крім того, уряд ОАЕ працює і над проектом нового закону про корпоративний податок. Ставку цього податку ще будуть узгоджувати.

ОАЕ уклало угоди про уникнення подвійного оподаткування з 45 - ми країнами.

17.2. Особливості податкового стимулювання залучення інвестицій в князівстві Дубай.

Особливий статус в ОАЕ має князівство Дубай, яке спеціалізується на торговій та фінансовій діяльності та є офшором.

На початку 1980-х років дубайський уряд створив ультрасучасний фінансовий центр, який має статус ВЕЗ. В 1990-ті роки в ОАЕ виникли інші аналогічні центри, які залучили інвестиції великих інформаційних і комунікаційних компаній. Причому Дубай відкрив свою економіку не тільки для великих інвесторів, а й для дрібних, готових працювати в дешевих проектах. “Відкрита економіка і ставки на комерційно успішні, а не грандіозні, але ефективні проекти – це те, що відрізняє ОАЕ (і найперше Дубай) від сусідньої Саудівської Аравії. Досвід ОАЕ, де була побудована динамічна економіка, де вдалось розвинути не тільки нафтовий сектор, а й інші галузі, раніше не типові для Близького Сходу, доцільно переймати й іншим нафтовидобувним країнам”, – вважає Ранда Аламі, економіст Оксфордського інституту міжнародних стосунків.

Основною перевагою Дубаю в очах інвесторів стала відсутність податків на прибуток, на капітал, на репатріацію капіталу. Правда, “податковий” рай не поширюється на підприємства нафтопереробки і місцеві банківські заклади. Мухаммед Алі Алаббар, глава економічного департаменту Дубаю, зазначив, що “завдяки розумній політиці оподаткування рівень зростання економіки Дубаю з 1995 року становить близько 10% в рік. Це найбільший ріст в світі”. Крім того, між ОАЕ та багатьма країнами укладені угоди про уникнення подвійного оподаткування. Часто корпорації реєструють свої підприємства в ОАЕ для оптимізації оподаткування при проведенні зовнішньоекономічних операцій. Сьогодні Дубай займає лідируючі позиції по ряду параметрів ділової ефективності. Йому належить перше місце в світі по раціональності фінансової політики, третє місце – по гнучкості урядового курсу. Ця оцінка дана авторитетною незалежною організацією – швейцарським Міжнародним інститутом адміністративного розвитку.

В 2002 р. уряд цієї країни прийняв Декрет про право іноземців купувати землю і будинки у повну власність, а не на правах довгострокової оренди, при відсутності щорічного податку на нерухомість, на спадщину, на прибуток, з продажу нерухомості та інших обов’язкових зборів, які існують в багатьох інших країнах. До того ж при купівлі нерухомості надається трирічна резидентська віза з можливістю автоматичного продовження. А банки видають іноземним громадянам кредити на купівлю нерухомості.

Результат дій уряду не змусив себе чекати. Зараз у Дубаї живуть майже 100 тис. громадян Євросоюзу. А щорічний ріст у будівельному секторі до кризи 2008-2009 рр. становив 30%. При цьому ціни на нерухомість за останні роки перед кризою зросли більше ніж вдвічі. Це було обумовлено двома причинами: по-перше, величезну кількість нерухомості в 2003-2004 рр. скупили спекулянти; по-друге, тільки невелика частина будинків була готова до введення в експлуатацію, що створило кризу пропозиції.

Але основна галузь для Дубая – туристична. Сьогодні вона дає емірату 17-18% доходу, тоді як нафтова – 13%. Щорічно сектор туризму збільшується на 10-15% в грошовому виразі. У 2005 р. Дубай відвідали 6,2 млн. туристів (майже в 6 разів більше чисельності населення емірату). Прибуток від туризму склав 3,5 млрд. (за 2008 рік він зріс майже на 42%). Халед бін Сулейм, генеральний директор департаменту туризму Дубаю, заявив, що за такими показниками, як рентабельність туристичного сектору і темпи його росту, Дубай в 2008 році вийшов на перше місце в світі, випередивши Нью-Йорк, Париж і Сінгапур. А в 2010 р. влада міста очікувала, що країну відвідають 15 млн. туристів. Дубай вже зараз багато хто називає світовою столицею туризму.

Разом з тим, в кінці 2009 р. Дубай зіткнувся з величезною фінансовою проблемою – оголошенням фінансової неспроможності фонду “Dubaj World”, борги якого сягнули 60 млрд. дол. США. Але владі ОАЕ вдалося призупинити цю фінансову кризу за рахунок коштів нафтового фонду країни.

Запитання для самоперевірки

1. Які основні доходи бюджету Об'єднаних Арабських Еміратів?
2. В чому полягають особливості оподаткування в князівстві Дубай?
3. В чому полягають особливості податкового стимулювання розвитку економіки ОАЕ?
4. Які особливості оподаткування домогосподарств в ОАЕ ви можете назвати?

Розділ 18. Особливості оподаткування на Бахреїні.

18.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

Бахреїн, офіційно Королівство Бахреїн, острівна ісламська держава, розташована в Перській затоці в Південно-Західній Азії, найменша арабська держава. Бахреїн розташований на трьох великих і безлічі маленьких острівців, віддалений на 16 км від Саудівської Аравії. Бахреїн і Саудівську Аравію з'єднує автомобільний міст. Державна мова - арабська, але використовується також англійська, урду та фарсі. Населення становить приблизно 1 млн. осіб, половина з яких є іноземними працівниками. Столиця - місто Манама. Офіційна валюта - бахреїнський динар.

Бахреїн являє собою офшорну юрисдикцію, яка динамічно розвивається.

Корпоративне законодавство Бахреїну направлено на стимулювання припливу в країну вільно конвертованої валюти з подальшим вкладенням її в нафтогазовий сектор, який забезпечує основні податкові надходження країни.

Даний сектор є основним для економіки Бахреїну, інші або є в зародковому стані, або є другорядними. Разом з тим, в країні активно розвивається офшорний бізнес. Країна відноситься до офшорів та спеціалізується на фінансових операціях.

В країні відсутні такі податки, як прибутковий з громадян, ПДВ, акцизний та багато інших. Корпоративний податок в розмірі 46 % береться тільки з нафтодобувних та газодобувних компаній. Із їх оподаткованого прибутку вираховуються мито та збори, витрати на сировину, організацію виробництва та управління.

Громадяни Бахреїну платять місцевий податок на нерухомість в розмірі 5-10 %, а іноземні жителі сплачують податок на оренду нерухомості.

З осіб, які зупиняються в готелях, береться збір в сумі 5 %. Ще 15 % з них береться за обслуговування.

Внески на соціальне страхування сплачують як громадяни Бахреїну, так і іноземці, його розмір складає 1 % від доходу.

При продажу бензину береться збір в розмірі 12 %.

Для реєстрації комерційної компанії на Бахреїні є кілька організаційно-правових форм, які регулюються Законом «Про комерційну компанію» № 28 від 1975 р. з наступними доповненнями. Постановою № 25 від 1977 р. був узаконений такий тип компаній як офшорна компанія. Однією з її форм виступає акціонерне товариство, яке може бути засновано як відкрита компанія, закрита і звільнена (офшорна) компанія.

Відкрита компанія може бути зареєстрована тільки з дозволу Міністерства торгівлі та Декретом Еміра Бахреїну. При створенні компанія повинна опублікувати в місцевій газеті оголошення про реєстрацію, проспекти емісії акцій та про початок емісії акцій для широкої публіки. Термін діяльності фіксується або компанія ліквідується при досягненні поставленої мети. Відкриті компанії можуть передаватися третім особам, але резиденти Бахреїну можуть передати або продати свої акції тільки резидентам Бахреїну. Рада директорів може складатися від трьох до 12

директорів, кожен з яких призначається терміном на 3 роки. Закрита компанія реєструється подібним чином, як і відкрита компанія. Однак замість Декрету Еміра засновники складають меморандум. Директорів повинно бути, як мінімум, п'ять. Компанія може повністю належати іноземним акціонерам.

18.2. Умови реєстрації та оподаткування офшорної компанії в Бахреїні

Офшорна компанія Бахреїну не засновується згідно Закону «Про комерційну компанію». Офшор може повністю належати іноземним акціонерам. Компанія обов'язково повинна мати зареєстрований офіс в Бахреїні, але заборонено вести діяльність на території країни. Термін існування офшору обмежений 25-ма роками. Є обмеження на страхову, банківську та брокерську діяльність офшорів. Компанія повинна мати двох або більше акціонерів. Рада директорів компанії повинна складатися, як мінімум, з двох директорів, але не більше десяти, збори проводяться щорічно. При інкорпорації компанії акціонери зобов'язані помістити частину капіталу у Валютному Агентстві Бахреїну, який буде виступати гарантійним зобов'язанням у випадку банкрутства і ліквідації компанії.

У Бахреїні немає диференційної політики оподаткування та валютного контролю. Офшорні компанії обов'язково повинні подавати щорічні звіти та проводити аудиторську перевірку. Певні вимоги до статутного капіталу відсутні.

На сьогоднішній день Бахреїн - великий центр офшорних фінансових установ. Тут будується так звана фінансова гавань, яка, як очікується, приверне до себе увагу головних фінансових установ всього світу.

Різноманітність і відкритість економіки Королівства робить його привабливим і для українських інвесторів. Розвинена транспортна інфраструктура дозволила Бахреїну стати привабливим ринком в центрі Перської затоки. Стабільний уряд Бахреїну та його прогресивні погляди допомогли сформувати в країні розвинену економіку.

Бахреїн відрізняється добре розвиненим сектором комерційних банків, в тому числі інвестиційних міжнародних банків, а також офшорних банків і ісламських банків.

Відмінною рисою ісламських банків є те, що в них відсутня процентна ставка на банківські вклади, так як це суперечить положенням шаріату (мусульманського права).

Замість ставки по вкладах, банки встановлюють фіксовані суми плати, а також беруть безпосередню участь в розподілі прибутку і збитків.

Валютного контролю та обмежень для іноземних акціонерів по репатріації свого прибутку з Королівства Бахреїну немає.

У відношенні банківської діяльності законодавство Королівства Бахреїну використовує багато чого під впливом західних інвесторів, наприклад, введена процентна ставка по кредитах, що в інших ісламських державах суперечить положенням шаріату і тому відсутнє.

Королівство Бахреїн характеризується добре розвиненим сектором

комерційних банків, у тому числі відомих міжнародних банків, а також офшорних банків і ісламських банків.

У Королівстві Бахрейн прийняті закони про банкрутство та ліквідацію за рішенням суду, які існують в сучасних розвинених країнах.

Запитання для самоперевірки

1. Які основні податкові доходи бюджету Бахрейну ?
2. На яких офшорних операціях спеціалізується країна?
3. В чому полягають податкові переваги реєстрації офшорної компанії у Бахреїні?

Розділ 19. Особливості оподаткування в Мальдівській Республіці.

19.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

Мальдівські острови - це 1190 островів, розташованих в Індійському океані. Вони нагадують «ланцюжок», який тягнеться перпендикулярно екватору. З кінця XV століття на островах панували португальці і голландці. З 1887 р. до отримання незалежності Мальдіви перебували під протекторатом Великобританії.

Незалежність Мальдівської Республіки була проголошена в 1965 році. Після референдуму в 1968 р. Мальдіви були оголошені республікою. До березня 1976 англійці продовжували утримувати під своїм контролем острів Ган, на території якого розташовувалася англійська військова база. З 1982 р. Мальдівська Республіка входить до складу Британської Співдружності. У країні діє Конституція, прийнята в 1968 р. зі змінами (1972 і 1997 рр.). Форма правління - президентська республіка.

Глава держави і уряду - президент. Президент обирається населенням строком на п'ять років. Законодавчу владу здійснює однопалатний парламент - меджліс.

Чисельність населення Мальдівських островів складає більше 395 тис. чоловік, в основному, мальдівці та індійці.

Офіційною мовою є діверхі - належить до індоіранської мовної сім'ї. Поширена і англійська мова.

Загальна площа, яка зайнята островами, - 298 кв. км. Столиця - м. Мале. На території в 25 кв. км проживає більше 60 тис. осіб

Законодавча система на Мальдівських островах заснована на англійському й американському загальному праві.

Основною валютою на Мальдівах є мальдівська рупія (MVR), яка дорівнює 100 ларі. Один долар США дорівнює 12,75 рупій. В обігу знаходяться монети в одну, дві, три, п'ять і десять ларі, всі мідні або із сплавів, з сріблястим ободом.

Також в обігу знаходяться банкноти: дві, п'ять, десять, двадцять, п'ятдесят, сто і п'ятсот рупій. Долар США є легальним платіжним засобом.

Мальдіви є членом Організації Об'єднаних Націй, Співдружності Націй, Азіатського банку розвитку, Асоціації регіонального співробітництва Південної Азії.

Українським громадянам для відвідування Мальдівських островів потрібна віза, яка може бути оформлена в посольстві Великобританії.

Є кілька напрямків, в яких уряд Мальдів пропонує співпрацю іноземним інвесторам, в тому числі за допомогою податкових пільг, насамперед це стосується туризму.

В останні роки ця країна активно використовується як офшор, в тому числі бізнесменами з країн СНД. Мальдівська республіка визнана Світовим банком країною зі сприятливими умовами для ведення бізнесу.

Мальдіви визнані державою з найпростішою системою оподаткування: у ній немає загального податку на прибуток. Крім цього, податкове право країни не визнає таких податків як ПДВ, податків на роялті або на дивіденди.

Світовий банк і Pricewaterhouse Coopers проаналізували рівень податкових систем світу за критеріями рівня податкового тягаря, простоти законодавства, тимчасових витрат на сплату податків і їхньої кількості. Рейтинг за всіма показниками очолюють Мальдіви: це податковий рай, де для сплати одного податку (9,3% доходу) компанії необхідно менше години на рік.

За всі товари і послуги на Мальдівах береться сервісний збір в розмірі 19 % плюс податок в розмірі 8 % від вартості товарів (послуг).

З 1.01.2012 р. в країні введено аеропортний збір в розмірі 25 дол. США для тих, хто вилітає з аеропорту в Мале.

З 1.11.2015 р. в Мальдівській Республіці введено екологічний податок на всіх іноземних туристів, які розміщуються в готелях, на курортах, на круїзних лайнерах. Більшість мальдівських готелів включили цей податок у вартість проживання. Він буде направлятися на захист екологічної системи країни.

З 1190 островів, складових мальдівської держави, заселені лише 200, а готелі розташовані менш ніж на половині з них. В даний час розроблений проект будівництва готелів і клубів на 63 островах, мінімальні інвестиції - 35 млн. дол. Ці вкладення швидко окупляться, оскільки готелі на Мальдівах зазвичай заповнюються на 80%. Планується розвивати й сектор транспортної інфраструктури - створення і розвиток поромного сполучення між островами, які розсіпані по Індійському океану на відстані двох - чотирьох годин плавання. Планується й розвиток регіональних аеропортів - до існуючих в даний час п'яти передбачається побудувати ще стільки ж.

Сектор нерухомості також очікує припливу вкладень. Концепція «другий дім», розроблена урядом Мальдів, дозволяє будівництво мережі вілл класу люкс з басейнами, приватними пляжами, стоянками для особистих літаків і здачу їх згодом в оренду на 35 років (у перспективі - на 55).

19.2. Умови реєстрації та оподаткування «офшорної» компанії в Мальдівській Республіці

Мальдівські острови більше не вважаються «офшорною» державою, отже, класична форма офшорних компаній – ІВС, скасована. Але, тим не менше, інкорпорація компанії на території Мальдів є одним з ефективних інструментів міжнародного бізнесу. Тому для іноземного інвестора, більш звичним є термін офшорна компанія. Щоб підкреслити особливість мальдівської компанії далі по тексту буде вживатися термін - «офшорна» компанія або «офшор».

Законодавство Мальдівської Республіки дозволяє дві форми компаній:

1. Товариство з обмеженою відповідальністю (Private company).
2. Акціонерне товариство (Public company).

Необхідними документами для реєстрації «офшорної» компанії є Установчий договір (Memorandum of Incorporation) і Статут. Назва «офшорної» компанії повинна закінчуватися словами "Ltd", "Limited", "Corporation". "Corp.", "Incorporated", "Inc". Статутний капітал «офшорної» компанії - 50000 дол. США.

«Офшорам» на Мальдівах дозволений випуск акцій на пред'явника. Зареєстрований офіс «офшорної» компанії повинен знаходитися на Мальдівах, а компанія в офісі повинна мати зареєстрованого агента, що має ліцензію. Агент представляє «офшорну» компанію у всіх державних органах.

У країні існує закритий реєстр акціонерів і директорів. Інформація надається тільки за рішенням суду. При використанні номінальних директорів і акціонерів справжні власники «офшорної» компанії взагалі не можуть бути встановлені. Для «офшорної» компанії не потрібна здача щорічної звітності і проведення аудиту.

Структура управління «офшорною» компанією повинна включати як мінімум одного директора. Директорами «офшорної» компанії можуть бути фізичні та юридичні особи. Дозволені номінальні директори.

Мінімальна кількість акціонерів - один (може бути юридичною особою). Дозволені номінальні акціонери.

Не вимагається проведення щорічних зборів акціонерів. При необхідності збори акціонерів можуть бути проведені в будь-якій країні світу (навіть по телефону).

Оподаткування для «офшорних» компаній дорівнює 9,1% від чистого доходу.

Запитання для самоперевірки

1. Які основні податкові доходи бюджету Мальдівської Республіки?
2. Чому Мальдіви визнані державою з найпростішою системою оподаткування у світі?
3. Які податки відсутні в країні ?
4. В чому полягають податкові особливості діяльності офшорних компаній у Мальдівській Республіці?

Розділ 20. Особливості оподаткування в Сінгапурі.

20.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

Сінгапур – держава, розташована на островах в Південно – Східній Азії. Він отримав незалежність в 1965 р. За час життя одного покоління Сінгапур перетворився з відсталої колонії в країну з розвинутою економікою. В Сінгапурі розвиваються як традиційні галузі (виробництво, торгівля, туризм, транспорт), так й інноваційні (біомедицина, високі наукові технології). Країна також є одним з світових фінансових центрів, в якому мають свої філії більшість світових банків.

Законодавство Сінгапуру з оподаткування аналогічне положенням законодавства Гонконгу. Так, зокрема, податком обкладаються тільки доходи громадян, що отримані в Сінгапурі.

Країна вважається дорогим, але респектабельним та достатньо прозорим для контролюючих структур офшором. Тому в Сінгапурі реєструються відповідного рівня міжнародні компанії. Це забезпечує країні непогані доходи. Так, ВВП Сінгапуру (за ПКС) в 2009 р. склав 105 млрд. дол. США.

В Азії лідером запровадження нових рекомендацій ФАТФ, прийнятих і 2011 р., є Сінгапур. Всі агентства країни були задіяні в цьому процесі. Міністерство фінансів юрисдикції підкреслило важливість співробітництва з міжнародними організаціями у рамках боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням світового тероризму.

6.05.2014 р. фінансовий регулятор Сінгапуру повідомив про успішне завершення переговорів з приводу укладення міжурядової угоди із США для дотримання нормативів угоди про боротьбу з відмиванням брудних грошей сінгапурськими фінансовими закладами. Тепер сінгапурські банки будуть направлять інформацію про американських платників податків спочатку в податковий орган Сінгапуру, який, в свою чергу, буде передавати її в податковий орган США.

Для того, щоб нерезидентна компанія отримала статус звільненої від податків, вона зобов'язана відповідати наступним критеріям: управління компанією повинно здійснюватися за межами Сінгапуру, як і проведення зборів директорів компанії; господарська діяльність компанії повинна полягати у здійсненні пасивних інвестицій за межами Сінгапуру і при цьому ніякий її дохід не повинен перераховуватися до Сінгапуру.

Особливості оподаткування доходів фізичних осіб в Сінгапурі

Резиденти країни сплачують податок, залежно від доходів, за наступними ставками: 2; 3,5; 7; 11,5; 15; 17; 18; 20%. З 2017 р. максимальна ставка податку на доходи фізичних осіб-резидентів буде підвищена до 22%. Фактично ж вона буде стосуватися тих, чий річний дохід буде перевищувати 160 тис. сінгапурських доларів.

Ставка податку на доходи фізичних осіб-нерезидентів в Сінгапурі дорівнює 15%, або встановлюється за прогресивною шкалою для резидентів, в залежності від того, яка сума податку вище.

Винагорода нерезиденту за виконання функцій директора, за консультаційні послуги, а також інші доходи нерезидента від джерела в

Сінгапурі, обкладається за ставкою 20%. З 2017 р. ця ставка зросте до 22%, тобто дохід, отриманий в 2016 р., буде обкладатися податком в 2017 р. за ставкою 22%.

20.2. Особливості оподаткування корпорацій в Сінгапурі

В оподатковану базу з податку на прибуток корпорацій не включаються доходи з іноземних джерел, з яких сплачено податок на прибуток в інших країнах за ставкою не менше 15 %. В Сінгапурі діє ставка податку на прибуток корпорацій в розмірі 17 %. Перші 300000 дол. оподаткованої бази обкладаються податком лише частково: звільняються від оподаткування 75 % з перших 10000 дол. оподаткованої бази компанії; звільняються від оподаткування 50 % з наступних 290000 дол. оподаткованої бази компанії.

Для нових компаній (в перші три роки діяльності) перші 100000 дол. прибутку повністю звільнені від оподаткування, наступні 200000 дол. прибутку звільняються від оподаткування на 50 %.

Доходи з капіталу в Сінгапурі податком не обкладаються. Крім того, країною укладено біля 70 угод про уникнення подвійного оподаткування.

В лютому 2012 р. Сінгапур підписав з Великою Британією другий протокол до договору про обмін податковою інформацією, яким змінюються ставки податку на репатріацію прибутку. Тепер вони будуть наступними: для дивідендів – 0 %, за виключенням інвестиційних трастів, що володіють нерухомістю, які тепер зобов'язані платити податок за ставкою 15 %; для відсотків – 5 %; для роялті – 8 %.

Особливості створення, функціонування та оподаткування офшорних компаній

Для іноземних інвесторів практичний інтерес викликає закрита компанія з обмеженою відповідальністю та партнерство з обмеженою відповідальністю.

Закрита компанія з обмеженою відповідальністю має такі особливості:

- максимальна кількість акціонерів – 50;

- сплата капіталу при організації компанії не вимагається;

- дозволений випуск тільки іменних акцій, які не можуть вільно передаватися третім особам, якщо це не дозволено зборами акціонерів;

- управління компанією здійснюється як мінімум двома акціонерами, один з яких повинен бути резидентом Сінгапуру;

- тільки фізичні особи можуть бути директорами компаній;

- кожний директор компанії може займати свою посаду не більше 3 – х років підряд;

- компанія зобов'язана мати секретаря (фізичну чи юридичну особу) – резидента Сінгапуру;

- дозволяється зберігати протоколи зборів та фінансові звіти компанії за межами Сінгапуру при умові, що копії всіх цих документів будуть зберігатися в зареєстрованому офісі компанії;

- компанія зобов'язана призначити аудитора та надавати щорічну фінансову та статистичну звітність.

Партнерство з обмеженою відповідальністю (LLP)

LLP в Сінгапурі виступає як самостійна юридична особа, відокремлена від партнерів, тобто вирізняється безстроковим правонаступництвом (тобто зміна партнерів LLP не впливає на факт його існування).

LLP має право: подавати судові позови від свого імені та притягуватися в якості відповідача за позовами; від свого імені придбавати майно та володіти ним; мати корпоративну печатку на своє ім'я; здійснювати діяльність від свого імені в якості окремої юридичної особи.

В кожному LLP повинні приймати участь як мінімум два партнери, кожен з яких може бути фізичною особою, місцевою чи іноземною компанією чи іншим LLP.

Партнери LLP не несуть особистої відповідальності за борги цього товариства.

У кожному LLP повинен бути призначений, як мінімум, один директор, який повинен бути резидентом Сінгапуру.

Будь – яка існуюча сінгапурська компанія може бути перетворена в LLP у випадку, якщо всі її акціонери стануть партнерами нового LLP, та при умові, що існуюча компанія не має заборгованостей на момент надання заявки на перетворення.

Директор кожного LLP зобов'язаний надавати декларацію про платоспроможність чи банкрутство партнерства. Перша щорічна декларація повинна бути надана протягом 15 місяців з моменту реєстрації LLP.

Партнерство зобов'язано вести бухгалтерський та інший облік з метою відображення своїх угод та фінансового становища. Разом з тим, надання таких документів в Регулюючий орган з корпоративних питань та питань бухгалтерського обліку не вимагається.

Загалом, LLP не підлягає оподаткуванню в Сінгапурі на рівні юридичної особи, але дохід фізичних осіб та компаній – партнерів обкладається податком.

Запитання для самоперевірки

1. Які основні податкові доходи бюджету Сінгапуру ?
2. Скільки коштує створення та утримання офшорної компанії в Сінгапурі?
3. Які особливості оподаткування корпорацій в країні ?
4. В чому полягають особливості оподаткування партнерств з обмеженою відповідальністю в Сінгапурі?

Частина 3. Податкові системи постсоціалістичних та соціалістичних країн Азії

Розділ 21. Податкова система Республіки Монголія

21.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

З 1996 р. уряд країни розпочав ринкові реформи в країні, відповідно до яких зросла частка приватного сектору в економіці, були створені умови щодо залучення іноземного капіталу, була розпочата приватизація державного сектору тощо, а також був введений податок на додану вартість за ставкою 18 %.

Податок на прибуток підприємств в Монголії залежить від його розмірів: при прибутку до 10 млрд. тугриків ставка податку складає 10 %; при перевищенні прибутку 10 млрд. тугриків, ставка становить 10 % плюс 25 % від цього перевищення.

Податок на доходи фізичних осіб складає 10 %, а внески на соціальне страхування – 20 %.

При перетині кордону країни за товари треба сплатити мито за ставкою в 5 % від їх митної вартості. Крім цього, треба сплатити ПДВ за ставкою 10 %, а також митний збір за ставкою 0,75 % від митної вартості товарів.

Значна увага в країні приділяється розвитку підприємств з видобутку корисних копалин, для чого в країну на пільгових умовах залучаються іноземні інвестиції.

Монголія займає третє місце в світі по покладах урану. Тут багаті поклади вольфраму і міді, величезні золоті родовища, на півночі – поклади прісної води у молодшому братові Байкалу – озері Хубсугул, яке входить до десятка найбільших прісних озер світу. Це золото-мідні родовища Оюул Толгой, потенціал видобутку якого за 35 років оцінюється в 17 млн. тонн міді і 11 млн. унцій золота (за сьогоднішніми цінами – 200 млрд. дол.). Вугільне родовище Таван-Толгой може дати більше 5 млрд. тонн коксу (за сьогоднішніми цінами в Китаї – більше одного трильйона доларів).

Монголія – один із великих світових експортерів кашемиру, козячого пуху. Тут є, крім вугілля, і нафта. Це не кажучи про величезні території.

Через Монголію можна прокласти зручний транзитний маршрут між Західним Сибіром і Китаєм з виходом до портів Тихого океану.

Російський бізнес володіє 49% акцій державних залізниць Монголії а також її найбільшими компаніями з виробництва міді і в золотодобувній галузі. Російсько-монгольський товарооборот складає в останні роки майже мільярд доларів щорічно. Тим не менше, у свій час вийшовши з Монголії, тепер Росія може втратити всі преференції в цій країні. На місце російських компаній приходять фірми з КНР, США, Канади, Кореї.

Завдячуючи іноземним інвестиціям, в 2011-2014 рр. економічне зростання Монголії склав 15 % в рік. За 1990-2004 рр. біля 50 % іноземних інвестицій було вкладено в гірничорудну промисловість країни, яка забезпечує одну третину національного доходу Монголії.

Економіка Монголії насамперед залежна від Китаю – ця країна є головним торговим партнером Монголії. Багато монголів небезпідставно побоюються економічної і етнічної колонізації, бояться аби їхня держава не повторила долю китайської Внутрішньої Монголії. Жителі цієї китайської провінції, етнічні монголи, вже майже не можуть розмовляти монгольською мовою, і у них китайські імена.

На цьому ґрунті в Монголії процвітають націоналістичні течії, учасники яких, за їхніми словами, “захищають традиційні монгольські цінності і мораль”. Головне посилення націоналістів полягає в наступному: в Монголії все більше корейських і китайських підприємств, де, відповідно, більшість працівників корейці і китайці. Оскільки в Монголії досить високий рівень безробіття, посилення не залишається непоміченим.

Місцеві неонацисти пропонують просте вирішення цієї проблеми: “Монголія, бий китайців, а заодно й тих, хто з ними спілкується”. Обструкцію зазнають й монголи, які насмілюються мати будь-які справи з китайцями.

КНР у свідомості монгольських неонацистів асоціюється з розбратом і смертельною небезпекою. Націоналісти звинувачують китайців в організації торгівлі наркотиками і проституції в Монголії – не зовсім безпідставно, оскільки чимало монгольських жінок дійсно їздять в Китай на подібні заробітки.

21.2. Податкові пільги для іноземних інвесторів в Монголії

Для стимулювання іноземних інвесторів в Монголії розроблена ціла система податкових та інших пільг. Зокрема, в країні відсутній валютний контроль для підприємств з іноземними інвестиціями. Ці та інші пільги фактично перетворили Монголію в нетиповий офшор, в який насамперед почали вкладати інвестиції азійські країни, передусім Китай. Останнє призвело до загострення міжетнічних проблем в Монголії, оскільки частина монголів боїться економічного захоплення країни КНР.

Монгольські компанії кваліфікуються як компанії з іноземною участю, якщо не менше 25 % капіталу належить іноземним інвесторам. Іноземний учасник зобов’язаний перевести на тимчасовий рахунок в один із банків Монголії 10000000 тугриків (10000 дол. США).

Для таких компаній передбачені наступні пільги.

1. Повне звільнення від податків на 10 років та наступне звільнення від 50 % податків на ще 5 років компаніям з іноземним капіталом, зайнятим в будівництві та обслуговуванні теплових станцій, ліній передачі електроенергії та теплової енергії, в телекомунікаційній галузі, в будівництві та обслуговуванні автомобільних доріг та залізниці, а також в авіаіндустрії.

2. Повне звільнення від податків на 5 років та наступне звільнення від 50 % податків на ще 5 років компаніям з іноземним капіталом, зайнятим видобутком корисних копалин (за виключенням дорогоцінних металів), металургії, машинобудівній індустрії, виробництві електроніки.

3. Повне звільнення від податків на 3 роки та наступне звільнення від 50 % податків на ще 3 роки компаніям з іноземним капіталом, частка експорту з Монголії яких складає 50 %.

4. Ввіз обладнання для компаній з іноземною участю звільняється від всіх митних зборів.

В 2014-2015 рр. в країні розпочався спад, зокрема його спричинив й спад іноземного інвестування. Як вважають експерти, необхідно знизити ставки податків, оскільки вони не відповідають рентабельності господарюючих суб'єктів. Крім того, на їх думку, треба ввести кілька ставок ПДВ. Необхідно також розширити перелік підакцизних товарів та встановити їх ставки від 5 % до 85 %. Експертами пропонується ввести податок на всі родовища з видобутку золота в натуральних одиницях.

Запитання для самоперевірки

1. Яка структура національних податків у Монголії?
2. Які особливості оподаткування підприємств в країні?
3. При яких умовах монгольська компанія визнається компанією з іноземним капіталом?
4. Які податкові пільги мають в Монголії компанії з іноземним капіталом?

Розділ 22. Податкова система Республіки Казахстан

22.1. Загальні умови побудови податкової системи країни

В квітні 1999 був прийнятий новий Закон “Про бюджетну систему”, який регулює фінансові відносини, що складаються в процесі формування бюджетів різних рівнів, визначає порядок розробки, розгляду, затвердження, виконання і контролю за виконанням республіканського (державного) і місцевих бюджетів. Цим законом внесені зміни в принципи формування доходів і витрат бюджетних коштів.

1. Для забезпечення бюджетної самодостатності регіонів у відповідності з функціями, які вони виконують, закріплено розподіл доходів між рівнями бюджету.

Так, наприклад, в державний бюджет надходять:

- прибутковий податок з юридичних осіб – 50%;
- податок на додану вартість;
- акцизи на алкогольну продукцію – 50%;
- інші акцизи;
- кошти від приватизації держвласності і інше.

В місцеві бюджети надходять:

- прибутковий податок з юридичних осіб – 50%;
- податок з фізичних осіб;
- соціальний податок;
- податок на майно;
- земельний податок;
- податок на транспортні засоби.

За законом від 1.04.99 р. всі 17 податків, зборів і обов'язкових платежів отримали своє законодавче закріплення за державним і місцевими бюджетами на основі принципу розподілу.

Законодавчою базою податкової системи в Республіці Казахстан (РК) є указ президента “Про податки та інші обов'язкові платежі в бюджет” №2235 від 24 квітня 1995 року, яким регулюються всі податкові відносини в країні, встановлюються податки, що надходять у державний та місцевий бюджети. Податкові платежі, які діють у республіці, надходять у відповідні бюджети згідно з Законом РК “Про бюджетну систему”.

Податки, які діють в державі, поділяються на прямі та непрямі, до останніх належать податок на додану вартість (ПДВ) та акцизні збори. Інші податкові платежі – це прямі податки. Податки та збори стягуються в національній грошовій валюті – тенге. Але в деяких випадках вони можуть бути встановлені в натуральних одиницях або в іноземній валюті, якщо це передбачається чинним законодавством. Якщо об'єкт оподаткування визначається в іноземній валюті, сам податок потім перераховується в національній валюті за офіційним курсом Національного банку РК на час його сплати.

У РК діють вільні економічні зони, і всі податкові платежі надходять в

дохід фінансового фонду цих зон в порядку, встановленому чинним законодавством про ВЕЗ.

Казахстан уклав угоди про уникнення подвійного оподаткування з 43-ма країнами. Офшорними зонами в Республіці Казахстан визнано 43 країни та залежні території. З 01.01.2009 р. в Республіці діє перелік країн з пільговим оподаткуванням, який включає більше 70 країн та залежних територій.

Динаміка ВВП на особу за паритетом купівельної спроможності (в дол. США) в Республіці Казахстан була наступною: 1992 р. - 7030, в 2000 р.- 7700, в 2004 р. – 12340, в 2013 р. – 23080, в 2015 р. –24350. У зв'язку з різким падінням світових цін на нафту та газ в Казахстані в 2015 р. було значно девальвовано національну валюту, що призвело до ажіотажного попиту на долари США. Як це вплине на податкову систему країни експерти поки не дають відповіді.

З 1.01.2016 р. в Казахстані почався здійснюватися «План нації – 100 конкретних кроків з реалізації інституційних реформ», що повинно позитивно вплинути на податкову систему країни та на залучення інвестицій в країну. Так, для гарантування прав закордонних інвесторів при вищому суддівському органі країни почне діяти Міжнародна рада. Крім того, в Астані буде створено Міжнародний фінансовий центр. При ньому буде створена незалежна суддівська система з власною юрисдикцією, заснованою на англійському праві, а суддівський корпус складуть іноземні спеціалісти.

22.2. Види податків і зборів в країні

У Казахстані податки, збори та обов'язкові платежі поділяються на загальнодержавні та місцеві. До загальнодержавних належать:

- прибутковий податок з фізичних та юридичних осіб;
- податок на додану вартість;
- акцизні збори;
- збір за реєстрацію емісії цінних паперів;
- особисті платежі та податки з користувачів надр;
- соціальний податок;
- збори за проїзд автотранспортом територією РК;
- збір за використання радіочастотних ресурсів РК;
- збір за використання юридичними та фізичними особами символіки міста Астани в назвах фірм, товарних знаках, обслуговуванні тощо;
- збір за купівлю фізичними особами іноземної валюти тощо.

До місцевих податків, зборів та обов'язкових платежів належать:

- земельний податок;
- податок на майно юридичних та фізичних осіб;
- податок з транспортних засобів;
- збір за реєстрацію фізичних осіб, які займаються підприємницькою діяльністю та юридичних осіб;
- ліцензійний збір за право займатися окремими видами діяльності;
- збір з аукціонів тощо.

Основний загальнодержавний податок – **прибутковий податок з юридичних та фізичних осіб**. Його платниками є юридичні та фізичні особи (крім Національного банку РК), які мають оподатковуваний дохід в податковому році і сплачують його за своїм місцезнаходженням. Юридичні особи сплачують податок також за свої філії, представництва та інші структурні підрозділи у відповідні бюджети за їх місцезнаходженням. Платниками цього податку є також особи-нерезиденти, їхні філії, представництва та інші структурні підрозділи.

Юридичні особи підлягають оподаткуванню окремо від своїх засновників. Дохід, одержаний за угодою будь-якого товариства, розподіляється між його учасниками і оподатковується у кожного з них за деяким винятком.

До фізичних осіб – платників податків належать громадяни РК, іноземних держав та особи без громадянства.

Об'єктом оподаткування є дохід, який обчислюється як різниця між сукупним річним доходом та сукупними річними витратами, що визначаються чинним законодавством. До сукупного доходу зараховуються:

*кошти за відвантажену та реалізовану продукцію, виконані роботи, надані послуги та інші операції, а також кошти, спрямовані на погашення прямих та непрямих витрат та як взаєморозрахунки;

*доходи, одержані у вигляді оплати праці найманим працівникам, різниця між ціною реалізації та ціною придбання сировини та матеріалів, собівартістю виробництва продукції, витрати роботодавця на страхування життя людини тощо;

*пенсійні виплати;

*доходи від підприємницької діяльності, реалізації продукції, приріст вартості при реалізації приміщень, споруд, дохід у вигляді дивідендів, допомоги або майна, доходи від здачі обладнання в оренду;

*майнові доходи фізичних осіб як у грошовій, так і в натуральній формі, іноземній валюті, цінні папери, питома вага участі юридичних осіб в інших товариствах та ін.

Із сукупного доходу юридичних або фізичних осіб відраховуються усі витрати, пов'язані з одержанням цих доходів, у тому числі витрати на оплату праці, матеріальні та соціальні блага для працівників, які вже оподатковані прибутковим податком, обов'язкові пенсійні внески та внески в накопичувальні пенсійні фонди. Але всі витрати відраховуються у межах норм, які визначаються чинним законодавством та діючим Указом Президента РК.

Для фізичних осіб встановлюється щомісячний розрахунковий показник доходу, який він одержав протягом податкового періоду. Фізична особа має право на відрахування одного місячного розрахункового показника за податковий рік, а також обов'язкові пенсійні внески в накопичувальні фонди в розмірі, що визначається чинним законодавством. Ставка прибуткового податку встановлюється відповідно до розрахункового показника:

*до 15-кратного річного розрахункового показника (МРП) – 5% з сум оподаткованого доходу (ОД);

*від 15-кратного МРП – сума податку з 15-кратного МРП+10% з сум, що перевищують 15-кратний розмір МРП;

*від 30- до 65-кратного МРП – сума податку з 30-кратного МРП+20% з сум, що перевищують 30-кратний розмір МРП;

*від 65- до 130-кратного МРП – сума податку з 65-кратного МРП+30% з сум, що перевищують 65-кратний розмір МРП;

*від 130- до 350-кратного МРП – сума податку з 130-кратного МРП+25% з сум, що перевищують 130-кратний розмір МРП;

*від 350-кратного розміру МРП – сума податку з 350-кратного МРП+30% з сум, які перевищують цей розмір. Сплата прибуткового податку проводиться способом біля джерела, тобто в рівних частинах протягом податкового періоду у порядку, встановленому міністерством державних доходів РК.

Для юридичних осіб ставка цього податку встановлюється у розмірі 30% оподаткованого доходу. Якщо підприємство зареєстроване та здійснює свою діяльність на території ВЕЗ, то воно оподатковується за ставкою 20%. Юридичні особи, для яких земля є основним засобом виробництва, сплачують податок за ставкою 10% загальної суми доходів, одержаних безпосередньо від її використання. Також застосовується ставка 15% для деяких видів діяльності.

Чинним законодавством передбачається значна кількість **пільг** щодо прибуткового податку. Вони надаються:

*товариствам інвалідів, Червоного Хреста та іншим організаціям;

*підприємствам, які одержують доходи від будівництва в місті Астані;

*некомерційним організаціям при оподаткуванні доходів, одержаних від спонсорської допомоги, вступних членських внесків, відрахування та пожертвування в різні фонди, благодійної допомоги;

*юридичним особам, які одержали майно у вигляді гуманітарної допомоги у разі надзвичайних ситуацій і якщо вона використовується за призначенням;

*державним установам на майно, одержане за іноземною кредитною лінією;

*банкам та деяким кредитним фінансовим організаціям, які проводять різні банківські операції, спрямовані на стимулювання інвестиційних кредитів, а також за кредитами, виданими на більш ніж три роки фізичним особам для будівництва власного житла тощо;

*при кредитуванні сільського господарства;

*на інші доходи.

Податок на додану вартість – це відрахування у бюджет від приросту вартості, яка додається в процесі виробництва та обороту товарів на території РК. Цей податок розраховується як різниця ПДВ, нарахована за реалізацію товарів, робіт та послуг, і сума ПДВ, що підлягає сплаті за придбані товари, виконані роботи, надані послуги. Тобто оподаткуванню підлягає оборот

товарів, виконаних робіт та наданих послуг, а також обіговий імпорт. Як обіг виступає оборот з реалізації товарів, робіт та послуг, які здійснюються в межах РК за винятком звільнених від сплати податку, коли це проводиться для власних виробничих потреб, а також оборот, який визначається на підставі міжнародних угод.

Платниками зазначеного податку є юридичні та фізичні особи – нерезиденти, які здійснюють свою діяльність через постійні представництва та мають об'єкти оподаткування. Платниками ПДВ на імпорт продукції є фізичні та юридичні особи, які завозять в державу товари. Розмір оподатковуваного обороту визначається на підставі вартості товарів, які розраховуються, а також виконаних робіт та послуг, виходячи з цін та тарифів без ПДВ, але не нижче за ціни на їх придбання та за витрати у процесі здійснення виробничої діяльності в цілому за звітний період та виробничої діяльності, яка має сезонний характер – за податковий рік.

При обміні товарів, робіт та послуг або при їх безоплатній передачі оборот до оподаткування визначається виходячи з рівня цін без ПДВ, які склалися у платника податку на час обміну або передачі, але не нижче за фактичні витрати. Якщо вартість виробів, які реалізуються, змінюється, відповідно змінюється й оборот.

Як і будь-який податок, ПДВ також має **пільги**. Так, звільняються від сплати:

- *продаж приміщень, право володіння та користування землею, її оренда або оренда земельних ділянок, надання земельної площі під паркування автомобілів або інших транспортних засобів, плата при наданні ділянки для здійснення підприємницької діяльності;

- *фінансові послуги (за винятком сейфових операцій, інвестицій, пересилання банкнот тощо);

- *поштові марки, маркування конвертів, листівок;

- *роботи та послуги некомерційних установ, якщо вони пов'язані з наданням послуг із захисту та соціального забезпечення дітей, інвалідів, послуги в галузі науки, культури, спорту;

- *послуги, виконання яких здійснюється уповноваженими на це установами у зв'язку з тим, що вони сплачують державне мито;

- *поховання та різні ритуальні послуги, послуги кладовищ та крематоріїв;

- *геологорозвідувальні роботи та роботи, пов'язані з різними геологічними пошуками;

- *оборот та реалізація лотерейних білетів;

- *оборот від реалізації товарів та послуг, які здійснює Національний банк РК;

- *оборот від надання послуг у зв'язку з міжнародним перевезенням товарів та пасажирів;

- *приватизація державної власності;

- *внески в статутний капітал;

- *оборот від виробництва підручників, навчальних посібників, дитячої

літератури; від виробництва та реалізації газет та журналів;

*лікарські засоби тощо.

Чинним законодавством передбачаються податкові пільги при проведенні деяких операцій, обороті імпорту та ін.

Загальна ставка ПДВ для більшості суб'єктів оподаткування становить 20% розміру обороту до оподаткування. За зниженою 10%-ною ставкою оподатковуються обороти від реалізації та імпорту худоби живою вагою, м'яса, риби, борошна, хліба та хлібобулочних і макаронних виробів, олії, маргарину, крупи, комбікормів, цукру, солі, овочів, картоплі, продуктів дитячого харчування та лікування діабету, а також продукція власного виробництва – ковбасні вироби, рибопродукти, продукти переробки овочів, дріжджі тощо (крім продукції підприємств масового харчування).

Акцизний збір стягується з товарів, які вироблені на території РК з підакцизної сировини і являють собою підакцизні вироби або імпортуються з-за кордону, а також грального бізнесу. Не оподатковуються товари, що експортуються, якщо це підтверджується відповідними документами про вивезення товарів в іншу країну.

Перелік підакцизних товарів, визначений указом президента РК, включає товари, більшість з яких є підакцизними в багатьох країн світу. До таких товарів належать спирт, усі види горілки, лікеру, інші горілчані вироби, бальзами, вина, коньяки, пиво, шампанське, тютюнові вироби, цінні сорти риби, ювелірні вироби, бензин та інше паливо, автомобілі, вогнепальна та газова зброя, нафта та продукти її переробки, електроенергія.

Платниками акцизного збору є юридичні та фізичні особи, які виробляють підакцизні товари або завозять їх на територію РК, а також займаються гральним бізнесом. Ставка цього податку затверджується указом президента РК у відсотках до вартості товару або до фізичного обсягу в натуральному виразі. За цим податком передбачені **пільги**. Він не стягується з:

*підакцизних товарів, які імпортуються фізичними особами за нормами, затвердженими указом президента РК;

*підакцизних виробів, які потрібні для експлуатації транспортних засобів, що здійснюють міжнародні перевезення вантажів, пасажирів;

*виробів, пошкоджених за межами РК, які в подальшому неможливо використовувати за призначенням;

*товарів, які ввозяться як гуманітарна допомога;

*товарів, які ввозяться з благодійною метою по лінії держави, міжнародних організацій та ін.;

*авіаційного бензину;

*легкових автомобілів з ручним керуванням для інвалідів.

Збір за реєстрацію емісії цінних паперів. Платниками цього податку є юридичні особи, які здійснюють цю емісію. Об'єкт оподаткування – загальна номінальна вартість усіх цінних паперів при первинній та додатковій емісії. Цей збір сплачується виходячи з загальної номінальної вартості цінних паперів при:

- *реєстрації їх первинної емісії у розмірі 0,1%;
- *реєстрації їх додаткової емісії у розмірі 0,5%.

Зазначений податок не стягується при емісії державних цінних паперів. Сума розраховується безпосередньо платником податку виходячи з загальної номінальної вартості цінних паперів та ставок збору.

Оподаткування користувачів надр. Порядок сплати податків та інших податкових платежів для надрокористувачів зазначається в контрактах між безпосередньо ними та уповноваженими уряду РК або іншими органами, які укладають контракти згідно з чинним законодавством.

Користувачі надр повинні сплачувати всі види податків та обов'язкових платежів, що встановлені чинним законодавством. Крім того, при розподілі продукції частину її надрокористувачі повинні передати РК, а також сплатити такі види податкових платежів, як прибуток з юридичних осіб, податок на чистий дохід постійного представника іноземної юридичної особи, ПДВ, бонуси, роялті, збір за державну реєстрацію юридичної особи, ліцензійний збір за право займатися певними видами діяльності тощо.

Особливі податки та податкові платежі включають:

- бонуси, комерційне відкриття видобування;
- роялті;
- податок на надприбуток;
- частину продукції, яка передається РК при розподілі.

Усі види бонусів та роялті є відрахуванням для визначення доходу при розрахунку прибуткового податку та податку на надприбуток. Існує особлива система оподаткування надприбутку. Об'єктом оподаткування є сума чистого доходу надрокористувача за кожним контрактом за звітний період за який від одержав внутрішню норму прибутку понад 20 %. Ставка встановлюється виходячи з досягнутого рівня внутрішньої норми прибутку на кінець звітного періоду і становить від 0 до 30 % (максимальна ставка).

Соціальний податок. Ним оподатковується фонд оплати праці. Але цей податок не нараховується на:

- обов'язкові пенсійні внески фізичних осіб до накопичувальних пенсійних фондів, які сплачуються юридичними особами;
- компенсація за невикористану відпустку;
- вихідна допомога при звільненні;
- компенсаційні виплати, встановлені згідно з чинним законодавством;
- доплати та надбавки до заробітної плати замість добових, коли постійна робота пов'язана зі службовими відрядженнями або має роз'їзний характер;
- вартість спецодягу та спеціальне взуття;
- матеріальна допомога, оплата тимчасової непрацездатності тощо.

Платниками згаданого податку є юридичні особи, в тому числі і з іноземною участю; представництва та різні філії іноземних юридичних осіб, а також фізичні особи, які займаються підприємницькою діяльністю без

утворення юридичної особи. Сплата податку здійснюється за місцезнаходженням платника. Ставка встановлюється з розмірі 21% фонду оплати праці. Деякі державні установи, центр соціальної адаптації та трудової реабілітації дітей з порушенням розумового та фізичного розвитку мають ставку соціального податку 20,5 %, благодійні та громадські організації - 6,5-7,5 % фонду оплати праці.

Державне мито стягується згідно з Законом “Про державну політику” № 1792 від 19 грудня 1992 року. Платниками є фізичні особи, для яких відповідні уповноважені органи здійснюють дії та видають документи, які мають юридичне значення. Зазначений податок розраховується у відсотках до відповідної суми (розмір позову, який посвідчується угодою та ін.) або до місячного розрахункового показника.

При стягненні місцевих податків їх ставки визначаються законодавчими та іншими правовими актами місцевого самоврядування, якщо інше не передбачається законами РК. До **місцевих податків** належать податки та збори, які встановлюються рішенням районних та місцевих органів державної влади (наприклад, податок з реклами, з продажу автомобілів та ін.).

Земельний податок. Об'єктами оподаткування є земельна ділянка, яка використовується для сільськогосподарського призначення, населені пункти, промисловість, транспорт, зв'язок, оборона, лісовий та водний фонди тощо. Платники податку - юридичні особи (в тому числі нерезиденти), їх філії, представництва, інші відокремлені структурні підрозділи, фізичні особи, які мають у власності або постійному користуванні земельні ділянки. Ставка земельного податку визначається залежно від якості, місцезнаходження, водозабезпечення земельної ділянки. При цьому на ставку не впливає результат господарської або іншої діяльності землекористувача або землевласника. Земельний податок встановлюється у вигляді щорічних фіксованих платежів за одиницю земельної площі. Ставка залежить від напрямку використання земельної ділянки. Законодавством РК передбачені **пільги**. Так, не оподатковуються землі природних територій лісового та водного фондів, які знаходяться під охороною держави; землі загального користування населених пунктів; землі під автомобільними шляхами загального користування; різні державні установи; товариства інвалідів; дитячі благодійні фонди; виробничі підприємства, на яких працює не менше 50 % інвалідів від загальної кількості працівників; Національний банк Казахстану та його філії і представництва; фізичні особи, як одержали фізичні ушкодження і не можуть виконувати сільгоспроботи; землі підприємств, які здійснюють будівництво в м. Астані понад три роки; фізичні особи, які мають пільги щодо прибуткового податку.

Податок з транспортних засобів. Платниками цього податку є юридичні та фізичні особи, які мають ці засоби у власності, довірчому управлінні, господарському оперативному управлінні і які знаходяться на державному обліку. Цей податок стягується з усіх об'єктів транспортних засобів, тобто легкових, вантажних автомобілів, автобусів, самохідних

машин та механізмів, яхт, різних суден, повітряних апаратів тощо. Він сплачується один раз на рік і розраховується в місячних розрахункових показниках залежно від об'єму двигуна, посадочних місць, потужності та ін. Від сплати цього податку звільнюються спеціалізована сільськогосподарська техніка, кар'єрні самоскиди вантажопідйомністю понад 40 т, деякі категорії населення (інваліди, Герої Радянського Союзу та ін.).

Податок на майно. Платником цього податку є юридичні особи (у тому числі нерезиденти), філії, представництва, відокремлені підрозділи, фізичні особи, які мають об'єкти оподаткування на правах власності, довірчого керування власністю, господарського ведення та оперативного управління. Об'єкт оподаткування – залишкова вартість активів, які підлягають амортизації і знаходяться у власності юридичних та фізичних осіб, які займаються підприємницькою діяльністю; вартість житлових, дачних приміщень, гаражів та приміщень, які не знаходяться у приватному користуванні громадян. Ставки податку на майно юридичних та фізичних осіб, які займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи, встановлені в розмірі 1% вартості цих фондів. Для фізичних осіб, які своє майно не використовують для підприємницької діяльності, податок сплачується щорічно в розмірі 0,2% вартості майна до 1 млн. тенге, а також до 1% при вартості майна понад 10 млн. тенге. Від сплати податку на майно звільнюються державні установи та некомерційні організації, які не використовують майно для підприємницької діяльності; державні установи з особливими видами діяльності; Національний банк Казахстану, який використовує майно в основній діяльності, та ін.

Починаючи з 1995 року, податкова система РК почала суттєво змінюватись. Це було викликано тими реальними змінами, які відбуваються в економіці держави. Так, з'явилося поняття сукупного річного доходу, з якого вираховуються всі витрати, пов'язані з його одержанням. Спростився порядок амортизаційних відрахувань на основні засоби. З'явилась можливість з метою більш стабільної роботи підприємств переносити збитки від підприємницької діяльності на термін до п'яти років. Загалом зміни в податковому законодавстві сприяли оздоровленню економіки та соціального становища в державі. Значна увага приділяється стимулюванню інвестицій у вільні економічні зони. Для юридичних осіб, які провадять діяльність у ВЕЗ, встановлюється пільгова ставка оподаткування прибутку та прибуткового податку, ПДВ з імпортованих товарів (якщо вони придбані за рахунок державного бюджету та під гарантії держави).

Чіткіше визначаються права платника податків. Нині він має право надавати документи, що підтверджують його права на податкові пільги, ознайомлюватися з актами проведення перевірок і надавати податковим органам пояснення з приводу нарахування і сплати податків, оскаржувати у встановленому законом порядку рішення податкових органів. Встановлюються також чіткі терміни подання декларацій у податкові органи:

про прибутковий податок – до 31 березня року, наступного за звітним;

про ПДВ – не пізніше 25 числа місяця, наступного за звітним періодом;
про податок на операції з цінними паперами – до 20 числа місяця, наступного за звітним кварталом;

про акцизи – щомісячно, не пізніше 15 числа місяця, наступного за звітним періодом, з виділенням сум акцизів, що підлягають сплаті;

про платежі і податки за використання надр – у терміни, визначені в контракті;

про податки на надприбуток, одержаний у звітному році, - до 15 квітня року, наступного за звітним;

про податок на землю – щорічно не пізніше поточного року;

про податок з транспортних засобів – не пізніше 31 березня року, наступного за звітним;

про податок на майно – до 30 березня року, наступного за звітним.

На прохання платника податку керівництво податкових органів може продовжувати терміни подання податкової декларації, але не більше як на один рік.

У разі несплати податків або авансових платежів у бюджет у встановлені строки органи податкової служби мають право списати з рахунків платника податку чи його дебіторів кошти в межах заборгованості за податками, штрафами і пенею, якщо платник податків чи його дебітори погоджуються зі сплатою такої заборгованості. За зниження суми податків у декларації на платника накладається штраф у розмірі 100 % заниженої суми.

22.3. Особливості оподаткування малого бізнесу в Казахстані

Суб'єктами малого бізнесу у Республіці Казахстан визнаються індивідуальні підприємці (фізичні особи), у яких кількість працівників, разом з індивідуальним підприємцем, становить не більше 15 осіб, а квартальний дохід не перевищує 4,5 млн. тенге, а також юридичні особи, тобто підприємства, на яких кількість працівників становить не більше 25 осіб, а квартальний дохід не перевищує 9 млн. тенге. Для розвитку підприємництва в республіці з 1 січня 2002 року було запроваджено спеціальний податковий режим для суб'єктів малого бізнесу, сутність якого полягає у спрощеному порядку обчислення, оплати та подання податкової звітності.

Цей режим передбачає три форми розрахунків із бюджетом: на основі разового талону, патенту, спрощеної декларації. Найпростіша форма розрахунків – спеціальний податковий режим на підставі разового талону. Вона передбачена для фізичних осіб, діяльність яких має епізодичний характер (не більше 90 днів на рік). Вартість разового талону встановлюють місцеві представницькі органи, що дає змогу враховувати регіональні особливості та умови здійснення діяльності, унеможлиблює завищення ставок.

Індивідуальним підприємцям, діяльність яких має стабільний характер, пропонується **патентна форма** розрахунків із бюджетом. Її можуть

застосовувати підприємці, які не використовують працю найманих працівників та отримують дохід не більше 2,0 млн. тенге на рік. Така форма зручна для підприємців-початківців, які мають невеликі доходи. Суть патентної форми полягає у сплаті підприємцем до початку здійснення діяльності 3 % від суми замовленого підприємцем очікуваного доходу. Отже, податок обчислює безпосередньо підприємець, застосовуючи єдину ставку щодо очікуваного доходу. Отримана сума є вартістю патенту, яку підприємець має сплатити в бюджет рівними частинами у вигляді індивідуального та соціального податків.

Перевагою спеціального податкового режиму на підставі спрощеної декларації є її простота. Будь-який платник податку може самостійно визначити свої податкові зобов'язання шляхом використання залежно від рівня відповідної ставки податку (див. таблицю 22.1). Крім того, сума податків за спрощеною декларацією може зменшитися на 1,5 % за кожного працівника, якщо його середньомісячна заробітна плата перевищує її мінімальний розмір, встановлений у республіці.

Таблиця 22.1.

Ставки податку у Республіці Казахстан

Фізичні особи		Юридичні особи	
Дохід, тис. тенге	Ставка, %	Дохід, тис. тенге	Ставка, %
До 2000	3	До 2000	4
Від 2000 до 3000	5	Від 2000 до 4500	5
Від 3000 до 4500	7	Від 4500 до 6500	7
		Від 6500 до 9000	9

Запитання для самоперевірки

1. В чому полягають особливості побудови податкової системи Казахстану?
2. Які особливості розвитку податкової системи Казахстану на 2008-2015 роки ви можете назвати?
3. Назвіть основні прямі податки в Казахстані.
4. Назвіть основні непрямі податки в Казахстані.

Розділ 23. Податкова система Республіки Узбекистан

23.1. Загальні основи побудови та функціонування податкової системи країни

Узбекистан - найбільша республіка Середньої Азії, фінансова система якої базується на виробництві бавовни, кольорових металів, хімічної продукції. Значний вплив на податкову систему країни має клан Карімових, який контролює значну частину економіки та фінансів Узбекистану та впливає на інвестиції в країну. В той же час, Узбекистан – найбідніша країна з усіх колишніх пострадянських республік Середньої Азії. За даними МВФ, 77,5 відсотка узбеків виживають на суму менше двох доларів у день. Для порівняння, в Казахстані цей показник становить 8,5 відсотка.

Динаміка ВВП на особу за паритетом купівельної спроможності (в дол. США) була наступною: 1992 р. - 1770, в 2000 р.- 1950, в 2004 р. – 2460, в 2013 р. – 5190, в 2015 р. – 6000.

Уряд І. Карімова західні аналітики розглядають як найбільш репресивний з усіх п'яти урядів колишніх радянських республік Середньої Азії, який жорстоко придушує будь-яку опозицію. Найбільший вплив на І. Карімова мають, за даними ЗМІ, не тільки голова Служби національної безпеки Р. Іноятів чи радники глави держави, а і його дочки, але чи очолить хтось з них Узбекистан після смерті батька це є поки під питанням.

Поки що Гульнара і Лола Карімови більше цікавляться бізнесом. Вважається, що старша дочка – Гульнара – контролює великий бізнес, включно з найбільшим оператором стільникового зв'язку. Західні ЗМІ стверджують, що під її контролем зараз перебуває майже вся нафтогазова галузь Узбекистану.

Президентська донька була власником найбільшої в Узбекистані компанії стільникового зв'язку “Уздунорбіта”, яку вона 2005 року продала російській компанії за 212 млн. доларів. За нею залишаються інші прибуткові бізнеси – найбільший в країні цементний завод, золотодобувна промисловість, а також індустрія розваг. Гульнара – власниця більшості нічних клубів Ташкента. Це ще одне “обличчя” Г. Карімової, до слова, доктора політичних наук, радника посла Узбекистану в Москві. Бо саме Гульнара вела переговори з “Газпромом” про продаж йому узбецьких запасів газу. Вела так сприятливо для “Газпрому”, що після вдалого закінчення, за даними зарубіжних ЗМІ, отримала “преміальні” від росіян у розмірі 88 млн. доларів з обіцянкою додаткових щорічних виплат упродовж усього часу дії угоди.

Але чи не найкращу операцію Гульнара провела з іншою закордонною компанією. Свого часу президентська улюблениця вийшла заміж за топ-менеджера відділення “Кока-коли” в Узбекистані. Після кількох років життя в США і народження дітей шлюб з американцем розпався. Опіку над дітьми суд передав чоловіку, але Гульнара викрала їх і нелегально вивезла з країни. США видали міжнародний ордер на її арешт, і Гульнару, попри

дипломатичний імунітет, таки заарештували в Об'єднаних Арабських Еміратах, коли вона відвозила туди чергову партію дівчат для будинків розпусти. Завдяки особистому втручання Іслама Карімова Гульнару звільнили, але відтоді вона не може відвідувати країни, з якими США мають угоди про арешт та екстрадицію.

Помста Гульнари була дуже жорстокою для “Кока-коли”. Діяльність компанії була ефективно обмежена в Узбекистані, податки на продукцію підвищені, а активи та майно фактично опинилися під арештом. Зрозуміло, що подібні дії обмежують інвестиційну привабливість Узбекистану для іноземних інвесторів.

З її ім'ям пов'язані й кілька гучних міжнародних скандалів. Наприклад, Гульнару Карімову безпосередньо пов'язують із узбецьким літаком з 3,5 тоннами золота, затриманим російськими спецслужбами у Москві у 2004 році.

Молодша дочка І.Карімова - Лола почала вести ділові справи недавно і наразі більше займається бізнесом у сфері розваг. Очевидно, що інтереси дочок президента нерідко вступають у протиріччя з інтересами кланів. В 2014-2015 рр. Гульнара Карімова попала в опалу до влади, проти неї відкрито кримінальну справу.

Не дивлячись на вказані політичні проблеми, в Узбекистані поступово відбувається процес роздержавлення і приватизації, що позитивно відображається на стані податкових фінансів країни. Водночас держава зберігає за собою контрольні пакети акцій у паливно-енергетичному комплексі, гірничодобувній промисловості, чорній металургії, в ряді інших важливих галузей. В Узбекистані за роки реформ було акціоновано понад 80 тисяч державних підприємств, більшість з яких функціонує у галузі торгівлі та громадського харчування, а також в промисловості та будівництві. Поступово розширюється сектор фермерських господарств в сільському господарстві.

В Узбекистані з 1 січня 2006 р. ставка податку на прибуток для юридичних осіб була встановлена в розмірі 12%. Ставка єдиного податкового платежу, що застосовується для мікрофірм і малих підприємств (за винятком окремих категорій юридичних осіб) замість сукупності податків, складає 10% від об'єму реалізації товарів (робіт, послуг).

Протягом 2007 р. та наступних років зусилля уряду були спрямовані на всебічну підтримку прискореного розвитку малого бізнесу і приватного підприємництва, вирішення на цій основі проблем зайнятості населення і підвищення добробуту людей. Зниження ставки єдиного податкового платежу для малих підприємств і мікрофірм з 13% до 10%, упорядкування, спрощення і здешевлення процедур створення нових і ліквідації суб'єктів підприємництва, які змінюють напрям бізнесу, сприяли значному покращанню ділового клімату.

Президент Узбекистану Іслам Каримов в лютому 2008 р. своїм указом звільнив фізичних осіб від декларування та сплати всіх податків на гроші, що вносяться на депозитні рахунки в банки країни. Банкам, правоохоронним,

податковим та іншим контролюючим органам республіки категорично заборонено вимагати у вкладників фізичних осіб і банків, які їх обслуговують, різні документи та довідки про законність джерел походження грошових коштів та інші відомості, що становлять банківську таємницю. Будь-які вимоги щодо пред'явлення вкладником довідок та іншої інформації про джерела походження грошових коштів вважаються незаконними, із залученням в установленому порядку до відповідальності посадових осіб, які порушили ці вимоги. Джерела коштів, що вносяться фізичними особами-резидентами Узбекистану на депозитні рахунки в банках, не підлягають декларуванню. Крім цього грошові кошти, внесені фізичними особами в банки в період з 1 квітня 2008 року до 1 квітня 2009 року, не підлягають перевіркам податкових органів: вони звільнені від усіх видів податків та інших обов'язкових платежів.

Узбекистан став однією із перших країн на пострадянському просторі, яка прийняла закон "Про податкове консультування" від 21.09.2006 р. №ЗРУ-55, яким врегульований новий напрямок консалтингу – податкове консультування.

Підвищений інтерес до інституту податкових консультантів обумовлений, по-перше, нестабільністю самого податкового законодавства, а по-друге, різким збільшенням кількості податкових перевірок.

Податковим консультуванням визнається діяльність організації податкових консультантів по наданню на договірній основі клієнту послуг по податковому консультуванню, до яких законодавець відніс:

- консультування клієнта з питань нарахування і сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів;
- надання допомоги клієнту при складанні документів з питань оподаткування;
- представництво від імені і за дорученням клієнта в суді, правоохоронних і контролюючих органів з питань оподаткування.

Законом передбачається, що організація податкових консультантів несе відповідальність за завдану шкоду клієнту внаслідок невиконання чи неналежного виконання договору про надання послуг по податковому консультуванню. В цьому випадку клієнту відшкодовуються завдані збитки, включаючи втрачену вигоду. Податковий консультант несе перед організацією податкових консультантів відповідальність за шкоду, завдану в результаті неякісного виконання роботи, розголошення комерційної таємниці та інших дій, які спричинили збитки для організації податкових консультантів.

В Законі закріплені важливі гарантії реалізації принципів податкового консультування. Так, забороняється втручатися третій особі в діяльність організацій податкових консультантів, вимагати від них дані, отримані при наданні професійних послуг, а також вимагати подібні дані від податкових консультантів, їх помічників та інших осіб, які беруть участь в процесі надання послуг з податкового консультування. Податковий консультант та його помічник не можуть бути допитані в якості свідка про обставини, які

стали їм відомі у зв'язку з виконанням ними професійних обов'язків.

Податковий консультант може залучатися до податкового консультування в тому випадку, якщо він перебуває в штаті організації податкових консультантів, або у випадку укладення з ним організацією податкових консультантів договору цивільно-правового характеру.

23.2. Система податків та інших обов'язкових платежів в Узбекистані

23.2.1. Види податків та інших обов'язкових платежів

На території Республіки Узбекистан діють податки та інші обов'язкові платежі, передбачені Податковим Кодексом.

До податків належать:

- 1) податок на прибуток юридичних осіб;
- 2) податок на доходи фізичних осіб;
- 3) податок на додану вартість;
- 4) акцизний податок;
- 5) податки і спеціальні платежі для надрокористувачів;
- 6) податок за користування водними ресурсами;
- 7) податок на майно;
- 8) земельний податок;
- 9) податок на благоустрій і розвиток соціальної інфраструктури;
- 10) податок з фізичних осіб на споживання бензину, дизельного палива і газу для транспортних засобів.

До інших обов'язкових платежів відносяться:

- 1) обов'язкові платежі в соціальні фонди:
єдиний соціальний платіж;
страхові внески громадян у позабюджетний Пенсійний фонд;
обов'язкові відрахування у позабюджетний Пенсійний фонд;
- 2) обов'язкові платежі в Республіканський дорожній фонд:
обов'язкові відрахування в Республіканський дорожній фонд;
збори в Республіканський дорожній фонд;
- 3) державне мито;
- 4) митні платежі;
- 5) збір за право роздрібною торгівлі окремими видами товарів і надання окремих видів послуг.

У випадках і порядку, встановленому Податковим Кодексом, можуть застосовуватися наступні податки, які сплачуються при спрощеному порядку оподаткування:

Єдиний податковий платіж;
Єдиний земельний податок;

Фіксований податок з окремих видів підприємницької діяльності.

В період реалізації державних загальнонаціональних програм можуть створюватися відповідні фонди, в які встановлюються обов'язкові платежі в порядку, передбаченому законодавством.

23.2.2. Податок на прибуток юридичних осіб

Платниками податку на прибуток є юридичні особи:

резиденти Республіки Узбекистан;

нерезиденти Республіки Узбекистан, які здійснюють діяльність в Республіці Узбекистан через постійний заклад або отримують прибутки, джерело яких знаходиться на території Республіки Узбекистан.

Об'єктом оподаткування на прибуток юридичних осіб є:

прибуток резидентів Республіки Узбекистан, а також нерезидентів Республіки Узбекистан, які здійснюють діяльність в Республіці Узбекистан через постійний заклад;

доходи резидентів Республіки Узбекистан і нерезидентів Республіки Узбекистан, які оподатковуються біля джерела виплати без здійснення вирахувань у відповідності з Податковим Кодексом Узбекистану.

У сукупний дохід включаються:

доходи від реалізації товарів (робіт, послуг);

інші доходи.

Доходи платників податків, вартість яких виражена в іноземній валюті, враховуються у сукупності з доходами, отриманими в національній валюті, в порядку, передбаченому законодавством про бухгалтерський облік.

Майно, яке підлягає амортизації, з метою оподаткування розподіляється на 7 груп з граничними нормами амортизації (від 5% до 20%).

Особливості оподаткування доходів кредитних організацій

До доходів кредитних організацій, крім доходів згідно з Податковим

Кодексом належать:

- 1) відсотки від розміщення кредитною організацією від свого імені і за свій рахунок грошових коштів, надання кредитів і позик;
- 2) плата за відкриття і ведення рахунків клієнтів, в тому числі банків-кореспондентів, і здійснення розрахунків за їх дорученням, включаючи комісійну та іншу винагороду за переказові, інкасові, акредитивні та інші операції, оформлення і обслуговування платіжних карт та інших спеціальних засобів, призначених для здійснення банківських операцій, за надання витягів та інших документів по рахунках і за розшук сум;
- 3) доходи від інкасації грошових коштів, векселів, платіжних та розрахункових документів і касового обслуговування клієнтів;
- 4) доходи від проведення валютних операцій, які здійснюються в готівковій і безготівковій формі, включаючи комісійну та іншу винагороду при операціях з купівлі чи продажу іноземної валюти, в тому числі за рахунок і за дорученням клієнта, від операцій з валютними цінностями;
- 5) винагорода від операцій з надання банківських гарантій, обов'язків, авалів і поручительств за третіх осіб, які передбачають виконання в

- грошовій формі;
- б) доходи у вигляді позитивної різниці між сумою коштів, отриманих при припиненні чи реалізації права вимоги на майно (в тому числі раніше придбаного), і обліковою вартістю даного права вимоги;
 - 7) доходи від надання в оренду спеціально обладнаних приміщень і сейфів для збереження документів і цінностей;
 - 8) плата за доставку, перевезення грошових коштів, цінних паперів, інших цінностей і банківських документів;
 - 9) плата за перевезення і зберігання дорогоцінних металів і коштовного каміння;
 - 10) доходи від здійснення форфейтингових і факторингових операцій;
 - 11) нараховані процентні і безпроцентні доходи, які підлягають отриманню чи отримані в строки, передбачені договором;
 - 12) інші доходи, отримані кредитними організаціями від своєї професійної діяльності.

Відсотки, нараховані по кредиту, який отримав статус не нарощування, списуються з рахунків доходів у відповідності з порядком, встановленим Центральним банком Республіки Узбекистан.

До витрат кредитних організацій, які віднімаються, крім витрат, передбачених відповідними статтями Податкового Кодексу, відносяться:

- 1) платежі за кредитні ресурси, витрати по перевезенню і зберіганню грошових коштів і цінностей;
- 2) нараховані і сплачені відсотки по депозитних рахунках клієнтів, в тому числі по вкладах фізичних осіб;
- 3) відрахування на резерви по ризикових операціях в межах норм, встановлених Центральним банком Республіки Узбекистан.

Підлягає вирахуванню із оподаткованого прибутку комерційних банків вартість майна, що передається ними своїм філіалам.

Особливості оподаткування доходів страхових організацій

- 1) страхові премії (внески) по договорах страхування, співстрахування і перестрахування. При цьому страхові премії (внески) по договорах співстрахування включаються до складу доходів страховальника (співстраховальника) тільки у розмірі його частки страхової премії, встановленої у договорі співстрахування;
- 2) суми зменшення (повернення) страхових технічних резервів, сформованих у попередні звітні періоди, з урахуванням зміни частки перестраховальників у страхових резервах;
- 3) винагорода по договорах страхування, співстрахування і перестрахування, а також тантьєми (комісія з прибутку) по договорах перестрахування;
- 4) суми відшкодування перестраховальниками частки страхових виплат по ризиках, переданих у перестрахування;
- 5) суми відсотків, нараховані на депо премій по договорах перестрахування;
- б) доходи від реалізації переданого до страховальника у відповідності

з законодавством права вимоги страховика (набувача вигоди) до осіб, відповідальних за спричинені збитки;

- 7) суми, отримані у вигляді штрафу і пені, за невиконання чи неналежне виконання умов договорів страхування;
- 8) винагороди за надання послуг страхового агента, брокера, посередника;
- 9) винагорода, отримана страхувальником за надання послуг професійним учасникам страхового ринку;
- 10) інші доходи, отримані від надання страхових послуг і від супутньої страхової діяльності.

До витрат, які вираховуються з доходів страхових організацій, відносяться:

- 1) суми платежів, переданих по договорах перестрахування;
- 2) сума збільшення страхових технічних резервів, сформованих у попередні звітні періоди, з урахуванням змін частки перестрахувальників у страхових резервах;
- 3) суми проведених і нарахованих виплат по страхових і перестрахувальних зобов'язаннях;
- 4) сума незакінчених виплат по страхових подіях минулих років, включаючи зобов'язання в межах строку позикової давності, у відповідності з цивільним законодавством;
- 5) страхові суми за договорами, по яких заявлено про настання страхового випадку, але не представлений розмір збитків;
- 6) суми коштів, направлених страховою організацією на фінансування заходів по попередженню і запобіганню настання страхових подій (превентивні заходи);
- 7) сума відрахувань в резервні фонди страхових організацій в розмірі до 20 відсотків доходів цих організацій до досягнення розміру цих фондів 25 відсотків статутного фонду страхових організацій;
- 8) оплата послуг сторонніх юридичних осіб, пов'язаних зі страховою діяльністю.

Особливості оподаткування доходів професійних учасників ринку цінних паперів

До доходів професійних учасників ринку цінних паперів, відносяться:

- 1) доходи від реалізації цінних паперів, які визначаються:
 - за цінними паперами, за винятком боргових цінних паперів (облігації, депозитні сертифікати), і частки участі – як позитивна різниця між вартістю реалізації і вартістю придбання (вкладу);
 - по боргових цінних паперах – як позитивна різниця між вартістю реалізації і вартістю придбання, з урахуванням амортизації дисконту (або премії на дату реалізації);
- 2) доходи від надання посередницьких та інших послуг на ринку цінних паперів;
- 3) частина доходу, який виникає від використання коштів клієнтів;

- 4) доходи від надання депозитарних послуг, включаючи послуги по наданню інформації про цінні папери, веденню рахунку депо;
- 5) доходи від надання послуг по введенню реєстру власників цінних паперів;
- 6) доходи від надання послуг по організації біржових і позабіржових торгів з цінними паперами;
- 7) доходи з розрахунково-клірингової діяльності;
- 8) доходи з управління інвестиційними активами, встановленими законодавством про ринок цінних паперів;
- 9) доходи від надання консультативних послуг на ринку цінних паперів;
- 10) інші доходи.

До витрат, які вираховуються з доходів професійних учасників ринку цінних паперів, відносяться:

- 1) витрати у вигляді внесків організаторів торгів, які мають відповідні ліцензії;
- 2) витрати на підтримання і обслуговування торгових місць, які виникають у зв'язку із здійсненням професійної відповідальності;
- 3) витрати по організації і проведенню електронної взаємодії, пов'язаної із випуском і обліком цінних паперів;
- 4) витрати, пов'язані з розкриттям інформації про діяльність професійного учасника ринку цінних паперів;
- 5) витрати на участь в органах управління акціонерних товариств за дорученням своїх клієнтів.

Особливості оподаткування доходів нерезидентів Республіки Узбекистан, які здійснюють діяльність в Республіці Узбекистан через постійне представництво

До доходів юридичної особи – нерезидента Республіки Узбекистан, що здійснює діяльність в Республіці Узбекистан через постійний заклад, відносяться всі види доходів, пов'язані з діяльністю постійного закладу.

До витрат юридичної особи – нерезидента Республіки Узбекистан, що здійснює діяльність в Республіці Узбекистан через постійний заклад, відносяться всі види витрат, безпосередньо пов'язаних з отриманням доходів від діяльності в Республіці Узбекистан через постійний заклад, незалежно від того, понесені вони в Республіці Узбекистан чи за її межами, за винятком витрат, які не підлягають вирахуванню у відповідності з відповідною статтею Податкового Кодексу.

Оподатковувана база визначається як різниця між вартістю реалізації товарів і вартістю їх придбання з урахуванням витрат по доставці товарів на склад в Республіці Узбекистан.

Юридична особа – нерезидент Республіки Узбекистан не має права відносити на вирахування постійному закладу суми, які пред'явлені закладу в якості:

- 1) роялті, гонорарів, зборів та інших платежів за використання чи надання права користування майном і об'єктами інтелектуальної власності цього нерезидента Республіки Узбекистан;

- 2) комісійних доходів за послуги;
- 3) винагороди по позичках, наданих цим нерезидентом Республіки Узбекистан;
- 4) витрат, не пов'язаних з отриманням доходів від діяльності цього нерезидента в Республіці Узбекистан;
- 5) управлінських і адміністративних витратах цього нерезидента Республіки Узбекистан, понесених не на території Республіки Узбекистан.

На доповнення до податку на прибуток юридичних осіб у нерезидента Республіки Узбекистан, який здійснює діяльність в Республіці Узбекистан через постійний заклад, підлягає оподаткуванню також чистий прибуток за ставкою 10 відсотків доходів Республіки Узбекистан.

Особливості оподаткування дивідендів і відсотків

Дивіденди і відсотки оподатковуються біля джерел виплати.

Від оподаткування звільняються доходи по державних облігаціях та інших державних цінних паперах, а також доходи, які отримані у вигляді відсотків від розміщення на фінансових ринках тимчасово вільних коштів позабюджетного Пенсійного фонду Республіки Узбекистан при Міністерстві фінансів Республіки Узбекистан.

Резиденти Республіки Узбекистан, а також нерезиденти Республіки Узбекистан, які здійснюють діяльність в Республіці Узбекистан через постійний заклад, які отримали дивіденди і відсотки, раніше обкладені податком біля джерел виплати в Республіці Узбекистан, мають право на вирахування їх із сукупного доходу.

Проценти, які сплачуються кредитними організаціями, які є резидентами Республіки Узбекистан, не підлягають оподаткуванню у джерела виплати, а підлягають оподаткуванню у кредитній організації в порядку, встановленому Податковим Кодексом. Аналогічний порядок поширюється і на відсоткові доходи, які сплачуються надавачу лізингу при наданні майна в лізинг.

Від сплати податку на прибуток юридичних осіб звільняються юридичні особи:

- 1) які знаходяться у власності громадських об'єднань інвалідів, фонду "Нуроній" і асоціації "Чорнобильці Узбекистану", в загальній чисельності яких працює не менше 50 відсотків інвалідів, ветеранів війни і трудового фронту 1941-1945 років, крім юридичних осіб, які займаються торгівлею, посередницькою, постачально-збутовою і заготівельною діяльністю. При визначенні права на отримання вказаної пільги в загальну чисельність працівників включаються працівники, які входять до штату;
- 2) лікувально-виробничі майстерні при лікувальних закладах;
- 3) заклади по виконанню покарань;
- 4) підрозділи охорони при органах внутрішніх справ.

Від сплати податку на прибуток юридичних осіб звільняється прибуток юридичних осіб, отриманий:

- 1) від виробництва протезно-ортопедичних виробів, інвентарю для

інвалідів, а також надання послуг інвалідам по ортопедичному протезуванню, ремонту і обслуговуванню протезно-ортопедичних виробів та інвентарю для інвалідів;

- 2) від надання послуг з перевезення пасажирів міським пасажирським транспортом (крім таксі, в тому числі маршрутного);
- 3) від здійснення робіт з реставрації і відновлення пам'ятників історії і культури;
- 4) інвестиційними фондами, які направляються на закупівлю акцій приватизованих підприємств;
- 5) Народним банком Узбекистану від використання коштів на індивідуальних накопичувальних пенсійних рахунках громадян.

Для юридичних осіб, в яких зайнято більше 3 відсотків інвалідів від загальної кількості працівників, сума податку на прибуток юридичних осіб зменшується з розрахунку один відсоток зменшення суми податку на прибуток юридичних осіб на кожний відсоток працевлаштованих інвалідів понад норму, встановлену (визначену) даною частиною Податкового Кодексу Узбекистану.

Доходи нерезидентів Республіки Узбекистан, не пов'язані з постійним закладом, що оподатковуються біля джерела виплати доходу, підлягають оподаткуванню за наступними ставками:

- 1) дивіденди і відсотки – 10 відсотків;
- 2) страхові премії до договорів страхування, співстрахування і перестрахування – 10 відсотків;
- 3) телекомунікації для міжнародного зв'язку, міжнародні перевезення (доходи від фрахту) – 6 відсотків;
- 4) доходи, визначні статтею 155 Податкового Кодексу, за винятком вищевказаних доходів – 20 відсотків.

23.2.3. Податок на доходи фізичних осіб

Платниками податку на доходи фізичних осіб є фізичні особи, які мають оподатковуваний дохід у відповідності з Податковим Кодексом Узбекистану.

Об'єктом оподаткування є доходи фізичних осіб:

резидентів Республіки Узбекистан, отримані із джерел в Республіці Узбекистан і за її межами;

нерезидентів Республіки Узбекистан, отримані із джерел в Республіці Узбекистан.

Не є об'єктом оподаткування податком на доходи фізичних осіб доходи від індивідуальної підприємницької діяльності, які обкладаються фіксованим податком.

У сукупності дохід фізичних осіб включаються:

- 1) доходи у вигляді оплати праці;
- 2) майнові доходи;
- 3) доходи у вигляді матеріальної вигоди;
- 4) інші доходи.

Не підлягають оподаткуванню наступні види доходів фізичних осіб:

- 1) суми матеріальної допомоги:

у зв'язку із стихійним лихом, іншими надзвичайними обставинами – повністю;

членам сім'ї померлого працівника чи робітнику у зв'язку зі смертю члена його сім'ї – до двадцятикратного розміру мінімальної заробітної плати;

в інших випадках – до дванадцятикратного розміру мінімальної заробітної плати;

2) суми повної чи часткової компенсації юридичними особами вартості путівок, за винятком туристичних:

інвалідам, включаючи непрацюючих на даному підприємстві, у санаторно-курортні і оздоровчі заклади, які розташовані на території Республіки Узбекистан;

для дітей своїх працівників до шістнадцяти років (учнів – до вісімнадцяти років) у дитячі та інші оздоровчі табори, а також в санаторно-курортні і оздоровчі заклади, спеціально призначені для відпочинку батьків з дітьми, які розташовані на території Республіки Узбекистан;

3) суми, сплачені працедавцем за амбулаторне і (або) стаціонарне медичне обслуговування своїх працівників та їх дітей, а також витрати юридичної особи на лікування і медичне обслуговування, придбання технічних засобів профілактики інвалідності і реабілітації інвалідів. Вказані доходи звільняються від оподаткування у випадку безготівкової оплати юридичними особами організаціям охорони здоров'я за лікування, медичне обслуговування працівників, а також у випадку видачі на підставі документів, виписаних організаціями охорони здоров'я, наявних грошових коштів, призначених на ці цілі, безпосередньо працівнику, а при його відсутності – членам його сім'ї, батькам, чи зарахування коштів, призначених на ці цілі, на банківський рахунок працівника;

4) доходи від продажу вирощених в домашньому господарстві, включаючи дехканське, тварин (худоби, птиці, хутряних та інших звірів, риб і інших) в живому вигляді і продуктів їх забиття в сирому чи переробному виді, крім промислової переробки, продукції тваринництва, бджолярства і рослинництва, за винятком продукції декоративного садівництва (квітникарства), в натуральному і переробному вигляді. Вказані доходи звільняються від оподаткування при умові надання платником податку документа встановленої форми, виданого відповідним органом державної влади на місцях, органом самоуправління громадян, правлінням садівничого, виноградарського чи городнього товариства, який підтверджує, що реалізована продукція вироблена платником податку на виділеній йому чи членам його сім'ї земельній ділянці;

5) суми заробітної плати і інших доходів громадян, які підлягають оподаткуванню, що направляються на викуп майна державних підприємств, придбання акцій підприємств, що приватизуються, а також доходи, отримані у вигляді вартості додаткових акцій чи збільшення номінальної вартості акцій при направленні нерозподіленого прибутку минулих років на збільшення статутного фонду (статутного капіталу),

отриманих у вигляді дивідендів і спрямовані у статутний фонд (статутний капітал) юридичної особи, від якої отримані дивіденди. При виході (вибутті) із складу засновників (учасників), продажу вказаного майна або при розподілі майна юридичної особи, що ліквідується, між його засновниками (учасниками) протягом року після застосування пільги, передбаченої цим пунктом, доходи, які раніше були звільнені від оподаткування, підлягають оподаткуванню на загальних підставах;

6) вихідна допомога, яка виплачується при припиненні трудового договору, в межах дванадцятикратного розміру мінімальної заробітної плати, допомоги по державному соціальному страхуванню і державному соціальному забезпеченню, допомоги по безробіттю, допомоги по вагітності і пологах, крім допомоги по тимчасовій непрацездатності (в тому числі допомоги по догляду за хворим членом сім'ї), а також допомоги та інші види допомоги, що надаються фізичним особам із коштів благодійних і екологічних фондів;

7) обов'язкові накопичувальні пенсійні внески, процентні доходи по них, а також накопичувальні пенсійні виплати;

8) суми заробітної плати та інші доходи громадян Республіки Узбекистан, які підлягають оподаткуванню і спрямовуються на оплату страхових премій по страхуванню майна і довгостроковому страхуванню життя;

9) суми доходів, засновників (учасників) юридичних осіб, які направляються добровільно ліквідованому суб'єкту підприємництва – юридичній особі на виконання його зобов'язань. У випадку не завершення добровільної ліквідації в установлені законодавством терміни чи припинення процедури ліквідації і відновлення діяльності дана пільга не застосовується і сума податку стягується у повному розмірі за весь період застосування пільги;

10) суми заробітної плати та інші доходи фізичних осіб – членів молодих сімей, які підлягають оподаткуванню і направлені на погашення іпотечних кредитів і нарахованих на них відсотків, отриманих на будівництво, реконструкцію і придбання індивідуального житлового будинку чи реконструкцію і придбання квартири у багатоквартирному будинку. При продажу вказаного майна протягом п'яти років з дати придбання (державної реєстрації прав на майно) доходи, передбачені в даному пункті, підлягають оподаткуванню в установленому порядку тощо.

Звільняються від оподаткування повністю наступні фізичні особи:

- 1) глави і члени персоналу дипломатичних представництв, посадові особи консульських закладів іноземних держав, члени їх сімей, які проживають спільно з ними, якщо вони не є громадянами Республіки Узбекистан, – по всіх доходах, крім отриманих із джерел в Республіці Узбекистан, не пов'язаних з дипломатичною і консульською діяльністю і консульською службою;
- 2) військовослужбовці міністерств оборони, внутрішніх справ, по надзвичайних ситуаціях, Служби національної безпеки Республіки Узбекистан, особи рядового і начальницького (командного) складу

органів внутрішніх справ і митних органів, а також військовослужбовці, залучені на учбові чи тренувальні збори, – по сумах грошової виплати, грошових винагород та інших виплат, отриманих ними у зв'язку з несенням служби (виконанням службових зобов'язань);

- 3) працівники органів прокуратури, які мають класні чини, – за доходами, отриманими ними у зв'язку з виконанням службових обов'язків;
- 4) особи, які мають ліцензії на право здійснення гастрольно-концертної діяльності – за доходами, отриманими від цієї діяльності тощо.

За встановленою мінімальною ставкою податку на доходи фізичних осіб оподатковуються:

доходи, отримані у вигляді додаткових виплат за встановленими Кабінетом Міністрів Республіки Узбекистан коефіцієнтами за роботи у високогірних, пустельних і безводних районах. При цьому максимальна сума для нарахування коефіцієнтів до заробітної плати працівників юридичних осіб за роботу в пустельній і безводній місцевості, високогір'ї і в районах з несприятливими природнокліматичними умовами визначаються у розмірі чотирикратної мінімальної заробітної плати, встановленої на час нарахування;

доходи фізичних осіб, направлених підприємствами, закладами, організаціями на тимчасові сільськогосподарські роботи, отримані за виконання цих робіт.

Рівень вилучення доходів жінок, зайнятих на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, не повинен перевищувати 20 відсотків. Перелік робіт з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці визначається законодавством.

Доходи фізичної особи – нерезидента Республіки Узбекистан, отримані від джерела доходів в Республіці Узбекистан, не пов'язані з постійним місцем роботи, підлягають оподаткуванню біля джерела без вирахувань за наступними ставками:

Дивіденди і відсотки – 10 відсотків;

Доходи від надання транспортних послуг при міжнародних перевезеннях (доходи від фрахту), що визначаються у відповідності з відповідною статтею Податкового Кодексу, – 6 відсотків;

Винагорода за передачу майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, доходи від оренди та інші доходи, отримані за договорами цивільно-правового характеру, пов'язані з виконанням робіт, наданням послуг, – 20 відсотків.

Оподаткування біля джерела виплати здійснюється незалежно від того, чи проведений платіж всередині чи за межами Республіки Узбекистан.

До доходів, які підлягають оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб біля джерела виплати, відносяться:

- 1) доходи фізичних осіб у вигляді оплати праці у відповідності з відповідною статтею Податкового Кодексу;
- 2) доходи фізичних осіб від виконання разових робіт;

- 3) доходи фізичних осіб у вигляді дивідендів, відсотків, винагороди;
- 4) доходи фізичних осіб у вигляді безкоштовно виданих акцій чи частки майна юридичних осіб;
- 5) доходи, які виплачуються нерезидентам Республіки Узбекистан;
- 6) доходи фізичних осіб від здачі майна в оренду юридичній особі;
- 7) роялті;
- 8) доходи фізичних осіб у вигляді призів, отриманих за результатами конкурсів і змагань, виграшів;
- 9) суми за грантами, що видаються фізичній особі юридичною особою – одержувачем гранту.

23.2.4. Декларація про сукупний річний дохід фізичної особи

Декларація про сукупний річний дохід фізичної особи представляють собою письмову заяву платника податку про отримані за рік доходи.

Форма декларації про сукупний річний дохід фізичної особи затверджується Державним податковим комітетом Республіки Узбекистан і Міністерством фінансів Республіки Узбекистан і повинна містити наступні дані:

Прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, стать, громадянство, адреса постійного місця проживання платника податку;

Ідентифікаційний номер платника податку;

отриманий сукупний річний дохід з поділом за видами доходів, які підлягають оподаткуванню (для декларування доходів від разових операцій від здачі майна в оренду відображається передбачуваний дохід тільки від цих операцій);

джерела доходів;

суми витрат, обов'язкових платежів, витрат і відрахувань, пов'язаних з отриманням доходу;

пільги по податку на доходи фізичних осіб;

нараховану суму податку;

фактично сплачену суму податку.

Декларація про сукупний річний дохід фізичної особи може містити й інші дані, пов'язані з декларуванням сукупного річного доходу фізичних осіб.

Декларація про сукупний річний дохід фізичної особи може бути представлена поштою замовним листом, а також на електронному носії інформації.

Бланки декларації про сукупний річний дохід фізичної особи надаються платникам податків органами державної податкової служби безкоштовно.

При виявленні у представлений фізичною особою декларації про сукупний річний дохід фізичної особи помилки, яка призводить до заниження суми податку на доходи фізичних осіб, фізична особа зобов'язана внести необхідні зміни в декларацію.

Якщо заява про зміни декларації про сукупний річний дохід фізичної особи подається до закінчення строку сплати податку на доходи фізичних

осіб, платник податку звільняється від відповідальності, встановленої Податковим Кодексом.

Якщо заява про зміни декларації про сукупний річний дохід фізичної особи подається після закінчення строку сплати податку на доходи фізичних осіб, але до виявлення помилки органом державної податкової служби, платник податку звільняється від відповідальності у випадку сплати заборгованої суми податку і відповідної їй пені.

Днем виявлення помилки органом державної податкової служби вважається день отримання фізичною особою письмового повідомлення органу державної податкової служби про виявлення помилки у представленій декларації про сукупний річний дохід фізичної особи.

Платники податку представляють декларацію про сукупний річний дохід органу державної податкової служби по місцю постійного проживання не пізніше 1 квітня року, наступного за звітним, якщо інше не передбачено законодавством.

Іноземна фізична особа, яка стала резидентом Республіки Узбекистан до 1 квітня поточного року, подає декларацію про доходи за попередній податковий період.

При припиненні протягом календарного року іноземною фізичною особою-резидентом Республіки Узбекистан діяльності, доходи від якої підлягають оподаткуванню у відповідності з порядком, встановленим законодавством, і при виїзді її за межі території Республіки Узбекистан декларація про доходи, фактично отриманих за період її перебування в поточному податковому періоді на території Республіки Узбекистан, повинна бути представлена за один місяць до виїзду. Якщо іноземна фізична особа – резидент Республіки Узбекистан виїжджає за кордон на постійне місце проживання до 1 лютого поточного року, то декларація по доходах за поточний рік не надається.

Фізична особа, яка отримала грант, при подачі декларації про доходи вказує на суму отриманого доходу по гранту, розмір податку на доходи фізичних осіб, а також відповідні висновки уповноваженого Кабінетом Міністрів Республіки Узбекистан органу по координації розвитку науки і технологій.

Фізична особа, яка отримує дохід від надання майна в оренду, у встановленому порядку представляє наступні декларації про доходи:

Попередню – у п'ятиденний строк по закінченню першого місяця з дня появи таких доходів, у випадку, якщо ці доходи не обкладались податком на доходи фізичних осіб біля джерела виплати;

Остаточну – до 15 січня року, наступного за минулим податковим періодом.

При припиненні отримання доходів від здачі майна в оренду фізична особа у письмовій формі повідомляє органу державної податкової служби по місцю постійного проживання.

Фізичні особи – резиденти Республіки Узбекистан сплачують нарахований податок на доходи фізичних осіб за даними декларації про

доходи не пізніше 1 червня року, наступного за минулим податковим періодом.

Іноземні фізичні особи підлягають оподаткуванню на території Республіки Узбекистан у відповідності з Податковим Кодексом з урахуванням міжнародних договорів Республіки Узбекистан.

Запитання для самоперевірки

1. Які основні податкові доходи бюджету Республіки Узбекистан?
2. Які основні прямі податки країни ви можете назвати?
3. Які основні непрямі податки Республіки Узбекистан ви можете назвати?
4. Які зміни відбуваються в оподаткуванні доходів громадян в країні?

Розділ 24. Податкова система Республіки Туркменістан

24.1. Загальні основи побудови та функціонування податкової системи країни

Фінансова система країни базується насамперед на прибутках від видобутку і експорту газу, а також на прибутках від виробництва та експорту бавовни. При авторитарному, трансформованому з комуністичного, режимові та клановій соціальній структурі Туркменістан обрав надзвичайно обережний підхід до економічних реформ, сподіваючись використовувати продаж газу й бавовни для підтримки загалом неефективної економіки. Успіхи приватизації обмежені.

Різниця між офіційно проголошеною і реальною економічною картиною засмучує. За офіційними даними, рівень безробіття в країні не перевищує 3%. Міжнародні інститути готові посперечатися: за їхніми даними, більше 60% населення фактично безробітне. 58% туркмен живе за межею бідності. Все це – наслідки економічної політики беззмінного протягом десятиліть правителя Туркменістану Сапармурата Ніязова (Туркменбаші), який помер в 2006 р., та його наступників.

Основною рисою правління Туркменбаші була абсолютна залежність розвитку фінансової системи від його волі. Намагаючись побудувати комунізм з туркменським обличчям, покійний президент, з одного боку, звільнив населення від податків, з іншого – жорстко контролював будь-яку приватну економічну діяльність в державі. Сьогодні ТЕК, транспорт, зв'язок, інші стратегічні галузі туркменської економіки знаходяться у державному управлінні, а приватизація торкнулась лише сфери сервісу.

Ще при житті Сапармурата Ніязова була прийнята Стратегія економічного, політичного і культурного розвитку Туркменістану до 2020 р. В цьому документі було чітко зафіксовано, що до 2005 р. видобуток газу становитиме 85 млрд. куб. м, а експорт – 70 млрд. куб. м. У 2010 р., за прогнозами, - 120 млрд. куб. м, а експорт – 100 млрд. куб. м. На 2020 р. об'єми видобутку взагалі фантастичні – 240 млрд. куб. м.

В цілому, офіційний Ашгабад має намір експортувати газ у чотирьох напрямках – у західному (через Росію і можливо нові газопроводи в Європу), у південному – в Іран, у південно-східному – в Індію і Пакистан (так званий Трансафганський газопровід) і у східному – в Китай.

Після смерті Туркменбаші в країні розпочалися поступові зміни у формуванні й використанні фінансових ресурсів країни, в тому числі й податкових доходів від експорту газу.

Поки що новий президент - Г. Бердимухаммедов продовжує політику енергетичної багатовекторності С.Ніязова: Туркменбаші завжди виступав за створення конкурентного середовища в нафтогазовій сфері. Ашгабат не збирається географічно обмежувати свою політику ні з Москвою, ні з Пекіном, ні Вашингтоном із Брюсселем. Проте з найбільш реальних партнерів Туркменістану в енергетичній сфері – Росії, Китаю і ЄС із США -

сьогодні найбільші шанси отримати доступ до перспективних родовищ має Пекін.

Тому з трьох маршрутів транспортування туркменського газу - Транскаспійського та Прикаспійського трубопроводів а також газопровідної системи Туркменістан – Китай – поки що реалізовується тільки китайський.

Прийнятий ще в 1992 році закон “Про іноземні інвестиції в Туркменістані” не містить чітких гарантій інвесторам, допускаючи значне втручання держави в їхню діяльність. Без дозволу влади, наприклад, іноземці не мають права продати свою частку власності, що через раз призводить до часткової її конфіскації. Навіть вільне вивезення прибутку у валюті часто є проблематичним. Наприклад, щоб повернути свої кошти власники компанії Соса-Сола були змушені за прибуток, отриманий в манатах (грошова одиниця Туркменістану), придбати місцевий текстиль. Тільки так, продавши його на міжнародному ринку, вони змогли повернути вкладені інвестиції.

Результати такої економічної політики С.Ніязова довго чекати себе не змусили. Один за одним із Туркменістану при Ніязові пішла більшість інвесторів, які ризикнули пошукати тут щастя.

Але потребу Туркменістану в інвестиціях сам Ашгабад оцінює у 63 млрд. дол. до 2020 р. Половину коштів влада планує направити у паливно-енергетичний комплекс – через 12 років об'єм видобутку газу зросте втричі і досягне 250 млрд. кубометрів на рік.

Потребує інвестицій й транспортна інфраструктура. Щоб використати свої можливості, Туркменістану потрібно реалізувати проект міжнародного транспортного коридору “Північ-Південь”, що дозволить забезпечити доставку вантажів із Індії, Пакистану, країн Перської затоки через територію Ірана, Туркменістану і Росії в Європу. І, таким чином, дасть можливість найбільш раціонально реалізувати вантажоперевезення із Азії в Європу.

Нарешті, ще одна заявлена амбіційна сфера для інвестицій – рекреація. Новий Президент Туркменістану Г. Бердимухаммедов підписав постанову, яка передбачає пільги місцевим і іноземним компаніям, яка виявлять бажання вкладати гроші в створення туристичних зон.

Щоб залучити іноземні інвестиції в ці галузі, як і в усю вітчизняну економіку, новий президент Туркменістану Бердимухаммедов збирається використовувати відразу два стимули. Перший – реформування економіки. Другий – енергетика. “Відсталала модель державного господарювання гальмує економічний ріст Туркменії, - заявив він у своєму програмному виступі. – Щоб наблизитися до рівня розвинутих держав світу і забезпечити туркменам пристойне життя, Туркменістан потребує абсолютно інші темпи розвитку”. Забезпечити ці темпи повинно проведення комплексу заходів по прискоренню переходу Туркменістану на ринкові відносини.

Цей комплекс – реструктуризація держпідприємств, боротьба з бюрократією і підтримка приватного бізнесу. “Передача окремих підприємств в довірче управління або продаж неліквідних підприємств дозволить розширити інвестиційні можливості держави за рахунок легалізації доходів недержавного сектора, залучення його інвестицій в

реформування окремих (непріоритетних для держави) галузей”, - заявив Г. Бердимухаммедов. Туркменістан відмовиться від непрозорої статистики і подвійної бухгалтерії, введе сучасну систему бухгалтерського обліку, наближену до міжнародних стандартів, і надасть новий імпульс малому і середньому бізнесу, щоб створити нові робочі місця і принести казні додаткові доходи. Все це повинно покращити інвестиційні можливості для іноземних інвесторів в Туркменістані.

У зв'язку з різким падінням світових цін на нафту та газ в Туркменістані в 2015 р. відбулася фактична девальвація національної валюти, що призвело до ажіотажного попиту на долари США. Щоб купити долари США, треба отримати спеціальну довідку, а потім з нею піти до відповідного банку, в якому треба вистояти довжелезні черги. Як все це може вплинути на податкову систему країни експерти поки не дають відповіді, але непрямі податки вже поступово почали зростати.

Негативно позначиться на фінансовій системі Туркменістану і відмова ТОВ «Газпрокекспорт» про припинення з початку 2016 р. закупівлі туркменського газу. До світової кризи 2008 р. Росія була основним покупцем цього газу (50 млрд. куб. метрів природного газу в рік). Після кризи Росія купувала 10 млрд. куб. метрів, а в 2015 р. – тільки 4 млрд. куб. метрів. Туркменістан направив вільні обсяги газу в Китай, а також розробляються проекти поставок газу в Індію, інші країни Азії та Європи, що вимагає значних іноземних інвестицій та часу.

24.2. Види податків та зборів в Туркменістані

24..2.1. Податок на додану вартість

Платниками податку на додану вартість є юридичні і фізичні особи – індивідуальні підприємці при здійсненні ними операцій, які підлягають оподаткуванню.

Платниками податку на додану вартість не є:

*Міжнародний фонд Сапармурата Туркменбаші;

*особи, які є підрядниками і субпідрядниками у відповідності з Законом Туркменістану “Про вуглеводні ресурси”. При здійсненні такими особами оподатковуваних операцій, які не відносяться до нафтових робіт, на них поширюється вимога сплати ПДВ;

*індивідуальні підприємці, які займаються діяльністю, на яку поширюється спрощена система оподаткування.

Оподатковуваними операціями визнаються:

*реалізація товарів, виконання робіт, надання послуг;

*виконання будівельно-монтажних робіт для власних потреб;

*отримання відшкодувань за завдані збитки при крадіжці або псуванні товарів від винних осіб, а також страхового відшкодування;

*використання товарів, виконання робіт, надання послуг для власних потреб, якщо відповідні витрати не включаються у підрахунки, прийняті

для нарахування податку на прибуток (дохід) (в тому числі через амортизаційні відрахування).

Оподатковуваними операціями не визнаються:

- а) обіг валюти, грошей, банкнот, які є законними засобами платежу, якщо такі операції не мають цілей нумізматики, не пов'язані з реалізацією валюти, виготовленої юридичною особою на замовлення Центрального банку Туркменістану, не є предметом послуг по збереженню, інкасації валюти;
- б) обіг цінних паперів, крім брокерських і посередницьких послуг по них; видача кредиту (позики);
- в) безкоштовна передача:
 - *основних засобів, нематеріальних активів і (або) іншого майна юридичної особи його правонаступцю (правонаступцям) при реорганізації цієї юридичної особи;
 - *права власності на об'єкти житлового, виробничого і соціально-культурного призначення за рішенням органів державної влади і управління, місцевої виконавчої влади і місцевого самоврядування;
 - *товарів (безкоштовно виконаних робіт і надання послуг) для непідприємницьких юридичних осіб;
 - *товарів (безкоштовне виконання робіт і надання послуг) благодійними організаціями;
 - *товарів (безкоштовне виконання робіт і надання послуг) в якості гуманітарної і (або) благодійної допомоги;
- г) відчуження майна:
 - *яке знаходиться на земельній ділянці, що підлягає вилученню за рішенням органів державної влади і управління, місцевої виконавчої влади і місцевого самоврядування для державних чи громадських потреб, або через неналежне використання землі, культурних цінностей;
 - *в результаті реквізиції, конфіскації чи передачі права власності на спадкоємне майно, а також прийняття державою безгосподарського майна чи скарбів;
- д) реалізація товарів, виконання робіт, надання послуг в рамках проектів і програм міжнародної гуманітарної, фінансової і технічної допомоги, яка надається Туркменістану іноземними державами чи міжнародними організаціями;
- е) реалізація товарів, виконання робіт, надання послуг непідприємницькими юридичними особами не з метою отримання прибутку;
- ж) виконання робіт (надання послуг) органами, які входять в систему органів державної влади і місцевого самоврядування, в рамках виконання

покладених на них функцій у відповідності до законодавства Туркменістану, в тому числі за надання яких стягується державне мито.

Для Податкового Кодексу товаром визнається майно, яке реалізується чи призначається для реалізації. Електро- і теплова енергія, газ, вода розглядаються в якості товару.

Податковою базою при здійсненні оподаткованої операції, за винятком такої, що здійснюється із застосуванням державних фіксованих цін (тарифів), є вартість, яка визначається, виходячи із ціни (тарифу) товару (роботи, послуг), яку отримує або вправі отримати платник податку від будь-якої іншої особи, що не включає в себе суму податку на додану вартість.

Податкова база при здійсненні оподаткованої операції з застосуванням державних фіксованих цін (тарифів) представляють собою вартість, яка визначається виходячи із ціни (тарифу) товару (роботи, послуг), яку отримують або вправі отримати платник податку від будь-якої іншої особи, яка включає в себе суму податку на додану вартість.

При цьому в ціну підакцизних товарів включається сума акцизів.

Ставка податку на додану вартість встановлюється в розмірі:

*0 (нуль) відсотків – стосовно експортних операцій;

*15- відсотків – стосовно інших оподатковуваних операцій.

При реалізації товару, виконанні робіт, наданні послуги по фіксованих державних цінах застосовується розрахункова ставка, яка складає 13,04 відсотка, за винятком деяких оподатковуваних операцій.

Операції, стосовно яких застосовується нульова ставка ПДВ

Ставка в розмірі 0 (нуль) відсотків застосовується стосовно наступних податкових операцій:

*реалізація на експорт товарів як власного виробництва, так і придбаних, за винятком природного (попутного) газу, нафти, хлопка-сирцю і продуктів їх переробки. При цьому під експортом товарів для цілей оподаткування розуміється вивіз товарів за межі Туркменістану при наявності підтвердження в установленому порядку факта перетину митного кордону Туркменістану;

*надання послуг по здійсненню міжнародних перевезень пасажирів і вантажів фізичних і юридичних осіб. При цьому не вважаються міжнародними перевезеннями послуги з перевезення транспортними засобами, коли пункт відправки і призначення знаходяться на території Туркменістану, навіть якщо транспортний засіб при здійсненні таких перевезень виходить за межі території Туркменістану;

*послуги з транспортування, навантаження, вивантаження, перевантаження експортних товарів, а також послуги з транзиту іноземних вантажів через територію Туркменістану;

*послуги, пов'язані з заправкою паливом іноземних морських і повітряних суден, які використовуються для міжнародних вантажних і пасажирських перевезень, та їх обслуговуванням (включаючи аеронавігаційні, злітно-посадочні), а також реалізація товарів, передбачених для потреб екіпажем і пасажирями при таких перевезеннях;

реалізація товарів, розміщених під митний режим магазину безмитної торгівлі;

*реалізація товарів, виконання робіт і надання послуг, призначених для офіційного користування іноземними дипломатичними і рівних до них представництвами міжнародних організацій. Вказане застосовується тільки у випадку встановлення аналогічного порядку для дипломатичних і рівних до них представництв Туркменістану за кордоном;

*реалізація товарів, виконання робіт і надання послуг, оплата яких здійснюється за рахунок коштів Валютного резерву Уряду Туркменістану;

*реалізація товарів, виконання робіт і надання послуг для осіб, які є підрядниками і субпідрядниками у відповідності з Законом Туркменістану "Про вуглеводні ресурси";

*реалізація сільськогосподарської продукції власного виробництва.

Податок на додану вартість не сплачується при здійсненні наступних оподатковуваних операцій:

*послуги міського пасажирського транспорту загального користування (крім таксі, в тому числі маршрутного), а також послуги з перевезення пасажирів в приміському сполученні річковим, залізничним чи автомобільним транспортом;

*послуги і роботи по гарантійному ремонту в період гарантійного строку їх експлуатації, включаючи вартість запасних частин і деталей;

*реалізація лікарських засобів, медикаментів, засобів дезинфекції, виробів медичного призначення, медичної техніки, протезно-ортопедичних виробів і спеціальних транспортних засобів для інвалідів;

*ветеринарні і санітарно-епідеміологічні послуги;

*послуги охорони здоров'я, зубне протезування, в тому числі косметологічні послуги не лікувального характеру не звільняються від податку на додану вартість;

*послуги з догляду за хворими, інвалідами і престарілими, послуги з реабілітації інвалідів;

*послуги в системі освіти;

*ритуальні та інші пов'язані з ними послуги, а також послуги з виготовлення надгробних пам'ятників, роботи з реєстрації місць поховань;

*послуги релігійних організацій, включаючи проведення обрядів і церемоній, а також реалізація предметів культури і релігійного призначення;

*реалізація товарів, що виробляються учбово-виробничими підприємствами товариства сліпих і глухих та інших громадських організацій інвалідів;

*послуги з страхування і перестраховування, що надаються страховими організаціями;

*реалізація сільськогосподарськими підприємствами продуктів переробки виробленої ними сільськогосподарської продукції, крім бавовни-сирцю і виробництва масла;

*реалізація насіння, яке використовується для виробництва сільськогосподарської продукції;

коконів і грени тутового шовкопряда і послуг з їх вирощування; мінеральних добрив; гербіцидів, отрутохімікатів та інших засобів, призначених для захисту рослин, а також механізованих послуг з виробництва і збирання сільськогосподарської продукції;

*реалізація борошна, хліба і хлібобулочних виробів, макаронів, круп'яних виробів, в тому числі риса, комбікормів, молока і молочної продукції, бринзи, сиру, морозива, маргарину, яєць, олії рослинного і тваринного жиру, м'яса птиці і м'ясопродуктів, включаючи консерви, ковбасних виробів всіх видів, риби і рибопродуктів (крім делікатесних), кондитерських виробів, чаю, цукру, дитячого харчування, солі, овочів, фруктів і бахчевих культур, соків, джему, варення;

*землевпорядні роботи з передачі земель у приватну власність;

*житлово-комунальні і експлуатаційні послуги, які надаються населенню (включаючи квартплату);

*науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи, які виконуються за рахунок коштів державного бюджету Туркменістану;

*реалізації товарів (робіт, послуг), які оплачуються за рахунок коштів проектів і програм міжнародної гуманітарної, фінансової і технічної допомоги, яка надається Туркменістану іноземними державами чи міжнародними організаціями;

*проведення лотерей, азартних ігор на гроші (ігрова діяльність).

Податок на додану вартість не сплачується по товарах (за винятком підакцизних), роботах і послугах, реалізацію яких (що здійснюють оподатковані операції), здійснюють наступні особи:

*інвестиційні пенсійні фонди;

*підприємства громадських об'єднань інвалідів;

*освітні заклади.

Реалізація виконання робіт і надання послуг, передбачених для особистого користування дипломатичним чи адміністративно-технічним персоналом дипломатичних і рівних до них представництв, міжнародних організацій, включаючи проживаючих разом з ними членів їх сімей, здійснюються з податком на додану вартість. Сума податку відшкодовується їм органами економіки і фінансів при наявності товарних (касових) чеків, які підтверджують вказані витрати в порядку, встановленому Міністерством економіки і фінансів Туркменістану. Вказане застосовується тільки у випадку встановлення аналогічного порядку для дипломатичних і рівних до них представництв Туркменістану за кордоном.

24.2.2. Акциз

Платниками акцизу є юридичні і фізичні особи при здійсненні ними оподатковуваних операцій, вказаних в Податковому Кодексі, а також при

ввезенні підакцизних товарів на митну територію Туркменістану.

Не визнаються платниками акцизу:

*бюджетні організації;

*особи, які є підрядниками і субпідрядниками у відповідності з Законом Туркменістану “Про вуглеводні ресурси”. При здійсненні такими особами оподатковуваних операцій, що не відносяться до нафтових робіт, при ввезенні ними підакцизних товарів на митну територію Туркменістану, не призначених для нафтових робіт, на них розповсюджується вимога сплати акцизу.

Об’єктом обкладення акцизом є оподатковані операції і підакцизні товари, які ввозяться на митну територію.

Податковою базою при здійсненні оподаткованої операції є вартість, яка визначається виходячи із ціни товару (без включення суми податку на додану вартість), яку отримує чи вправі отримати платник податку від будь-якої іншої особи, яка включає в себе суму акцизу.

У податкову базу при здійсненні оподаткованої операції також включаються суми, отримані від винних осіб на відшкодування завданої шкоди при крадіжці чи псуванні вироблених підакцизних товарів, а також страхового відшкодування за такі товари.

Ставки: від 10% (пиво) до 30% (алкогольні напої) та 40% (бензин, дизельне паливо).

24.2.3. Податок за користування надрами

Платники податку за користування надрами

Платниками податку за користування надрами є юридичні особи і фізичні особи – індивідуальні підприємці, які здійснюють видобуток корисних копалин, що видобувають і використовують підземні (наземні) води для видобутку хімічних елементів і з’єднань на території Туркменістану (далі – корисні копалини).

Не визнаються платниками податку за користування надрами юридичні і фізичні особи, які є підрядниками і субпідрядниками у відповідності із Законом Туркменістану “Про вуглеводні ресурси”.

Податковою базою для нарахування податку за користування надрами є:

*по вуглеводних ресурсах (сирій нафті, природному і попутному газу) – вартість, яка визначається виходячи із ціни вуглеводних ресурсів, яку отримує або вправі отримати платник податку від будь-якої іншої особи, яка не включає в себе суму податку на додану вартість;

*по інших корисних копалинах – прибуток, отриманий від їх реалізації.

У податкову базу при здійсненні оподаткованої операції також включаються суми, отримані від винних осіб на відшкодування завданого збитку при крадіжці чи псуванні корисних копалин, а також страхового відшкодування за такі товари.

Податкова база з реалізованих корисних копалин, по яких встановлені пільгові ціни, визначається з урахуванням таких пільг. Вказане відноситься і до безкоштовного відпуску населенню товарів і надання послуг у

відповідності з законодавством Туркменістану.

Ставки податку за користування надрами встановлюються в наступних розмірах:

а) по оподатковуваних операціях з вуглеводними ресурсами:

*природним і попутним газом – 22 відсотки;

*сирою нафтою – 10 відсотків;

б) по оподатковуваних операціях з іншими корисними копалинами в залежності від рівня рентабельності (чим вища рентабельність, тим вищий податок):

*до 15 включно – 0% податку;

*вище 15 до 17 включно – 30% податку;

*вище 17 до 19 включно – 32% податку;

*вище 19 до 21 включно – 35% податку;

*вище 21 до 23 включно – 40% податку;

*вище 23 до 25 включно – 45% податку;

*вище 25 – 50% податку.

Встановлення ставки податку за користування надрами по оподатковуваних операціях (крім операцій з вуглеводними ресурсами) на період дослідно-промислової експлуатації копалин, але не більше, ніж на три роки, знижуються на 50 відсотків.

24.2.4. Податок на майно

Платниками податку на майно є юридичні особи, які володіють майном на правах власності, повного господарського ведення чи оперативного (довірчого) управління у відповідності з законодавством Туркменістану, яке є об'єктом оподаткування у відповідності з Податковим Кодексом.

При передачі майна в лізинг чи концесію платником податку на майно визнається відповідно лізингоотримувач чи концесіонер.

При передачі майна в оренду платником (за винятком юридичної особи державної форми власності) податку на майно визнається орендодавач (винаймач). При передачі державного і муніципального майна в оренду платником податку є балансоутримувач.

При експлуатації об'єкта будівництва, не введеного в дію, або не прийнятого на облік в якості основних засобів, обов'язок по сплаті податку стосовно даного об'єкту оподаткування виникає у замовника. Підрядник в цьому випадку звільняється від сплати податку по такому об'єкту.

Якщо об'єкт оподаткування знаходиться у спільній пайовій власності кількох осіб, платником податку визнається кожна з цих осіб.

Платником податку по об'єктах оподаткування, що знаходяться в спільній власності, може бути один із власників даних об'єктів оподаткування по узгодженню між ним.

Платниками податку на майно не є:

*юридичні особи, які є підрядниками і субпідрядниками у відповідності з Законом Туркменістану “Про вуглеводні ресурси”. При здійсненні такими особами оподатковуваних операцій, що не відносяться до нафтових робіт, стосовно майна, що використовується для таких операцій,

вони сплачують цей податок;

;бюджетні організації;

*Міжнародний фонд Сапармурата Туркменбаші;

*Музей національних цінностей Туркменістану.

Об'єктом оподаткування, за деякими винятками, є:

а) для юридичної особи – резиденту Туркменістану – основні засоби виробничого призначення, а також матеріальні оборотні кошти, що використовуються у виробничій діяльності;

б) для юридичної особи – нерезиденту Туркменістану, діяльність якої в Туркменістані здійснюється через філіал, представництво чи постійне представництво, – майно, вказане в Податковому Кодексі країни, яке знаходиться на території Туркменістану і є частиною майна філіалу, представництва чи постійного представництва;

в) для юридичної особи – нерезидента Туркменістану, діяльність якого в Туркменістані не здійснюється через філіал, представництво чи постійне представництво, – нерухоме майно виробничого призначення, що знаходиться на території Туркменістану.

Об'єктом оподаткування для юридичних осіб – резидентів Туркменістану є майно, що знаходиться як на території Туркменістану, так і за його межами.

Не є об'єктами оподаткування:

*земля;

*майно державного резерву, а також майно, що знаходиться на консервації за рішенням Кабінету Міністрів Туркменістану.

Податковою базою для податку на майно є:

*по основних засобах – середньорічна залишкова вартість;

*по матеріальних оборотних засобах – середньорічна вартість.

Ставка податку на майно встановлюється у розмірі 1 відсотка від податкової бази оподаткованого періоду.

Розрахункова ставка податку на майно за відповідний звітний період встановлюється в наступних розмірах:

*0,25 відсотка – від податкової бази за перший квартал;

*0,5 відсотка – від податкової бази за перше півріччя;

0,75 відсотка – від податкової бази за 9 місяців;

1 відсоток – від податкової бази за рік.

Від податку на майно звільняються:

*інвестиційні пенсійні фонди;

*підприємства громадських об'єднань інвалідів;

*громадські об'єднання;

*релігійні організації;

*освітні заклади;

*заклади і підприємства охорони здоров'я;

*сільськогосподарські підприємства.

Податком на майно не обкладаються:

*газопроводи (за винятком магістральних), лінії залізничних шляхів,

залізничні під'їзні шляхи, автомобільні дороги загального користування, лінії зв'язку і електропередачі, водні обвідні і водопропускні споруди, мости й інженерні та інші споруди, призначені для їхньої експлуатації;

*майно, що використовується для виробництва і зберігання продукції лісового і сільського господарства, а також продукція їх власного виробництва;

*майно, що використовується в житлово-комунальному господарстві;

*майно, що використовується виключно в сфері науки, освіти, реабілітації інвалідів, охорони навколишнього середовища, пожежної безпеки і цивільної оборони;

*міський пасажирський автотранспорт загального користування (крім таксі).

Податкова декларація по податку на майно надається платниками податку у податкову службу за місцем постановки на облік по закінченню кожного звітного періоду, відповідно у строки не пізніше 20 числа місяця, наступного за звітним періодом.

24.2.5. Податок на прибуток (дохід) юридичних осіб

Платниками податку на прибуток (дохід) є:

*юридичні особи – резиденти Туркменістану;

*юридичні особи – нерезиденти Туркменістану, які здійснюють діяльність на території Туркменістану через постійне представництво або отримують доходи із джерел в Туркменістані.

Платником податку на прибуток (дохід) не є Міжнародний фонд Сапармурата Туркменбаші.

Об'єктом оподаткування є прибуток, а також окремі види доходів платників податку за звітний (оподатковуваний) період.

Прибуток юридичних осіб визначається як сума валового доходу платника податку, зменшена на суму вирахувань, передбачених Податковим Кодексом і які відносяться до такого доходу.

Резиденти Туркменістану обкладаються податком з прибутку (доходу), отриманих на території Туркменістану і за його межами.

Нерезиденти Туркменістану обкладаються податком з прибутку (доходу), отриманих від здійснення діяльності на території Туркменістану через постійне представництво і (або) із джерел в Туркменістані.

Від сплати податку на прибуток звільняються:

*інвестиційні пенсійні фонди;

*організації, які здійснюють реабілітацію інвалідів;

освітні заклади;

*підприємства громадських об'єднань інвалідів;

*релігійні організації;

*сільськогосподарські підприємства;

*міжнародні, міжурядові, міждержавні організації, за винятком доходу, який вони отримують від підприємницької діяльності.

Оподатковуваний прибуток зменшується на суму:

*прибутку, отриманого від діяльності в галузі освіти;

*прибутку, отриманого юридичними особами, зайнятими у виробництві сільськогосподарської продукції, від реалізації такої продукції, за винятком продукції, яка пройшла промислово переробку;

прибутку, отриманого від виробництва протезно-ортопедичних виробів і спеціальних транспортних засобів для інвалідів.

Платники податків повинні вести окремий облік прибутку, звільненого від оподаткування на прибуток. При неможливості визначення окремих елементів вирахувань, необхідних для підрахунку такого прибутку, вони можуть бути визначені з використанням співвідношення доходу від реалізації товарів (робіт, послуг), що приймається приймаємого для визначення пільг, до загальної суми валового доходу від реалізації товарів (робіт, послуг).

Податковою базою для податку на прибуток є оподатковуваний прибуток за звітний (податковий) період, зменшений на суму пільг, встановлених Податковим Кодексом Туркменістану.

Ставки податку на прибуток встановлюються в розмірі:

8 відсотків – для юридичних осіб – резидентів Туркменістану недержавної форми власності;

20 відсотків – для інших юридичних осіб.

Ставка податку на прибутки у вигляді дивідендів та інших коштів від дольової участі в інших юридичних особах встановлюються в розмірі 15 відсотків.

По доходах, отриманих від ігрової діяльності, встановлюються наступні ставки:

за кожний гральний автомат – 400 тис. манатів за день;

за кожний гральний стіл – 5000 тис. манатів за день;

за кожне посадочне місце – 100 тис. манатів за день, або

за кожний квадратний метр приміщення, яке використовується для цієї діяльності, – 40 тис. манатів за день, або

за кожен касу прийому платежів – 500 тис. манатів за день.

Якщо при здійсненні окремого виду ігрової діяльності можуть бути застосовані різні ставки податку, то використовується ставка податку, що наближена до найбільшої суми податку.

Для звільнення від сплати податку на прибуток (дохід) або надання інших податкових привілеїв платник податку повинен представити у податкову службу Туркменістану офіційне підтвердження того, що він є резидентом держави, з якою Туркменістан уклав договір (угоду), який діє протягом відповідного податкового періоду (або його частини) про усунення подвійного оподаткування.

24.2.6. Податок на прибутки фізичних осіб

Платниками податку на прибутки фізичних осіб визнаються фізичні особи, які отримують доходи.

Об'єктом оподаткування визнаються доходи, отримані платником податку:

1) із джерел в Туркменістані і за його межами – для фізичних осіб, які є резидентами Туркменістану;

2) із джерел в Туркменістані - для фізичних осіб, які не є резидентами Туркменістану.

До доходів із джерел в Туркменістані, які обкладаються податком на дохід фізичних осіб, відносяться:

а) отримані від юридичної особи – резидента Туркменістану, юридичної особи – нерезидента Туркменістану через його філіал, представництво або постійне представництво, яке знаходиться на території Туркменістану, а також від фізичної особи – індивідуального підприємця, зареєстрованого у відповідності з законодавством Туркменістану:

винагорода за виконання роботи по трудовому договору (контракту) і договорах цивільно правового характеру, а також гонорари директорів та інші подібні виплати, які отримуються ними в якості члена ради директорів юридичної особи;

дивіденди та інші кошти, які одержуються від дольової участі в юридичних особах і товариствах;

відсотки по боргових зобов'язаннях будь-якого виду;

винагороди за використання або за надання права використання авторських прав, визначених Цивільним кодексом Туркменістану Сапармурата Туркменбаші, а також свідоцтва, торгової марки, товарного знака чи знака обслуговування, креслення або моделі, схеми, секретної формули і (або) процесу, або за інформацію стосовно промислового, комерційного чи наукового досвіду;

страхові виплати при настанні страхового випадку;

пенсії, допомоги, стипендії та інші аналогічні виплати;

доходи, отримані від здачі в оренду чи іншого використання майна, що знаходиться на території Туркменістану;

доходи, отримані такими працівниками мистецтва, як артист театру, кіно, радіо, телебачення чи музикантом, а також спортсменом від його особистої діяльності, здійснюваної на території Туркменістану, навіть якщо ці доходи нараховані іншій особі;

виграші в грошовому і натуральному виді;

б) доходи, пов'язані із здійсненням підприємницької діяльності, наданням професійних послуг через постійне місце діяльності на території Туркменістану. Під постійним місцем діяльності розуміється постійне місце, через яке індивідуальний підприємець здійснює свою діяльність повністю або частково. При визначенні постійного місця діяльності можуть застосовуватися відповідні положення Податкового Кодексу. Професійні послуги включають в себе незалежну наукову, літературну, артистичну, освітню чи викладацьку діяльність, а також незалежну діяльність лікарів (народних цілителів), юристів, інженерів, архітекторів, аудиторів і бухгалтерів.

До доходів із джерел в Туркменістані, які обкладаються податком на дохід фізичних осіб, не відносяться доходи фізичної особи, отримані нею в результаті проведення зовнішньоторгових операцій (включаючи товарообмінні), які здійснюються виключно від імені і в інтересах цієї

фізичної особи, коли такі операції не здійснюються через постійне місце діяльності в Туркменістані.

До доходів із джерел в Туркменістані не відносяться виплати, що проводяться юридичною особою – резидентом Туркменістану через його філіал, представництво чи постійне представництво, що знаходиться за межами Туркменістану.

При визначені податкової бази враховуються всі доходи платника податку у звітному (податковому) періоді, отримані ним як в грошовій, так і в натуральній формах, в тому числі у вигляді товарів (робіт, послуг), а також матеріальної вигоди і соціальних благ.

Під матеріальною вигодою розуміється придбання товарів (робіт, послуг), іншого майна по пільгових цінах (тарифах), отримання кредиту за заниженою процентною ставкою та інша вигода, яку отримує платник податку, яка може бути визначена у грошовому виразі.

Податкова база враховується окремо по кожному виду доходів, стосовно яких встановлені різні ставки податку.

Не розглядаються в якості доходу від підприємницької діяльності кошти, отримані в межах початкового внеску учасником договору про спільну діяльність (товариство) при виході з такого товариства або при розподілі майна товариства між його учасниками, при його ліквідації;

майно, отримане комісіонером по договору комісії, а також за рахунок відшкодування затрат, проведених комісіонером за комітента, якщо у відповідності з умовами укладеного договору такі витрати не підлягають включенню в склад витрат комісіонера. Вказане також стосується договорів доручення чи інших подібних договорів.

Не підлягають оподаткуванню доходи:

героїв Туркменістану;

осіб, віднесених до категорії ветеранів у відповідності з Законом Туркменістану “Про статус ветеранів, гарантіях їх соціального захисту”;

осіб, які стали інвалідами в результаті бойових дій;

інвалідів дитинства, інвалідів I і II груп.

Для осіб, нагороджених медаллю “Едерменлик” сума нарахованого податку зменшується на 50 відсотків по всіх отриманих ними доходах.

Підтвердження прав осіб на отримання таких пільг здійснюється на підставі представлених ними у встановленому порядку документів (їх копій).

Не підлягає оподаткуванню дохід від роботи по найму фізичної особи, яка перебуває на державній службі іноземної держави, в якій її дохід підлягає оподаткуванню.

Податкова ставка встановлюється в розмірі 10 відсотків, якщо інше не передбачено Податковим Кодексом.

Податкова декларація представляється платниками податку, вказаними в Податковому Кодексі, не пізніше 26 числа місяця, наступного за звітним періодом, у податкову службу по місцю постановки на податковий облік в якості платника податку.

Фізичні особи, на яких не покладений обов’язок по наданню

податкової декларації, для перерахунку сум податку в цілому за податковий період мають право по закінченню такого періоду представити декларацію по податку на дохід у податкову службу за місцем проживання.

Суми податку на дохід, сплаченого резидентом Туркменістану за межами Туркменістану у відповідності з податковим законодавством інших держав, зараховуються при сплаті податку на дохід в Туркменістані.

Сума врахованого податку не може перевищувати суму податку на дохід розрахованого у відповідності з діючим Кодексом, стосовно доходу, отриманого за межами Туркменістану.

Для звільнення від сплати податку чи надання інших податкових привілеїв платник податку – нерезидент Туркменістану повинен представити у податкову службу офіційне підтвердження того, що він є резидентом держави, з якою Туркменістан уклав діючий протягом відповідного податкового періоду (або його частини) договір (угоду) про усунення подвійного оподаткування.

24.2.7. Спрощена система оподаткування доходів індивідуальних підприємців

Спрощена система оподаткування поширюється на індивідуальних підприємців, які отримують доходи від здійснення окремих видів підприємницької діяльності, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів Туркменістану.

Така система оподаткування застосовується до платника податку на підставі його заяви, яка подається у податкову службу по місцю постановки на податковий облік, у строк не пізніше десяти днів до початку періоду, в якому він планує здійснювати підприємницьку діяльність.

Спрощена система оподаткування передбачає сплату фіксованого розміру податку на дохід (фіксована патентна плата), а також податку, який нараховується з валового доходу від підприємницької діяльності (додаткова патентна плата), без зменшення на суми вирахувань, передбачених відповідними статтями Податкового Кодексу.

Фіксований розмір податку на дохід (фіксована патентна плата) по кожному виду підприємницької діяльності встановлюється Кабінетом Міністрів Туркменістану.

При здійсненні кількох видів підприємницької діяльності сплачується найбільший розмір фіксованої патентної плати.

Фіксована патентна плата сплачується до початку періоду, в якому платник податку планує здійснювати підприємницьку діяльність. Цей період не може бути менше шести місяців.

Податкова служба по місцю постановки платника податку на облік видає йому документ (патент), який свідчить про сплату фіксованої патентної плати, за формою, встановленою Головною державною податковою службою Туркменістану. Патент видається до початку періоду, в якому платник податку планує здійснювати підприємницьку діяльність.

З метою визначення доходу від реалізації товарів (робіт, послуг) встановлюється вартість товарів (робіт, послуг) у відповідності з відповідною

статтею Податкового Кодексу.

Ставка податку на дохід (додаткова патентна плата) айд підприємницької діяльності, по якій встановлена спрощена система оподаткування, встановлюється у розмірі 1 відсотка від валового доходу.

24.3. Місцеві збори

24.3.1. Збір за рекламу

Платниками збору за рекламу є фізичні і юридичні особи, які розповсюджують рекламу комерційного характеру.

Не є платниками збору за рекламу юридичні особи, які здійснюють свою діяльність у відповідності з Законом Туркменістану “Про вуглеводні ресурси”.

Об’єктом оподаткування є реклама комерційного характеру, яка розповсюджується платниками самостійно або через засоби масової інформації і рекламні агентства.

Ставка збору за рекламу встановлюється в наступних розмірах:

5 відсотків від вартості витрат на рекламу – для м.Ашгабаду;

4 відсотки від вартості витрат на рекламу – для міст, які є центрами веляятів;

3 відсотки від вартості витрат на рекламу – для інших населених пунктів.

24.3.2. Цільовий збір на облаштування території міст, селищ і сільських населених пунктів

Платниками цільового збору на облаштування території міст, селищ і сільських населених пунктів є:

а) фізичні особи – резиденти Туркменістану, які працюють за трудовим договором (контрактом) і договором цивільно-правового характеру, пов’язаним з виконанням трудових обов’язків, укладених з юридичними особами – резидентами Туркменістану, а також іноземними юридичними особами, які здійснюють свою діяльність на території Туркменістану через філіал, представництво чи постійно представництво, індивідуальними підприємцями. Вказані юридичні особи й індивідуальні підприємці визнаються податковими агентами;

б) фізичні особи – резиденти Туркменістану, не пов’язані трудовими стосунками з юридичними особами, індивідуальними підприємцями і які отримують прибутки від виконання робіт (надання послуг) по договорах цивільно-правового характеру (в тому числі від надання професійних послуг), які отримують авторські винагороди чи винагороди за створення, виконання або інше використання творів науки, літератури і мистецтва, винагороди авторам відкриття, винаходів і промислових зразків від здійснення наукової, творчої діяльності, виконання інших трудових обов’язків, а також особи, яка здійснює виробництво сільськогосподарської продукції і не входять до складу селянських об’єднань. До вказаної категорії осіб відносяться і фізичні особи, які отримують доходи від робіт по найму за кордоном чи з-за кордону;

в) фізичні особи – індивідуальні підприємці;

г) юридичні особи, в тому числі іноземні, які здійснюють свою діяльність на території Туркменістану через постійні представництва.

Не є платниками цільового збору на облаштуванні території міст, селищ і сільських населених пунктів юридичні особи, що здійснюють свою діяльність у відповідності з Законом Туркменістану “Про вуглеводні ресурси”.

Цільовий збір на облаштування території міст, селищ і сільських населених пунктів встановлюється:

Для фізичних осіб, що є індивідуальними підприємцями – 0,3 відсотки від суми виручки від реалізації товарів (робіт, послуг), але не менше 10 тисяч манатів в місяць. Для визначення реалізації товарів (робіт, послуг) застосовується відповідна стаття Податкового Кодексу;

Для інших фізичних осіб – 10 тисяч манатів в місяць;

Для селянських об'єднань – 0,5 відсотка від суми прибутку, яка приймається для нарахування податку на прибуток у відповідності з главою 5 частини II Податкового Кодексу;

Для інших юридичних осіб – 1 відсоток від суми прибутку, яка приймається для нарахування податку на прибуток у відповідності з главою 5 частини II Податкового Кодексу.

24.3.3. Збір з власників автостоянок

Платниками збору з власників автостоянок визнаються фізичні особи – індивідуальні підприємці і юридичні особи, за якими закріплені земельні ділянки, які використовуються під автостоянки за плату. При цьому такі особи є платниками збору і зобов'язані стати на податковий облік за місцем знаходження земельної ділянки, яка використовується під автостоянку.

Об'єктом оподаткування є земельна ділянка, яка виділяється платнику податку для стоянки автотранспорту за плату.

Земельна ділянка є об'єктом оподаткування з моменту початку повної чи часткової її експлуатації в якості автостоянки.

Ставка збору встановлюється за один квадратний метр площі автостоянки у розмірі:

150 тисяч манатів – для м. Ашгабад;

120 тисяч манатів – для міст, які є центрами велятів, і міст Туркменбащі і Абадан;

100 тисяч манатів – для інших населених пунктів.

24.3.4. Збір з реалізації автомобілів

Платниками збору з реалізації автомобілів визнаються юридичні і фізичні особи, які здійснюють реалізацію автомобілів на території Туркменістану.

Не є платниками збору з реалізації автомобілів юридичні особи, які є підрядниками і субпідрядниками у відповідності з Законом Туркменістану “Про вуглеводні ресурси”.

Об'єктом оподаткування є вартість реалізованих автомобілів (автобусів, вантажних і легкових автомобілів на пневматичному ході).

Ставка збору з реалізації автомобілів встановлюється у розмірі 5

відсотків.

24.3.5. Збір з власників собак

Платниками збору з власників собак є фізичні особи – власники собак (крім службових), які проживають в містах.

Збір з власників собак встановлюється у вигляді фіксованої величини у розмірі 0,4 величини мінімальної заробітної плати, встановленої по Туркменістану.

Стягнення збору покладається на органи житлово-комунального господарства. Громадяни, які мають собак, зобов'язані зареєструвати їх в цих органах в порядку і строки, встановлені органами місцевої виконавчої влади і місцевого самоврядування.

24.4. Податкова служба Туркменістану

Органами податкової служби Туркменістану є Головна державна податкова служба Туркменістану та її підрозділи у веляятах, шахерах і етрапах.

Органи податкової служби здійснюють покладені на них функції і діють в межах їх повноважень у відповідності з діючим Кодексом та іншими законодавчими актами Туркменістану.

Органи податкової служби здійснюють свою роботу у взаємодії з іншими органами державної влади і управління, місцевої виконавчої влади і місцевого самоврядування.

Органи податкової служби можуть здійснювати й інші функції, покладені на них законодавством Туркменістану. За рахунок коштів Державного бюджету Туркменістану здійснюється фінансування тільки 50 відсотків заробітної плати працівників податкової служби, що є особливістю Туркменістану.

Частина, що залишилась, заробітної плати працівників податкової служби у розмірі 50 відсотків фінансується за рахунок 50 відсотків від суми, додатково нарахованих і отриманих в Державний бюджет Туркменістану штрафних санкцій і пені за результатами документальних перевірок податкових служб. Це робиться, щоб підвищити ефективність їх роботи.

Головна державна податкова служба Туркменістану підкоряється Кабінету Міністрів Туркменістану і діє на підставі Положення про неї.

Основними функціями Головної державної податкової служби Туркменістану є:

забезпечення повного і своєчасного обліку платників податку (податкових агентів), проведення контролю за правильністю нарахувань, повнотою і своєчасністю сплати податків в Державний бюджет Туркменістану;

збір і аналіз інформації з виконання податкового законодавства, підготовка пропозицій по його удосконаленню;

видання методичних і інструктивних вказівок з питань, віднесених до її компетенції;

розгляд у встановленому порядку заяви і звернення фізичних і юридичних осіб з питань, які відносяться до компетенції органів податкової

служби;

участь у підготовці проектів договорів з питань оподаткування з іншими державами;

взаємодія з податковими органами інших держав.

Головна державна податкова служба Туркменістану організує і керує діяльністю своїх підрозділів у веляятах, шахерах і етрапах.

Порядок присвоєння персональних звань і надбавок за них до посадових окладів службовців органів державної податкової служби здійснюється Кабінетом Міністрів Туркменістану.

Посадові особи і службовці органів податкової служби мають право:

вимагати і отримувати від платника податку (податкового агента) та інших осіб, включаючи установи банків, документи та іншу інформацію за формами, затвердженими в установленому порядку, що служить підставою для нарахування і сплати податків, а також пояснення і документи, що підтверджують правильність нарахування і своєчасність сплати податків, фінансових санкцій і пені;

здійснювати податкові перевірки в порядку, встановленому податковим законодавством Туркменістану;

брати участь у перевірках спільно з іншими державними органами;

у відповідності з Податковим Кодексом і діючими законами Туркменістану оглядати при проведенні документальної податкової перевірки виробничі, складські, торгові та інші приміщення юридичних і фізичних осіб, які використовуються для здійснення підприємницької та іншої діяльності, спрямованої на отримання прибутку (доходу), а також майно, пов'язане з такою діяльністю;

здійснювати контроль за дотриманням правил застосування електронних контрольно-касових апаратів;

складати в межах своєї компетенції протоколи за справами про податкові порушення;

при ненаданні (не представленні) платником податку документів (даних) самостійно на підставі наявної інформації визначати і встановлювати суму податку, що підлягає до сплати;

викликати в органи податкової служби платників податку (податкових агентів), а також інших осіб, які мають документи і (або) інформацію, що стосується платників податку (податкових агентів).

інші права, встановлені Податковим Кодексом та іншими актами податкового законодавства Туркменістану.

Посадові особи і службовці органів податкової служби зобов'язані:

діяти у відповідності з Податковим Кодексом та іншими актами законодавства Туркменістану;

зберігати податкову таємницю і правила зберігання інформації про платників податків (податкових агентів); здійснювати в межах їх повноважень контроль за дотриманням податкового законодавства Туркменістану, вимагати від платників податку (податкових агентів) усунення виявлених порушень і контролювати виконання вказаних вимог;

в межах своєї компетенції інформувати платників податку про діючі податки, порядок і строках їх сплати, права і обов'язки платників податків (податкових агентів), а також про відповідні акти податкового законодавства Туркменістану;

поважати честь і достоїнство платників податків (податкових агентів) та інших учасників податкових право стосунків.

Посадові особи і службовці органів податкової служби несуть й інші обов'язки, встановлені Податковим Кодексом та іншими актами податкового законодавства Туркменістану.

Посадовим особам і службовцям органів податкової служби забороняється виконувати свої службові обов'язки стосовно платників податків (податкового агента):

а) якщо платник податку (податковий агент) – фізична особа чи керівник або головний бухгалтер юридичної особи доводиться близьким родичем посадовій особі або службовцю органа податкової служби;

б) до якої вони чи їхні близькі родичі мають пряму чи опосередковану фінансову належність.

Посадові особи і службовці органів податкової служби є представниками державної влади і перебувають під захистом держави. Їх законні вимоги обов'язкові для виконання платниками податків (податковими агентами) та їх законними представниками.

Перешкода виконанню посадовими особами і службовцями органів податкової служби своїх службових обов'язків, образа їх честі і достоїнства, погрози, опір, насилля чи посягання на їх життя, здоров'я та майно у зв'язку із здійсненням ними службової діяльності тягнуть за собою відповідальність, встановлену законодавством Туркменістану.

Органи, які беруть участь у податкових правовідносинах, та їх посадові особи і службовці, в тому числі й колишні працівники, залучені спеціалісти і експерти, зобов'язані зберігати таємницю даних про платників податків (податкового агента), за винятком випадків, передбачених законодавством Туркменістану.

Втрата документів, які містять дані, що складають таємницю про платника податку (податкового агента), або розголошення таких даних тягне відповідальність, встановлену законодавством Туркменістану.

Види податкових перевірок

Податкова служба проводить камеральні (попередні) і документальні податкові перевірки. Податковою перевіркою можуть бути охоплені не більше ніж п'ять податкових років діяльності платника податку (податкового агента), що передують року проведення перевірки.

Якщо при проведенні камеральних (попередніх) і документальних податкових перевірок у податкової служби виникає необхідність отримання інформації про діяльність платника податку (податкового агента), пов'язаної з іншими особами, податкова служба має право вимагати у цих осіб документи, що відносяться до діяльності платника податку чи податкового агента (зустрічна перевірка), що перевіряється

Повторна документальна податкова перевірка в порядку контролю за діяльністю податкової служби проводиться вищестоящою податковою службою на підставі постанови цієї служби.

Камеральна і документальна податкові перевірки

Камеральна податкова перевірка проводиться за місцем знаходження податкової служби на підставі податкових декларацій, фінансових звітів та інших документів, наданих платником податку (податковим агентом), які служать підставою для нарахування і сплати податку, а також інших документів і даних, які є у розпорядженні податкової служби.

Камеральна перевірка проводиться протягом тридцяти днів з дня надання платником податку податкової декларації і документів, які служать підставою для нарахування і сплати податку, уповноваженими працівниками податкової служби у відповідності з їх службовими обов'язками без будь-якого спеціального рішення керівника податкової служби.

Документальна податкова перевірка проводиться на підставі припису податкової служби, підписаного його керівником (заступником керівника). Форма припису про проведення документальної податкової перевірки затверджується Головною державною податковою службою Туркменістану.

Платнику податку вручається оригінал припису. В копії припису ставиться позначка платника податку про ознайомлення і отримання припису. Відмова платника податку від отримання припису не є підставою для відміни документальної податкової перевірки.

Платнику податку повідомляється про проведення документальної податкової перевірки не пізніше, ніж за п'ять робочих днів до початку її проведення.

Документальна податкова перевірка може здійснюватися без попереднього повідомлення у випадках, коли є достатні підстави, які вказують на ухилення від сплати податків.

Документальна податкова перевірка проводиться не частіше одного разу на рік і не може тривати більше двох місяців. У виняткових випадках вищестояща податкова служба може збільшити її тривалість до трьох місяців.

Якщо в ході документальної податкової перевірки працівник податкової служби встановлює факти, які можуть свідчити про порушення податкового законодавства Туркменістану, то у платника податку можуть бути затребувані завірені у встановленому порядку копії документів, які служать доказом таких правопорушень, або вони підлягають вилученню.

Якщо при розгляді акта документальної податкової перевірки виявляються факти податкових правопорушень, що свідчать про наявність ознак злочинів, акт документальної податкової перевірки і матеріали перевірок в строк не пізніше десяти днів після їх розгляду керівником (заступником керівника) податкової служби передаються правоохоронним органам.

Для забезпечення оперативного контролю за виконанням податкових зобов'язань податкова служба має право проводити податкові обстеження.

Податкові обстеження проводяться з метою:

збору даних про доходи та інших об'єктах оподаткування;
вивчення причин утворення заборгованості з податкових зобов'язань;
аналізу виконання податкових зобов'язань платниками податків, які користуються податковими пільгами;

Застосування передбачених законодавством Туркменістану форм і порядку податкового і бухгалтерського обліку.

Скарга на рішення податкової служби і дія її посадових осіб подається платником податку у вищестоящу податкову службу чи в казіет.

Скарга на дії службовців податкової служби подається керівнику цієї служби.

Рішення по скарзі може бути оскаржене в місячний строк з дня його отримання у вищестоящу податкову службу. У випадку недотримання з поважних причин вказаного строку він може бути продовжений вищестоящою податковою службою, по заяві особи, яка подала скаргу.

Керівник (його заступник) податкової служби, який розглядав скаргу, при наявності достатніх підстав вважати, що оскаржене рішення чи дія не відповідає законодавству Туркменістану, має право повністю або частково призупинити виконання оскарженого рішення чи дії на період розгляду скарги.

Зниження суми зараховуваного податку, яке виникло внаслідок зменшення платником податку податкової бази та інших неправомірних дій по нарахуванню податку, тягне накладення на платника податку фінансових санкцій в розмірі 40 відсотків від заниженої суми податку, не сплаченого в Державний бюджет Туркменістану.

24.5. Податкова декларація

Податкова декларація є формою податкової звітності, яка представляється платником податку, і є необхідною для нарахування і (або) сплати податку. Форми, порядок надання і заповнення податкової декларації розробляються і затверджуються Головною Державною податковою службою Туркменістану спільно з Міністерством економіки і фінансів Туркменістану.

Податкова декларація представляється кожним платником податку по кожному податку, який зобов'язаний сплачувати цей платник податку, якщо інше не передбачено діючим Кодексом.

Податкова декларація представляється у податкову службу за місцем обліку платника податку і повинна бути підписана ним, а у відповідних випадках – його законним або уповноваженим представником.

Податкова декларація може представлятися платником податку особисто, а також у вигляді поштових відправлень. Податкова служба не має права відмовляти у прийомі декларації і зобов'язана на прохання платника податку проставити відмітку на копії податкової декларації про прийняття і дату її подання. При надісланні податкової декларації поштою днем її подання вважається дата, вказана на поштовому штампелі місця відправлення. По узгодженню з податковою службою. Податкова декларація

може представлятися у вигляді електронного документа чи на іншому носії.

Податкова декларація може прийматися працівником податкової служби під диктовку, якщо платник податку не в змозі самостійно скласти податкову декларацію, провести нарахування розміру податку чи передати це зробити третій особі.

У разі виявлення платником податку у поданій ним податковій декларації не відображення чи неповного відображення даних чи помилок, що призвели до заниження (завищення) суми податку, платник податку зобов'язаний внести необхідні доповнення і зміни в податкову декларацію і представити її у податкову службу.

Податкова декларація з доповненнями та змінами, представлена в податкову службу до закінчення строку сплати податку, вважається поданою в установленій строк.

При представленні податкової декларації з доповненнями та змінами в податкову службу після закінчення строку уплати податку, але до моменту, коли платник податку дізнався про призначення документальної перевірки, платник податку звільняється від відповідальності, передбаченої Податковим Кодексом. При цьому пеня нараховується в загальновстановленому порядку.

Якщо платник податку до закінчення строку подання податкової декларації звертається з проханням про продовження строку її представлення і повністю сплачує при цьому передбачену суму податку, що визначається у відповідності зі статтею 39 Податкового Кодексу, подання податкової декларації за узгодженням з податковою службою може бути продовжено на строк до тридцяти днів.

Визначення суми податку проводиться платником податку самостійно. Діючим Кодексом передбачаються випадки, коли нарахування податку покладається на податкового агента, податкову службу та інші уповноважені органи, які беруть участь у податкових правовідносинах.

Визначення суми податку для кожного виду податку проводиться в порядку, встановленому Податковим Кодексом чи іншими актами податкового законодавства Туркменістану.

Визначення суми податку проводиться податковою службою по результатах проведення камеральної перевірки.

При визначенні суми податку податковими агентами, уповноваженими органами, які беруть участь у податкових правовідносинах, нарахована сума податку визнається встановленою.

Підставою для встановлення суми податку може бути:

- інформація, яка міститься в податкових деклараціях платника податку;
- дані обліку об'єктів оподаткування;
- матеріали податкових перевірок, аудиту;
- інша інформація, яка має значення для оподаткування.

Інформація для нарахування податку, яка отримана з порушенням законодавства Туркменістану, не може бути підставою для встановлення податку.

Сума податку, вказана платником податку в податковій декларації,

визнається встановленою, якщо податкова служба у строки, встановлені для вручення повідомлення про результати камеральної перевірки, не повідомила платнику податку про необхідність внесення змін у нараховану суму податку.

Податкова служба визначає і встановлює дійсну суму податку, якщо виходячи з виявлених фактичних обставин і сутності здійснюваних операцій, які мають значення для оподаткування, витікає, що юридична форма угоди чи послідовності угод призводить до уникнення від сплати податків.

Податкова служба також має право при наявності фактів, які свідчать про наміри платника податку ухилитися від оподаткування, достроково провести нарахування і встановлення податку і зажадати негайної його сплати.

Податкова база визначається для відповідного податкового (звітного) періоду по кожному об'єкту оподаткування і може представляти собою його вартісну, фізичну чи іншу характеристику. Об'єкт оподаткування і порядок визначення податкової бази встановлюються Податковим Кодексом по кожному виду податку.

Запитання для самоперевірки

1. Які особливості побудови фінансової системи Туркменістану ви можете назвати?
2. Які основні податкові доходи бюджету країни?
3. Назвіть основні прямі податки в Туркменістані.
4. Назвіть основні непрямі податки в країні.

Розділ 25. Податкова система Киргизької Республіки

25.1. Загальні основи побудови та функціонування податкової системи країни

Податкова система країни, як і інших країн Середньої Азії, базується на податкових доходах від виробництва електроенергії, видобутку корисних копалин, виробництва та експорту бавовни.

Податковий Кодекс Киргизької республіки був прийнятий в кінці червня 1996 р.

Податковий Кодекс країни є зведенням законоположень по всіх податках, їх адмініструванню, податкових діях платників податків на території Киргизької Республіки, за винятком митного мита, зборів і платежів, які регулюються митним законодавством.

Особливості оподаткування суб'єктів малого підприємництва і вільних економічних зон, а також суб'єктів, які сплачують податки та інші платежі на умовах угод про поділ продукції, регулюються відповідними законами Киргизької Республіки про них.

Положення Податкового Кодексу застосовується стосовно всіх податків, які вводяться в дію у відповідності з цим Кодексом..

В республіці стягуються наступні податки:

- 1) загальнодержавні, за якими ставки податків, об'єкти оподаткування, платники податків, методи збору визначаються Податковим Кодексом;
- 2) місцеві, які застосовуються місцевими кенешами у відповідності з Податковим Кодексом.

Право введення чи відміни податків на території Киргизької Республіки належить виключно Жогорку Кенешу Киргизької Республіки (Парламенту).

Заборгованість по податках, зборах, нарахованих відсотках і штрафних санкціях списанню не підлягають.

Рішення про реструктуризацію заборгованості господарюючих об'єктів по податкових платежах, нарахованих відсотках, фінансових і штрафних санкціях приймається окремим законом по представленню Уряду Киргизької Республіки.

Всі проекти внесення поправок у Податковий Кодекс підлягають попередній експертній оцінці Міністерства фінансів країни до їх розгляду Урядом і Жогорку Кенешем Республіки.

Проекти законів про введення чи відміну податків, про звільнення від їх сплати приймаються тільки за згодою Уряду Киргизії.

Забороняється включати питання податків в інші закони, крім випадків, передбачених частиною 2 статті 1 діючого Кодексу.

Законодавчі акти Республіки, які вносять зміни і доповнення у діючий Кодекс по встановленню нових податків та інших обов'язкових платежів в бюджет, зміні ставок і податкової бази діючих податків та інших обов'язкових платежів до бюджету, можуть бути прийняті не пізніше 1 листопада поточного року і введені в дію не раніше 1 січня року, наступного

за роком їх прийняття.

Внесення змін і доповнень в акти податкового законодавства по вказаних питаннях, які передбачають вступ їх в силу протягом поточного податкового року, допускається, якщо інше не передбачено даною статтею, тільки одночасно з внесенням змін і доповнень в закон про республіканський бюджет на поточний податковий рік.

Положення міждержавних договорів та інших актів, ратифікованих Президентом Киргизької Республіки чи Жогорку Кенешем Республіки, учасником яких є Киргизія, мають пріоритет перед положеннями діючого Кодексу.

Угоди про поділ продукції при користуванні надрами, затвержені Жогорку Кенешем Республіки, мають пріоритет перед положеннями діючого Кодексу, у випадку, якщо другою стороною є юридичні і фізичні особи Республіки.

При нарахуванні податків виручка і всі кошти, які надходять в іноземній валюті, а також витрати в іноземній валюті, що підлягають вирахуванню, перераховуються на соми за офіційним курсом Національного банку Киргизької Республіки на день здійснення операцій з валютою.

Міністерство фінансів Киргизької Республіки зобов'язане розробляти і видавати інструкції і методичні вказівки у відповідності з Податковим Кодексом та іншими законодавчими актами по податках і доводити їх до платників податків через засоби масової інформації.

25.2. Види податків і зборів в країні

25.2.1. Прибутковий податок з фізичних осіб

Платниками прибуткового податку є всі фізичні особи резиденти і нерезиденти Киргизії, які мають дохід.

Члени селянських і фермерських господарств, їх об'єднань, асоціацій та інших сільськогосподарських формувань, для яких земля є основним засобом виробництва і основним джерелом доходу, сплачують ПДВ у відповідності з вимогами статті 127 Податкового Кодексу і земельний податок.

Об'єктом оподаткування є дохід, який нараховується як різниця між сукупним річним доходом платника податку і вирахуваннями, передбаченими Податковим Кодексом.

До сукупного річного доходу відносяться всі види доходів, отримані в грошовій і натуральній формі, а також у формі робіт і послуг:

- 1) від зайнятості, включаючи заробітну плату та інші форми доходу, отриманого в якості трудової компенсації. Інші форми доходу від зайнятості включають отримання:
 - (1) плати (у будь-якій формі) за надання будь-якого рухомого і нерухомого майна;
 - (2) доходів від реалізації нематеріальних активів (немайнових прав) другій особі;
 - (3) скидки на придбання товарів;
 - (4) страхової суми по договорах страхування чи грошові виплати в

тому ж розмірі за рахунок коштів роботодавця, за винятком виплат по страховому випадку (події) в частині основних засобів в межах їх балансової вартості, у випадку направлення цих виплат на відновлення основних коштів чи придбання аналогічного виду основних засобів;

- (5) інші види пільг, за винятком встановлених законодавством.
 - 2) від інвестицій і економічної діяльності, отримані у вигляді:
 - (1) доходів по відсотках, крім раніше обкладених податком біля джерела виплати в Республіці;
 - (2) дивідендів, крім раніше обкладених податком біля джерела виплати в Киргизії;
 - (3) виручки від реалізації;
 - а) (Виключений)
 - б) активів, які не підлягають амортизації з урахуванням коректування їх вартості на інфляцію;
 - (4) грошових, натуральних виплат, а також послуг, товарів, скидок і пільг від будь-якої економічної діяльності;
 - (5) матеріальної вигоди, отриманої платником податку у вигляді позитивної різниці між відсотком, який дорівнює обліковій ставці Національного банку Киргизької Республіки на дату підписання договору позички (кредиту), і відсотком по позичкам (кредитам), що представляються йому юридичними і фізичними особами.
- 3) доходи з будь-яких джерел, за винятком випадків звільнення від оподаткування, передбачених діючим Кодексом.

Сукупний річний дохід включає суми, перераховані третій стороні в якості:

- 1) взаєморозрахунку по заборгованостях платника податку третій стороні;
- 2) розрахунку у зв'язку з прямими чи опосередкованими витратами, понесені третьою стороною за платника податку.

Сукупний річний дохід платника податку фізичної особи-резидента складається із доходів, отриманих платником податку на території Киргизької Республіки і за її межами.

Сукупний річний дохід платника податку фізичної особи-нерезидента складається із доходу, отриманого із джерела, що знаходиться в Киргизькій Республіці.

До складу оподатковуваного сукупного річного доходу не включаються суми дооцінки товарно-матеріальних цінностей.

Не включаються до складу сукупного річного доходу суми отриманих іпотечних кредитів.

Із сукупного річного доходу вираховуються наступні затрати платника податку, пов'язані з його отриманням:

- 1) на оплату праці;
- 2) на надання матеріальних і соціальних пільг працюючим;

- 3) на оплату посередницьких послуг брокерів, дилерів і інвестиційних фондів по інвестуванню коштів в цінні папери;
- 4) всі інші підприємницькі витрати, пов'язані з отриманням доходу;
- 5) на страхування активів, пов'язаних з економічною діяльністю.

Кожний платник податку має право на щомісячні вирахування із сукупного доходу у розмірі шести з половиною місячної мінімальної заробітної плати протягом року.

Платник податку має право на додаткове щомісячне вирахування із сукупного доходу:

- 1) на кожного утриманця в сім'ї – по одній мінімальній місячній заробітній платі;
 - 2) на жінку-матір в сім'ї платника податку, яка народила і виховала 4 і більше дітей, додатково до пункту 1) даної частини статті 76 – однієї мінімальної місячної заробітної плати протягом року.
3. У випадку, якщо платник податку має державне почесне звання, йому дозволяється вирахування, крім передбачених частинами 1 і 2 статті 76, ще однієї мінімальної місячної заробітної плати протягом року.
4. Вирахування згідно частини 2 статті 76 можуть здійснюватися стосовно окремого утриманця і жінки-матері, вказаній в підпункті 2) частини 2 статті 76 тільки одним платником податку, який має найбільший оподатковуваний дохід, який склався до цих вирахувань.
5. Право додаткового вирахування за кожний місяць податкового року мають:
- 1) інваліди і учасники Громадянської, Великої Вітчизняної війн, війни в Афганістані та в інших країнах, а також інваліди I і II груп в розмірі 4-кратного мінімального місячного заробітку;
 - 2) вдови загиблих військовослужбовців, які брали участь за міждержавними угодами у війні в Афганістані і в інших країнах, а також інваліди III групи – у розмірі 3-кратного мінімального місячного заробітку;
 - 3) особи (в тому числі тимчасово направлені або відряджені), які приймали участь в ліквідації наслідків аварії в межах зони відчуження чи зайняті на експлуатації чи інших роботах на Чорнобильській АЕС – в розмірі 4-кратного мінімального місячного заробітку.
6. Платник податку, який залишає Киргизьку Республіку, у випадку дії на нього частин даної статті, має право на відповідні вирахування за кожний повний місяць, протягом якого він був фізичною особою-резидентом в Киргизькій Республіці.
- Оподатковуваний дохід, за винятком відсотків, біля джерела виплати – фізичної особи – підлягає оподаткуванню за наступними ставками в залежності від сукупного річного доходу, отриманого в календарному році:
- 1) до 50-кратної мінімальної річної заробітної плати – 10 відсотків із суми доходу;
 - 2) вище 50-кратної мінімальної річної заробітної плати – сума податку з 50-кратної мінімальної заробітної плати плюс 20 відсотків з суми, що перевищує її.

25.2.2. Податок на прибуток юридичних осіб

Платниками податку на прибуток є:

1) всі юридичні особи – резиденти, які здійснюють економічну діяльність і отримують прибуток від джерела доходів як в Киргизькій Республіці, так і за її межами;

2) всі юридичні особи – нерезиденти, які здійснюють економічну діяльність в складі постійного закладу Киргизької Республіки і отримують прибуток від джерела доходів в Киргизькій Республіці.

2. Юридична особа підлягає оподаткуванню окремо від своїх засновників.

3. Прибуток, отриманий простим товариством (або консорціумом), розглядається як прибуток учасників і оподатковується у кожного з них. До сукупного річного доходу належать всі види доходів як в грошовій, так в натуральній формі, а також у формі робіт і послуг.

Із сукупного річного доходу юридичних осіб вираховуються наступні затрати, пов'язані з його отриманням:

- 1) на оплату праці;
- 2) на надання матеріальних і соціальних пільг працюючим;
- 3) інші підприємницькі витрати, пов'язані з отриманням доходу;
- 4) на страхування активів, пов'язаних з економічною діяльністю;
- 5) збитки від курсових різниць по операціях з іноземною валютою.

Прибуток юридичної особи підлягає оподаткуванню за ставкою 20 відсотків.

Прибуток товариства інвалідів I і II групи, а також підприємств Киргизького товариства сліпих і глухих, в яких інваліди, сліпі і глухі складають не менше 50 відсотків від загальної кількості зайнятих, обкладається податком за нульовою ставкою. Перелік вказаних підприємств визначається Урядом Киргизії.

Відсотки, що виплачуються юридичним особам, обкладаються податком біля джерела виплати за ставкою 10 відсотків від належної їм суми.

Норма частини 1 статті 108 не застосовується до відсотків, які отримують банки-резиденти або отримані ними за рахунок володіння державними цінними паперами, за винятком відсотків, отриманих по договорах фінансової оренди (лізингу).

Відсотки, раніше обкладені податком біля джерела в Республіці, не підлягають включенню в суму відсотків, що оподатковуються, при наявності документів, які підтверджують сплату даного податку.

Отриманий із джерела на території Республіки дохід нерезидента, не пов'язаного з постійним закладом в Киргизії, підлягає оподаткуванню у джерела виплати без здійснення вирахувань за наступними ставками:

- 1) дивіденди і відсотки – 10 відсотків;
- 2) страхові платежі, отримані за договорами страхування чи перестрахування ризиків – 5 відсотків;
- 3) авторські гонорари – 30 відсотків.

Доходи по роботах і послугах, виконаних і наданих платником

податку–нерезидентом на території Республіки, підлягають оподаткуванню біля джерела виплати без здійснення вирахувань, за винятком податку на додану вартість, який підлягає вирахуванню. До таких доходів належать (відносяться) доходи:

- 1) від телекомунікаційних або транспортних послуг в міжнародному зв'язку і перевезеннях між Киргизією та іншими державами – 5 відсотків;
- 2) від послуг з управління і консультування послуг – 30 відсотків;
- 3) від інших послуг і робіт – 30 відсотків.

3. Податки біля джерела виплати застосовуються незалежно від того, проведений платіж в середині чи за межами Республіки.

Звільняються від оподаткування прибуток громадських організацій від благодійної діяльності (прибуток від інших видів діяльності оподатковується у загальноствановленому порядку) і прибуток виправно-трудова закладів Міністерства юстиції Киргизії і кредитних союзів (спілок).

Податок на прибуток зареєстрованих підприємств з іноземними інвестиціями (спільне підприємство) стягується у відповідності з Законом про інвестиції.

Сукупний річний дохід юридичної особи зменшується на суму безкоштовно переданого активу, включаючи грошові кошти і майно (по балансовій вартості), благодійним і бюджетним організаціям протягом податкового року в розмірі, який не перевищує 5 відсотків оподатковуваного доходу платника податку при умові, що ці активи не використовуються на користь юридичної особи, яка їх передала.

Звільняються від оподаткування дивіденди, отримані юридичними особами – резидентами Республіки.

Юридична особа, основною діяльністю якої є страхування чи перестрахування власності та інші види страхування, обкладається податком, що становить 5 відсотків загальної суми страхових платежів, що надійшли.

25.2.3. Податок на додану вартість

Податок на додану вартість (далі – ПДВ) представляє собою форму стягнення в дохід бюджету частини вартості всіх обкладених ПДВ поставок на території Киргизії, включаючи імпорتنі поставки в Республіку.

Адміністрування ПДВ з оподатковуваних поставок і з оподатковуваного імпорту здійснюється Комітетом по доходах при Міністерстві фінансів країни.

Податком на додану вартість обкладаються:

- 1) обкладені поставки;
- 2) обкладені імпорт.

Сплата податку на додану вартість проводиться за ставкою 20 відсотків і застосовується до обкладеної вартості обкладених поставок і обкладеного імпорту товарів, за винятком поставок, які підлягають оподаткуванню ПДВ за нульовою ставкою.

Сума податку на додану вартість, яка підлягає сплаті платником в бюджет, визначається як різниця між сумою податку, що підлягає до сплати

по всіх обкладених поставках, здійснюваних ним в податковий період, і сумою податку по матеріальних ресурсах, які підлягають заліку, у той же податковий період.

При сплаті ПДВ в бюджет обкладеним суб'єктам надається право заліку суми ПДВ, сплаченої або яка підлягає сплаті за придбані матеріальні ресурси, які використовуються у виробничих цілях для створення обкладених поставок, якщо інше не передбачено Податковим Кодексом. При цьому не підлягають заліку суми податку на додану вартість, сплачені чи такі, що підлягають сплаті за придбані матеріальні ресурси, що використовуються для виробництва товарів, виконання робіт і надання послуг, звільнених від сплати ПДВ.

За винятком випадків, передбачених положеннями Податкового Кодексу, податком на додану вартість, сплаченому за придбані матеріальні ресурси, роботи і послуги, підлягають заліку:

- 1) по всіх обкладених поставках товарів, виконаних робіт і наданих послуг одними суб'єктами на адресу інших суб'єктів, що підлягають оподаткуванню протягом податкового періоду;
- 2) при здійсненні суб'єктом, який підлягає оподаткуванню, всього оподаткованого імпорту товарів за податковий період;
- 3) по всіх оподатковуваних поставках робіт і послуг, що здійснюються на території Киргизії нерезидентом, не пов'язаним з постійним закладом в Республіці, на адресу оподатковуваних суб'єктів протягом податкового періоду.

Звільняються від ПДВ наступні імпортовані товари, речі та інші предмети:

- 1) такі, що поставляються для надання допомоги при ліквідації наслідків стихійних лих, озброєних конфліктів і нещасних випадків;
- 2) такі, що поставляються в якості гуманітарної допомоги, грантів в порядку, визначеному Урядом Киргизії;
- 3) імпортовані, якщо вони були раніше експортовані цим же імпортером;
- 4) імпортовані тимчасово під гарантію, що вони будуть експортовані без змін в строки, встановлені митним законодавством;
- 5) помилково доставлені товари і повернені першому експортеру;
- 6) товари, що перетинають територію Киргизії транзитом;
- 7) товари, призначені для офіційного користування іноземними службовцями і представництвами, товари для особистого користування членами дипломатичного, адміністративного і технічного персоналу таких представництв, включаючи членів їх сімей, але не призначені для перепродажу;
- 8) акцизні марки і валюта, крім валюти, яка використовується у нумізматичних цілях;
- 9) спеціалізовані товари для інвалідів у відповідності з переліком, визначеним Урядом Республіки.

3. Звільняються від ПДВ наступні товари:

- 1) лікарські засоби;

- 2) навчальні посібники і шкільні приналежності, наукові видання згідно з переліком, затвердженим Урядом Республіки у відповідності з товарною номенклатурою зовнішньоекономічної діяльності;
- 3) дитяче харчування;
- 4) технологічне обладнання, що ввозиться в якості внеску в статутні капітали (фонди), а також за договорами фінансової оренди (лізингу) згідно з переліком, затвердженим Урядом Киргизії у відповідності з товарною номенклатурою зовнішньоекономічної діяльності.

Експорт товарів, робіт і послуг є поставкою з нульовою ставкою ПДВ, за винятком експорту золотого сплаву і рафінованого золота.

25.2.4. Акцизний податок

Акцизними податками (акцизами) обкладаються товари, які вироблені на території Киргизії і імпортуються на територію Республіки.

Експортовані підакцизні товари не обкладаються акцизами при умові підтвердження товаровиробником вивозу товарів на експорт, за винятком експорту в інші держави – учасники СНД і випадках, передбачених міжнародними договорами, учасником яких є Киргизія, якщо інше не передбачено в діючій статті.

Експорт підакцизних товарів в держави – учасники СНД, які застосовують стосовно Республіки принцип країни призначення, не обкладаються акцизами при умові підтвердження товаровиробником вивозу товарів на експорт.

Платниками акцизного податку є всі юридичні і фізичні особи, які виробляють підакцизні товари на території Киргизії або імпортують підакцизні товари, чи здійснюють ігорний бізнес на території Республіки, якщо інше не передбачено у діючому розділі Кодексу.

Перелік підакцизних товарів

Підакцизними товарами вважаються товари вироблені на території Республіки або імпортовані на територію країни:

- 1) спирт етиловий питний і спирт етиловий очищений, вироблений з харчової сировини;
- 2) горілка;
- 3) лікєро-горілчані вироби;
- 4) міцні напої, соки і бальзами;
- 5) вина;
- 6) коньяки;
- 7) шампанські вина;
- 8) пиво;
- 9) виноматеріали;
- 10) тютюнові вироби;
- 11) інші вироби, що містять тютюн;
- 12) ювелірні вироби із золота, платини чи срібла;
- 13) вичинені і не вичинені хутрові шкірки (крім шкіри кролика, кроля,

- оленя, собаки і овчини);
- 14) вироби з натурального хутра, включаючи пальта, жакети, накидки, палантини, боа, шарфи, головні убори і коміри, шуби, палантини (крім виробів із шкіри кроля, оленя, собаки і овчини);
 - 15) пальта, жакети з застосуванням оздоблення з хутра (за винятком хутра кроля, кроля, оленя, собаки і овчини);
 - 16) одяг з натуральної шкіри;
 - 17) вироби із кришталю, кришталеві освітлювальні прилади;
 - 18) вогнепальна і газова зброя (крім придбаної для потреб органів державної влади);
 - 19) нафтопродукти;
 - 20) кава і какао;
 - 21) килими і килимові вироби.

Ставки акцизного податку (акцизів) приймаються щорічно по представленню Уряду Республіки Законодавчим зборам Жогорку Кенеша Киргизії окремим законом і схвалюються Зборами народних представників Жогорку Кенеша Республіки. Ставки акцизного податку (акцизів) затверджуються у грошовому виразі на одиницю фізичного об'єму або у відсотках до вартості товару.

Об'єктом оподаткування для товарів вітчизняного виробництва є вартість, яка визначається по цінах, що не включають акцизи, по яких виробник постачає даний товар чи фізичний об'єм готової продукції.

Акцизи, які підлягають перерахуванню до бюджету, зараховуються банком у відповідні бюджети в день отримання платіжного доручення (розпорядження). За несвоєчасне перерахування банком акцизів у відповідні бюджети банк несе відповідальність у відповідності з Податковим Кодексом.

Звільнення від акцизів

Акцизами не обкладаються підакцизні товари, імпортовані фізичними особами за нормами, затверджених Урядом країни.

Звільняються від сплати акцизу нижче перераховані імпортовані товари:

- 1) підакцизні товари, необхідні для експлуатації транспортних засобів, які здійснюють міжнародні перевезення вантажів, багажу і пасажирів, під час перебування в дорозі і в пунктах проміжної зупинки, а також придбані з кордоном для ліквідації аварії (поламки);
- 2) товари, які виявились в результаті пошкодження до пропуску їх через митний кордон Республіки непридатними до використання в якості виробів і матеріалів;
- 3) товари, що ввозяться як гуманітарна допомога в порядку, визначеному Урядом країни;
- 4) товари, що ввозяться у благодійних цілях по лінії держави, урядів, міжнародних організацій, включаючи надання технічного сприяння;
- 5) конфісковані цінності, а також цінності, що перейшли за правом спадкування державі;
- 6) товари, ввезені для офіційного користування іноземними дипломатичними

і рівними до них представництвами, а також для особистого користування їх персоналу, включаючи членів їх сімей, що проживають разом з ними, і звільнені у відповідності з міжнародними договорами, учасником яких є Республіка;

- 7) товари, які переміщуються через митний кордон Киргизії, що звільняються в рамках митних режимів, встановлених митним законодавством країни, за винятком режиму “Випуск товарів для вільного обігу”.

25.2.5. Земельний податок

Земельний податок – форма обов’язкової щорічної виплати в республіканський і місцеві бюджети за право користування земельною ділянкою.

Об’єктом оподаткування є земельні ділянки.

Оподаткуванню підлягають сільськогосподарські угіддя і землі:

- 1) населених пунктів;
- 2) промисловості, транспорту, зв’язку, іншого призначення, включаючи землі оборонного призначення;
- 3) природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного і історико-культурного призначення;
- 4) лісового фонду;
- 5) водного фонду;
- 6) запасу.

Платниками земельного податку є землекористувач незалежно від форм власності, право землекористування яких завірено спеціальним документом встановленого зразку “державним актом, тимчасовим посвідченням, свідоцтвом на право користування ділянкою чи часткою”.

Розмір земельного податку по сільськогосподарських угіддях встановлюється в залежності від якості (родючості) земель, місця розташування і площі земельної ділянки, а по землях несільськогосподарського призначення, у відповідності зі статтею Податкового кодексу встановлюється також як і для сільськогосподарського призначення відповідної категорії, але з урахуванням інфраструктури і різної містобудівельної цінності.

Базові ставки земельного податку і порядок його сплати приймаються щорічно по представленню Уряду Республіки Законодавчими зборами Жогорку Кенеша Киргизії окремим законом і схвалюються Зборами народних представників Жогорку Кенеша країни.

Порядок і умови стягнення податку за користування земельними ділянками, наданими іншими державами, визначаються за домовленістю між Республікою і відповідними державами з наступним затвердженням Жогорку Кенешем Киргизії.

Для населених пунктів і сільськогосподарських угідь, віднесених Законодавчими зборами Жогорку Кенеша Республіки до високогірних і віддалених, при сплаті земельного податку встановлюються пільги у розмірі 50 відсотків від базової ставки земельного податку для даного району.

Не підлягають оподаткуванню:

- 1) землі заповідників, резерватів, природних, національних і дендрологічних парків, ботанічних і зоологічних садів, заказників, пам'ятників природи, об'єктів історико-культурного призначення, нерозподілені землі запасу, зайняті смугою спостереження вздовж державного кордону, земля загального користування населених пунктів, зайняті захисними лісопосадками, водного і лісового фондів, землі шляхів сполучення, продуктопроводів, ліній зв'язку і електропередачі, а також земельні смуги вдовж доріг і споруд, які вводяться з метою підтримання в експлуатаційному стані вказаних об'єктів, за винятком наданих для сільськогосподарського використання чи іншої підприємницької діяльності;
- 2) землі кладовищ;
- 3) скотопрогонів і зупиночних майданчиків для худоби;
- 4) землі підприємств, організацій і закладів, які фінансуються за рахунок бюджету;
- 5) землі організацій інвалідів, учасників війни і прирівнених до них осіб, благодійних організацій і виправно-трудових закладів Міністерства юстиції Республіки;
- б) землі товариства сліпих і глухих;
- 7) землі підприємств, закладів, організацій, а також громадян, які отримали для сільськогосподарських потреб землі, які вимагали рекультивациі, на строк, встановлюється місцевими кенешами.

Звільняються від сплати земельного податку за користування присадибними ділянками, ділянками садівничих дачних товариств:

1) інваліди і учасники Громадянської, Великої Вітчизняної війни, військовослужбовці, які брали участь за міждержавними угодами у війні в Афганістані та в інших країнах, учасники ліквідації аварії Чорнобильської АЕС, а також інваліди з дитинства, інваліди 1 і 11 групи і особи, які мають почесні звання;

2) члени сімей військовослужбовців і працівників правоохоронних органів, які загинули чи зникли безвісти при виконанні службових обов'язків (діти до повноліття);

3) чоловіки і жінки, які досягли пенсійного віку;

4) багатодітні сім'ї, які мають 4 і більше неповнолітніх дітей.

За рішенням місцевих кенешів надаються пільги по сплаті земельного податку у вигляді повного або часткового звільнення на певний строк:

- 1) землекористувачу, у якого частина земель входить в охоронні, санітарні, прибережні, водоохоронні зони, в залежності від ступеня обмеження господарської діяльності;
- 2) у випадках, коли землекористувач зазнав матеріальних збитків внаслідок стихійних та інших лих, строком до 3-х років.

25.2.6. Види місцевих податків і зборів

Курортний податок

Платниками курортного податку є фізичні особи, які прибувають в курортні місцевості. Перелік курортних місцевостей визначається Урядом Республіки.

Районний кенеш, на території якого знаходяться курортні місцевості, визначає розмір ставки податку, який не може перевищувати 3 відсотки від плати за кожний день проживання в санаторіях, будинках відпочинку, пансіонатах, готелях чи інших закладах готельного типу і 10 відсотків від встановленого законом розміру мінімальної місячної заробітної плати за кожний день проживання в будинках (квартирах).

Від сплати курортного податку звільняються:

- 1) діти у віці до 16 років;
- 2) інваліди I і II груп і супроводжуючі їх особи, пенсіонери;
- 3) (виключений Законом КР від 7 грудня 2001 року №106).
- 4) особи, що працюють в бюджетних організаціях і які прибули в курортні місцевості за службовими відрядженнями, на навчання і постійне місце проживання;
- 5) діти, які приїхали до батьків, що постійно проживають в курортній місцевості;
- 6) військовослужбовці та їх сім'ї, що відпочивають в санаторіях.

Курортний податок сплачується платниками податку по місцю їх тимчасового проживання не пізніше, ніж в триденний строк з дня прибуття. При зміні місця проживання у межах курортної місцевості податок повторно не стягується.

Курортний податок стягується:

- 1) адміністрацією санаторіїв, будинків відпочинку, пансіонатів, готелів чи інших закладів готельного типу одночасно з реєстрацією прибулих;
- 2) квартирно-посередницькими організаціями при направленні осіб на поселення в будинки (квартири) громадян.

Суми курортного податку перераховуються у відповідний місцевий бюджет щомісячно до 20 числа місяця, наступного за звітним.

Податок на рекламу

Платниками податку є підприємства і організації незалежно від форм власності, юридичні особи – резиденти і юридичні особи–нерезиденти, їх філіали, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи, за місцем розміщення реклами, і фізичні особи–резиденти і фізичні особи – нерезиденти, що здійснюють рекламні послуги.

Ставка податку встановлюється у розмірі, що не перевищує 3-х відсотків вартості рекламних послуг.

Кошти від податку на рекламу зараховуються в бюджет місцевого

органу влади по місцю джерела виплат.

Збір з власників собак

Платниками збору є фізичні особи, які утримують собак в будинках загального користування.

Громадяни, які утримують собак, зобов'язані зареєструвати їх в органах, визначених рішенням місцевого органу державної влади.

Підставою для звільнення власника службової собаки від сплати збору є документ, який підтверджує необхідність її утримання.

Ставка збору встановлюється у розмірі, що не перевищує двох мінімальних місячних заробітних плат в рік на одну голову, і сплачується у відповідний бюджет один раз в рік до 1 квітня поточного року.

Збір за право проведення місцевих аукціонів і лотерей, конкурсів і виставок, що проводяться в комерційних цілях.

Збір вносять організатори (продавці товару) місцевих аукціонів і лотерей, конкурсів і виставок, що проводяться в комерційних цілях, у розмірах, що не перевищує 10 відсотків від суми призового фонду комерційних конкурсів і виставок, від суми реалізованих товарів, заявлених до аукціону, або суми реалізованих лотерейних квитків.

Збір за паркування автотранспорту

Платниками збору є юридичні і фізичні особи, які здійснюють паркування автомашин у спеціально обладнаних або відведених місцевими державними адміністраціями для цих цілей місцях. Збір здійснюється шляхом придбання водіями квитанцій встановленого зразку.

Ставка збору встановлюється рішенням районного, міського кенеша в залежності від ступеня благоустрою міста і тривалості стоянки, але не більше 3 відсотків від розміру мінімальної місячної заробітної плати.

Податок за право користування місцевою символікою

Платниками податку є як юридичні, так і фізичні особи – виробники продукції, на якій використана місцева символіка, яка затверджена відповідним місцевим кенешем (герби, види міст, місцевостей, історичних пам'ятників).

Ставка податку встановлюється у розмірі, що не перевищує 0,1 відсотка вартості реалізованої продукції. Сплата податку у відповідний бюджет проводиться до 20 числа місяця, наступного за звітним.

Дозвіл на право використання місцевої символіки дає місцева державна адміністрація.

Ставка податку може встановлюватися окремо для підприємства чи фізичної особи на кожний вид продукції з використанням місцевої символіки.

Збір з угод, які здійснюються на товарно-сировинних біржах

Платниками зборів є юридичні особи, розташовані на території, підвідомчої місцевому органу влади, який прийняв рішення про введення цього збору, а також фізичні особи, які приймають участь в угодах з реалізації продукції (послуг) через біржі (незалежно від розташування біржі).

Ставка збору встановлюється в розмірі, що не перевищує 0,1 відсотка суми угоди. Сплата збору у відповідний бюджет проводиться щомісячно до 20 числа місяця, наступного за звітним.

Збір за вивіз сміття з територій населених пунктів

Платниками збору є юридичні і фізичні особи (власники будівель).

Розмір ставки збору визначається в містах і районах рішеннями місцевих кенешів, у селищах, селах – на зборах і сходах громадян в залежності від закріпленої площі і чисельності працюючих на підприємстві (для юридичних осіб), розміру будівель, числа жителів будинку (для фізичних осіб), але не більше 25 відсотків розміру мінімальної місячної заробітної плати і сплачується у відповідний бюджет один раз в рік до 1 квітня поточного року.

Податок з громадян, які вирощують квіти в тепличних умовах і реалізують їх населенню

Платниками податку є фізичні особи, які займаються вирощуванням квітів в тепличних умовах і реалізують їх населенню.

Об'єктом оподаткування є доходи від реалізації. Розмір податку визначається місцевим кенешем, а порядок і строки його сплати місцевою державною адміністрацією. Сума податку зараховується в бюджет місцевого органу влади за місцем знаходження платника.

Готельний податок

Платниками податку є фізичні особи, які проживають в готелях. Готельний податок встановлюється в тих місцевостях, де не встановлений курортний податок.

Місцевий кенеш визначає конкретний розмір ставки податку, який не може перевищувати 2 відсотки вартості за кожний день проживання в готелі.

Податок на право полювання і рибальства

Платниками податку є фізичні особи, які займаються полюванням і рибальством.

Ставка податку, яка встановлюється місцевими кенешами, не може перевищувати 30 відсотків від встановленого законом розміру мінімальної місячної заробітної плати.

Податок з туристів, які виїжджають у далеке зарубіжжя

Платниками податку є фізичні особи, які виїжджають в далеке

зарубіжжя.

Ставка податку, яка встановлюється місцевими кенешами, не може перевищувати 20 відсотків від встановленого законом розміру мінімальної місячної заробітної плати.

Оподаткування відеосалонів і концертно-видовищних заходів

Платниками податку є юридичні і фізичні особи, які мають відеосалони, що проводять масові концертно-видовищні заходи на відкритих майданчиках, стадіонах і в палацах спорту, а також ті, що здійснюють відеопоказ на них.

Ставка податку встановлюється місцевими кенешами в залежності від кількості посадочних місць на відкритих майданчиках, стадіонах, в палацах спорту, у відеосалонах.

Податок за надання платних послуг населенню і з роздрібних продаж

Платниками податку є юридичні і фізичні особи.

Ставка податку встановлюється місцевими кенешами в залежності від вартості наданих послуг населенню, від товарообороту роздрібною торгівлі в розмірі до 4 відсотків.

Податок на нерухоме майно

Податок на нерухоме майно є місцевим щорічним податком і встановлюється в усіх містах, приміських і курортних зонах Киргизської Республіки

Податок на нерухоме майно вводиться на території міста, приміських зон і на території оздоровчих закладів в курортних зонах рішенням міського (місцевого) кенеша.

Податок на нерухоме майно повністю надходить до бюджету відповідного міста, населеного пункту Киргизської Республіки.

Платниками податку на нерухоме майно є фізичні і юридичні особи, в тому числі міжнародні організації, а також їх відокремлені підрозділи, утворені у відповідності з законодавством іноземних держав, що мають у власності нерухоме майно на території міст Республіки.

При здачі в оренду нерухомого майна (його частки) організацією, яка фінансується за рахунок коштів державного бюджету, платником податку на нерухоме майно є орендатор. При цьому податок на нерухоме майно стягується і перераховується в бюджет організацією, яка здає це майно (його частку) в оренду.

Якщо власника нерухомого майна неможливо визначити чи встановити його місцезнаходження, платником податку на нерухоме майно є фізична чи юридична особа, яка позичає це майно або користується ним.

До об'єктів оподаткування належать житлові будинки, квартири, пансіонати, будинки відпочинку, санаторії, курорти, виробничі, адміністративні, промислові та інші будівлі і споруди, за винятком багаторічних насаджень і нерухомого майна, яке не є об'єктом оподаткування.

Базою оподаткування на нерухоме майно є оціночна вартість цього майна на 1 січня поточного року, що визначається у відповідності з законодавством Киргизії і Положенням “Про порядок визначення оціночної вартості нерухомого майна для оподаткування”, затвердженим Законодавчими зборами Жогорку Кенеша Республіки.

По об'єктах нового будівництва і реконструкції оціночна вартість нерухомого майна визначається на дату прийомки його або його частини в експлуатацію. При цьому зобов'язання по сплаті податку на нерухоме майно виникає з наступного місяця після дати прийомки його або його частини в експлуатацію.

Один і той самий орган не може одночасно здійснювати оцінку і збирання податку на нерухоме майно.

Ставка податку на нерухоме майно встановлюється міським (місцевим) кенешем у розмірі, який не перевищує 0,95 відсотка від оціночної вартості цього майна, за винятком нерухомого майна, яке є житловими будинками, квартирами і призначеними виключно для проживання, ставка для яких встановлюється у розмірі, що не перевищує 0,35 відсотка від оціночної вартості цього майна.

При нарахуванні суми податку на житлові будинки і квартири платник податку має право на вирахування з оціночної вартості нерухомого майна п'яти тисяч мінімальних розмірів заробітної плати (з урахуванням інфляції), якщо воно належить фізичній особі і використовується виключно для її проживання. Вказане вирахування застосовується стільки одного житлового будинку або квартири, яка належить платнику податку.

Платник податку зобов'язаний сплатити податок на нерухоме майно двома рівними платежами у строк до 31 травня і до 30 листопада поточного року.

25.2.7. Податок з власників транспортних засобів

Платниками цього податку є громадяни республіки, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають у власності транспортні засоби (автомобілі, мотоцикли) та інші самохідні машини і механізми.

Податок з власників транспортних засобів і інших самохідних машин і механізмів на всій території Киргизії сплачується щорічно в наступних розмірах (див. табл. 25.1.)

Таблиця 25.1

Ставки податку з транспортних засобів*

Вид транспорту	Строки експлуатації починаючи з року випуску заводом-виробником	Ставки податку в сомах з кожного 1 куб. см робочого об'єму двигуна
Легкові автомобілі, пікапи і фургони на базі легкових	До 5 років	0,30
	З 5 до 10 років	0,25
	З 10 до 15 років	0,20
	Вище 15 років	0,15
Вантажні автомобілі, автобуси, мікроавтобуси	До 5 років	0,25
	З 10 до 15 років	0,15
	Більше 15 років	0,10
Самохідні машини і механізми (трактори, комбайни та інші)	До 15 років	0,10
	Більше 15 років	0,05
Мотоцикли, моторолери, мотосани і моторні човни(катери)	До 10 років	0,05
	Більше 10 років	0,03
Яхти і водні мотоцикли	До 5 років	0,60
	Більше 5 років	0,40

* В редакції Закону КР від 17 липня 2000 року №60

Облік громадян – платників податку з власників транспортних засобів здійснюється на підставі даних, що надаються щорічно органами Державної автомобільної інспекції до строку сплати податку.

Строки сплати податку встановлюються місцевими кенешами, але не пізніше 1 серпня поточного року.

Від сплати податку з власників транспортних засобів звільняються:

- 1) Герої Киргизії, Герої Радянського Союзу і Соціалістичної Праці, матері-героїні, особи, які нагороджені орденами Слави і Трудової Слави трьох ступенів, учасники і інваліди Великої Вітчизняної Війни або інваліди Великої Вітчизняної Війн або інваліди з числа військовослужбовців, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії чи інвалідності, отриманих при захисті СРСР або при виконанні інших обов'язків військової служби, або внаслідок

захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті, а також інші інваліди, які прирівнені за пенсійним забезпеченням до вказаних категорій військовослужбовців.

- 2) Інваліди, які мають мотоколяски і автомобілі з ручним управлінням (керуванням).

Пільга на поточний рік надається, якщо право на неї виникло до настання строку сплати податку. При виникненні права на пільгу після строку сплати податку в поточному році пільга не надається.

Порядок нарахування і сплати місцевих податків і зборів визначається місцевими державними адміністраціями.

Строки сплати місцевих податків і зборів встановлюється органами місцевого самоуправління в залежності від виду і розміру платежу і об'єкта оподаткування.

25.3. Функції податкової служби Республіки

Податкова служба Республіки складається із відповідних підрозділів Комітету по доходах при Міністерстві фінансів країни і його органів на місцях.

Функції по реалізації вимог Податкового Кодексу виконують податкові інспектори, уповноважені керівниками відповідних податкових служб.

Основними функціями Податкової служби є збір податків, забезпечення виконання вимог Податкового кодексу, вивчення його ефективності і впливу на розвиток ринкової економіки, а також участь у підготовці проектів договорів з питань оподаткування з іншими державами.

Податкові перевірки

Комітет по доходах при Міністерстві фінансів Киргизії і його органи (підрозділи) є єдиними органами, уповноваженими проводити перевірки платників податків з метою виконання ними зобов'язань по податках і відрахуваннях у Соціальний фонд. При перевірці вони зобов'язані керуватися статтями діючого Кодексу і нормативними правовими актами про соціальне страхування.

Податкова перевірка платників податку проводиться на підставі письмового розпорядження начальника Податкової служби, в якому вказується найменування підприємства, питання, які підлягають перевірці, і строки перевірки, але не більше одного разу в рік із органів: районної, міської, обласної чи республіканської податкової служби і тривалістю не більше 30 днів. При необхідності строк перевірки може бути продовжений до 10 днів з письмового дозволу керівництва Податкової служби.

Якщо Податкова служба отримала документальні дані, що свідчать про те, що у раніше перевіреного платника податків маються всі факти заниження податків, не виявлені перевіркою, то вона має право, після ознайомлення керівника господарюючого суб'єкта з такими даними і

дотримання всіх норм перевірки, провести переперевірку даного платника податків у строк не більше 10 днів. Додаткова переперевірка проводиться виключно за цими документальними даними у вказаний період.

Результати кожної перевірки оформляються актом або довідкою, які видаються уповноваженими на це особами Податкової служби, і підписуються всіма учасниками перевірки. Один екземпляр документу, що засвідчує факт проведеної перевірки, вручається посадовій особі перевіреного господарюючого суб'єкта. У випадку відмови суб'єкта, що перевіряється, ознайомитися з актом перевірки і підписати його, в акті робиться відповідний запис.

Юридичні і фізичні особи, які здійснюють економічну діяльність на патентній підставі в обов'язковому порядку, не підлягають податковим перевіркам.

Податкові консультанти

Податковими консультантами можуть бути:

- 1) фізичні особи, які отримали кваліфікаційний сертифікат податкового консультанта;
- 2) особи, які мають ліцензію на аудиторську чи адвокатську діяльність і які отримали кваліфікаційний сертифікат податкового консультанта;
- 3) аудиторські і юридичні організації, які отримали ліцензію на аудиторську діяльність.

Мета податкового консультування – допомога громадянам і юридичним особам у правильному і законному нарахуванні і сплаті податків, виконанні своїх податкових зобов'язань у відповідності з Податковим Кодексом, надання кваліфікованої професійної допомоги і представництво в судах, правоохоронних, податкових органах.

Завдання податкового консультанта – на підставі наданої йому інформації з дорученням і (або) від імені клієнта (довірителя) надати допомогу при нарахуванні і сплаті податків у відповідності з Податковим Кодексом.

Основними принципами, які регулюють податкове консультування, є етичні і професійні норми податкового консультанта і відповідальність за порушення цих норм. До етичних і професійних норм належать професійна підготовленість, незалежність, чесність, об'єктивність, дотримання Податкового кодексу Киргизької Республіки та інших законів, які не суперечать Конституції Республіки.

Податкові консультанти незалежні від державних органів, своїх клієнтів (довірителів), третіх осіб.

Письмове повідомлення платника податку

Повідомлення (або інший офіційний документ) про нарахування податку чи наявності заборгованості по ньому вручається платнику податку Державною податковою інспекцією при Міністерстві фінансів країни чи її

органами на місцях.

Повідомлення має силу тільки в тому випадку, коли воно не суперечать діючому Кодексу, підписане уповноваженою посадовою особою і в ньому вказані прізвище, ім'я і посада керівника податкової інспекції, завірене офіційною печаткою і вручається платнику податку у встановленому порядку.

Повідомлення вважається правильно врученим фізичній особі, якщо воно не суперечать діючому Кодексу, підписано уповноваженими посадовими особами і в ньому вказані прізвище, ім'я і посада керівника податкової інспекції, завірено офіційною печаткою і вручається платнику податку у встановленому порядку.

Повідомлення вважається правильно врученим фізичній особі, якщо воно у письмовому виді доставляється особисто даній особі за останньою зареєстрованою адресою, де ним здійснюється економічна діяльність, чи домашній адресі даній особі.

Допускається розсилка повідомлення юридичній особі через поштовий зв'язок замовним листом із зворотнім повідомленням. До цього додається поштова квитанція про відправку платнику податку такого листа і зворотне повідомлення пошти про вручення замовного листа адресату.

Повідомлення вважається правильно врученим юридичній особі, якщо воно у письмовому виді доставляється до останнього адресату здійснюваної ним економічної діяльності або за останньою зареєстрованою адресою юридичної особи в Республіці.

Права Податкової служби на отримання інформації

Податкова служба має право, своєчасно направивши обґрунтоване письмове повідомлення, зажадати від відповідного суб'єкта:

- 1) надати інформацію про здійснені економічні угоди цього суб'єкта з платником податку, який перевіряється;
- 2) з'явитися за місцем знаходження податкових органів для роз'яснення питань, надання документів чи інших даних, вказаних у повідомленні, якими володіє дана особа.

Уповноважена посадова особа, наділена письмовими повноваженнями, має право входити на територію (крім житла) яка використовується для здійснення економічної діяльності, або територію, відкриту для загального доступу, у робочий час платника податку, що перевіряється, без попереднього повідомлення з метою перевірки дотримання платником податку вимог Податкового кодексу і з наступним офіційним оформленням результатів перевірки.

Уповноважена посадова особа, яка перебуває на території на законних підставах, має право:

- 1) отримувати, знімати копії з документів, які стосуються предмета

- оподаткування, за рахунок коштів державної Податкової служби;
- 2) отримувати і опечатувати речові докази з оформленням відповідних документів;
 - 3) давати вказівки на встановлення рахункових засобів і перевіряти їх показники;
 - 4) опечатувати документи чи інші предмети.

Якщо уповноважена посадова особа отримує документи чи інший предмет згідно з повноваженнями, які надаються йому законодавством, Податкова служба має право зняти копії з такого чи якогось іншого документа і повинна повернути оригінали його власнику протягом 5 днів, якщо інше не буде передбачено рішенням суду.

Стаття 27 Податкового кодексу передбачає доступ у приміщення дипломатичних, консульських та інших місій іноземних держав і міжнародних організацій, а також резидентів, які користуються імунітетом від подібних обстежень, у відповідності з міжнародним законодавством і законодавством Республіки.

Нарахування

Податкова служба здійснює нарахування суми податку, який підлягає сплаті, у розмірі, вказаному платником податку у податковій декларації. Якщо Податкова служба вважає, що нарахування платником податку було проведено неправильно, вона може внести зміни і відправити платнику податку повідомлення про внесені зміни у відповідності зі статтею 37 Податкового кодексу.

Якщо платник податку, який зобов'язаний надати податкову декларацію, не надає її, або не вказує свого податкового зобов'язання в декларації, Податкова служба може провести нарахування на розрахунковій підставі або на підставі попереднього звітного періоду і направляє платнику податку повідомлення про проведене нею нарахування згідно з положеннями статті 37 Податкового кодексу Киргизії.

Платник податку зобов'язаний сплатити суму податку, нараховану до сплати, не пізніше строку, вказаного у повідомленні про нарахування.

Податкова служба зобов'язана застосувати фінансові санкції, передбачені главою 9 Податкового кодексу, з часу допущеного платником податку факту неправильного нарахування податку, неповного або несвоєчасного його сплати, крім випадків, допущених з вини Податкової служби, або несвоєчасного фінансування робіт у межах асигнувань, передбачених в державному бюджеті і в бюджеті розвитку.

Строки надання (представлення) декларації про доходи

Декларація про сукупний річний дохід і проведених вирахуваннях представляється органам Податкової служби за місцем податкової реєстрації до 1 березня року, наступного за звітним.

При завершенні платниками податків економічної діяльності в Республіці Податкова служба має право зажадати від платників податків надати декларацію про доходи за період, менше ніж 12 місяців, шляхом вручення письмового повідомлення, в якому вказуються причина, коли і за який період повинна бути надана декларація.

При ліквідації юридичної особи ліквідаційна комісія або платник податку протягом трьох років письмово повідомляють про це Податковій службі. Протягом 30 днів після прийняття рішення про ліквідацію юридичної особи платник податку зобов'язаний надати в органи Податкової служби декларацію про сукупний річний дохід і вирахуваннях на час припинення діяльності.

Платник податку має право звернутися з вимогою про повернення або про перенесення платежу на інше податкове зобов'язання протягом трьох років після закінчення податкового періоду.

Прибутковий податок, земельний податок і місцеві податки і збори сплачуються за місцем економічної діяльності, інші податки – за юридичною адресою платника податку, за винятком випадків, передбачених в Законі Киргизії “Про республіканський бюджет”.

Податок може сплачуватися в бюджет у виді фіксованої плати (патенту). По окремих видах економічної діяльності сплата податків проводиться в обов'язковому порядку на патентній основі. Перелік видів діяльності, які підлягають обов'язковому оподаткуванню на патентній основі, і порядок визначення вартості патенту затверджуються Законодавчими зборами Жогорку Кенеша Республіки за представленням Уряду країни.

Платник податку проводить кінцевий розрахунок і сплачує прибутковий податок з дня подання декларації про сукупний річний дохід і проведених вирахуваннях за звітний рік, але не пізніше 10 березня року, наступного за звітним.

За письмовою заявою платника податку Податкова служба має право під ліквідний задаток продовжити строк сплати податку, за винятком ПДВ з імпортованих в Республіку товарів і акцизного податку. Строк продовження платежу може проводитися і стосовно несплачених в строк податків, нарахованих відсотків і штрафних санкцій. Органи Податкової служби можуть дати відстрочку по сплаті стосовно наступних сум:

- 1) районна податкова служба – не більше 10 000 сомів;
- 2) податкова служба областей і міста Бішкек – не більше 100 000 сомів;
- 3) Комітет за доходами при Міністерстві фінансів Республіки – необмеженої суми.

Продовження строку платежу може бути дозволене у відповідності з відповідною частиною Податкового кодексу тільки в тому випадку, якщо

Податковій службі представлений доказ того, що в кінцевому випадку не виникне погрози несплати податку, і платник податку представляє письмове підтвердження того, що всі податки, які підлягають сплаті протягом продовженого строку, будуть задекларовані і сплачені своєчасно. Умови, які також повинні бути розглянуті при оцінці заяви платника податку, включають платоспроможність платника податку, будь-які плани платника податку, що стосуються економічної діяльності або приватизації і такі, що включають домовленості про сплату прострочених податкових платежів, а також проміжок часу, який потрібен для проведення платежу.

Податкова служба має право вимагати від платника податку надання письмового графіка сплати податку по частинах, або прийняття інших заходів, які забезпечують сплату податку, що є подальшою умовою для забезпечення сплати податку, які слугуватимуть подальшою умовою для надання дозволу на продовження строку платежу, передбаченого відповідною частиною Податкового Кодексу.

Якщо строк сплати податку був продовжений для платника податку у відповідності з частиною 1 статті 46, то:

- 1) відсотки стягуються згідно з положеннями статті 63 діючого Кодексу незалежно від продовження строку платежу;
- 2) дія максимальних строків згідно з нормою частини 5 статті 52 діючого Кодексу призупиняється на час продовження строку платежу;

Податкова служба не повинна стягувати податок чи не конфісковувати майно платника податку згідно з положенням статті 52 або 54 діючого Кодексу, якщо дотримані умови для продовження строку сплати згідно з частинами 2 і 3 відповідної статті.

Податкова служба має право оголосити про те, що рішення про продовження строку платежу втратило силу у відповідності з частиною 1 даної статті і негайно приступити до стягнення податку, якщо:

- 1) незважаючи на положення частини 4 статті 46, відповідний керівник податкової служби Комітету по доходах при Міністерстві фінансів Республіки протягом періоду продовження строку платежу, виявляє небезпеку несплати частини податкової суми, яка залишилась, про що інформує платника податку в письмовій формі;
- 2) платник податку своєчасно не представляє звітність і не сплачує податки згідно з податковою декларацією при настанні строку платежу протягом продовженого періоду;
- 3) платник податку не виконує зобов'язань згідно умов, передбачених частиною 3 діючої статті.

Нарахування відсотків на підставі платежів, які підлягають реструктуризації, призупиняється з дня набрання чинності закону про реструктуризацію заборгованості господарюючих суб'єктів.

Нарахування, стягнення і перерахування до бюджету податку

Нарахування, стягнення і перерахування в бюджет податку біля джерела виплати доходів іншим особам зобов'язані проводити всі особи, що здійснюють економічну діяльність, які сплачують:

- 1) плату працюючим за трудовою угодою (контрактом, найму) в рамках їх економічної діяльності;
- 2) пенсію, за винятком пенсій, що виплачуються в системі державного соціального забезпечення;
- 3) дивіденди і відсотки (крім фізичних осіб);
- 4) доход із джерела в Киргизії нерезиденту;
- 5) доходи та інші разові виплати фізичним особам – резидентам не за місцем їх основної роботи (навчання, служби).

Обов'язок за правильне нарахування, утримання, а також своєчасність і повноту перерахування податку в бюджет, який стягується згідно частини 1 діючої статті, покладається на особу, яка виплачує дохід іншій особі. При неправильному нарахуванні, утриманні, а також несвоєчасному чи неповному перерахуванню суми утриманого податку з особи, яка виплачує дохід іншій особі, стягується в бюджет сума податку з урахуванням штрафних санкцій і відсотків.

Стягнення податку і вилучення майна платника податку

Якщо платник податку не сплачує податок в строк, Податкова служба має право з метою стягнення податку:

- 1) стягувати суми визнаних платником податку та інших обов'язкових платежів в бюджет, а також суми фінансових та інших санкцій, передбачених Податковим кодексом;
- 2) вилучити майно платника податку за рішенням суду.

Податкова служба має право передати справу в суд про вилучення майна тільки в тому випадку, якщо вона вручила платнику податку повідомлення про намір зробити це у повній відповідності з вимогами Податкового кодексу, а платник податку не мав змоги сплатити податок протягом 30 днів після отримання повідомлення.

Особа, яка володіє майном, стосовно якого було судове рішення про стягнення і вилучення, повинна згідно з письмовою вимогою уповноваженої посадової особи передати майно Податковій службі, за винятком майна, раніше закладеного фінансово-кредитним закладам.

Особа, яка порушила вимогу сплати податків у визначений термін, несе зобов'язання перед бюджетом на суму, що дорівнює вартості майна чи задатку, але яка не перевищує суму, отриману за рахунок стягнення і арешту.

Особа з моменту задоволення вимоги звільняється від будь-якого зобов'язання стосовно платника податку чи іншої особи на суму, яка дорівнює вартості переданого Податковій службі майна.

З часу вручення повідомлення, стягнення і арешт повинні бути проведені протягом 6 років з платників податків – юридичних осіб, а з фізичних осіб – протягом 3-х років.

Основні засоби виробництва, які використовуються платником податку в торгівельній чи економічній діяльності, звільняються від вилучення на суму у розмірі 1000 мінімальних місячних заробітних плат.

Житло платника податку не підлягає вилученню в рахунок погашення зобов'язань по податках.

Також не підлягає вилученню майно, яке не має відношення до економічної діяльності, без рішення суду.

Податкова служба уповноважена реалізувати майно власника, вилучене, конфісковане за рішенням суду.

Реалізація вилученого майна здійснюється у відкритому порядку з метою уникнення зловживань.

Оскарження в адміністративному порядку

Платник податку, який не згідний з нарахуванням чи іншим рішенням посадової особи податкового органу, може оскаржити рішення, прийняте цією посадовою особою, в Податкову службу не пізніше 30 днів з часу прийняття рішення. Скарга повинна бути офіційно оформлена в письмовому вигляді і містити всі необхідні аргументи і документи, які є підставою для оскарження.

Податкова служба повинна розглянути і прийняти рішення стосовно сутності скарги платника податку і проінформувати його в порядку повідомлення у відповідності зі статтею 19 Податкового кодексу про своє рішення в письмовому виді протягом 30 днів з дня реєстрації скарги в органах Податкової служби, вказуючи причини прийняття свого рішення.

У випадку порушення органом Податкової служби строку і порядку інформування платника податку, скарга вважається задоволеною.

Якщо платник податку не задоволений рішенням податкового органу стосовно своєї скарги чи Податкова служба не прийняла рішення по скарзі протягом 30 днів, платник податку має право апелювати у вищестоящі органи.

Платник податку, який не згідний з остаточним рішенням Податкової служби, прийнятому у відповідності зі статтею 57 Податкового кодексу або остаточним рішенням вищестоящего органу, може апелювати у відповідний судовий орган з дня отримання повідомлення про прийняття такого рішення.

Фінансові санкції і адміністративна відповідальність за порушення Податкового кодексу платником податку

Платники податків несуть відповідальність за правильність нарахування і своєчасність сплати податків в бюджет у відповідності з

вимогами Податкового кодексу.

Якщо сума податку не сплачена у встановлені строки, в тому числі і по закону про реструктуризацію заборгованості господарюючих суб'єктів, платник податку повинен сплатити відсотки, нараховані по даній сумі за період з дня, наступного за встановленим строком сплати податків, по день фактичної сплати податку.

Штраф за прострочене подання декларацій і прострочені платежі

До платника податку, який не представив декларацію у встановлені строки, застосовується фінансова санкція – штраф у розмірі 5 відсотків від несплаченої суми податку за кожний місяць, протягом якого вона була допущена, але не більше 10 відсотків від несплаченої кінцевої суми податку для фізичної особи і не більше 20 відсотків для юридичної особи.

Якщо платник податку не сплатив нараховану суму податку на дату, вказану у повідомленні, до нього застосовується фінансова санкція – штраф у розмірі 5 відсотків від несплаченої суми податку за кожний місяць, протягом якого податок не був сплачений.

Загальна сума сукупного штрафу згідно з Податковим кодексом не може перевищувати 10 відсотків від несплаченої підсумкової суми податку для фізичних осіб і не більше 25 відсотків для юридичних осіб.

Дія даної статті поширюється також на випадки неповної сплати податку.

Застосування фінансових санкцій за заниження податку

Якщо сума податку, яку необхідно було вказати в декларації, **перевищує** суму, яка фактично вказана в декларації, і Податковою службою встановлюється, що **заниження** суми податку було здійснено навмисне або шляхом підробки документів, до платника податку застосовується фінансова санкція – штраф у розмірі суми заниженого податку.

Якщо сума податку, яку необхідно було вказати в декларації, перевищує суму, фактично вказану в декларації, і Податковою службою встановлюється факт заниження суми податку, який допущений в результаті халатності або несвоєчасного забезпечення нормативними циркулярами, формами декларацій, розрахунків і т.п., до платника податку застосовується фінансова санкція – штраф у розмірі 50 відсотків від суми заниженого податку.

Застосування фінансових санкцій за ведення економічної діяльності без реєстрації

Якщо платник податку займається економічною діяльністю, не будучи зареєстрованим Податковою службою як економічний суб'єкт у відповідності з Податковим кодексом, до платника податку застосовується фінансова санкція – штраф в двократному розмірі суми податків, які підлягають сплаті за весь період такої діяльності.

Якщо платник податку перешкоджає розслідуванню, пов'язаному з його податковим зобов'язанням, до нього може бути застосовувана адміністративна санкція – штраф у розмірі 5 відсотків від несплаченої суми за кожний місяць або частини місяця, протягом якого мала місце несплата.

Перешкодою податковому розслідуванню є:

- 1) відмова задовольнити правомірну вимогу Податкової служби стосовно перевірки документів, звітів, пов'язаних з економічною діяльністю, яка перебуває під контролем даної особи.
- 2) дізнання і слідство з податкових порушень здійснюються органами фінансової поліції при Міністерстві фінансів Республіки.

Запитання для самоперевірки

1. Які особливості податкової системи Киргизії ви можете назвати?
2. Які прямі податки використовуються в країні?
3. Які непрямі податки використовуються в Киргизії?
4. Які податки відносяться в Киргизії до місцевих? Які з них можна було б застосувати і в Україні?

Розділ 26. Податкова система Республіки Таджикистан

26.1. Загальні основи побудови та функціонування податкової системи країни

Податкова система Республіки Таджикистан (8,5 млн. жителів) проходить своє становлення в дуже важких умовах. Розпад СРСР негативно вплинув на економічну і фінансову систему країни. Бідність значної частини населення змушує багатьох таджиків виїжджати на роботу з країни або займатися вирошуванням і переправою наркотиків з сусіднього Афганістану, контрабандної зброї тощо. Негативно вплинула на фінансову систему країни і громадянська війна в середині 90-х років ХХ століття.

Грошові перекази трудових мігрантів, більшість яких працює в Росії, складають біля 50 % ВВП країни.

Значну частину податкових доходів бюджету країни дає електроенергетика та виробництво алюмінію, а також сільське господарство. Поступово починає відновлюватися туризм, особливо гірський туризм і альпінізм, які також приносять певні податкові доходи державі.

На думку таджикських експертів, для залучення іноземних інвестицій, без яких країна не подолає кризи, необхідно використати досвід КНР щодо створення вільних економічних зон (ВЕЗ). Крім того, необхідно створити привабливі податкові умови для інвестицій й у найменш розвинутих регіонах країни, оскільки поки інвестиції переважно йдуть в столичний регіон.

Податкова система Республіки Таджикистан (РТ) побудована відповідно до Податкового кодексу (ПК РТ), який був прийнятий та введений у дію з 1 січня 1999 року. Цей законодавчий документ регламентує всі загальні положення податкової системи, затверджує перелік діючих податків та зборів, порядок їх введення, нарахування, стягнення та скасування, весь комплекс взаємодій держави та платників податків. Його введення дало змогу здійснити систему заходів та переглянути всю систему оподаткування в країні. ПК РТ став єдиним законодавчим документом, який регулює всі податкові питання – від взаємовідносин податкових органів та платників до порядку розрахунку та сплати всіх податків.

Податковий кодекс регламентував процедуру проведення перевірок, застосування різних варіантів штрафних санкцій, коли платник податку не виконує свої зобов'язання, зменшив діючі раніше жорсткі норми відповідальності за податкові порушення, а також чіткіше сформулював склад податкових порушень. Була також змінена система стягнення податкових платежів. Спочатку податкова інспекція висуває вимоги про сплату, а потім у законодавчому порядку до порушника податкового законодавства застосовуються фінансові та штрафні санкції.

ПК РТ визначає порядок застосування штрафних санкцій до порушників. Якщо платник не сплачує податкові платежі, у тому числі й поточні, у встановлений законодавством термін, то він повинен сплатити відсотки від цієї суми. У разі сплати більшої суми податку нараховані

відсотки підлягають поверненню платнику за період з дати надходження заяви на повернення податку. Повернення зайвих коштів, сплачених платником самостійно, якщо податковий орган не дотримувався терміну повернення, здійснюється з відсотками, виходячи з кожного поточного кварталу у вигляді середньоарифметичних ставок кредитів кредитних аукціонів. ПК РТ передбачаються штрафні санкції і до банків, які затримують списання коштів до бюджету. Крім того, кошти, які потрібно було перерахувати підприємству, можуть бути зараховані у вигляді сплати податку в майбутньому періоді.

Прийняття Податкового кодексу забезпечило гарантію того, що кожен з учасників податкових відносин чітко знає і може планувати та координувати свої дії. ПК РТ зменшив кількість податків та зборів з 40 до 17, з яких 14 мають республіканське значення. Введення нових податків можливе тільки при внесенні змін у чинний кодекс. Він також уможливив запровадження особистих податкових режимів та спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

З 1 січня 1999 року в ПК РТ введено положення про обов'язкове декларування доходів фізичних та юридичних осіб. За несвоєчасне надання податкової декларації з платника стягується штраф у розмірі 5% суми податку до сплати за звітний період за кожний місяць, за який не надана декларація, але не більше ніж 25% загальної суми податку. Частина штрафу, яка стягується, не може перевищувати 250 неоподатковуваних мінімумів за перший місяць, за який не була надана декларація. У будь-якому разі сума штрафу не може бути меншою, ніж:

- 25 неоподатковуваних прибутковим податком мінімумів доходів громадян;
- 100% розміру податку, який повинен бути вказаний в декларації. При цьому сума недоплати визначається як різниця між сумою податку, що повинна бути вказана в декларації, та сумою, яка сплачена до встановленого терміну платежу.

Податки РТ поділяються на дві групи. До першої належать загальнодержавні податки та збори, які є основним джерелом формування доходної частини бюджету держави.

- Прибутковий податок з фізичних осіб, ставка якого має прогресивний характер й знаходиться в межах від 10 до 30%;
- податок на прибуток юридичних осіб. Ставка встановлена в розмірі 30%;
- податок на додану вартість – ставка 20%;
- акцизи. Розмір ставки залежить від виду товару;
- соціальні внески, їх загальна сума становить 20-25%;
- земельний податок;
- податок із користувачів надр;
- податок на майно підприємств;
- податок із власників транспортних засобів. Розмір ставки залежить

від потужності двигуна;

- податок з користувачів автомобільних шляхів. Ставка встановлена у розмірі 2%;
- податок, який сплачують суб'єкти малого бізнесу та приватні підприємці за спрощеною схемою оподаткування. Ставка становить 5%;
- податок з продажу бавовни – 23% та алюмінію – 4%;
- мито та інші митні платежі. Ставки встановлюються згідно з Митним кодексом РТ;
- державне мито. Ставка становить 15-30% ціни позову.
- Друга група податків та обов'язкових платежів – це місцеві податкові платежі, тобто ті, які сплачуються в бюджет областей, міст, районів, селищ. До них належать:
- Податок з роздрібного продажу. Ставка встановлена у розмірі 5%;
- Податок на нерухомість фізичних осіб. Ставка становить 1%;
- Податок на утримання громадського пасажирського транспорту – ставка близько 2%.

26. Види податків в Республіці Таджикистан

26.2.1. Податок на прибуток

Суб'єктом оподаткування прибутку юридичних осіб виступають підприємства та організації – як резиденти, так і нерезиденти. Основна ставка оподаткування – 30%. Передбачаються знижені ставки, за якими податок стягується з доходів юридичних осіб – нерезидентів, які не мають постійного представництва на території РТ. За ставкою 12% стягується податок з доходів, одержаних у вигляді відсотків та дивідендів; за ставкою 4% - з доходів від страхових платежів, а також від надання послуг зв'язку та перевезень; за ставкою 6% - з доходів від фрахту; за ставкою 20% - з доходів у вигляді роялті. Прибуток до оподаткування визначається як різниця між валовими доходами та відрахуваннями. Особливістю є порядок оподаткування доходів підприємств-нерезидентів. Податковим кодексом РТ вводиться термін “постійне представництво”. Це зареєстроване представництво іноземного підприємства, яке не є окремою юридичною особою. Воно повинно мати постійний, підприємницький характер діяльності, а також здійснювати діяльність на території тільки однієї з держав, які домовляються. Так, прибуток, одержаний через представництво в РТ, оподатковується у загальному порядку, а прибуток, не пов'язаний з постійним представництвом, - без здійснення відрахування. Тому від того, чи є постійне представництво, чи його немає, залежить розмір сплати податку.

До підприємств постійного представництва не належить діяльність, пов'язана з використанням споруд виключно з метою наукових досліджень, зберігання, реклами, демонстрації та постачання товарів, здійснення підготовчої та допоміжної діяльності. Кодексом визначений порядок, коли іноземна юридична особа, яка діє через постійне представництво, розглядається як компанія РТ і платник податку, але податок вона сплачує

тільки з прибутку, одержаного від діяльності на території РТ. Загалом при оподаткуванні не враховується прибуток іноземної юридичної особи, одержаний від проведення зовнішньоекономічних операцій виключно цією юридичною особою і пов'язаний із закупівлею продукції (робіт, послуг) в РТ, за умови, що при експорті в митній декларації як виробник виступає виробник – юридична особа РТ, а підприємство, яке отримує, - головний офіс іноземної юридичної особи. Також не враховується прибуток при постачанні іноземною юридичною особою продукції, робіт та послуг, коли юридична особа – резидент РТ стає власником продукції до перетину кордону держави. Згідно з чинним законодавством, податок на прибуток сплачується не пізніше 15 числа кожного місяця у розмірі 1/12 частини суми податку за попередній податковий рік, який множиться на коефіцієнт 1,2. Кінцевий розрахунок за цим податком здійснюється не пізніше 30 квітня згідно з декларацією, яку необхідно подати до державних податкових органів до 1 квітня.

Згідно з ПК РТ деякі юридичні особи мають право на пільги або звільняються від сплати зазначеного податку. Таке підприємство протягом року з дня одержання доходу подає заяву на зниження або взагалі скасування податку. Тоді йому повертається сплачений податок або надається попереднє звільнення. Основною умовою застосування цієї пільги є наявність діючої угоди про усунення подвійного оподаткування між РТ та державою, в якій перебуває юридична особа. Але для одержання пільги необхідно виконати такі умови. По-перше, податкові органи повинні перевірити обґрунтованість заяви на звільнення від оподаткування юридичної особи: чи має ця юридична особа підстави для одержання податкових пільг. Необхідними документами можуть бути різні угоди, контракти. Крім того, необхідно, щоб особа мала постійне місцезнаходження на території республіки, тобто здійснювала свою діяльність та знаходилась на території РТ не менше ніж 182 доби на рік, або щоб юридична особа, яка одержує товар, також мала постійне місцезнаходження в країні, з якою укладена угода про уникнення подвійного оподаткування. Тільки після проведення ретельної перевірки податковий орган протягом місяця дає дозвіл на податкову пільгу. Відмова має бути обґрунтованою, і якщо особа, яка подала заяву на одержання дозволу на відповідну пільгу, не отримала її, вона може оскаржити дії податкової інспекції в судовому або адміністративному порядку.

26.3. Податок на майно і земельний податок

26.3.1. Податок на майно

В РТ цей податок встановлюється у розмірі 0,5% від середньорічної балансової вартості майна, яка розраховується як середньоарифметична залишкова балансова вартість майна на початок та кінець звітного періоду. Платником цього податку є всі юридичні особи, іноземні підприємства, філії, відокремлені підрозділи, які мають свій розрахунковий рахунок та звітують окремим балансом. Об'єктом оподаткування є майно підприємств, які здійснюють свою діяльність на території РТ, у вартісному виразі, яке знаходиться на балансі підприємства, у тому числі нематеріальні активи та

запаси. Іноземні підприємства, які здійснюють свою діяльність на території РТ, через свої постійні представництва сплачують податок тільки на майно, пов'язане з постійною діяльністю. Цей податок стягується раз на рік до 1 квітня наступного за звітним роком.

26.3.2. Земельний податок

Земельний податок у Таджикистані встановлюється з урахуванням складу землі, її якості, місцезнаходження земельної ділянки, кадастрової оцінки землі, характеру її використання та економічних особливостей. Платниками є фізичні та юридичні особи, які мають землю у власності, володінні або використанні. Всі землі поділяються на два типи:

*землі міст та селищ міського типу;

*землі за межами міст та селищ міського типу.

Ставка земельного податку не залежить від результатів господарської діяльності особи, яка користується землею, і встановлюється у вигляді стабільного розміру з розрахунку на рік. Особа, яка користується землею, щорічно до 1 березня звітного періоду подає у податкові органи за місцезнаходженням земельної ділянки розрахунок податку. Якщо земельна ділянка тільки відведена, то розрахунок податку подається протягом місяця з часу його надання. Цей податок сплачується до 15 березня, 15 червня, 15 вересня, 15 грудня рівними частинами.

26.3.3. Податок із користувачів надр

У РТ він стягується згідно з контрактом на користування надрами, який укладається між уповноваженими від уряду та фізичними і юридичними особами. Контракти поділяються на два типи. Перший передбачає оплату користувачем надр усіх видів податків та особливих платежів, встановлених ПК РТ. Другий тип передбачає передачу користувачем надр частки РТ при розподілі продукції, а також сплату податку на прибуток юридичних осіб, ПДВ, бонусів, роялті та інших платежів.

Перевага надається першому типу контрактів. Податковий режим встановлюється і діє протягом усього терміну дії контракту.

Крім того, слід зазначити, що цей податок передбачає сплату й інших особливих платежів. Але вони відраховуються при розрахунку податку на прибуток або податку на збитки. До основних із них належать:

*підписний бонус. Це разовий фінансовий платіж користувача надр за право здійснення діяльності з користування надрами при укладанні контракту. Кінцевий розмір бонусу визначається в контракті залежно від економічної значущості надрових родовищ, які передаються в користування. Термін сплати бонусу встановлюється угодою учасників контракту, але не більше як 30 календарних днів з дати укладання контракту:

*бонус комерційного виявлення та бонус видобутку є фінансовими платежами і сплачуються користувачем надр за кожне комерційне виявлення або при досягненні обсягів видобутку, які обумовлені в контракті. Порядок, умови та терміни сплати визначаються в угоді;

*роялті сплачуються користувачами надр за всіма видами корисних копалин на території РТ. Кодексом передбачається грошова та натуральна

форми сплати цього податку, причому ставка визначається в кожному контракті залежно від виду корисних копалин. Розрахунки проводяться платниками і подаються у податкові органи за місцем реєстрації платника податку до 10 числа місяця, наступного за звітним.

Об'єктом оподаткування надприбутку є сума чистого прибутку користувача надр за кожним укладеним контрактом, якщо вона перевищує 20% від внутрішнього розміру прибутку підприємства на кінець звітного періоду. Розрахунок надприбутку подається до податкового органу до 1 квітня року, наступного після звітного, а сплачується до 10 квітня.

Податковим кодексом Республіки Таджикистан встановлюються чітка систематизація всіх податків, жорстка система введень, скасування податків, ставки за всіма податками та пільги. Порядок оподаткування складається з визначення платника податку, податкової бази, ставок, пільг тощо. За місцевими податками, згідно з чинною Конституцією та Податковим кодексом Республіки Таджикистан, визначаються єдині для всіх органів місцевого самоврядування принципи оподаткування, тобто забезпечується єдиний податковий порядок. Крім того, Податковий кодекс Республіки Таджикистан скасував значну кількість підзаконних актів і дозволів, уможливив спрощення законодавчої бази.

Отже, формування податкової системи Республіки Таджикистан ґрунтується на таких засадах:

- по-перше, системність;
- по-друге, встановлення визначальної бази цієї системи;
- по-третє, формулювання вихідних принципів.

Вимога системності полягає в тому, що всі податки мають бути взаємопов'язаними між собою, органічно доповнювати один одного, не вступати в суперечність із системою загалом та окремими її елементами. Системний підхід означає, що мають реалізовуватись обидві функції податків. З фіскального погляду податкова система повинна забезпечити гарантоване і стабільне надходження доходів у бюджет. З регулюючого погляду – забезпечувати державі можливість впливу на всі сторони соціально-економічного розвитку суспільства.

Також слід зазначити, що приєднання Республіки Таджикистан до міжнародних угод щодо податків, мита дає можливість збільшити ефективність податкової системи держави.

Запитання для самоперевірки

1. Які особливості функціонування податкової системи країни ви можете назвати?
2. Які основні документи регулюють сплату податків в Таджикистані?
3. Які особливості податку на прибуток в Таджикистані?
4. В чому полягають особливості податку на майно в Таджикистані?
5. В чому полягає специфіка податку на землю в країні?
6. Яка специфіка податку з користувачів надр в Таджикистані?

Розділ 27. Податкова система Азербайджану

27.1. Основні проблеми і шляхи реформування податкової системи країни

В Азербайджані, починаючи з 1995 року в результаті серйозних зусиль уряду була проведена податкова реформа, досягнута фінансова стабілізація і створились умови для проведення ринкових реформ, в тому числі і в сільському господарстві, і залучення в країну іноземних інвестицій.

Земля стала об'єктом купівлі-продажу, тепер її можна заставляти банкові. 65 відсотків усієї землі віддали в приватну власність, 35 відсотків залишили місцевим органам самоврядування. Азербайджанську земельну реформу вважають найрадикальнішою на терені СНД. Загалом фермерам роздали близько 2 мільйонів гектарів. Держава намагається селянам допомогти. Фермерів на 5 років звільнили від усіх податків, крім податку на землю. За пільговою ціною (50 відсотків вартості) селяни отримують від держави паливо для сільгоспмашин. Під розвиток сільського господарства залучено кредити Світового банку та інших міжнародних фінансових організацій, якими могли скористатися фермери. Щодо засобів виробництва, то тут вирішили піти шляхом створення міжрайонних сервісних станцій.

Є в Азербайджані ще одна проблема, опосередковано пов'язана з розвитком сільського господарства. Адже окрім Нагірного Карабаху, вірменська сторона зайняла ще 7 прилеглих до нього азербайджанських районів. А це – найкращі землі. Уже багато років їх ніхто не обробляє, значну частину площі перетворено на мінні поля. Але, сподіваються в Баку, проблему прилеглих територій буде вирішено. Принаймні, відповідні переговори тривають.

В 2001 р., коли відбулася відмова від адміністративно-командних принципів управління і перехід до ринкових відносин, на перший план висунулась значимість регулювання економічних процесів і економічних реформ за посередництвом податків. Податкова система поки що стримує можливості збільшення об'єму виробництва, розвитку вільного підприємництва, його активізації. Саме тому не проявляється інтерес до реального виробництва в республіці, ділові люди в основному зацікавлені в комерційних і посередницьких операціях.

У зв'язку з наявністю в республіці великої кількості податків і високих їх ставок лише незначна частина прибутків донедавна направлялась на розвиток і удосконалення виробництва.

Існуючі недоліки і протиріччя в податках, заробітній платі, в системі соціальних відрахувань є основними факторами, які впливають на погіршення фінансового стану підприємств. Для того, щоб скласти уявлення про високий, низький чи оптимальний рівень податкових ставок в умовах суттєвої зміни структури ціни і вартості товарів, необхідно враховувати правила вирахування самого оподаткованого прибутку, співвідношення елементів, що відносяться до затрат в структурі вартості.

Для вирішення згаданих задач в інтересах всіх суб'єктів економіки, а також для стабілізації і поступового зростання податкових надходжень, на думку азербайджанських вчених, необхідно провести наступні заходи:

*знизити податкові ставки, максимально розширюючи при цьому базу оподаткування по основних видах податків шляхом виключення можливостей для ухилення від сплати податку, а також ліквідації податкових пільг, які створюють нерівні умови для підприємств і навіть галузей;

- зменшити кількість малоефективних видів податків, які вимагають великих затрат для визначення як самих платників, так і утримання податкових органів;
- постійно і обґрунтовано змінювати методика стягнення різних податків з метою прийняття попереджувальних заходів проти ухилення від сплати податків;
- реалізувати комплексні заходи з координації роботи податкових, митних органів і органів юридичного захисту для підвищення рівня збирання податків, а також внесення відповідних змін у законодавство по регламентації їх роботи.

У зв'язку з переходом до ринкової економіки також необхідно розвивати міжнародні господарські зв'язки, формуючи комплексну систему залучення іноземного капіталу на національний ринок. Створення ринкової інфраструктури в Азербайджані і виявлення раціональних шляхів її взаємодії зі світовими ринками залежать від правильної державної організації зарубіжної економічної діяльності і від активності самих підприємців.

Позитивно вплинуло на доходи бюджету Азербайджану зростання цін на нафту та газ з початку XXI ст., так як податкові надходження від нафтогазової галузі є основою доходів країни. Разом з тим, падіння цін на нафту та газ в світі у 2014-2015 рр. змусило керівництво країни зменшити фінансування ряду соціальних програм.

Для стабілізації фінансової системи країни в Азербайджані використовуються кошти Державного нафтового фонду (ДНФ). На початок 2015 р. кошти цього фонду склали 37,1 млрд. дол. США. Якщо в 2007 р. трансферти ДНФ до Державного бюджету країни склали 9,7% його доходів, то в 2015 р. вони дорівнювали 53,4%. Більше 92% доходів ДНФ формується за рахунок надходжень від прибутків за нафту в рамках контракту «Азері – Чираг – Гюнешлі». Проблемою є те, що після 2016 р. експортні обсяги нафти з цих родовищ будуть суттєво знижуватися, не кажучи вже про ціни на неї. Це може призвести до зменшення надходжень до ДНФ, а також до змін в податковій системі країни.

27.2. Вплив податків на розвиток підприємництва в Азербайджані

Перехід до ринкової економіки справляє позитивний вплив на розвиток вільного підприємництва. Невеликі промислові підприємства, та й в цілому розвиток підприємництва в республіці, здатні відіграти велику роль у розвитку ринково-орієнтованої економіки, однак цьому заважають механізми економічного та бюрократичного апарату. Так, державні підприємства, які функціонують у виробничій і невиробничій сферах, залишаються повними

монополістами. Існуючий економічний механізм стримує розвиток підприємств, які базуються на нових формах власності.

Крім цього, через відсутність належної законодавчої бази у забезпеченні ринкової економіки також уповільнюється розвиток вільного підприємництва. Ще одна із головних причин, яка гальмує ріст створення малих виробничих підприємств, - відсутність доступності виробничих будівель, споруд, обладнання і складність вирішення питань виділення і отримання від державних органів сировини і матеріалів.

Державні і недержавні банки фактично не підтримують створення малих підприємств. Саме з цієї причини більшість малих підприємств, займаються не виробництвом продукції, а посередницькою діяльністю, тобто купівлею-продажем готового продукту. Таким чином, усунення прихованих бар'єрів з боку держави можна вважати об'єктивною необхідністю в процесі створення малих виробничих підприємств.

Таким чином, в умовах переходу до ринкової економіки перед республікою стоїть важлива задача: дати поштовх розвитку виробництва. Ключ успіху – у відповідній податковій політиці і вирішення пов'язаних з нею проблем. Саме тому при розвитку виробництва нижче наведені питання повинні бути безпосередньо пов'язані з податковим механізмом:

- для розвитку виробничих підприємств необхідна допомога держави;
- для розвитку виробництва необхідно також залучати і ефективно використовувати основний капітал інвесторів;
- малі виробництва, які почали функціонувати, повинні бути звільнені від всіх видів податків на 3-5 років.

Сьогодні при формуванні економіки найбільш оптимальним видом співпраці можна вважати створення підприємств з іноземними інвестиціями. Основна умова залучення іноземних інвестицій –доречність і вигідність цього процесу з економічної точки зору для сторони, яка експортує капітал. Азербайджанська Республіка вважається досить вигідним регіоном для інвестиційних вкладень. Великі багатства і наявність деяких розвинутих галузей промисловості приваблюють іноземних інвесторів вкладати основний капітал саме сюди. Республіка вважається регіоном, котрий має реальну можливість прямого входження в ринки країн Середнього Сходу і Середньої Азії. За останні роки Нафтова компанія Азербайджанської Республіки уклала угоду з “Коріоні Прогетті”, “Рата”, “Монгорисон” (Італія), “Амока” (Америка), а також з іншими зарубіжними компаніями, що ще раз доводить інтерес ділових кіл до цього регіону.

Один із основних шляхів залучення інвестицій в Азербайджан – створення вільних економічних зон, які будуть розвивати соціальну інфраструктуру, зроблять необхідним перехід до вільного митного режиму і одночасно нададуть деякі пільги (в основному по податках і іноземних капіталовкладеннях).

27.3. Удосконалення механізму оподаткування в страхових організаціях в Азербайджані

В останній час уряди країн СНД, в т.ч. Азербайджану, занепокоєні постійним зниженням податкових надходжень в бюджет, проводять роботу по удосконаленню податкового законодавства і протидіють ухилянню від податків в страхуванні.

В Азербайджані за 1994-2002 рр. частка податку на прибуток в сукупності страхових внесків складала всього 1,2%. А в масштабах країн СНД цей показник коливається у межах 1-5%.

Із можливих варіантів використання податку на страхові внески в країнах СНД можна виділити чотири напрямки: повний перехід від податку на прибуток до страхових внесків; введення авансового платежу по податку на прибуток у вигляді податку на страхові внески (наприклад, за ставкою 2%) по всіх видах страхування, але без врахування переплати по податку на внески у порівнянні з податком на прибуток, який визначається в кінці податкового періоду; використання податку на страхові внески в якості авансового платежу податку на прибуток, передбачивши взаємозалік переплати по податку на внески в кінці року при сплаті податку на прибуток; введення ще одного додаткового податку на страхову діяльність – податку на страхові внески, зберігши податок на прибуток, тобто встановити взаємодію опосередкованого і прямого оподаткування.

К.е.н. Н.І. Худієв, аналізуючи зміст дискусій, що відбуваються, а також зарубіжний досвід застосування податку на страхові внески, пропонує ввести, враховуючи стан страхового ринку Азербайджану, податок на страхові внески з диференційованими ставками по різних видах страхування при збереженні оподаткування на прибуток доходів від інвестиційної та іншої діяльності (дозволеною страховим законодавством).

Дані по страховому ринку Азербайджану свідчать про пріоритет запропонованого Н.І.Худієвим податку у порівнянні з податком на прибуток (див. таблицю 27.1).

Таблиця 27.1.

Можливий варіант оподаткування страхових компаній в Азербайджані

Роки	Загальна страхова премія		Прибуток по національному страховому ринку		Прибуток від страхової діяльності		Передбачуваний податок на страхові внески (2%)		Податок на прибуток (фактично)	
	Сума, млн. ман	% до минулого року	Сума, млн. ман	% до минулого року	Сума, млн. ман	% до минулого року	Сума, млн. ман	% до минулого року	Сума, млн. ман	% до минулого року
1996	36939,0	-	2148,4	-	1681,2	-	379,0	-	601,2	-

1997	53431,4	144,6	2345,3	132,6	1842,7	132,6	871,9	230,0	712,4	118,4
1998	56019,5	104,8	2559,5	103,1	2073,4	103,1	832,8	95,5	751,7	105,4
1999	60011,2	107,1	3747,1	104,9	2961,8	104,9	956,3	114,8	1141,2	151,9
2000	77592,3	129,2	3605,4	116,6	2881,5	116,6	1304,0	136,3	960,4	84,1
2001	185355,7	238,9	10509,7	228,2	8407,7	228,2	3411,2	261,5	3142,4	327,2
2002	209363,0	112,9	11445,9	108,9	9156,7	108,9	3848,9	112,8	4152,7	132,1
2003	287321,0	137,2	15121,8	132,1	12097,4	132,1	5367,4	139,5	3701,9	89,1

Динаміка росту страхових премій безпосередньо відбивається і на рості податку на страхові внески, що має величезне значення з позиції бюджету.

Введення податку на страхові внески в Азербайджані, як і в країнах СНД повинно, на думку Н.І Худієва, базуватися на наступних принципах:

*обчислення податкової бази виходячи із об'єму страхових операцій; об'єкт оподаткування – надходження внесків по добровільних і обов'язкових видах страхування, за винятком обов'язкових видів страхування, що проводяться за рахунок коштів бюджету і позабюджетних фондів;

*диференціація ставок податку в залежності від виду страхування;

*надходження податків в місцеві бюджети на території укладення договорів страхування.

В країнах близького зарубіжжя, де введений податок на страхові внески замість податку на прибуток (наприклад, в Латвії з 1994 р.), він показав позитивні результати.

Оскільки податок на страхові внески в економічному сенсі є різновидністю податку з обороту, він в принципі може розглядатися як факт подорожчання страхових послуг. Однак, як свідчать багаторічні страхові дані, по більшості видів страхування виплати складають незначну частину отриманих внесків. Тому стосовно таких видів правомірно робити висновок не про підвищення тарифів, а про зміну їх структури. Але очевидно, що ставка податку на страхові внески повинна бути невисокою, суттєво не впливати на розмір тарифу по тих видах страхування, де високий рівень виплат (стосовно до внесків) та інших витрат. По більшості ризикованих видів страхування можливо можна буде обійтися без підвищення тарифів.

Запитання для самоперевірки

1.Які галузі забезпечують основні податкові доходи бюджету Азербайджану?

2.Які зміни в оподаткуванні відбулися в країні з 2005 р.?

3.Які зміни пропонується запровадити в оподаткуванні підприємницьких структур в Азербайджані, щоб активізувати їх розвиток?

4. В чому полягають особливості оподаткування страхових організацій в Азербайджані, і що тут пропонується змінити?

Розділ 28. Податкова система Вірменії

28.1. Загальні основи функціонування податкової системи країни

Податкові стосунки в Республіці Вірменія регулюються:

а) податковим законодавством, яке складається із Закону Республіки Вірменія “Про податки” і законів по окремих видах податків;

б) постановами Уряду Республіки Вірменія – у випадках і межах, встановлених податковим законодавством;

в) актами, прийнятими Податковою інспекцією Республіки Вірменія (далі – податкова інспекція, а також у випадках, встановлених законом, іншими органами державного управління – у випадках і межах, встановлених податковим законодавством чи постановами Уряду Республіки Вірменія.

В Республіці діє єдина податкова система. В Республіці Вірменія фізичні і юридичні особи, підприємства, які не мають статусу юридичної особи (далі – платники податків) зобов’язані сплачувати податки, якщо податковим законодавством не передбачено інше.

Зміна ставки податку, встановлення або відміна податку проводяться тільки з початку фінансового року (у випадку затвердження державного бюджету протягом звітного фінансового року – з моменту затвердження), якщо законом про окремий вид податку не встановлено інше.

Сума доходу (прибутку) платників податку Республіки Вірменія, яка отримана за межами Республіки Вірменія, і вартість майна, яке належить їм на правах власності за межами Республіки Вірменія, включаються в загальну суму доходу (прибутку), загальну вартість майна, яке підлягає оподаткуванню в Республіці Вірменія, і враховуються при визначенні розміру податків, якщо податковим законодавством не передбачено інше.

Податки, що стягуються в Республіці Вірменії із суми (прибутку) платників податків, з вартості належного їм на праві власності майна, скорочуються на суму податків, які стягуються з платників податків Республіки Вірменія в іноземних державах у відповідності з їх законодавством. При цьому розмір скорочених сум не може перевищувати суму податку, яка підлягає сплаті в Республіці Вірменія з отриманого в іноземних державах доходу (прибутку), з вартості майна, яке знаходиться в цих державах.

В Республіці Вірменія встановлюються наступні види податків:

- податок на прибуток (20 %, а за фрахт – 5 %; дивіденди, проценти, роялті – 10 %);
- прибутковий податок з громадян (10 і 20 %, залежно від доходу);
- акцизний податок (за 1 літр вина – від 70 до 500 драм; за 1 літр спиртних напоїв – 1500 драм; за 1 кг промислових замінників тютюну – 1500 драм; за 1 тону сирової нафти та нафтопродуктів – 27000 драм; за 1 тону нафтових газів – 1000 драм);
- податок на додану вартість (20 %; 0 % - на експорт);
- податок на майно (0,1 -0,8 вартості майна);
- земельний податок (15 % від чистого доходу).

Податковим законодавством Вірменії можуть встановлюватися наступні види податкових пільг:

- зменшення об'єкта оподаткування;
- зниження ставки податку;
- зниження податку;
- відстрочка нарахування податку;
- відстрочка сплати податку;
- звільнення, зниження, відстрочка сплати встановлених

податковим законодавством пені і штрафів, нарахованих за порушення податкового законодавства та інших правових актів, що регулюють податкові стосунки в Республіці Вірменія.

У Вірменії звільнені від ПДВ: плата за навчання, науково-дослідні роботи, реалізація шкільних зошитів, дитячої та шкільної літератури, наукових та учбових видань, газет, журналів, сільськогосподарської продукції, виробленої у країні. Поставки товарів у вільну економічну зону (ВЕЗ) країни також звільнені від ПДВ.

З податку на прибуток у Вірменії встановлені наступні пільги: 100 %-на скидка на прибуток від діяльності у ВЕЗ країни, на доходи нерезидентів з вірменських джерел у ВЕЗ країни; виробники, зайняті у виробництві сільськогосподарської продукції, звільняються від податку на прибуток від сільськогосподарського виробництва.

У випадку і порядку, встановленому податковим законодавством, платникам податків відшкодовується сума сплаченого (стягнутого) податку.

Податкові пільги встановлюються законом, якщо законами про окремі види податків не передбачено інше.

При припиненні чи змінах діючої податкової пільги встановлюється порядок її застосування стосовно платників податків, які користуються даною пільгою.

Юридичні особи, підприємства, які не мають статусу юридичної особи, індивідуальні підприємці в місячний строк з дня реєстрації (отримання ліцензії) в порядку, встановленому законодавством Республіки Вірменія, зобов'язані стати на облік в податковій інспекції і отримати в установленому Урядом Республіки Вірменія порядку облікові номери платника податку.

З 1.01.2012 р. платники ПДВ повинні придбавати реєстраційні номери ПДВ у податкових органах.

Контроль за дотриманням порядку нарахування і сплати податків здійснює податкова інспекція, а у випадках, встановлених законодавством, – Митне управління Республіки Вірменія.

В 2015 р. почалося обговорення питання щодо встановлення податку на доходи трудових мігрантів за ставкою 13 %, що, на думку урядовців, допоможе наповнити бюджет країни. Проти виступає значна частина політиків та населення.

28.2.Форми відповідальності за порушення податкового законодавства Вірменії

Платники податку і визначені законодавством Республіки Вірменія їх (підприємств, закладів, організацій) посадові особи несуть відповідальність за правильне нарахування, своєчасну сплату податків і дотримання інших вимог податкового законодавства у випадках, якщо податковим законодавством не встановлено інше.

У випадку затримки сплати податку до 90 днів понад встановлені строки з платника податку (у випадках, встановлених податковим законодавством, – з податкового агента) за кожний прострочений день стягується пеня у розмірі 0,1 відсотка від несплаченої вчасно суми податку.

Починаючи з 91 дня затримки сплати податку понад встановлені строки платник податку (у випадках, встановлених податковим законодавством, – з податкового агента) за кожний прострочений день стягується пеня в розмірі 0,3 відсотка від несплаченої своєчасно суми податку.

У випадку затримки розрахунку (декларації) яка представляється податковій інспекції більше, ніж на два місяці понад встановлений податковим законодавством строк за кожні 15 днів, наступних за цим строком, з платника податку стягується штраф у розмірі 5 відсотків від несплаченої суми податку, але не більше загальної суми цього податку.

У випадку приховання об'єкта оподаткування або його заниженні з платника податку стягується сума податку, передбачена (нарахована податковою інспекцією) для прихованого чи заниженого об'єкта оподаткування, а також штраф у розмірі 50 відсотків від цієї суми, а у випадку повторного приховання чи заниження об'єкта оподаткування по тому ж виду податку протягом одного року після реєстрації порушення податковою інспекцією, – штраф в розмірі всієї суми податку, якщо податковим законодавством не встановлено інше.

У випадку затримки понад встановлені строки сплати сум по податкових зобов'язаннях податкова інспекція має право пред'явити в суд позов щодо стягнення на майно платника податку .

Податкова інспекція в якості примусової міри виконання рішення суду про стягнення податкової заборгованості накладає арешт на майно платника податку і забезпечує його реалізацію.

Дії посадових осіб податкової інспекції протягом 30 днів можуть бути оскаржені у той орган податкової інспекції, якому вони безпосередньо підпорядковані. Скарги органом податкової інспекції розглядаються і рішення по них приймаються не пізніше 30 днів з дня надходження скарги. Прийняті рішення в місячний строк з дня отримання скаржником копії рішення можуть бути оскаржені у вищестоящий орган податкової інспекції чи суд.

Запитання для самоперевірки

1. Які основні податкові доходи державного бюджету Вірменії?

2. Які види податків країни ви можете назвати?
3. Які податкові пільги існують у Вірменії?
4. Які санкції за порушення податкового законодавства Вірменії ви можете назвати?

Розділ 29. Податкова система Грузії

29.1. Особливості функціонування податкової системи країни

У 2005 р. в Грузії набрав чинності новий Податковий кодекс, який передбачає значне зниження податкових ставок і скорочення кількості податків. В Грузії існує сім податків, включаючи центральні державні податки: прибутковий податок, на прибуток, соціальний, акцизи, ПДВ і місцеві податки.

Прибутковий податок з громадян в Грузії – 12%, податок на прибуток – 20%, ПДВ – 18%. Соціальний податок, який роботодавець сплачує з заробітної плати працівника, становить 20% річного доходу.

У місцевий бюджет зараховуються прибутковий податок, податок на ігровий бізнес і податок на нерухомість, включаючи податок на землю.

Рівень збирання податків раніше складав 12%, а в 2006 році він склав 21% ВВП. А бюджет у доларовому еквіваленті зріс в 4,5 разу.

В Грузії запроваджена спрощена система вирішення податкових суперечок. Строк звернення в Міністерство фінансів Грузії – 2 місяці.

З початку 2011 р., відповідно до змін в Податковому кодексі, податок на прибуток на 2011-2012 рр. становив 20 %, на 2013 р. – 18 %, а на 2014 р. – 15 %.

Податок на дивіденди був знижений з 5 % в 2011 р. до 0 % в 2014 р., а податок на доходи біля джерела був підвищений до 15 % (для нерезидентів, які отримують доходи від послуг з нерухомістю, рухомим майном, а також надають менеджерські, фінансові та страхові послуги).

В 2011 р. були внесені зміни й до спрощеної системи оподаткування. Зокрема, мікропідприємства (річний оборот – до 3000 ларі, не використовують найману працю, вартість фондів – до 45000 ларі) були повністю звільнені від всіх податків, а також від різних формальних умов діяльності. Підприємства малого бізнесу (річний оборот – до 100000 ларі, вартість фондів – до 150000 ларі) тепер будуть сплачувати ПДВ за ставкою 5 %, і він буде виключатися з усіх інших податків. При певних умовах цей податок можна буде зменшити до 3 %. Для них також не передбачено податку на заробітну плату персоналу, якщо витрати на неї не перевищують 25 % від обороту фірми за рік. Все це було б доцільним застосувати і при реформуванні податкової системи України.

29.2. Наслідки реформування податкової системи Грузії

До реформ М. Саакашвілі соціально – економічна ситуація в країні була вкрай напруженою, населенню не вистачало основних товарів та воно майже не отримувало комунальних послуг. Значна кількість біженців з Абхазії та Південної Осетії знаходилася на межі виживання. Проведені реформи дозволили вирішити більшість з вказаних питань за рахунок насамперед залучення іноземних інвестицій. І навіть війна Грузії з Росією за Південну Осетію (серпень 2008 р.) не змогла загальмувати розвиток економіки країни.

При проведенні реформ при Президенті М. Саакашвілі (2004-2012 рр.) грузинській владі вдалося досягти успіхів у питаннях адміністративної і

податкової реформ, спрощення дозвільних процедур і створення тим самим умов для залучення іноземних інвестицій. Зараз чиновники, особливо ті, що працюють у закладах з підвищеними корумпованими ризиками (міліція, митниця, податкова) тримаються за свою роботу і не беруть хабарів. Окремі випадки хабарництва, безумовно, трапляються, але у порівнянні з масовістю цього явища кілька років тому, це майже ніщо. І вирішити цю проблем виявляється не так вже й складно. По-перше, чиновникам різко підвищили зарплату. Якщо ж врахувати, що безробіття в Грузії, в тому числі й в результаті скорочення держапарату, зросла до 14%, стає очевидним, чому грузинські чиновники не займаються зараз корупцією. Крім того, за різні порушення було звільнено з посад багато працівників податкової служби, а на їх місце, за конкурсом, були набрані молоді фахівці.

По-друге, були спрощені дозвільні процедури, зменшено кількість податків і знижені їх ставки. Спрощення процедур дозволило скоротити бюрократичний апарат на 40%, а податкова реформа і покращання адміністрування податків дозволили майже вдвічі збільшити доходи бюджету.

Нова влада (з кінця 2012 р.) старається дотримуватися податкового законодавства, прийнятого при М. Саакашвілі. Крім того, в квітні 2015 р. нею було запропоновані чергові зміни до Податкового Кодексу Грузії. Зокрема, знижена ставка податку на приватних осіб, які орендують нерухомість (з 20 % до 5%), запропоновані податкові стимули для імпортерів автомобілів, а також продовжено термін зі сплати ПДВ для імпортерів пшениці.

В 2015 р. планувалося підписати договори про уникнення подвійного оподаткування з Оманом, Ліваном, Ліхтенштейном, Кіпром та Марокко.

Запитання для самоперевірки

1. Які основні податкові доходи бюджету Грузії?
2. Які зміни відбулися у податковій системі країни з 2005 р.?
3. Які основні ставки податків в Грузії ви можете назвати?
4. Що з досвіду реформування податкової системи Грузії можна використати в Україні?

Розділ 30. Податкова система В'єтнаму

30.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

В'єтнам, згідно Конституції, залишається соціалістичною країною. Лібералізація зовнішньоекономічних відносин В'єтнаму в 1986 р. почалася після прийняття політики “Оновлення”, яка передбачала односторонні заходи щодо відкриття національної економіки. В результаті прийнятих заходів стимулювання зовнішньоекономічної діяльності за період з 1987-2005 рр. В'єтнаму досягнув швидкого зростання експорту, яке в середньому склало 24,3%, та отримав великий притік іноземних інвестицій – більше ніж 60 млрд. дол.

На початку 2000 року законодавчий орган країни прийняв закон про підприємства, який встановив досить простий процес початку бізнесу: згідно з ним, оформлення документів для реєстрації нової компанії займає не більше двох тижнів. Місцеві бізнесмени зазначають, що ще зовсім недавно їм доводилось проходити всі кола пекла для того, щоб зареєструвати свої фірми. Тепер же, за їхніми словами, 99 відсотків всіх складностей знято. Крім того, після цілого десятиліття невдач уряд спромігся на відкриття в'єтнамської фондової біржі.

Торгова угода з США, як вважають багато експертів, обов'язково дасть потужний поштовх розвитку в'єтнамського експорту. Середній розмір мита на товари, що надходять на американський ринок, знизяться з 40 до 3%. Найбільше полегшення відчують при цьому експортери взуття, текстилю та інших товарів легкої промисловості. Експерти прогнозували, що експорт в'єтнамської продукції в США збільшиться з 650 млн. дол. в 1999 році до більш ніж 1 млрд. дол. в 2000-му. В'єтнамські керівники переконані, що для їх країни настає найкраща можливість здійснити економічний ривок з моменту початку реформ в середині 80-х.

У В'єтнамі всі компанії – і місцеві, і зарубіжні – отримали однакові умови для ведення бізнесу: для них встановлені одні й ті ж мінімальні зарплати для працівників, податки, тарифи на користування послугами зв'язку, і всі вони підпадають під дію одних і тих же законодавчих і нормативних актів. Зарубіжні інвестори, крім того, сподіваються, що в'єтнамські державні підприємства будуть у меншій мірі використовувати свої політичні зв'язки для досягнення переваг в конкурентній боротьбі з приватними фірмами.

Ще однією ознакою того, що Ханой став більш дружньо ставитися до зарубіжних інвесторів, є дозвіл останнім створювати у В'єтнамі власні дочірні компанії без участі місцевих партнерів, а також викупати збанкрутілі спільні підприємства. Створення компаній зі стопроцентним зарубіжним капіталом технічно було можливим ще з 1987 року, однак цей процес був повністю блокований в'єтнамським урядом.

За 1996-2007 рр. ВВП В'єтнаму збільшувався в середньому на 6,8% в рік, а в 2005-2006 рр. – на 8%. Бідність скоротилася з 70% населення у 80-ті роки ХХ століття до 7% в 2005 р. Прямі іноземні інвестиції зросли з 1,3 млрд. дол. в 2000 р. до 2,3 млрд. дол. в 2006 р.

2007 рік став 27-м роком безперервного економічного зростання В'єтнаму. Річний доход на душу населення в 2007 р. (у порівнянні з 2000 р.) зріс на дві третини: з 1400 до 2310 дол. Разом з тим рівень безробіття в 2008 р. знаходився на позначці 45% активного населення.

Реальне зростання ВВП В'єтнаму склало в 2008 р. 6,2%, що становить найменше значення від 1999 р. Міжнародний Валютний Фонд та Азійський банк розвитку передбачали зростання ВВП В'єтнаму в 2009 р. в розмірі 5%, а інші міжнародні структури в розмірі 4,1-4,3%. Варто зауважити, що ще в другій половині 2008 року уряд СРВ передбачав приріст ВВП у розмірі більше 8%, але світова фінансова криза 2008-2009 років скорегувала намічені показники.

Динаміка ВВП на особу за паритетом купівельної спроможності (в дол. США) була наступною: 1992 р. - 1120, в 2000 р.- 2060, в 2004 р. – 2810, в 2013 р. – 5310, в 2015 р. – 6020.

Принциповим моментом є в'єтнамська політика “двох дітей”, яка забезпечує цій нації переважне становище на тлі старіючого населення планети. А упор на соціальні програми замість ставки на зростання заробітної плати дає країні чималі конкурентні переваги в традиційно “китайських” галузях виробництва ширвжитку. З іншого боку, експерти стверджують, що низькі доходи в'єтнамського населення пояснюються значною часткою тіньової економіки. Остаточо приватне підприємництво було легалізоване країні лише 2000 року. Однак до дисциплінованої сплати податків в'єтнамці ще не звикли. Досить показовим у цьому сенсі став процес над бізнесменом, засудженим на 20 років в'язниці за несплату 6 млн. дол. податку.

Якщо у промисловості успіхи в'єтнамських трудівників багато в чому порівнянні з досягненнями їхніх китайських колег, то у сфері сільського господарства лідерство В'єтнаму – незаперечне. Країна, котра ще кілька десятиліть тому нездатна була прогодувати навіть власне населення, впевнено перетворюється на одного з найбільших експортерів сільськогосподарської продукції. Причому за найбільш несподіваними статтями.

З 2000-го року у В'єтнамі всі компанії – і місцеві, і зарубіжні – отримали однакові умови для ведення бізнесу: для них встановлені одні й ті ж мінімальні зарплати для працівників, податки, тарифи на користування послугами зв'язку, і всі вони підпадають під дію одних і тих же законодавчих і нормативних актів. Зарубіжні інвестори, крім того, сподіваються, що в'єтнамські державні підприємства будуть у меншій мірі використовувати свої політичні зв'язки для досягнення переваг в конкурентній боротьбі з приватними фірмами.

Лідерство держпідприємств в економіці В'єтнаму забезпечується за рахунок їх монопольної присутності на ринку, причому саме в держсекторі зосереджені життєво важливі галузі, від яких залежить вся інша економіка,

перш за все банківська справа, електроенергетика, зв'язок і комунікації, а також виробництво сталі, видобуток вугілля і хімічної промисловості.

Завдяки постійному інвестуванню великих об'ємів державних фінансових ресурсів державні підприємства, як і раніше, зберігають провідну роль у формуванні ВВП СРВ (40%), однак ефективність їх діяльності бажає бути кращою. Про це свідчить той факт, що 32,8% державних підприємств зазнають збитків, а тільки 40 мають прибуток вище середнього рівня. Основними інвесторами в економіку В'єтнаму є: держава (53,8%), приватні інвестори (26%), іноземні інвестори (16,4%) та інші (3,8%).

Однак, перебуваючи під покровительством держави, держпідприємства часто мають низьку конкурентоспроможність у порівнянні з приватними, особливо іноземними фірмами, а вироблена ними продукція – з імпортною.

З точки зору надходжень доходів в державний бюджет, підприємства з іноземним капіталом є найефективнішими (табл. 30.1.).

Таблиця 30.1.

Економічні показники підприємств різних форм власності у В'єтнамі

Показники	Держпідпр иємства (%)	Приватні (%)	Іноземні (%)	Всього (%)
Питома вага в загальній чисельності підприємств	8	88	4	100
Частка трудівників	46	38,6	15,4	100
Частка використовуваного капіталу	56	19,6	24,4	100
Частка загальної виручки	49,5	31,4	19,1	100
Частка надходжень в бюджет	46,1	12,5	41,5	100

*Фінанси. 2000. – №7. – С. 73.

Використовуючи всього 24% капіталу і отримуючи 19% виручки, вони дають більше 41% надходжень в бюджет.

30.2. Особливості оподаткування у В'єтнамі

Доходи бюджету В'єтнаму на 85% забезпечують податкові платежі. Основними бюджетними податками є податок на прибуток підприємств (30,7% податкових надходжень) та ПДВ (33,9% податкових надходжень).

В податковій системі країни взято курс на поступове зменшення податку на прибуток підприємств: 28% в 2008 р., 22% в 2014 р., 20% в 2016 р., що повинно позитивно вплинути на розвиток країни.

В червні 2015 р. у В'єтнамі були прийняті нові правила регулювання податку на прибуток підприємств, які вступили в силу з 6.09.2015 р. Серед

них: введення 22%-го корпоративного податку на зарубіжні дивіденди чи на прибуток від реалізації іноземних інвестицій, отриманих в'єтнамською компанією; відміна верхньої межі в розмірі 15% при врахуванні витрат на рекламу для підрахунку корпоративного податку; надання податкових пільг з корпоративного податку з урахуванням місцезнаходження підприємства; прибуток, отриманий від зарубіжних інвестицій, здійснених в'єтнамськими підприємствами, не потребує декларування з метою сплати корпоративного податку, якщо цей прибуток був репатрійований до В'єтнаму.

Підприємства, що здійснюють різні види діяльності, які підпадають під різні ставки оподаткування, повинні обраховувати суми податку окремо по кожному виду діяльності.

Від податку на прибуток звільняються наступні види прибутку: від контрактів на наукові та технологічні розробки, а також від контрактів на технічне обслуговування сільськогосподарського виробництва.

У податковій системі СРВ відсутній податок на майно. Невисока ефективність використання державної власності поступово звужує податкову базу державного бюджету СРВ. Необхідно зазначити при цьому, що процес приватизації, що почався у В'єтнамі в 2000 р., до сьогодення відбувається повільними темпами. За наступні роки було приватизовано близько 6% державного капіталу в державних підприємствах.

У В'єтнамі поступово розвивається приватний бізнес, хоча податкові стимули для нього не є достатніми, що сприяє «тінізації» цього бізнесу.

Причини низької питомої ваги надходжень доходів в державний бюджет СРВ від приватних підприємств при достатньо високій частці інвестицій і виручки полягає, по-перше, в слабкому податковому адмініструванні.

Ще одна причина – наявність сприятливих умов для мінімізації податків, таких як: готівкові розрахунки без касових апаратів, виставлення рахунків-фактур тільки на вимогу покупця і т.д. В результаті складається ситуація, коли співвідношення частки виручки і частки надходжень до бюджету приватних підприємств складають всього 0,4 (їх частка виручки складає 31,4% проти 12,5% частки надходжень в бюджет від них), в той час як у держпідприємств 0,93, а у підприємств з іноземним капіталом 2,17.

Серйозним джерелом росту доходів державного бюджету СРВ в довгостроковій перспективі є оподаткування фізичних осіб. В країні застосовується прогресивна система оподаткування, а максимальна ставка податку на доходи фізичних осіб сягає 35%. Об'єм надходжень від оподаткування фізичних осіб в абсолютному виразі склав близько 3700 млрд. донгів, що еквівалентно 235 млн. дол., чи всього 2,2% доходів державного бюджету СРВ. Така низька питома вага пояснюється тим, що в даний час у В'єтнамі діє достатньо високий за місцевими мірками неоподатковуваний мінімум 5 млн. донгів в місяць (близько 320 дол.). Тому кількість платників податків з осіб, які отримують високі доходи в 2005 р. склала близько 1 млн. чоловік, або 2,4% працівників. Скасування неоподаткованого мінімуму

приведе до суттєвого розширення податкового контингенту до 41,5 млн. чоловік.

З 15.10.2014 р. у В'єтнамі вступили в силу нові пільги з корпоративного податку по відношенню до прибутку від досліджень та розробок. Ця умова буде діяти протягом перших трьох років (раніше – протягом одного року). Прибуток від продажу товарів, вироблених з використанням нових технологій (при умові, що вперше вони були використані у СРВ), буде звільнятися від корпоративного податку на 5 років (раніше - на 1 рік). Це стимулюватиме приплив іноземних інвестицій в країну. В 2015 р. у В'єтнамі діяло біля 20 венчурних фонди з капіталом в 2,5 млрд. дол.. США.

Стандартна ставка ПДВ в країні складає 10 %. Знижена ставка – 5 % встановлена на такі товари: вода, добрива, ліки, освітні послуги, дитячі іграшки, книги з мистецтв і науки, натуральні агропромислові товари, корм для худоби тощо. Ставка в розмірі 0 % встановлена для товарів на експорт.

Від податку на додану вартість звільнюються: сфера страхування, охорона здоров'я. Не передбачено ПДВ для компаній, доходи яких нижче 100 млн. донгів на рік. Також відмінено ПДВ з дотаційних платежів у вигляді харчування на виробництві, з проїзних білетів, з різних юридичних родинних угод з передачі нерухомості.

Для малих і середніх підприємств ПДВ у В'єтнамі зараз сплачується поквартально (раніше – раз в місяць).

Ставки податку з продажу в країні складають від 10 до 80 %. Його встановлено на такі товари та послуги: цигарки, пиво, алкоголь, легкові автомобілі, бензин, кондиціонери, гральні карти, на торгівлю на дискотеках, на масаж, на карооке, на гральні автомати, на казино, на продаж лотерейних білетів тощо.

Податок на використання державних природних ресурсів у В'єтнамі встановлено в розмірі від 1 до 40 %.

У податковій системі СРВ відсутній податок на майно. Невисока ефективність використання державної власності поступово звужує податкову базу державного бюджету СРВ. Необхідно зазначити при цьому, що процес приватизації, що почався у В'єтнамі в 2000 р., до сьогоднішнього дня відбувається повільними темпами. За кілька наступних років було приватизовано близько 6% державного капіталу в державних підприємствах.

У В'єтнамі прийнята Стратегія реформування податкової системи до 2020 р., якою передбачено зниження частки податкових платежів у ВВП країни. Частка податкових платежів у ВВП країни в 2014 р. склала 18,24%, хоча передбачалося 17,2%.

Крім пільг, передбачених податковим законодавством СРВ, іноземні інвестори можуть скористатися і перевагами угод про уникнення подвійного оподаткування, яких В'єтнам підписав з 62-ма країнами, включаючи Україну.

Запитання для самоперевірки

1. Яка структура національних податків у В'єтнамі?
2. Які особливості оподаткування підприємств в країні?
3. Які особливості оподаткування домогосподарств у В'єтнамі?
4. Чи існує податок на нерухомість в країні?

Розділ 31. Податкова система Лаосу

31.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

З 1975 р. Лаос став Республікою. Народно-Демократична партія Лаосу є правлячою та єдиною партією країни, яка нараховує біля 7 млн. осіб. 80 % жителів країни зайнято в сільському господарстві. Значна частина населення Лаосу знаходиться за межею бідності. Тому країна за допомогою різних пільг, в тому числі податкових, старається залучити в країну іноземні інвестиції. Цьому заважає слабка інфраструктура, відсутність залізниць, система автомобільних доріг знаходиться у незадовільному стані.

Лаоська Народно-Демократична Республіка (ЛНДР) – це соціалістична країна, яка з 90-х років ХХ століття почала запроваджувати ринкові реформи. Поки вона відноситься до найбідніших країн Азії, якій суттєву допомогу надають міжнародні організації, Японія, Австралія та КНР.

Основні доходи країна отримує від експорту золота, міді, електроенергії. 17 % ВВП Лаосу та 70 % його експорту припадає на енергетичний та гірничодобувний сектор. В країні планується побудувати 11 гідроелектростанцій на ріці Меконг, щоб продавати електроенергію до Таїланду, який в ній дуже зацікавлений. Проти виступає В'єтнам, оскільки це може призвести до екологічної катастрофи в дельті Меконгу. Не дивлячись на це, гребля ГЕС Ксяябурі вже майже побудована, а в Лаосі почали будувати ще кілька гребель.

У 2002-2011 рр. економічне зростання в країні знаходилося на рівні 6,2 – 8 % на рік. Планувалося, що в наступні роки цей ріст не зменшиться, оскільки КНР готова інвестувати у прикордонні з Лаосом китайські провінції 200 млрд. юанів (31,4 млрд. дол. США). КНР буде побудована залізниця між Таїландом та Китаєм, частина якої пройде територією Лаосу, що призведе до прискореного розвитку цієї території.

ЛНДР уклала ряд угод про уникнення подвійного оподаткування, зокрема і з Республікою Білорусь.

31.2. Особливості оподаткування у Лаосі

В 1995 р. в країні було введено в дію Закон про податки. Згідно нього податок на прибуток підприємств був встановлений в розмірі 35 %; податок на доходи фізичних осіб став стягуватися за прогресивною шкалою: від 0 до 28 %; для всіх виробничих підприємств був встановлений мінімальний податок на рівні 0,25 % від суми загального обороту, а для торгових підприємств та закладів послуг – 1 %. Були також введені такі податки, як акцизи, податок на власність, податок на природні ресурси тощо.

В 2009 р. було прийнято новий Закон про заохочення інвестицій, в якому були об'єднані два попередніх закони 1994 р. Новий закон став єдиним як для іноземних, так і для вітчизняних інвесторів, чого не передбачалося раніше. Цей закон розповсюджено на всі види інвестицій, на індивідуальних підприємців та юридичних осіб. В ньому виділені наступні галузі, які підпадають під пільги: сільське господарство, промисловість, послуги.

Тепер заохочення інвестиційної діяльності в Лаосі буде здійснюватися за трьома рівнями: перший – високий, другий – помірний, третій – низький

рівень заохочення. Збережено поділ країни на три зони: 1) гірські віддалені регіони з низькими соціально-економічними характеристиками; 2) регіони, в яких географічні умови не такі важкі, як в гірських районах; 3) регіони з належною інфраструктурою. Податкові канікули для підприємств першої зони складатимуть від 10 до 4 років, для підприємств другої зони вони складатимуть від 6 до 2 років, а для підприємств першої зони вони складатимуть від 4 до 1 року. Крім того, для інвесторів передбачені й інші пільги: звільнення від сплати корпоративного податку з прибутку, який направляється на розширення виробництва; звільняється від сплати імпортного мита сировина (крім палива), машини та запасні частини до них; продукція, що експортується за кордон, звільняється від експортного мита.

Згідно вказаного Закону внесено зміни до податку на прибуток: якщо раніше вітчизняні підприємства сплачували цей податок за ставкою 35 %, а іноземні інвестори – за ставками 10 % у першій зоні, 15 % у другій зоні, 20 % у третій зоні, то з 1.01.2012 р. для всіх введена єдина ставка на рівні 28 % (для тютюнових підприємств – 30 %). Для індивідуальних підприємців дана ставка диференційована: від 0 до 28 %.

Податок на додану вартість введено в країні з 1.01.2010 р. Від нього звільнені: необроблена сільськогосподарська продукція, вироби ручної роботи, а також банківські послуги, послуги інших фінансових організацій, медичні послуги, страхування життя та здоров'я.

З 1.01.2012 р. замість двох ставок податку з обороту (5 і 10 %) була введена єдина ставка на рівні 10 %.

Запитання для самоперевірки

1. Яка структура національних податків у Лаосі?
2. Які особливості оподаткування підприємств в країні?
3. Які особливості оподаткування іноземних інвесторів у Лаосі?
4. Чи існує податок на нерухомість в країні?

Розділ 32. Податкова система Кореїської Народно-Демократичної Республіки

32.1. Загальні умови функціонування податкової системи країни

Тривалий час податкова система КНДР нагадувала радянську, а зараз влада країни поступово переорієнтовує її на китайську модель, оскільки рівень життя населення знаходиться на дуже низькому рівні. Після розпаду СРСР і так званого соціалістичного табору Північна Корея перестала отримувати фінансову допомогу з цих країн, що ускладнило балансування доходів і видатків державного бюджету. Особливо великі видатки у КНДР витрачаються на утримання однієї з найбільших армій у світі (біля 1 млн. чол.), а також на дотації підприємствам ВПК та на ядерну програму. Це негативно позначилося на розвитку інших галузей економіки КНДР, її фінансової системи, на місцевих фінансах та рівні життя населення. Для значної частини населення характерне недоїдання, а в другій половині 90-х років ХХ ст. в Північній Кореї в результаті голоду померло (за оцінками зарубіжних експертів) біля 2 млн. осіб.

За оцінками південно - корейських аналітиків, витрати КНДР на ядерну програму складають 1,1 млрд. дол., при ВВП країни в 28 млрд. дол.. США.

Джерелами доходів бюджету КНДР, крім прибутків державних підприємств, є: виробництво контрафактної (підробленої) продукції, страхові схеми (зокрема, в морських перевезеннях), продаж ракет на Близький Схід, а з недавнього часу – відправка громадян за кордон в якості робочої сили.

В 2009 р. середньомісячний дохід на душу населення складав 5 дол. США, але житло і соціальні послуги в країні надаються безплатно. Третина населення КНДР живе за рахунок гуманітарної допомоги із-за кордону. Найвищий рівень життя – в столиці (Пхеньяні), а в провінції він значно нижчий.

В останні десятиріччя КНДР почала налагоджувати економічні зв'язки з Республікою Кореєю, оскільки остання надає Північній Кореї значну гуманітарну допомогу, насамперед продовольством. Але це не вирішує основних фінансових проблем КНДР, оскільки керівництво цієї країни поки не готово кардинально реформувати свою фінансову та податкову систему.

На рубежі двох тисячоліть не без впливу загальної зміни балансу сил у світі створилися об'єктивні передумови для поступового зниження напруження та вирішення проблем, які нагромадилися у відносинах між двома корейськими країнами, що сприяло розвитку міжкорейських обмінів та співробітництва.

Важливою подією для інтенсифікації співпраці між Північчю та Півднем стало відновлення залізничної колії, що вперше за півстоліття з'єднала між собою дві столиці – Пхеньян та Сеул. Відкриття залізничного сполучення через кордон істотно знизить витрати між країнами на логістику і значно допоможе активізувати двостороннє економічне співробітництво.

Домовленість про з'єднання залізниць між двома Кореями була досягнута під час історичного самміту лідерів двох Кореї у 2000 р.

Символом “сонячної політики”, який дає змогу відчутти наростаючий прогрес у відносинах між Північчю та Півднем, є реалізація спільних проектів. Зокрема, обидві корейські держави є спонсорами проекту зі створення промислового комплексу Кесона і ведуть роботу з залучення до цього регіону туристів. У жовтні 1999 р. КНДР дала згоду на створення в районі Кесона промислового і туристичного центру. В листопаді 2000 р. фірми “Hyundai” і “Korea Land Corporation” погодилися брати участь у створенні комплексу і, як перший крок, провели зйомку місцевості, призначеної для створення виробничих потужностей.

Станом на 2005 р. відбувалася реалізація трьох основних спільних економічних проектів: Кесонського індустріального комплексу, туристичного проекту Кимгансан, з'єднання залізничних та автомобільних доріг.

Торгівля між Північчю і Півднем ведеться в основному на комісійних умовах торгівлі, коли компанії Півдня поставляють на Північ основні матеріали або напівфабрикати для подальшого складання або доробки на Півночі.

Така торгівля вигідна не тільки КНДР, але й компаніям Республіки Корея. По-перше, вона пов'язана з меншим ризиком порівняно з прямими інвестиціями. По-друге, дає змогу з як найменшими витратами розширювати їх зовнішньоторговельну діяльність. Вона слугує своєрідним пробним каменем для прямих інвестицій в економіку КНДР, зокрема, дозволяючи південнокорейським компаніям визначити рівень кваліфікації робітників Півночі та загальний потенціал для подальшого промислового розвитку КНДР і зв'язків із нею.

Не секрет, що правлячі еліти КНДР вже давно розуміють безперспективність практики ортодоксального комунізму. З іншого боку, представники північно-корейських еліт усвідомлюють, що будь-які різкі зміни можуть назавжди позбавити їх влади та її економічних похідних. Тому закономірно, що вони не лише довго приміряються, перш ніж зробити перші кроки до змін, а й прагнуть отримати гарантії з боку тих, хто потенційно здатен допомогти під час їх проведення.

КНДР не має потреби в ядерній зброї, оскільки оточена двома неядерними сусідами – Південною Кореєю та Японією – і дружніми до Пхеньяна ядерними Китаєм та Росією. Чого не можна сказати про продовольство: керівник КНДР Кім Чен Ин потребує їжі для голодуючих своєї країни. Він також гостро потребує великої кількості модерних технологій та інвестицій. І єдиною причиною, яка підштовхнула КНДР до випробування ядерного приладу, була можливість, шантажуючи Захід, отримати максимально можливу кількість політичних та економічних дивідендів.

Сьогодні великий вплив на КНДР має Китай. Його інвестиції до Північної Кореї щороку становлять сотні мільйонів доларів. І саме Китай рекомендував лідерам Північної Кореї поступово переводити економіку країни на ринкові рейки.

Крім того, слід мати на увазі, що ця країна – надзвичайно закрита від будь-яких зовнішніх впливів. Так, у Північній Кореї суворо заборонено мати в себе вдома приймачі, які можна налаштувати на різні хвилі. За наявності такого приймача його власникові загрожує табір. Заборонено Інтернет. Список підприємств, на яких є комп'ютери з Інтернетом, затверджує особисто Кім Чен Ин. Ті довірені особи, котрі можуть отримати спеціальний доступ до користування Інтернетом, перед тим мають виклопотати на це право у вищих інстанціях. Саме ж дійство відбувається в суворо ізольованій кімнаті, яку спеціально охороняють і в яку суворо за допуском дозволяють заходити спеціальному персоналу.

Забороняється переміщення населення північної Кореї між містами і районами – це можна зробити лише за спеціальними перепустками. Фактично заборонено все. На зарплату в КНДР купити практично нічого не можна, до того ж середня місячна зарплата становить усього 3-5 доларів. При цьому пропаганда не втомлюється запевняти північних корейців, що вони живуть найкраще у світі і що в Південній Кореї простий народ живе набагато гірше за них. Населення ж виживає за рахунок тіньової занятості, контрабанди з КНР, допомоги родичів з Південної Кореї.

32.2. Особливості оподаткування у КНДР

21.03.1974 р. на третій сесії п'ятих Верховних народних зборів був прийнятий Закон КНДР про повну відміну податків. Але тим не менше, деякі податки в країні збираються, їх повинні сплачувати підприємства з іноземним капіталом та іноземці. Доходи державних підприємств повністю привласнює держава.

Податкова система країни починає поступово трансформуватися з урахуванням досвіду КНР. Населення КНДР в основному сплачує непрямі податки, насамперед на алкоголь та тютюн, акцизи на електронні товари, мобільні телефони тощо, які приховані в цінах на вказані товари. Крім того, підприємці КНДР повинні сплачувати з своїх доходів 50 % у формі податків.

Уряд обклав податками сіру (незаконну) приватну торгівлю, яка стала розвиватися після голоду 1990 р. Сіра економіка вже перевищила за розмірами державну економіку. Впливових бізнесменів при цьому нерідко арештовують, а їх майно конфіскується на користь держави.

Незважаючи на велику закритість, сьогодні в КНДР уже став доступним мобільний зв'язок. Правда, кількість абонентів ще не перевищує 20 тисяч, і користування мобільним телефоном доступне за ціною лише представникам вищих кіл північно корейського суспільства, однак можна говорити про певний прорив. Він став можливим завдяки кампанії з Єгипту, яка допомогла створенню в Північній Кореї мережі мобільного зв'язку.

Для зростання податкових доходів бюджету і домогосподарств в країні почав розвиватися іноземний туризм. Тур на 4 дня коштує жителям КНР 350 дол. США, а туристам із західних країн в 4 рази дорожче.

В КНДР створено кілька торгово – економічних зон (ТЕЗ), де існують значні податкові пільги для іноземних інвесторів. Найбільш відомою є ТЕЗ

Расон, яка розташована на північному сході КНДР і межує з китайською провінцією Цзімінь та російським Приморським краєм. У цій зоні існує пільговий режим оподаткування. Тут сплачується 5 податків: прибутковий податок на підприємство, податок на товарооборот, виробничий податок та два місцевих податки (комунальний та транспортний). Підприємства з іноземним капіталом, які інвестують у підприємства зони Расон, звільняються від прибуткового податку на 5 років, а в наступні 3 роки податкова пільга складатиме 50 % від загальної суми податків.

Значні податкові доходи приносить КНДР вільна економічна зона Кесон на кордоні з Республікою Корея, в якій працює кілька десятків тисяч жителів Північної Кореї. Підприємства з Республіки Корея сплачують певні податки до бюджету КНДР. Податок на доходи фізичних осіб сплачують до бюджету КНДР й працівники цієї зони, місячний зарібок яких складає близько 70 дол. США.

Південнокорейським компаніям важко одержувати належні прибутки у вільній зоні Кесон в умовах існуючого в КНДР трудового законодавства. Наймання робочої сили на тимчасову роботу є проблемою, і працедавці не завжди можуть прийняти на роботу саме тих, хто їм потрібен. Вони також не можуть при бажанні звільнити робітників або перевести їх на інші види робіт, оскільки влада КНДР контролює всі питання, пов'язані з використанням робочої сили. Заборонено також стимулювати північно корейських робітників залежно від їх уміння і старання. Тому фірмам-інвесторам украї необхідно отримати право на ухвалення незалежних рішень з найму робітників, їх використання і в оплаті праці.

В останні десятиріччя, за прикладом КНР, в країні почало розвиватися дрібне підприємництво в торгівлі та сфері послуг, але воно жорстко контролюється владою на місцях, яка є дуже корумпованою. Тому значна частина податків дрібних підприємців йде не до бюджету, а корумпованим чиновникам. Не дивлячись на дуже важке покарання за корупцію (аж до смертної кари включно), вона існує у всіх ланках державного управління, в тому числі на митниці та в податкових органах, що й дає можливість дрібному бізнесу розвиватися, а населенню якимось виживати.

Запитання для самоперевірки

1. Які податки існують у КНДР?
2. Які особливості оподаткування іноземних підприємств в країні?
3. В чому полягають причини низького життєвого рівня населення КНДР?
4. Які види місцевих податків існують в країні?

Рекомендована література

Абдурасумова Дж. Корея: Промышленная политика в условиях глобализации / Дж. Абдурасумова // МЭ и МО. – 2002. – № 5. – С. 100-107.

Андрущенко В.Л. Податкові системи зарубіжних країн / В.Л. Андрущенко, О.Д. Данілов. – К.: Лілея, 2004. – 300 с.

Балакин В. Тяньцзинь – Биньхай: Новый международный инвестиционный район КНР / В. Балакин // Проблемы Дальнего Востока. – 2009. – № 3. – С. 67-73.

Баула О. Особливості еволюції офшорних зон в умовах глобалізації економіки / О. Баула, А. Сачук // Економіст. – 2012. - № 1. – С. 16-18.

Безгубенко О.Ю. Роль офшорної фінансової діяльності у світовій фінансовій системі / О. Ю. Безгубенко // Економіст. – 2008. - № 1. – С. 51-53.

Безуглий В.В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн: Навч. посіб./ В.В. Безуглий – К.:ВЦ «Академія», 2005. – 704 с.

Бергер Я. Китай в условиях глобального экономического кризиса / Я. Бергер // Проблемы Дальнего Востока. – 2009. – № 2. - С. 31-44.

Бозуленко О. Роль офшорної фінансової діяльності у світовій фінансовій системі / О. Бозуленко // Економіст. – 2008. – № 1. – С. 51-53.

Галищева И.Н. Прямое налогообложение в Индии // Финансы. – 2001. – №8. – С. 68-70.

Гельбрас В. Цена экономических успехов Китая / В. Гельбрас // Вопросы экономики. – 2007. – № 4. – С. 40-49.

Зобова И.Ю. Налоги и налогообложение в странах с исламской экономикой: Учеб. пособие / И.Ю. Зобова.- Казань: ТГГПУ, 2008. – 148 с.

Экономика Индии//Российско-Индийский форум. – [http // www.rus. – ind. ru/economic](http://www.rus-ind.ru/economic).

Экономика. Индия: сокращение налоговых выплат корпоративного сектору. 26.12. - 2008. – [http // www.mastrforex. org/ru/news/business/](http://www.mastrforex.org/ru/news/business/)

Индия представила план столетия своей экономики. – [http//lenta. Ru/news/2008/12/08/stimulus/](http://lenta.Ru/news/2008/12/08/stimulus/)

Исмаилова М.М. Углубление реформ и стимулирование инвестиционной активности / М.М. Исмаилова // Вестник Таджикского государственного университета права, бизнеса и политики. Серия гуманитарных наук. Вып. 1. : Душанбе: ТГУПБП, 2012. – С. 49-52.

Каменков П.Б. Военно-промышленный комплекс КНР: достижения и проблемы / П.Б. Каменков // Азия и Африка сегодня. – 2008. – № 1. – С. 15-23.

Карлін М.І. Фінанси зарубіжних країн: Навч. посібник / М.І. Карлін – К.: Кондор, 2009. – 384 с.

Карлін М.І. Світові фінансові центри: Навч. посібник / М.І. Карлін. – К.: Кондор, 2015. – 424 с.

- Карлін М.І. Фінансові системи зарубіжних країн: КРАЇНИ БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південно – Африканська Республіка): Навч. посібник / М.І. Карлін, І.П. Липовський. – Луцьк: Терен, 2013. – 376 с.
- Карлін М.І. Фінанси домогосподарств провідних країн світу: Навч. посібник / М.І. Карлін, І.О. Цимбалюк. – Луцьк: Вежа-друк, 2014. – 172 с.
- Каспрук В. У Північній Кореї запущено “лівійську модель” // Дзеркало тижня. – 2008. – 5.07.– С. 5.
- Ким Ен Ун, Асмолов К. Республіка Корея в 2005 году / Ким Ен Ун, К. Асмолов // Проблемы Дальнего Востока. – 2006. – № 3. – С. 112-114.
- Король В. Трансформація концептуально-правових засад преференційного оподаткування суб’єктів інноваційної діяльності у Китаї / В. Король //Юридична Україна. – 2008. – № 11 – С. 119-124.
- Король закликав саудівців економити // День. – 2015. – 24 грудня. - С. 3.
- Крамар О. Зупинити відставання / О. Крамар // Український тиждень. – 2015. - № 51-52. – С. 16-18.
- Литвиненко Я.В., Податкові системи зарубіжних країн / Я.В. Литвиненко, І.Д Якушик. – К.: Лілея, 2004. – 208 с.
- Луніна І.О. Міжнародні тенденції формування податкових систем у після кризовий період 2008-2014 рр. та уроки для України / І.О. Луніна, Н. Б. Фролова // Фінанси України. – 2015. – № 8. – с. 7-20.
- Кулиев З. Роль и место государственного нефтяного фонда в экономике Азербайджана / З. Кулиев // Економіст. – 2015. – С. 42-45.
- Масляк П.О. Країнознавство: Підручник / П.О. Масляк– К.: Знання, 2008. – 292 с.
- Мельянцев В. Экономический рост Китая и Индии: динамика, пропорции и последствия / В. Мельянецев // МЭ и МО. – 2007. – № 9. – С. 18-25.
- Міжнародні фінанси: навчальний посіб./За ред. Козака Ю.Г., Логвінової Н.С., Барановської М.І. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 288 с.
- Міжнародні фінанси: навч. посіб. / І.І.Дяконова, М.І.Макаренко, Ф.О.Журавка та ін.; за ред. М.І.Макаренка та І.І.Дяконової. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 548 с.
- Міжнародна економіка: Підручник / За ред. А.П. Румянцева. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – 479 с.
- Міжнародне оподаткування: Навчальний посібник / За ред. Ю.Г.Козака, В.М.Сліпа. – К.: ЦУЛ, 2003. – 550 с.
- Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн / Л.О. Миргородська. –К.: ЦУЛ, 2003. – 240 с.
- Мироненко В. Китайская распродажа / В. Мироненко // Инвестгазета. – 2009. – 14.06. – С. 62-64.
- Мознас П. Тайвань: итоги экономической политики Чэнь Шуйбэня / П. Мознас //МЭ и МО. – 2009. – № 5. – С. 88-89.
- Мостовая А. Прямые иностранные инвестиции Японии на рубеже 2000 гг. (1996-2007) / А. Мостовая // Проблемы Дальнего Востока. – 2009. – № 3. – С. 74-81.
- Особливий Рамазан // Український тиждень. – 2015. - № 29. – С. 34-36.

Пашкеев С. Выбраться на Пик / С. Пашкеев // Бизнес. – 2009. – 22.06. – С.37-39.

Петухов И. О развитии промышленности микроэлектроники и создании суперкомпьютеров в КНР/ И. Петухов // Проблемы Дальнего Востока. – 2009. – № 2. – С. 65-67.

Радзімовська С.Ф. Міжнародний досвід: Корея від занепаду до процвітання / С.Ф. Радзімовська // Економіка та держава. – 2007. – № 2. – С. 71-74.

Райхель Ю. Індійський blackout // День. – 2012. – 07. – 08. – с. 9.

Самаруха В. И., Болдбаатор Д. Совершенствование налоговой политики в Монголии / В. И. Самаруха, Д. Болдбаатор // Известия Иркутской государственной экономической академии. Вып. 4. – Иркутск: ИГЭА, 2014. – С. 24-27.

Скосыров В. Большой Китай и маленький остров / В. Скосыров // Азия и Африка сегодня. – 2007. – № 1. – С. 42-46.

Трифонов В. Тайваньский вопрос на современном этапе // Проблемы Дальнего Востока. – 2009. – № 3. – С. 28-36.

Ульченко Н. Ю., Мамедова Н. М. Экономическое развитие и «исламская экономика» (опыт Турции и Ирана) // Ислам и общественное развитие в начале XXI века / Отв. ред. В. Я. Белокреницкий и др. —М., 2005.—С. 25-41.

Уразова Е. И. Опыт мусульманской Турции в создании экономики по западной модели // Ислам и общественное развитие в начале XXI века / Отв.ред.В. Я. Белокреницкий и др. —М., 2005. —С. 146-157.

Уразова Е. И. Экономические взгляды и практика исламистов в Турции // Ислам и политика / Под ред. В. Я. Белокреницкого и А.З.Егорина.—М., 2001. —С. 372-384.

Федорін В. Гудбай, імперіє. Розмови з Кахою Бендукідзе / В. Федорін. – Л.: Видавництво Старого Лева, 2015. – 530 с.

Чуванкова В. Частное предпринимательство в экономике КНР в условиях глобального кризиса / В.Чуванкова // Проблемы Дальнего Востока. – 2009. – №3. – С. 60-66.

Шиас Д. Азиатский премиум – партнер / Д. Шиас, Д. А. Ярош // Инвестгазета. – 2007. – 03.09.12. – С. 20-25.

Шепенко Р. Системы управления налогами в КНР и на Тайване / Р. Шепенко // МЭ и МО. – 2006. – № 10. – С. 84-87.

Цуканов В. П. Государственное экономическое регулирование в Иране: отход от исламских принципов? // Ислам и общественное развитие в начале XXI века / Отв. ред. В. Я. Белокреницкий и др. —М., 2005. —С. 424-431.

Цзин Чже. Социальное расслоение в Китае / Чже Цзин // Социс. – 2008. – №11. – С. 55-58.

Akerlof G. Behavioral Macroeconomics and Macroeconomics Behavioral / G. Akerlof // The American Economic Review. - 2002. – № 3. – Vol. 92. – P. 117 – 134.

Barr N. The Economics of the Welfare State / N. Barr. – Oxford: Oxford University Press, 1999. – 384 p.

Gilmore W.C. Brudne pieniądze. Metode przeciwdziałania praniu pieniędzy. – Warszawa. – 1999.

Umova Modelova OECD. – Warszawa, 1996.

Mahmoud A. Gulaid. Public Sector Resource Mobilization in Islam // Islamic Economic Studies.-1995.-Vol. 2, No. 2.-Muharram (June).-P.85.

Schacht I. An Introduction to Islamic Law. –Oxford, 1959.-P.78.

Sayyid Muhammad Rizvi.Khums (The Islamic Tax)// www.al-isl

Therman T. International Efforts to Combat Money Laundering: The Role of the Financial Action Task Force. – In: Money Laundering, H. L. Mac Queen (red). – Edinburg, 1993.

Finance business servise. Регистрация оффшорных компаний, открытие счетов в иностранных банках [Электронный ресурс]. - Режим электронного доступа : <http://www.fbs-offshore.com>

Offshore Companies House – услуги по оффшорам [Электронный ресурс]. - Режим электронного доступа : <http://www.offshore-companies.co.uk>

Короткий термінологічний словник

Акцизи – непрямі податки на товари і послуги, включені в ціну окремих товарів (насамперед на алкогольні та тютюнові товари).

Амвал батин - визначення прихованого майна у Пакистані, яке підпадає під оподаткування закятом (банківські депозити).

Амвалзахір - видиме майно у Пакистані (цінні папери, акції, продукція гірничодобувної промисловості), яке підпадає під оподаткування закятом.

Бат – грошова одиниця Таїланду.

Бонус комерційного виявлення та бонус видобутку в Таджикистані - це фінансові платежі, які сплачуються користувачем надр за кожне комерційне виявлення або при досягненні обсягів видобутку, які обумовлені в контракті. Порядок, умови та терміни сплати визначаються в угоді.

Буміпутра – корінне населення Малайзії. В країні здійснюється довгострокова соціальна політика перерозподілу багатства на користь малайзійського населення та інших автохтонних груп, чи буміпутра. Це завдання ставиться в Конституції країни, на неї ж робиться наголос в національній політиці розвитку. Кінцевою метою проведення даної політики є передача 30% акціонерного капіталу в країні в руки буміпутра.

Відмивання грошей – операції, що приховують джерело виникнення або призначення грошових сум із метою надання їм законного характеру.

Вона - грошова одиниця Республіки Корея.

ДНФА - Державний нафтовий фонд Азербайджану На початок 2015 р. кошти цього фонду склали 37,1 млрд. дол.. США.

Донг – грошова одиниця В'єтнаму.

Драм - грошова одиниця Вірменії.

Жогорку Кенеш Республіки Киргизія – вищий виборний законодавчий орган, який затверджує закони, у тому числі Податковий кодекс країни.

Закят - податок на майно заможних людей на користь нужденних мусульман в ісламських країнах.

Закят ал – фітр – це різновид закяту з видимого майна. В Малайзії цей податок зобов'язаний сплачувати не тільки глава сім'ї, але й кожен дорослий член родини, який має певні статки. В Малайзії держава відповідає за збір і розподіл закяту ал – фітр, але його ставки в різних штатах різняться.

Інвестиційний проект – конкретний проект, у який вкладаються грошові кошти з метою отримання прибутку або приросту капіталу.

Іена – грошова одиниця Японії.

Ісламські податки – податки, які сплачують мусульмани в окремих ісламських країнах, насамперед в Пакистані, Бангладеш, Ірані тощо (закят, ушр, хумс та інші).

Електронний бізнес – будь-яка ділова активність, при здійсненні якої використовуються комунікаційні можливості глобальних інформаційних мереж з метою отримання прибутку.

Лібералізація економіки – процес зменшення державного регулювання господарської діяльності.

Легалізація (відмивання) доходів – це дії, спрямовані на приховування чи маскуванню незаконного походження коштів або іншого майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження, місцезнаходження, переміщення, так само набуття, володіння або використання коштів або іншого майна, за умови усвідомлення особою, що вони були доходами.

Манат – грошова одиниця Азербайджану.

Місцеві кенеші Республіки Киргизія – місцеві виборні органи, які мають право встановлювати порядок сплати окремих податків.

ОЕСР – Організація економічного співробітництва і розвитку, яка включає 34 найбільш розвинутих країн світу.

Октрої - податок в Індії на ввезення товарів на місцеву територію для споживання, використання або продажу. Доходи від нього в багатьох штатах закріплюються за місцевими органами місцевого самоврядування.

Офшорні зони – це фінансові центри, які здійснюють значні обсяги кредитування й фінансування у валютах інших країн. Оскільки офшорні зони мають пільговий податковий режим (звільнення від місцевих податків), їх також називають “податковими гаванями”.

Патака - грошова одиниця Макао.

Підписний бонус в Таджикистані - це разовий фінансовий платіж користувача надр за право здійснення діяльності з користування надрами при укладанні контракту. Кінцевий розмір бонусу визначається в контракті залежно від економічної значущості надрових родовищ, які передаються в користування. Термін сплати бонусу встановлюється угодою учасників контракту, але не більше як 30 календарних днів з дати укладання контракту:

Ріал – грошова одиниця Саудівської Аравії.

Рінгіт – грошова одиниця Малайзії.

Рупія – грошова одиниця Індії.

Руфія - грошова одиниця Мальдівської Республіки, яка дорівнює 100 ларі.

Спеціальні економічні зони в Азії – територіальні комплекси з пільговим режимом для іноземних інвесторів.

Така - грошова одиниця Бангладеш

Тенге – грошова одиниця Казахстану.

Тугрик – грошова одиниця Монголії.

Ушр - податок чи збір у розмірі 1/10–десятої з продуктів землеробства і торгового мита в країнах з ісламською економікою.

ФАТФ – це міжурядовий орган, метою роботи якого є розвиток і впровадження на міжнародному рівні заходів і стандартів з боротьби з відмиванням грошей.

Холдингова компанія – суб'єкт господарювання, який володіє контрольними пакетами інших суб'єктів господарювання і управляє їхньою діяльністю та контролює її.

Хумс – ісламський податок в Ірані, який сплачується на користь імама до мечетей в розмірі 25% від доходу.

Шкала податкових ставок прогресивна – шкала податкових ставок у відсотках, розміри яких зростають відповідно до зростання розмірів об'єкта оподаткування.

Юань – грошова одиниця КНР.

Тести
з курсу «Податкові системи країн Азії»
I рівень

1. Яка з названих країн Азії є класичним офшором?

- а) КНР;
- б) Індія;
- в) Сінгапур.

2. Країни чи відокремлені території єдиних держав, де на державному рівні для певного типу компаній, власниками яких є іноземці, встановлені значні пільги в оподаткуванні, знижені чи скасовані вимоги до бухгалтерського обліку, частково або цілком зняті митні та торговельні обмеження – це:

- а) спеціальна економічна зона;
- б) офшорна зона;
- в) територія пріоритетного розвитку.

3. Прояв подвійного оподаткування можна ідентифікувати за такою ознакою:

- а) обкладання одного податкового об'єкта кілька разів за один податковий період;
- б) оподаткування різних об'єктів більше одного разу владою одного рівня;
- в) одночасне обкладання тим самим податком на рівні компанії і на рівні акціонерів.

4. Вставте пропущене слово:

_____ - це діяльність компанії поза юрисдикції будь-якої держави.

- а) офшорна діяльність;
- б) торгова діяльність;
- в) банківська діяльність.

5. Використання офшорних центрів Азії, з точки зору податкового законодавства, включає легальні, заборонені та злочинні способи:

- а) так;
- б) ні.

6. Розбіжності у податках у країнах Азії залежать від:

- а) характеру оподаткування доходів і витрат;
- б) виробничих відносин;
- в) ринку товарів і факторів виробництва.

7. Сучасні принципи оподаткування у країнах Азії відображають:

- а) темпи зростання прямих і непрямих податків;
- б) розподіл компетенції між органами влади на центральному і місцевому рівнях;
- в) економічний і політичний стан країни.

8. Податкова система країн Азії – це сукупність:

- а) податків, зборів і платежів;
- б) принципів і методів встановлення, зміни чи скасування податків;
- в) дій, що забезпечують сплату, контроль і відповідальність за порушення податкового законодавства.

9. Відмінності в рівні оподаткування різних країн Азії пов'язані з:

- а) традиціями оподаткування;
- б) моделлю ринкової економіки;
- в) еволюцією структури податкової системи.

10. До прямих податків у країнах Азії належать:

- а) внески працівників у фонди соціального страхування;
- б) податок на споживання;
- в) усі відповіді неправильні.

11. Умовами підвищення ролі прямих податків у провідних країнах Азії є:

- а) політика уніфікації податкових систем;
- б) зближення методів стягування податків;
- в) підвищення життєвого рівня переважної більшості населення.

12. При визначенні податкового обов'язку країни Азії виходять з принципів джерела, стабільності розмірів податків, резидентства:

- а) так;
- б) ні.

13. Договори про уникнення подвійного оподаткування, що укладаються між країнами Азії, ґрунтуються на моделях податкових договорів, розроблених ООН, ОЕСР:

- а) так;
- б) ні.

14. Яка з названих країн Азії не є членом FATF?

- а) КНР;
- б) Індія;
- в) В'єтнам.

15. В якій країні Азії дозволяється реєструвати судна, які ходять під прапором іншої держави?

- а) Індонезія;
- б) Туркменістан;
- в) усі відповіді неправильні.

16. Скільки країн Азії входить до БРІКС?

- а) дві;

- б) чотири;
- в) три.

17. Гонконг перейшов до Китаю з року.

- а) 1987;
- б) 1997;
- в) 2001.

18. Гонконг, об'єднавшись з Китаєм, буде зберігати свою власну податкову систему до року

- а) 2027;
- б) 2037;
- в) 2047.

19. За даними уряду Індії на рахунках індійських вкладників в іноземних банках у податкових гаванях зберігається млрд. дол. США.

- а) 100;
- б) 500;
- в) 900.

20. В якій з названих країн – членів групи G-20 існує такий податок, як закят?

- а) Бразилія;
- б) Австралія;
- в) Саудівська Аравія.

21. Яка з названих ісламських країн планує ввести ПДВ з часом.

- а) ОАЕ;
- б) Іран;
- в) Бангладеш.

22. Яка ставка ПДВ у Монголії?

- а) 25 %;
- б) 22 %;
- в) 18 %.

II рівень

1. Виділіть нетипові офшори в Азії з названих:

- а) Індія;
- б) Малайзія;
- в) ОАЕ;
- г) Киргизстан;
- д) Азербайджан.

2. Виділіть типові офшори в Азії з названих:

- а) Бруней;
- б) Індонезія;
- в) Узбекистан;
- г) Бахрейн;
- д) Казахстан.

3. Договір ООН від 1980 р. забезпечує запобіганню подвійного оподаткування у наступних випадках. Виділіть два основних випадки з наведених нижче:

- а) у випадку колізії загального податкового обов'язку в обох державах, зокрема при так званій подвійній резиденції;
- б) у випадку, коли платник податку не має місце проживання в жодній з двох держав;
- в) у випадку, коли платник податку не має резиденції в жодній з цих двох держав;
- г) у випадку колізії між законом держави місця проживання, яка накладає загальний податковий обов'язок, і законом держави біля «джерела доходу», яка накладає обмежений податковий обов'язок.

6. Китайська ТНК продає комплектуючі для складання і готові комп'ютери в Перу. Країна запроваджує високе імпортне мито на ввезення зібраних комп'ютерів ТНК, щоб захистити перуанських виробників, і різко збільшує податок на прибуток іноземних компаній. Що може зробити ТНК, щоб скоротити обсяг податків на прибуток, які виплачуються в Перу:

- а) викупити в Перу частину підприємств конкурентів і застосувати занижені трансфертні ціни на поставки комплектуючих для цих підприємств;
- б) створити в свою філію в Перу і застосувати завищені трансфертні ціни на поставки комплектуючих для цієї філії;
- в) створити в Перу СП і застосувати занижені трансфертні ціни на поставки комплектуючих?

7. Які заходи підтримки ПП використовує приймаюча країна:

- а) підвищення курсу національної валюти;
- б) надання державних гарантій;
- в) введення подвійного оподаткування;
- г) надання податкових пільг;
- д) усі відповіді неправильні.

8. В яких з названих країн Азії відсутній ПДВ?

- а) КНР;
- б) Індія;
- в) ОАЕ;
- г) усі відповіді неправильні;
- д) усі відповіді правильні.

9. Виділіть типові офшори в Азії з названих:

- а) Гонконг;
- б) Республіка Корея;
- в) Бруней;
- г) Туреччина;
- д) Філіппіни.

10. Вставте пропущені слова і цифри. Гонконг перейшов від до Китаю з року.

- а) Великої Британії;
- б) Канади;
- в) 1987;
- г) 1997;
- д) 2000.

11. Вставте пропущені слова. вважає Тайвань своєю територією, а виступає категорично проти, захищаючи Тайвань за допомогою свого флоту.

- а) Індонезія;
- б) Китай;
- в) США;
- г) Пакистан;
- д) Японія.

12. Вставте пропущені цифри. Гонконг, об'єднавшись з Китаєм в році, буде зберігати свою власну фінансову систему до року

- а) 1997;
- б) 2001;
- в) 2037;
- г) 2047;
- д) 2027.

13. Вставте пропущені слова і цифри. У В'єтнамі _____ не передбачено для компаній, доходи яких нижче _____ млн. донгів на рік.

- а) ПДВ;
- б) ПНП;
- в) ПДФО;
- г) 100;
- д) 10.

14. Вставте пропущені слова. В _____ відсутні податки з доходів фізичних осіб, експортний податок, податок з продажу, податок на фонд заробітної плати, податок з виробництва. Головним податком є _____ податок.

- а) ОАЕ;
- б) Саудівській Аравії;
- в) Бруней;

г)корпоративний;

д)прибутковий.

15. Вставте пропущені цифри. Монгольські компанії кваліфікуються як компанії з іноземною участю, якщо не менше _____ % капіталу належить іноземним інвесторам. Іноземний учасник зобов'язаний перевести на тимчасовий рахунок в один із банків Монголії _____ тугриків.

а)10;

б)15;

в)25;

г)1000000;

д) 10000000.

16. Вставте пропущені слова і цифри. Статутний капітал офшорної компанії в _____ може бути сплачений готівкою чи в безготівковій формі. У випадку внесення капіталу у безготівковій формі до засновницьких документів додається звіт про джерело походження коштів, завірений сертифікованим аудитором. Перший внесок капіталу в сумі _____ дол. США вноситься негайно після заснування компанії.

а)Гонконгу;

б)Макао;

в)Малайзії;

г) 3000;

д)30000.

17. Вставте пропущені слова і цифри. В 2015 р. _____ почалося обговорення питання щодо встановлення податку на доходи трудових мігрантів за ставкою _____ %, що, на думку урядовців, допоможе наповнити бюджет країни.

а)в Азербайджані;

б)у Вірменії;

в)в Грузії;

г)13;

д)15.

18. Вставте пропущені цифри. У Вірменії у випадку затримки сплати податку до _____ днів понад встановлені строки з платника податку (у випадках, встановлених податковим законодавством, – з податкового агента) за кожний прострочений день стягується пеня у розмірі _____ відсотка від несплаченої вчасно суми податку.

а)30;

б)60;

в)90;

г)0,5;

д)0,1.

3 рівень

1. Виділіть з названих чотири основних способи використання офшорних центрів в Азії:

- а) трансферт прибутку шляхом заниження цін закупівлі товарів;
- б) трансферт прибутку шляхом завищення цін закупівлі і продажу товарів і послуг;
- в) виготовлення низькоякісної продукції;
- г) використання ротаційних компаній;
- д) маніпулювання міжнародними угодами;
- ж) експорт в офшор сировини;
- з) зміна місця проживання шляхом переселення;
- к) експорт в офшор високотехнологічної продукції.

2. До основних ознак офшорних зон в Азії відносяться (назвіть не менше чотирьох ознак з наведених):

- а) політична і економічна стабільність у країні;
- б) гарантія дотримання фінансової та банківської таємниці;
- в) наявність сильного президента при владі;
- г) наявність демократичного уряду при владі;
- д) відсутність валютних обмежень;
- ж) наявність сучасних засобів зв'язку і комунікацій;
- з) гарне мовне обслуговування в офшорі.

3. Для визнання яких-небудь відносин довірчою власністю (трастом чи передбачуваним трастом) в Азії необхідна і достатня наявність наступних кваліфікаційних ознак у сукупності (виділіть чотири основні ознаки):

- а) наявність суб'єкта;
- б) наявність майна у лізингу;
- в) наявність майна чи прав будь-якого виду, які передаються трасту;
- г) наявність майна в оренді;
- д) управління довірчим власником переданим йому майном чи правами будь-якого виду від свого імені;
- ж) довірчий власник повинен управляти переданим майном чи правами на користь
- з) засновника чи набувача вигоди;
- к) наявність тільки одного засновника.

4. В яких з названих країн та залежних територій Азії можна отримати громадянство за інвестиції?

- а) КНР;
- б) Індія;
- в) Індонезія;
- г) ОАЕ;
- д) Бахрейн;
- ж) Сінгапур

- з) усі відповіді неправильні;
- к) усі відповіді правильні.

5. Вставте пропущені цифри та слова.

В Республіці _____ податок на нерухомість встановлюється у розмірі від _____ середньорічної балансової вартості майна, яка розраховується як середньоарифметична залишкова балансова вартість майна на початок та кінець звітного періоду. Платником цього податку є всі юридичні особи, іноземні підприємства, філії, відокремлені підрозділи, які мають свій розрахунковий рахунок та звітують окремим балансом. Об'єктом оподаткування є майно підприємств, які здійснюють свою діяльність на території Республіки, у _____ виразі, яке знаходиться на балансі підприємства, у тому числі нематеріальні активи та запаси.

- а) Іран;
- б) Таджикистан;
- в) Сінгапур;
- г) 1 %;
- д) 0,5 %;
- ж) 0,1 %;
- з) вартісному;
- к) натуральному.

6. Які заходи підтримки ПІІ використовує приймаюча країна Азії:

- а) підвищення курсу національної валюти;
- б) надання державних гарантій;
- в) скасування подвійного оподаткування;
- г) надання податкових пільг;
- д) надання податкового кредиту;
- ж) надання пільгового кредиту;
- з) усі відповіді правильні;
- к) немає правильної відповіді.

7. Вставте пропущені слова.

Адміністрування ПДВ в _____ з оподатковуваних поставок і з оподаткованого _____ здійснюється _____ по доходах при Міністерстві фінансів країни.

- а) Киргизії;
- б) Туркменістані;
- в) Таджикистані;
- г) Узбекистані;
- д) Радою;
- ж) Комітетом;
- з) імпорту;
- к) експорту.

8. Вставте пропущені цифри та слова.

На відміну від більшості країн, з _____ Саудівської Аравії _____ податок не береться. Ще один податок - закят – податок на майно на користь бідних мусульман, береться з власників великої власності за ставкою в _____ %.

- а) негромадян;
- б) громадян;
- в) іноземних працівників;
- г) прибутковий;
- д) акцизний;
- ж) 3,5;
- з) 2,5;
- к) 1,5.

9. В яких з названих країн Азії відсутній ПДВ?

- а) Саудівська Аравія;
- б) Індія;
- в) Бруней;
- г) Казахстан;
- д) ОАЕ;
- ж) Узбекистан;
- з) усі відповіді правильні;
- к) усі відповіді неправильні.

10. Які з названих країн Азії не входять до БРІКС?

- а) Туреччина;
- б) Саудівська Аравія;
- в) Індія;
- г) ОАЕ;
- д) Китай;
- ж) Японія.
- з) КНР;
- к) Індонезія.

11. Вставте пропущені слова та цифри. В.....до.....року існував податок на тих громадян, які виїжджають за кордон в розмірі.....доларів США.

- а) Саудівській Аравії;
- б) Індонезії;
- в) Індії;
- г) 2000;
- д) 2005;
- ж) 2010;
- з) 110;
- к) 10.

12. Вставте пропущені слова. Якщо в _____ чиновник буде створювати для бізнесу проблеми, він швидко втратить свою роботу. І його, й його після такого випадку ніколи не візьмуть на роботу в _____ .

- а) КНР;
- б) В'єтнамі;
- в) Таїланді;
- г) Індії;
- д) дітей;
- ж) дружину;
- з) державну службу;
- к) іноземну компанію.

13. Вставте пропущені слова. — _____ це різновид закяту з видимого майна. В Малайзії цей податок зобов'язаний сплачувати не тільки глава сім'ї, але й _____ , що мають певні статки.

- а) харадж;
- б) ушр;
- в) закят ал – фітр;
- г) хумс;
- д) дорослі члени родини;
- ж) кожен правовірний мусульманин;
- з) кожен громадянин країни;
- к) кожен мусульманин-іноземець.

14. Вставте пропущені слова та цифри. Податок на прибуток підприємств в _____ залежить від його розмірів: при прибутку до 10 млрд. тугриків ставка податку складає ____; при перевищенні прибутку 10 млрд. тугриків, ставка становить 10 % плюс _____ від цього перевищення.

- а) Монголії;
- б) КНР;
- в) Казахстані;
- г) Киргизії;
- д) 10 %;
- ж) 20 %;
- з) 25 %;
- к) 39 %.

15. Вставте пропущені цифри. В Монголії надається повне звільнення від податків на ____ років та наступне звільнення від _____ % податків на ще _____ років компаніям з іноземним капіталом, зайнятим в будівництві та обслуговуванні теплових станцій, ліній передачі електроенергії та теплової енергії, в телекомунікаційній галузі, в будівництві та обслуговуванні автомобільних доріг та залізниць, а також в авіаіндустрії.

- а) 6;

- б)7;
- в)10;
- г)12;
- д)50;
- ж)100;
- з)5;
- к)3.

16. Вставте пропущені цифри. Прибутковий податок з громадян в Грузії – _____%, податок на прибуток – _____%, ПДВ – _____%.

- а)10;
- б)12;
- в)16;
- г)18;
- д)20;
- ж)22;
- з)25;
- к)30.